

Årsrapport 2017

Året 2017

Kundene var mer fornøyd med oss enn noensinne i 2017, og markedsandelene holdt seg på et høyt nivå. Lønnsomheten var fortsatt meget god.

Oppkjøp i Danmark

Gjensidige kjøpte det danske selskapet Mølholm Forsikring.

Stor digital satsing

Vi startet rekruttering av 40 IKT-medarbeidere som et ledd i vår satsing på digitalisering og automatisering av arbeidsprosesser.

Billedgjenkjenning skade

Gjensidige tok i bruk kunstig intelligens for å gjenkjenne og takserer skader basert på innsending av bilder via skademeldingsapp.

Partneravtale med Redningsselskapet

Vi inngikk partneravtale med Redningsselskapet, som i likhet med Gjensidige arbeider for å sikre liv, helse og materielle verdier. 120.000 medlemmer får tilbud om rabatt på båtforsikring og andre gode fordeler.

Mest attraktive arbeidsgiver i bransjen

Universum Awards 2017: Gjensidige ble kåret til den mest attraktive arbeidsgiver i norsk forsikringsbransje.

Nytt hovedkontor i Baltikum

Vi åpnet et nytt, baltisk hovedkontor med 350 medarbeidere i Vilnius, Litauen.

Kundeutbytte

Gjensidiges skadeforsikringskunder i Norge mottok kundeutbytte for åttende år på rad. Gjensidigestiftelsen delte ut om lag 2,1 milliarder kroner i kundeutbytte. Det tilsvarte 14 prosent av foregående års forsikringspremie.

Verdensrekord i skadeoppgjør

Vår skaderobot gjennomførte sannsynligvis verdenshistoriens raskeste forsikringsoppgjør da en kunde fikk bekreftet erstatning 1,6 sekunder etter at skademeldingen var sendt.

Sponsoravtaler
I løpet av året er det inngått sponsoravtale både med Norges Friidrettsforbund og med Norges Ishockeyforbund.

Universum: Årets klatrer
Gjensidige klatret flere plasser enn noen andre bedrifter på listen over Norges mest attraktive arbeidsgivere for IT-folk. Blant IT-jenter klatret vi 50 plasser.

Ipsos omdømmepris 2017
Gjensidige fikk Ipsos omdømmepris 2017 fordi selskapet over lang tid har hatt et solid omdømme som samtidig har blitt styrket de siste årene.

Julegave til SOS barnebyer
Vi ga 500.000 kroner i julegave til SOS barnebyer.

Om rapporteringen

Gjensidige utgir en web-basert årsrapport på www.gjensidige.no/rapportering. Årsrapporten for 2017 trykkes ikke.

Du finner ytterligere informasjon om konsernet på www.gjensidige.no/konsern

Ved eventuelle avvik, er det den norske versjonen av årsrapporten som er gjeldende.

Finansiell kalender 2018

Generalforsamling	5. april
Eks. utbyttedato	6. april
Resultat 1. kvartal	25. april
Resultat 2. kvartal	13. juli
Resultat 3. kvartal	25. oktober

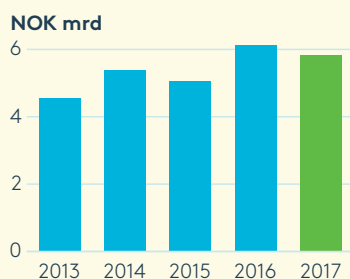
Innhold

Nøkkeltall	2
Konsernsjefens brev	6
Virksomheten i korte trekk	8
Kapitalforvaltning	16
Tilleggsinformasjon	18
Investorinformasjon	20
Samfunnsansvar	22
Styring og kontroll	40
Årsberetning	54
Årsregnskap og noter	79

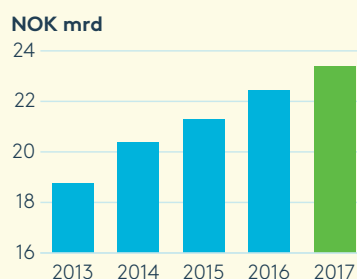
Gjensidige oppnådde et resultat etter skatt på 4,5 milliarder kroner i 2017, tilsvarende en egenkapitalavkastning på 21,3 prosent. For skadeforsikringsvirksomheten ble premieveksten 4,3 prosent og combined ratio ble 85,4 prosent. Resultat per aksje ble 9,05 kroner, og styret har foreslått et utbytte på 7,10 kroner per aksje.

Nøkkeltall

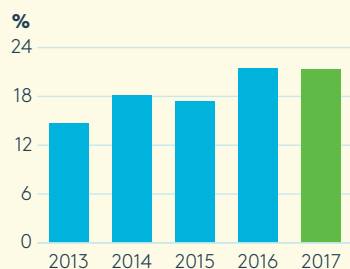
Resultat før skatt

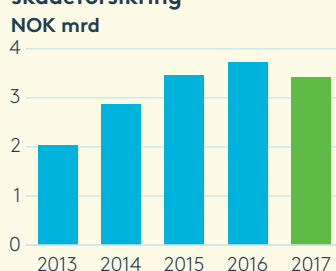
Premieinntekter skadeforsikring

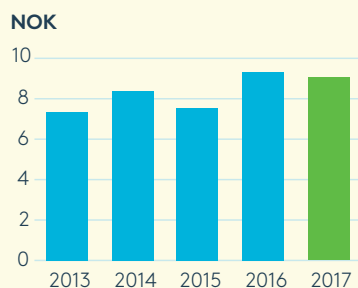
Egenkapitalavkastning

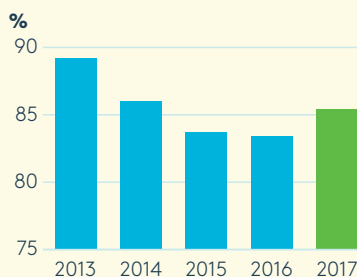
Forsikringsresultat skadeforsikring

Resultat per aksje

Combined ratio skadeforsikring

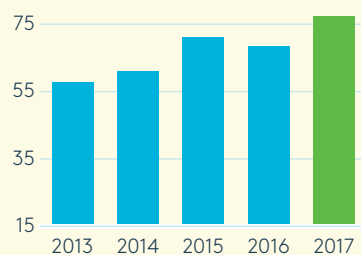

7,10..

...kroner per aksje i
foreslått utbytte

Markedsverdi per 31.12.

NOK mrd

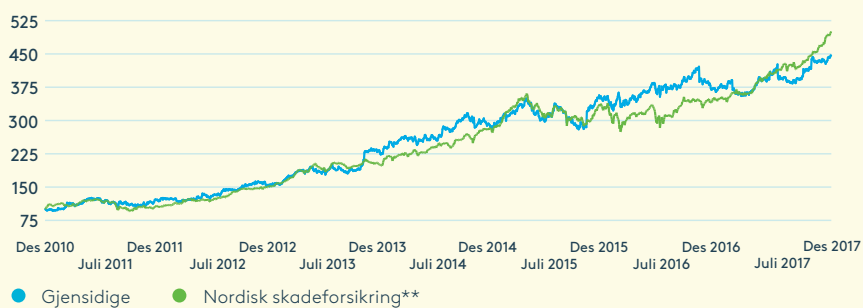

Utbytte per aksje

	Basert på årets resultat	Utdeling av over- skuddskapital
2017*	7,10 kroner	
2016	6,80 kroner	
2015	6,40 kroner	6,00 kroner
2014	5,90 kroner	
2013	6,80 kroner	10,00 kroner

* Foreslått

Totalavkastning*

* Utbytte reinvestert

** Uvektet gjennomsnitt i lokal valuta for Tryg, Topdanmark, Sampo og Alm. Brand

Totalavkastning *	Siste år	Siste to år	Fra notering 10.12.2010
Gjensidige	19 %	26 %	346 %
Nordisk skadeforsikring**	44 %	48 %	401 %

* Utbytte reinvestert

** Uvektet gjennomsnitt i lokal valuta for Tryg, Topdanmark, Sampo og Alm. Brand

Finansielle nøkkeltall

Resultat		2017	2016	2015	2014	2013
Premieinntekter fra skadeforsikring	Millioner kroner	23.398,3	22.441,9	21.272,0	20.386,8	18.736,9
Andre driftsinntekter	Millioner kroner	3.615,7	3.049,5	2.883,4	2.711,9	2.147,6
Netto inntekter fra investeringer	Millioner kroner	2.029,0	2.196,1	1.473,3	2.475,6	2.538,1
Erstatningskostnader fra skadeforsikring	Millioner kroner	(16.401,7)	(15.515,9)	(14.597,5)	(14.470,4)	(13.859,6)
Andre erstatningskostnader, tap m.v.	Millioner kroner	(2.311,6)	(1.963,7)	(1.927,8)	(1.892,4)	(1.435,7)
Driftskostnader fra skadeforsikring	Millioner kroner	(3.586,5)	(3.191,4)	(3.217,6)	(3.054,0)	(2.857,8)
Andre driftskostnader	Millioner kroner	(914,1)	(876,5)	(836,0)	(758,0)	(695,4)
Skattekostnad	Millioner kroner	(1.309,8)	(1.474,1)	(1.265,0)	(1.210,0)	(903,5)
Årsresultat	Millioner kroner	4.519,3	4.665,9	3.784,7	4.189,6	3.670,6
Resultat per aksje	Kroner	9,05	9,34	7,57	8,34	7,34
Utbytte per aksje (basert på årets resultat)	Kroner	7,10	6,80	6,40	5,90	6,80
Utbytte per aksje (overskuddskapital)	Kroner			6,00		10,00
Hovedtall skadeforsikring		2017	2016	2015	2014	2013
Forsikringsresultat ¹	Millioner kroner	3.410,1	3.734,6	3.456,9	2.862,3	2.019,6
Storskader ²	Millioner kroner	577,4	871,8	880,3	823,3	906,6
Avviklingsgevinst/(-tap) ³	Millioner kroner	1.030,3	1.023,4	724,8	493,7	299,6
Combined ratio ⁴	%	85,4	83,4	83,7	86,0	89,2
Skadeprosent ⁵	%	70,1	69,1	68,6	71,0	74,0
Kostnadsandel ⁶	%	15,3	14,2	15,1	15,0	15,3
Balanse		2017	2016	2015	2014	2013
Investeringsportefølje ⁷	Millioner kroner	54.860,2	53.957,7	57.173,9	56.538,8	58.148,2
Premieavsetning brutto	Millioner kroner	15.746,3	13.654,9	13.097,2	11.944,6	11.049,2
Erstatningsavsetning brutto	Millioner kroner	31.332,7	32.447,5	33.178,5	32.926,9	31.749,6
Egenkapital	Millioner kroner	23.703,1	22.326,0	23.330,6	21.656,8	26.287,8
Totalbalanse	Millioner kroner	149.072,4	135.926,6	129.264,4	113.982,0	108.946,3
Avkastning		2017	2016	2015	2014	2013
Finansavkastning ⁸	%	3,7	3,9	2,6	4,3	4,3
Egenkapitalavkastning ⁹	%	21,3	21,4	17,4	18,1	14,6

¹ Forsikringsresultat skadeforsikring = premieinntekter – erstatningskostnader mv.- driftskostnader

² Storskader = skadehendelse over 10,0 millioner kroner

³ Avviklingsgevinst/(-tap) = estimatavvik fra tidligere perioder. Reservering gjøres basert på beste estimat, og forventet avviklingsresultat over tid er null.

⁴ Combined ratio = skadeprosent + kostnadsandel

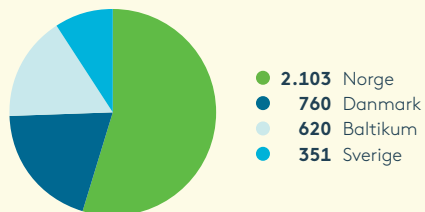
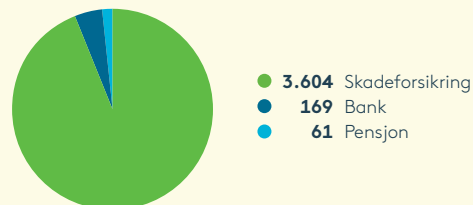
⁵ Skadeprosent = erstatningskostnader mv./premieinntekter

⁶ Kostnadsandel = driftskostnader/premieinntekter

⁷ Investeringsporteføljen omfatter alle investeringsmidler i konsernet, med unntak av Pensjon og Bank

⁸ Finansavkastning = finansresultat i prosent av gjennomsnittlig finansielle eiendeler inkludert eiendom, eksklusive Pensjon og Bank

⁹ Egenkapitalavkastning = Aksjonærenes andel av resultatet for perioden/ aksjonærenes gjennomsnittlige egenkapital for perioden

**Ansatte per land
per 31.12.2017**

**Ansatte per forretningsområde
per 31.12.2017**

Helse, miljø og sikkerhet		2017	2016	2015	2014	2013
Sykefravær (legemeldt og egenmeldt), Gjensidige Forsikring	%	3,9	3,9	4,1	4,7	5,1
Skader, Gjensidige Forsikring	Antall	0	0	0	0	0
Turnover ansatte, Gjensidige Forsikring	%	15,3	9,7	9,6	8,7	9,7

Ansatte		2017	2016	2015	2014	2013
Antall ansatte i konsernet	Personer	3.834	4.005	3.908	3.525	3.377
Gjennomsnittsalder, Gjensidige Forsikring	År	42,0	43,0	44,3	43,1	44,4
Gjennomsnittlig beløp i kompetanseutvikling per ansatt	Kroner	10.300	15.000	17.500	17.500	15.800
Antall kursdøgn	Dager	6.960	7.487	5.524	7.400	8.900

I tillegg til finansiell rapportering i henhold til IFRS, bruker Gjensidige alternative resultatmål (APM) for å presentere virksomheten på en mer relevant måte for ulike interessenter. De alternative resultatmålene har vært brukt konsistent over tid, og relevante definisjoner fremgår i delårsrapportene. Sammenlignbare tall er oppgitt for alle alternative resultatmål i delårsrapportene.

NOK ET GODT ÅR BAK OSS – SPENNENDE MULIGHETER FORAN OSS

Gjensidige står sterkt ved utgangen av 2017. Både kundetilfredsheten og kundelojaliteten er på et høyt nivå. I Norge ble vi tildelt Omdømmeprisen av IPSOS, og vi hadde det beste omdømmet i Finansbransjen.

Gjensidige leverte solide resultater også i 2017, med et samlet resultat på 4,5 milliarder kroner. Lønnsomheten i Norge var fortsatt veldig god, og utenfor Norge utviklet lønnsomheten seg positivt som planlagt.

Det er høy oppmerksomhet rundt lokale, raske tilpasninger utenfor Norge. Vi ser at det ikke alltid er riktig å tenke felles løsninger over alt. Likevel er vi på god vei med å utnytte vår beste praksis innenfor viktige områder på tvers av organisasjon og geografier.

Arbeidet med å styrke posisjonen vår utenfor Norge fortsetter med stor kraft. Fra 2018 vil Sverige, Danmark og Baltikum rapporteres som hvert sitt segment.

Bank- og pensjonsområdene har nå vært i virksomhet i mer enn 10 år og er sterke og offensive aktører i det norske markedet. Til sammen bidro de to områdene med 716 millioner kroner til Gjensidiges resultater for 2017.

Samarbeidet med vår største eier, Gjensidige-stiftelsen, har vært godt også i året som gikk. Våre skadeforsikringskunder i Norge fikk i 2017 utbetalt 2,1 milliarder kroner i kundeutbytte av Gjensidigestiftelsen. Kundeutbyttet er en unik fordel for våre kunder.

Vi har gjennom 2017 måttet leve med fortsatt lave renter. Utsiktene for 2018 er at rentenivået vil fortsette å holde seg lavt. Lavt rentenivå gir lavere finansinntekter og øker behovet for et sterkt forsikringsresultat. Dette understreker viktigheten av god lønnsomhet i kjernevirksomheten gjennom kostnadseffektivitet, god risikoseleksjon og tariffing.

Samfunnsansvar før og nå

Samfunnsansvar har alltid vært en naturlig og viktig del av vår virksomhet som forsikringsselskap. I dag baserer vi vårt samfunnsansvar på FN's Global Compact-prinsipper, som vi har sluttet oss til. Dette forplikter oss til å arbeide for å fremme grunnleggende menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter, miljø og anti-korrupsjon gjennom vår egen virksomhet og i selskaper vi investerer i.

Dette betyr ikke at vi skal gi slipp på det som gjennom mesteparten av vår historie har vært vårt viktigste samfunnsansvar, nemlig forebygging av ulykker og skader i de områder hvor vi har virksomhet.

Vi må anerkjenne at vi i stadig sterkere grad oppfattes som et internasjonalt selskap med et internasjonalt ansvar. Dette stiller nye krav til oss, både i forhold til aktiviteter og transparens mot markedet.

Som en stor kapitalforvalter er det særlig viktig at vi stiller krav om etisk forsvarlig drift i de selskapene vi investerer i. Vi baserer våre etiske retningslinjer på FN's Global Compact-prinsipper og internasjonale konvensjoner om inhumane våpen.

Du kan lese mer om vårt samfunnsansvar på side 22-39 i denne årsrapporten.

Endrede rammebetingelser gir nye muligheter

Et av Gjensidiges viktigste konkurransefortrinn er vår evne til endring. Vi har lang erfaring i å tilpasse oss kundenes behov, og vil fortsette å gjøre det etter hvert som rammebetingelsene endrer seg.

Det er i 2017 arbeidet målrettet for å tilpasse våre rutiner og prosesser til nye regelverk, blant annet personvernforordningen (GDPR).

Nytt regelverk kan åpne for nye måter å konkurrere på, og andre måter å drive service og salg enn vi er vant med. På samme måte som med endringer i teknologi og kundeatferd, kan dette skape muligheter både for eksisterende og nye aktører.

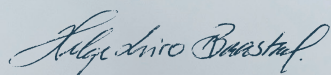
Fremtiden vil preges av aldrende befolkning og økt digitalisering, med behov for nye løsninger, nye forretningsmodeller og initiativ.

Vi vil møte dette med nye satsinger, og være åpne for å delta i nye samarbeidskonstellasjoner der mulighetene måtte åpne seg. Størrelse og skala vil bli viktigere og viktigere for å kunne utnytte data, teknologi og kunnskap på en stadig mer sofistikert måte – og for å være en relevant partner for fremtiden. Vi har ambisjoner om å utvikle oss videre til å bli en enda større nordisk forsikringsaktør.

Satsingen innen person- og helserisikomarkedet vil fortsette i et tempo som er tilpasset markedsutviklingen. Dette er et område hvor vi venter vekst i de nordiske landene i lang tid fremover, drevet av den demografiske utviklingen.

Vår ambisjon er sterk og tydelig. Vi skal bli best i bransjen på kundeorientering i det nordiske markedet for skade-forsikring, og vi skal fortsette å skape betydelige verdier for våre eiere.

Vi skal levere de beste digitale kundeopplevelsene. Vi skal være relevante i folks og bedrifters hverdag. Vi skal sørge for at kundene våre er godt forberedt, om noe skulle skje. Og vi skal hjelpe dem når uhellet eller ulykken er ute. Vi skal fortsatt kjenne kunden best – og bry oss mest.

Helge Leiro Baastad
konsernsjef

Virksomheten i korte trekk

Gjensidige er et nordisk skadeforsikringskonsern notert på Oslo Børs og med hovedkontor i Oslo. Vi sikrer liv, helse og verdier i Norge, Danmark, Sverige, Litauen, Latvia og Estland. I Norge tilbyr vi også pensjonsordninger, og bank- og spareløsninger for personkunder.

Gjensidige er det største skadeforsikringsselskapet i Norge, hvor vi har et sterkt merkenavn. Vi har et godt utgangspunkt for videre vekst både i Norden og i Baltikum.

Virksomheten har i 2017 vært organisert i seks operasjonelle segmenter:

- Skadeforsikring Privat
- Skadeforsikring Næringsliv
- Skadeforsikring Norden
- Skadeforsikring Baltikum
- Pensjon
- Bank

Strategi

En sterk kundeorientering er selve kjernen i Gjensidiges strategi. Støttet av en nøktern forretningskultur og analysedrevet kjernevirksomhet, skal dette gi Gjensidige konkurransefortrinn.

Gjensidiges posisjon skal styrkes ytterligere gjennom videreutvikling av Gjensidige som en pan-nordisk skadeforsikringsaktør som også tar sin del av et voksende person- og helserisikomarked. Oppkjøp skal komplettere organisk vekst og bidra til at konsernet leverer på strategiske mål, samt følgende konsernmål etter 2-3 år:

- egenkapitalavkastning over 15 prosent
- combined ratio i intervallet 90-93

Tre strategiske satsingsområder står i fokus: digitale kundeopplevelser, analysedrevet virksomhet og dynamisk organisasjonsutvikling.

Høyt tempo og smidighet i utvikling av produkter, tjenester og betjeningsmodeller er nødvendig for å være den foretrukne tilbyderer av forsikring. Automatisering av interne prosesser skal sikre kostnadseffektivitet og legge til rette for økt selvbetjening for kundene.

Analytisk bruk av data for å tilby attraktive produkter og tjenester og sikre lønnsom drift er kritisk for å realisere vår ambisjon om å være det mest kundeorienterte skadeforsikringsselskapet i Norden.

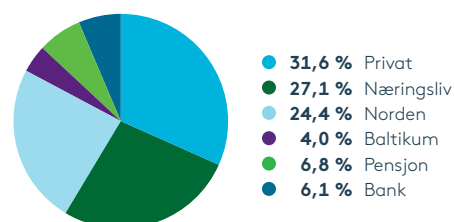
Endringer i teknologi og kundeatferd krever et stadig tettere samspill mellom våre ulike distribusjonskanaler. En god forståelse av hva kunden er opptatt av i hverdagen er en grunnleggende forutsetning for å kunne utvikle nye og relevante tjenester.

Kundenes behov og atferd endrer seg stadig raskere. Det er derfor avgjørende å redusere tiden det tar å utvikle og lansere nye kundeorienterte tjenester.

Strategisk plattform

Inntekt per segment

Fordelingen er basert på premieinntekter/inntekter, eksklusiv konsernsenter og andre inntekter inkludert eliminerings.

For Gjensidige er informasjon en strategisk ressurs. Arbeidet med god datakvalitet, effektive prosesser for datainnsamling, tilgjengeliggjøring, rapportering og analyse skal derfor ytterligere forsterkes.

Uten motiverte og engasjerte ledere og medarbeidere, med riktig kompetanse og holdninger, vil de strategiske ambisjonene ikke la seg realisere. Økt endringstakt – ikke minst hva angår teknologi og kundeatferd – nødvendig for overgang fra en tradisjonell opplæringsbasert kompetanseutvikling til utvikling av en dynamisk læringskultur drevet av den enkelte leder og medarbeider. Kompetanse skal i større grad deles gjennom datadrevne arbeidsprosesser og samhandlingsløsninger. Intern rotasjon

av ledere og medarbeidere skal skape sterkere helhetsforståelse.

Den strategiske rollen for Gjensidige Bank og Gjensidige Pensjonsforsikring er viktig for Gjensidiges posisjon i det norske markedet. Helkundesløsninger og konsepter, både i privat- og næringslivsmarkedet, blir fortsatt viktig.

Som et ledd i vårt strategiarbeid utfordrer vi hele tiden vår strategiske plattform. Hovedkonklusjonen er at denne står seg også etter de endringer vi ser i markedet, herunder videreutvikling av Gjensidiges partnerstrategi ved hjelp av nye teknologier.

Finansielle mål

Område	Mål	Måloppnåelse 2017
Konsern		
Egenkapitalavkastning	>15 prosent	21,3 prosent
Utbytte	Nominelt høyt og stabilt. Utdelingsgrad >70 prosent	Utdelingsgrad 79 prosent*
Rating	Opprettholde A rating fra S&P	A rating bekreftet i august 2017
Solvensmargin standardformel	120-150 prosent	137 prosent**
Solvensmargin internmodell	125-175 prosent	169 prosent***
Skadeforsikring		
Combined ratio	86-89 prosent****	85,4
Kostnadsandel	~15 prosent	15,3 prosent

* Utbytte basert på årets resultat.

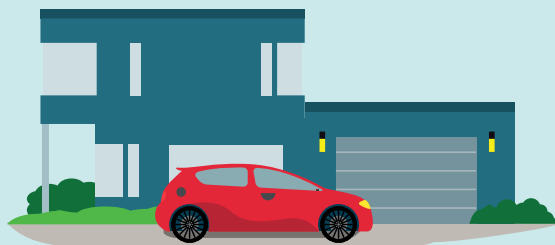
** Justert for foreslått utbytte for 2017.

*** Justert for foreslått utbytte for 2017. Gjensidige mottok tilbakemelding fra Finanstilsynet vedrørende den partielle internmodellen etter balansedagen. Se note 23 for nærmere beskrivelse.

**** Combined ratio på udiskontert basis, forutsatt ~4 prosentpoeng avviklingsgevinster de neste 3-5 årene og normalisert innslag av storskader. Etter 3-5 år, er målbildet 90-93 gitt 0 prosentpoeng avvikling.

Skade- forsikring Privat

Privatsegmentet tilbyr et bredt spekter av skadeforsikringsprodukter og -tjenester i det norske privatmarkedet, både innen tingforsikring og person- og helseforsikring. Produktene selges i all hovedsak gjennom egne distribusjonskanaler, men også i godt samarbeid med mange partnere. Med lojale kunder og en sterk merkevare er Gjensidige markedsleder i skadeforsikringsmarkedet for privatkunder.

2017

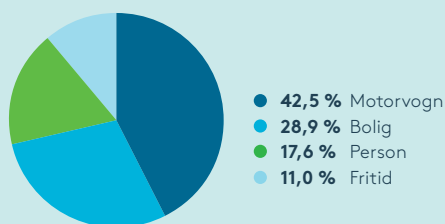
Kundeorientering var hovedprioritet i segment Privat i 2017. Arbeid for økt digitalisering av kunde-prosessene for å møte kundenes forventninger sto sentralt. Vi åpnet for å melde bilskader med en mobil-applikasjon, i stedet for det tradisjonelle skademeldingsskjemaet på papir. App'en kan benytte billedgjenkjenning til å takserer skaden umiddelbart, ved hjelp av kunstig intelligens. Kontinuerlig arbeid med tariffene, og forbedret kunde- og risikoseleksjon, bidro til fortsatt økt kvalitet i kundeporteføljen, vekst og god lønnsomhet.

Fremtidsutsikter

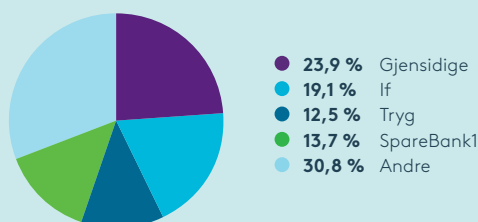
I privatsegmentet jobber vi hele tiden med tiltak for kundebevaring og økt kvalitet i alle kundeprosesser. Bedret tilgjengelighet, forenkling av produkter og prosesser og økt grad av digitalisering prioriteres for å støtte konsernets finansielle mål og for å styrke kundeorienteringen.

Konkurransen er sterk både fra de etablerte finansaktørene og fra enkelte mindre nisjeaktører, men Gjensidiges konkurransekraft i det norske privatmarkedet er fortsatt god.

Fordeling premieinntekter

Markedsandeler

Kilde: Finans Norge, basert på bestandspremie 3. kvartal 2017

Nøkkeltall Privat

Millioner kroner	2017	2016	2015
Premieinntekter	8.516,5	8.291,3	8.152,3
Forsikringsresultat	2.200,0	2.196,7	2.208,1
Skadeprosent	61,4 %	60,7 %	60,2 %
Kostnadsandel	12,8 %	12,8 %	12,7 %
Combined ratio	74,2 %	73,5 %	72,9 %

Skade- forsikring Næringsliv

Næringslivssegmentet tilbyr et bredt spekter av skadeforsikringsprodukter til næringslivs-, landbruks- og kommunemarkedet i Norge. Salget skjer primært gjennom egne distribusjonskanaler, og kun 20 prosent av premievolumet er meglet forretning. Gjensidige er markedsleder innen skadeforsikring til næringslivs- og landbruksmarkedet. Hoveddelen av kundeporteføljen består av små og mellomstore bedrifter og landbrukskunder.

2017

Salgsaktiviteter og bevaring av gode kunder var hovedprioritet i næringslivssegmentet gjennom 2017. Analytisk baserte modeller er videreutviklet for å sikre en fortsatt høy kundetilfredshet og effektiv distribusjon. Det ble også lansert nye produkter og digitale løsninger tilpasset endrede kundebehov. Løpende strategisk bemanningsplanlegging gjennom året bidro til å sikre god operasjonell effektivitet i segmentet. Det er stort fokus på kompetansebygging for å sikre relevans og konkurransekraft i et profesjonalisert innkjøpsmarked.

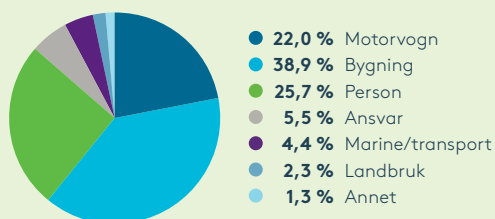
Fremtidsutsikter

I næringslivssegmentet jobbes det særskilt med forbedret risikoprising og analytiske prosesser som verktøy for å styrke kundeaktiviteter. Kontinuerlige initiativ for å levere de beste kundeopplevelsene, i kombinasjon med analysedrevet virksomhet og operasjonell effektivitet, skal sikre en fremtidsrettet og kundeorientert forretning.

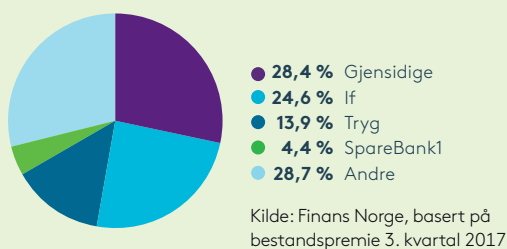
Norsk makroøkonomi har stabilisert seg og markedet for næringsforsikring er noe bedret. Markedet er preget av sterk konkurranse og fortsatt prispress, spesielt innen kollektive personalordninger.

Gjensidige har de siste årene befestet sin posisjon som markedsleder på næringsliv og landbruk, og er godt posisjonert for fremtiden. I lys av markedsutviklingen, er Gjensidige godt fornøyd med fornyelsene ved inngangen til 2018.

Fordeling premieinntekter

Markedsandeler

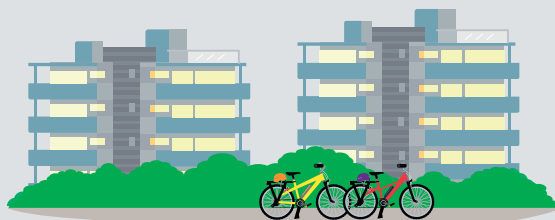

Nøkkeltall Næringsliv

Millioner kroner	2017	2016	2015
Premieinntekter	7.300,5	7.257,4	7.076,8
Forsikringsresultat	1.634,8	1.631,3	1.440,8
Skadeprosent	66,1 %	66,5 %	68,2 %
Kostnadsandel	11,5 %	11,0 %	11,4 %
Combined ratio	77,6 %	77,5 %	79,6 %

Skadeforsikring Norden

Segment Norden omfatter konsernets virksomhet i det danske og svenske privat-, næringslivs- og kommunemarkedet. Gjensidige har egen distribusjon i disse markedene, så vel som distribusjon via en rekke samarbeidspartnere og meglere. I Danmark er Nykredit-konsernet en sentral distribusjonspartner.

2017

Integrasjonsaktiviteter knyttet til oppkjøpte selskaper og porteføljer gjennom de seneste årene var blant de prioriterte aktivitetene også i 2017. Videre er det jobbet med kontinuerlig styrking av distribusjons-samarbeidene og effektivisering av operasjonelle prosesser. Satsingen på videreutvikling av forretningsmodell, porteføljetilpasning og reprising bidro til å styrke porteføljekvaliteten i den danske og svenske virksomheten gjennom året.

Fremtidsutsikter

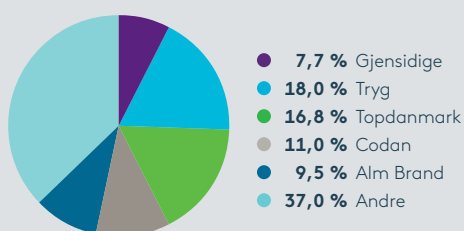
Den nordiske virksomheten skal bidra til stordriftsfordeler, risikodiversifisering og økt konkurransekraft for konsernet. De nordiske skadeforsikringsmarkedene er

relativt konsolidert, men Gjensidige ser muligheter for vekst gjennom en tålmodig og rasjonell tilnærming.

Fra og med 2018 vil segment Norden deles i et dansk og et svensk forretningsområde. Prioriterte oppgaver for begge områder vil være økt lønnsomhet, kostnads-effektivisering, integrering av oppkjøpte virksomheter, organisasjons- og kulturutvikling og satsing på kundeorienterte digitale løsninger. Utforming og gjennomføring av tiltak vil tilpasses de to områdenes særtrekk.

Det er sterk konkurranse i de markedene Gjensidige opererer i. Prispresset er stadig høyt, særlig i markedet for større næringslivskunder og i kommunemarkedet.

Markedsandeler Danmark

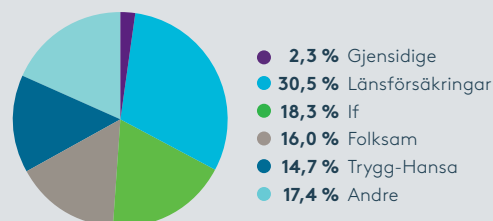

Kilde: Forsikring & Pension, basert på brutto premieinntekter 2016

Nøkkeltall Norden

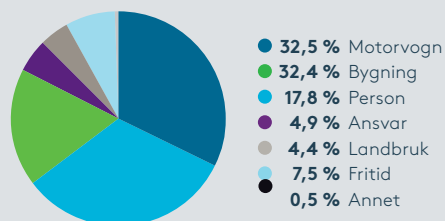
Millioner kroner	2017	2016	2015
Premieinntekter	6.563,5	5.917,8	5.233,3
Forsikringsresultat	192,4	247,3	509,1
Skadeprosent	81,6 %	80,1 %	74,6 %
Kostnadsandel	15,5 %	15,7 %	15,6 %
Combined ratio	97,1 %	95,8 %	90,3 %

Markedsandeler Sverige

Kilde: Svensk Försäkring, basert på premieinntekter pr. 3. kvartal 2017

Fordeling premieinntekter

Skadeforsikring Baltikum

Gjensidiges baltiske virksomhet selger skadeforsikringsprodukter til privat- og næringslivsmarkedet i Litauen, Latvia og Estland. Produktene distribueres gjennom egne kanaler, forsikringsagenter og meglere. Baltikum er foreløpig et umodent forsikringsmarked, og Gjensidige er godt posisjonert for fremtidig vekst.

2017

Virksomheten i Baltikum ble i 2017 preget av effektivisering av prosesser. Litauen, Estland og deler av Latvia er nå på samme IT-kjernesystem. Initiativer knyttet til produktutvikling, tariffprogrammer, distribusjon, kunderelasjonsstyring (CRM) og skadeoppgjør løper i henhold til planen etter overtakelsen av PZU Lietuva sent i 2015.

Fremtidsutsikter

Gjensidige har som mål å være et av de ledende forsikringselskapene i Baltikum. Markedet er

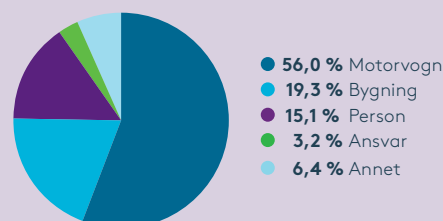
relativt umodent, og en vesentlig andel av både privat- og bedriftssegmentene er fortsatt uforsikret. Vi forventer at markedet vil vokse etter hvert som den generelle økonomiske situasjonen bedres og velstanden øker.

Konkurransen er intens og prispresset betydelig, men nye og mer avanserte tariffer ventes å bidra til bedre porteføljekvalitet og lønnsomhet. Distribusjonen skal i økende grad gjøres direkte gjennom telefon- og nettsalg. Virksomheten forventes å være lønnsom for året 2018.

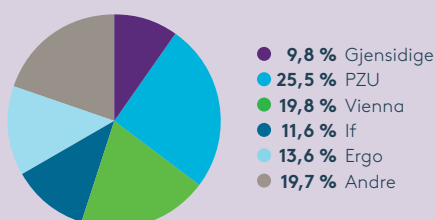
Nøkkeltall Baltikum

Millioner kroner	2017	2016	2015
Premieinntekter	1.074,7	1.036,3	642,0
Forsikringsresultat	(7,2)	(99,5)	(98,9)
Skadeprosent	68,5 %	72,2 %	81,8 %
Kostnadsandel	32,2 %	37,4 %	33,6 %
Combined ratio	100,7 %	109,6 %	115,4 %

Fordeling premieinntekter

Markedsandeler

Kilde: Tilsynsmyndigheter i Estland, Latvia og Litauen, Estlands Statistikkbyrå, konkurranse rapporter og egne beregninger. Basert på forfalt bruttopremie i 3. kvartal 2017.

Pensjon

Gjensidige Pensjonsforsikring (GPF) skal bidra til breddealg til skadeforsikringskunder i Norge, og tilbyr pensjonsprodukter hovedsakelig til det norske næringslivsmarkedet. Produktene distribueres direkte av Gjensidige og via utvalgte samarbeidspartnere. Gjensidige er fjerde største aktør innen markedet for privat kollektiv innskuddspensjon med individuelt investeringsvalg.

2017

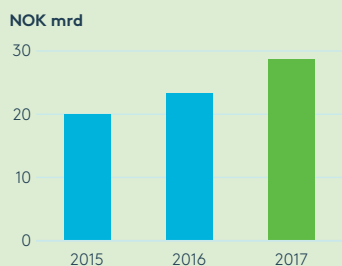
GPF tilbyr innskuddsbasert tjenstepensjon for bedrifter i tillegg til individuell pensjonssparing og uførepensjon. Videreutvikling av løsninger godt tilpasset kundenes behov sto sentralt i 2017, og bidro til en sterk porteføljevekst.

Fremtidsutsikter

Pensjon er et satsingsområde som bidrar til at Gjensidige kan være komplett leverandør av forsikrings- og pensjonsprodukter til privat- og næringslivskunder. Virksomheten bidrar til å styrke kunderelasjonen og lojaliteten hos skadeforsikringskundene.

Markedet for innskuddsbasert pensjon er i vekst, og Gjensidige er godt posisjonert for å ta del i denne. Den positive veksttaket er ventet å fortsette.

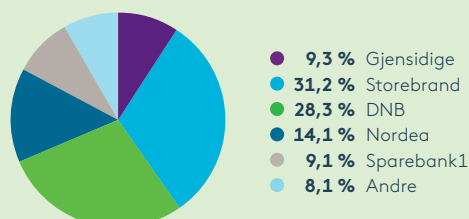
Kapital til forvaltning

Nøkkeltall Pensjon

Millioner kroner	2017	2016	2015
Netto driftsinntekter	74,0	88,4	155,9
Netto finansinntekter	29,7	26,4	41,4
Resultat før skattekostnad	103,7	114,8	71,4

Markedsandeler innskuddspensjon*

Kilde: Finans Norge, 3. kvartal 2017. Basert på kapital til forvaltning

* Med individuelt investeringsvalg

Bank

Gjensidige Bank er en nettbank som skal bidra til breddesalg til, og lojalitet blant, skadeforsikringskunder i privatmarkedet i Norge. Banken tilbyr boliglån, bilfinansiering, usikrede lån, kredittkort, dagligbanktjenester og sparing. Distribusjon foregår i hovedsak på nett, og kundeservice nås på telefon, via chat og på Gjensidiges finanskontorer. Bilfinansiering distribueres også gjennom bilforhandlere.

2017

Breddesalg overfor organisasjonskundene i skadeforsikringsvirksomheten, salg av bilfinansiering og satsing på spareprodukter var høyt prioritert i 2017. Utlånsveksten var høy, og utlån til konsernets skadeforsikringskunder utgjorde 75 prosent av bankens utlånsvolum ved utløpet av året.

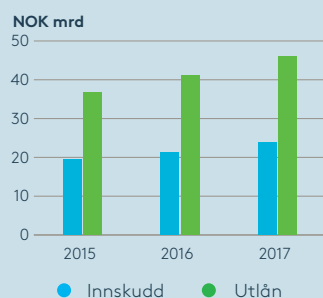
Fremtidsutsikter

Gjensidige Bank skal først og fremst støtte den norske skadeforsikringsvirksomheten ved å bidra til økt produktbredde og lojalitet for eksisterende skadeforsikringskunder i Norge. Oppfyllelsen av formålet

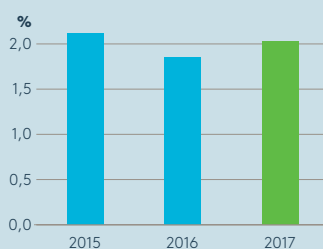
må løpende vurderes opp mot kapitalen banken krever. Banken vil fortsatt tilby et bredt utvalg av finansielle tjenester til attraktive betingelser, gjennom kundevennlige digitale løsninger, Gjensidiges kontorer og samarbeidende bilforhandlere, og skal bidra til vekst og lønnsomhet for konsernet.

Bankmarkedet i Norge preges av betydelig konkurranse og et økende antall aktører. Gjensidige Bank vil fortsette å tilby konkurransedyktige betingelser i segmenter av strategisk viktighet for konsernet.

Innskudd og utlån per 31.12.

Netto rentemargin

Rentenetto i prosent = netto renteinntekter delt på gjennomsnittlig forvaltningskapital

Nøkkeltall Bank

Millioner kroner	2017	2016	2015
Netto renteinntekter	992,3	797,3	721,2
Sum inntekter	1.035,2	915,0	765,5
Nedskrivninger og tap	(10,3)	(69,5)	(62,3)
Resultat før skattekostnad	612,3	439,1	313,2

Formålet med investeringsporteføljen er primært å dekke de forsikringstekniske forpliktelsene, og bidra til at konsernet når sitt mål for avkastning på egenkapitalen. Ved utløpet av 2017 utgjorde porteføljen 54,9 milliarder kroner.

Kapitalforvaltning

Konsernets investeringsportefølje omfatter alle investeringsmidler i konsernet, med unntak av investeringsmidler fra segmentene Pensjon og Bank. Store deler av forvaltningen settes ut til eksterne forvaltere, mens konsernets investeringsfunksjon konsentrerer seg om aktivaallokering, risikostyring og forvalterseleksjon. Direkte eiendomsinvesteringer gjøres via selskapet Oslo Areal, der Gjensidige eier 50 prosent.

Investeringsporteføljen består av to deler: en sikringsportefølje og en friportefølje. Sikringsporteføljen skal motsvare konsernets forsikringstekniske avsetninger og er investert i rentebærende instrumenter med en løpetid og valuta som er tilpasset løpetid og valuta i de forsikringstekniske avsetningene.

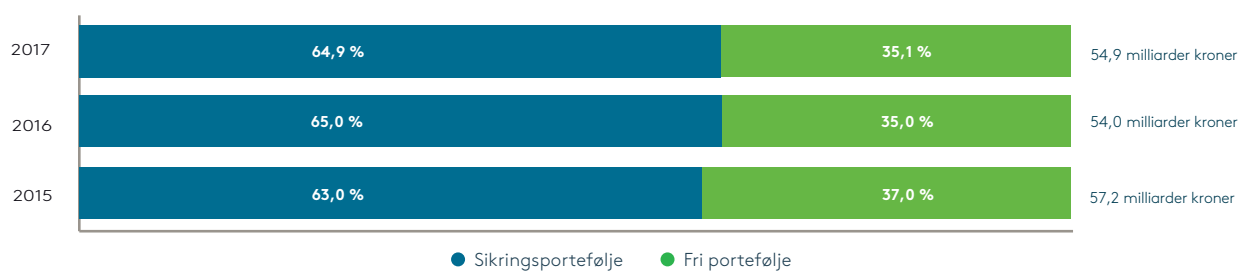
Den frie porteføljen består av ulike aktiva. Aktivaallokeringen i denne porteføljen må sees i sammenheng med konsernets kapitalisering og risikokapasitet, og konsernets løpende risikoappetitt. Generelt er valutarisiko i investeringsporteføljen sikret opp mot 100 prosent, med en tillatt ramme på +/- 10 prosent per valuta.

Ved årsslutt 2017 utgjorde den samlede investeringsporteføljen 54,9 milliarder kroner. Finansresultatet ble 2,0 milliarder kroner, som tilsvarer en finansavkastning på 3,7 prosent.

Finansielle eiendeler og eiendommer

Millioner kroner	Avkastning i prosent				Resultat	
	2017	2016	2015		2016	2015
Sikringsportefølje	2,8	3,5	2,8	981,0	1.264,5	982,0
Fri portefølje	5,3	4,6	2,3	1.021,6	890,6	510,4
Finansresultat for investeringsporteføljen	3,7	3,9	2,6	2.002,6	2.155,1	1.492,4
Netto inntekter fra investeringer				2.029,0	2.196,1	1.473,3

Porteføljeinndeling per 31.12.

Tilleggsinformasjon

		2017	2016	2015
Konsern				
Finansavkastning ¹	%	3,7	3,9	2,6
Egenkapital	Millioner kroner	23.703,1	22.326,0	23.330,6
Egenkapitalavkastning, årlig ²	%	21,3	21,4	17,4
Egenkapital per aksje	NOK	47,4	44,7	46,7
Tellende kapital til å dekke solvenskapitalkravet ³	Millioner kroner	21.052,5	20.377,9	19.491,4
Solvensmargin ⁴	%	137,5	146,8	138,8
Tellende kapital til å dekke minimum konsolidert solvenskapitalkrav konsern ⁵	Millioner kroner	13.980,9	14.065,2	14.088,3
Minstekapitalkravmargin ⁶	%	256,2	266,4	280,9
Gjensidige Forsikring ASA				
Tellende kapital til å dekke solvenskapitalkravet ⁷	Millioner kroner	18.877,4	18.625,0	18.659,7
Solvensmargin ⁸	%	168,5	181,5	176,9
Tellende kapital til å dekke minstekapitalkravet ⁹	Millioner kroner	16.281,4	16.124,4	16.236,6
Minstekapitalkravmargin ¹⁰	%	346,3	349,2	343,5
Aksjekapital				
Utstedte aksjer ved periodens utløp	Antall	500.000.000	500.000.000	500.000.000
Resultat per aksje (basis og utvannet) ¹¹	Kroner	9,05	9,34	7,57
Skadeforsikring				
Forfalte bruttopremier				
Privat	Millioner kroner	8.614,5	8.375,9	8.269,1
Næringsliv	Millioner kroner	7.637,0	7.446,1	7.434,9
Norden	Millioner kroner	6.703,9	6.262,4	5.430,0
Baltikum	Millioner kroner	1.074,9	1.080,6	702,9
Konsernsenter/reassuranse	Millioner kroner	47,2	53,0	138,7
Sum	Millioner kroner	24.077,5	23.218,0	21.975,6
Egenregningsandel ¹²	%	97,1	97,5	97,9
Premieinntekter				
Privat	Millioner kroner	8.516,5	8.291,3	8.152,3
Næringsliv	Millioner kroner	7.300,5	7.257,4	7.076,8
Norden	Millioner kroner	6.563,5	5.917,8	5.233,3
Baltikum	Millioner kroner	1.074,7	1.036,3	642,0
Konsernsenter/reassuranse	Millioner kroner	(56,9)	(60,9)	167,7
Sum	Millioner kroner	23.398,3	22.441,9	21.272,0
Skadeprosent ¹³				
Privat	%	61,4	60,7	60,2
Næringsliv	%	66,1	66,5	68,2
Norden	%	81,6	80,1	74,6
Baltikum	%	68,5	72,2	81,8
Sum	%	70,1	69,1	68,6
Kostnadsandel ¹⁴				
Privat	%	12,8	12,8	12,7
Næringsliv	%	11,5	11,0	11,4
Norden	%	15,5	15,7	15,6
Baltikum	%	32,2	37,4	33,6
Sum	%	15,3	14,2	15,1

		2017	2016	2015
Combined ratio¹⁵				
Privat	%	74,2	73,5	72,9
Næringsliv	%	77,6	77,5	79,6
Norden	%	97,1	95,8	90,3
Baltikum	%	100,7	109,6	115,4
Sum	%	85,4	83,4	83,7
Combined ratio diskontert ¹⁶	%	84,8	82,4	82,3
Pensjon				
Kapital til forvaltning pensjon ved utløpet av perioden	Millioner kroner	28.699,0	23.237,3	20.033,0
herav kollektivporteføljen	Millioner kroner	6.018,4	5.409,6	4.877,5
Driftsmargin ¹⁷	%	24,55	31,62	17,56
Bokført avkastning fripoliseporteføljen ¹⁸	%	3,75	4,08	5,43
Verdijustert avkastning fripoliseporteføljen ¹⁹	%	4,47	4,87	5,42
Kunder som også er forsikringskunder ved utløpet av perioden ²⁰	%	69,4	70,0	70,9
Egenkapitalavkastning, årlig ²	%	11,0	13,8	10,0
Bank				
Brutto utlån, tilgang i perioden	Millioner kroner	4.806,6	4.514,0	9.189,0
Innskudd, tilgang i perioden	Millioner kroner	2.495,3	1.913,1	2.653,9
Brutto utlån ved utløpet av perioden	Millioner kroner	46.056,1	41.249,5	36.735,5
Innskudd ved utløpet av perioden	Millioner kroner	23.765,7	21.270,4	19.357,2
Innskuddsdekning ved utløpet av perioden ²¹	%	51,6	51,6	52,7
Kapital til forvaltning sparing ved utløpet av perioden	Millioner kroner	15.975,1	15.141,6	15.555,1
Netto rentemargin ²²	%	2,03	1,85	2,12
Nedskrivninger og tap ²³	%	0,02	0,18	0,20
Kostnadsandel ²⁴	%	39,8	44,4	49,5
Kunder som også er forsikringskunder ved utløpet av perioden ²⁵	%	75,0	76,2	77,0
Kapitaldekning ²⁶	%	18,1	17,1	16,1
Kjernekapitaldekning ²⁷	%	16,2	15,0	14,2
Ren kjernekapitaldekning ²⁸	%	14,7	13,5	12,7
Egenkapitalavkastning etter skatt ²	%	14,2	12,0	10,3

¹ Finansavkastning = netto finansresultat i prosent av gjennomsnittlig finansielle eiendeler, inkludert eiendom, eksklusive Bank og Pensjon

² Egenkapitalavkastning = Aksjonærenes andel av resultatet for perioden/ aksjonærenes gjennomsnittlige egenkapital for perioden

³ Tellende kapital til å dekke solvenskapitalkravet for konsernet = Sum konsernets tellende kapital til å dekke konsernets kapitalkrav under Solvens II standardformel. Tellende kapital er fratrasket foreslått utbytte.

⁴ Konsernets solvensmargin = Forholdet mellom konsernets tellende kapital og konsernets solvenskapitalkrav under Solvens II standardformel.

⁵ Tellende kapital til å dekke minimum konsolidert solvenskapitalkrav konsern = Sum tellende kapital til å dekke minimum konsolidert solvenskapitalkrav på konsernivå under Solvens II standardformel. Tellende kapital er fratrasket foreslått utbytte.

⁶ Minstekapitalkravmargin konsern = Forholdet mellom konsernets tellende kapital og minimum konsolidert solvenskapitalkrav for konsernet under Solvens II standardformel.

⁷ Tellende kapital til å dekke solvenskapitalkravet = Sum tellende kapital til å dekke solvenskapitalkravet for Gjensidige Forsikring ASA under Solvens II standardformel. Tellende kapital er fratrasket foreslått utbytte.

⁸ Solvensmargin = Forholdet mellom tellende kapital til å dekke solvenskapitalkravet og solvenskapitalkravet for Gjensidige Forsikring ASA under Solvens II standardformel.

⁹ Tellende kapital til å dekke minstekapitalkravet = Sum tellende kapital til å dekke minstekapitalkravet for Gjensidige Forsikring ASA under Solvens II standardformel. Tellende kapital er fratrasket foreslått utbytte.

¹⁰ Minstekapitalkravmargin = Forholdet mellom tellende kapital til å dekke minstekapitalkravet og minstekapitalkravet for Gjensidige Forsikring ASA under Solvens II standardformel.

¹¹ Resultat per aksje (basis og utvannet) = aksjonærenes andel av resultatet for perioden/gjennomsnittlig antall utestående aksjer i perioden

¹² Premier, for egen regning = bruttopremier, for egen regning/forfalte bruttopremier (skadeforsikring)

¹³ Skadeprosent = erstatningskostnader osv./premieinntekter

¹⁴ Kostnadsandel = driftskostnader/premieinntekter

¹⁵ Combined ratio = skadeprosent + kostnadsandel

¹⁶ Combined ratio, diskontert = combined ratio dersom erstatningsavsetninger hadde vært diskontert

¹⁷ Driftsmargin = driftsresultat/(netto forsikringsrelaterte inntekter + forvaltningsinntekter osv.)

¹⁸ Bokført avkastning på fripoliseporteføljen = realisert avkastning på porteføljen

¹⁹ Verdijustert avkastning på fripoliseporteføljen = total avkastning på porteføljen

²⁰ Felleskunder = kunder som har både pensjons- og spareprodukter og skadeforsikring hos Gjensidige

²¹ Innskuddsdekning = innskudd i prosent av brutto utlån

²² Netto rentemargin = netto renteinntekt/gjennomsnittlig forvaltningskapital

²³ Nedskrivninger og tap = nedskrivninger og tap/gjennomsnittlig brutto utlån

²⁴ Kostnadsandel = driftskostnader/sum inntekter

²⁵ Felleskunder = kunder som har både bank- og skadeforsikringsprodukter hos Gjensidige

²⁶ Kapitaldekning = netto ansvarlig kapital/risikovektet beregningsgrunnlag. Resultatet for perioden er ikke inkludert i beregningen for kvartalene, med unntak av fjerde kvartal.

²⁷ Kjernekapitaldekning = kjernekapital/risikovektet beregningsgrunnlag.

²⁸ Ren kjernekapitaldekning = ren kjernekapital/risikovektet beregningsgrunnlag.

Gjensidigeaksjen ga en totalavkastning i 2017 på 19 prosent. Ved utgangen av året var vi det syvende største selskapet notert på Oslo Børs, med en markedsverdi på 77 milliarder kroner. Resultatet per aksje ble 9,05 kroner i 2017, og styret har foreslått et utbytte på 7,10 kroner per aksje.

Investorinformasjon

Investorinformasjon

Gjensidige skal ha en åpen dialog med alle interessenter, og følger Oslo Børs' IR-anbefaling. Etablerte retningslinjer for investorkontakt finnes på www.gjensidige.no/investor.

Vi gjennomfører hvert kvartal møter med analytikere og investorer for å diskutere resultatene og forretningsdriften. I disse møtene deltar som hovedregel en investorkontakt fra Gjensidige, eventuelt sammen med konsernsjef og/eller finansdirektør eller annen relevant direktør fra selskapet.

Utbytte og utbyttepolitikk

Gjensidige har som mål å utbetale høye og stabile nominelle utbytter, og minimum 70 prosent av resultat etter skatt over tid. Ved fastsettelse av størrelsen på utbyttet vil det tas hensyn til forventet fremtidig kapitalbehov. I tillegg vil Gjensidige over tid utbetale overskuddskapital.

For regnskapsåret 2017 har styret på bakgrunn av årsresultatet foreslått et utbytte på 7,10 kroner per aksje. Dette tilsvarer 79 prosent av resultatet etter skatt.

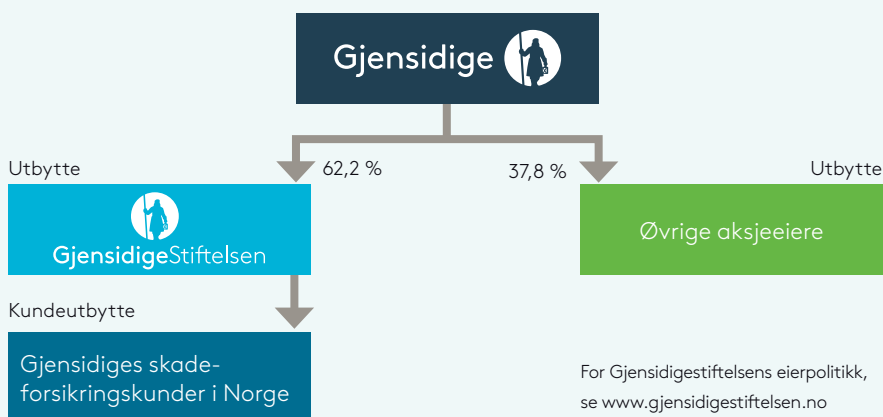
Utbyttet for regnskapsåret 2017 vedtas av generalforsamlingen den 5. april 2018 og utbetales til de som er registrerte aksjeeiere på generalforsamlingsdatoen. Gjensidigeaksjen handles eks utbytte 6. april 2018, oppgjørsgdato er 9. april 2018 og utbyttet utbetales 16. april 2018.

Kundeutbytte

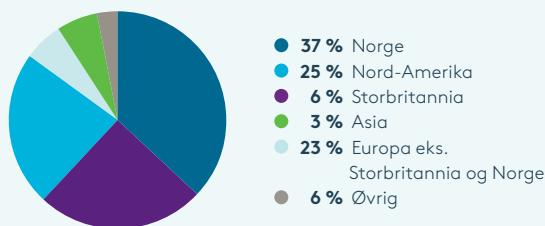
Gjensidigestiftelsen er den største aksjeeieren i Gjensidige med en eierandel på 62,2 prosent. Stiftelsen videreformidler aksjeutbytter knyttet til årsresultater fra Gjensidige, til våre skadeforsikringskunder i Norge i form av kundeutbytter. Aksjeutbytter knyttet til utdeling av overskuddskapital beholdes og forvaltes av Gjensidigestiftelsen.

Kundeutbytter fordeles til kundene basert på betalt forsikringspremie for det regnskapsåret aksjeutbyttet gjelder og utbetales til de som fortsatt er kunder i Gjensidige ved tidspunktet for Gjensidigestiftelsens generalforsamling, som vedtar kundeutbyttet.

Utbetalt kundeutbytte i 2017, basert på resultatet for 2016, utgjorde 14 prosent av betalt premie i 2016.

Geografisk fordeling aksjer per 31.12.2017

Fordeling av aksjer eksklusive aksjer eiet av Gjensidigestiftelsen

Eierforhold

Ved utgangen av 2017 hadde Gjensidige omtrent 33.000 aksjeeiere. De 20 største eierne representerte til sammen 85,1 prosent av aksjene i selskapet.

Gjensidigestiftelsen har vedtektsfestet et eierskap i Gjensidige på minimum 60 prosent, og skal bidra til forutsigbarhet og eiermessig stabilitet.

Stiftelsen har uttalt vilje til å vurdere redusert eierbrøk ved eventuelle oppkjøp eller kapitalutvidelser som er i samsvar med Gjensidiges overordnede strategi.

Stiftelsen forvalter eierskapet i Gjensidige på vegne av Gjensidiges skadeforsikringskunder i Norge. Den har en eierpolitikk med fokus på høy verdiskaping over tid og forventer et konkurransedyktig utbytte.

20 største aksjeeiere 31. desember 2017 ¹

	Prosent
1 Gjensidigestiftelsen	62,2
2 Deutsche Bank	3,9
3 Caisse de Depot et Placement du Quebec	3,7
4 Folketrygdfondet	3,4
5 Danske Bank	2,7
6 BlackRock Inc	2,1
7 State Street Corporation	0,8
8 The Vanguard Group, Inc	0,8
9 DNB ASA	0,8
10 Storebrand Group	0,6
11 Safe Investment Company	0,5
12 KLP	0,5
13 Nordea	0,5
14 Thornburg Investment Mgt	0,5
15 JPMorgan Chase & Co	0,4
16 Northern Trust Corporation	0,4
17 1832 Asset Mgt	0,3
18 Fidelity Worldwide Investment (FIL)	0,3
19 Legal & General Group	0,3
20 Societe Generale	0,3

¹ Eieroversikten er basert på en analyse gjennomført av Orient Capital Ltd, basert på eierregisteret i VPS per 29. desember 2017. Gjennom analysen kartlegges hvilke eiere som står bak de ulike forvalterkonti. Det kan ikke garanteres at oversikten er korrekt.

Generalforsamling

Neste ordinære generalforsamling holdes på Gjensidiges hovedkontor i Schweigaards gate 21, Oslo, den 5. april 2018 kl 17.00.

For mer detaljert informasjon om organstrukturen og/eller generalforsamlingen, se side 40–53 og/eller www.gjensidige.no/investor.

Gjensidiges formål er å skape verdier for samfunnet gjennom å sikre liv, helse og verdier, og avlaste kundene for risiko. Vi skal sørge for at vår erfaring og kompetanse innen forebygging av skader kommer hele samfunnet til gode. Vår virksomhet skal bidra til et godt og bærekraftig samfunn med respekt for menneskerettigheter og miljøet vi lever i.

Samfunnsansvar

Gjensidige følger Oslo Børs' anbefaling for rapportering om samfunnsansvar. Rapporten er basert på en analyse av de viktigste interessentgruppene vår virksomhet har kontaktflater mot, og hvilke samfunnsansvarlige temaer som er vesentlige for vårt forhold til disse interessentene.

I 2016 ble cirka 30 interessentgrupper identifisert og vurdert, i en prosess som involverte en rekke nøkkelpersoner i ulike posisjoner i konsernet, inkludert konsernledelsen.

Av disse gruppene ble 5 ansett å ha særskilt stor betydning for risikoanalysen:

- Offentlige myndigheter
- Eiere
- Ansatte
- Kunder
- Partnerorganisasjoner

Vi møter disse interessentene gjennom ulike arenaer som

- Skriftlig korrespondanse
- Møter
- Konferanser
- Presentasjoner
- Telefonsamtaler

Vurderingen av vesentlige temaer er basert på

- hvilke temaer interessentene er opptatt av
- hvilke konsekvenser det vil ha for Gjensidige om vi ikke tilfredsstiller interessentenes forventninger
- hvilke konsekvenser det vil ha for interessentene om vi ikke tilfredsstiller deres forventninger

Vurderingene i 2017 er i hovedsak de samme som i 2016. Temaet «Arbeidstakerrettigheter» er tatt ut av tabellen da vi ikke ser vesentlig risiko knyttet til dette temaet på overordnet nivå i vår operasjonelle virksomhet. Temaet anses i stedet dekket som del av «Etisk kapitalforvaltning».

Når det gjelder diskriminering er derimot vurderingen i 2017 at risikoen knyttet til temaet må betraktes som betydelig, selv om selskapet hittil ikke har opplevd problematiske saker.

Resultatet av analysen kan sammenstilles i en tabell, der temaer som har stor betydning både for interessentene og Gjensidige er plassert i hjørnet øverst til høyre. Temaer som har mindre betydning både for Gjensidige og interessentene er plassert nederst til venstre.

Det er viktig å poengtere at alle de nevnte temaene er viktige i seg selv. Matrisen må leses som en prioritert oversikt over hvilke områder det er naturlig å ha forventninger til Gjensidige, hvor stor risiko det er for at Gjensidige ikke tilfredsstiller forventningene, og hvilke konsekvenser det kan ha om forventningene ikke tilfredsstilles.

Betydning for interessenter	Miljø og klima Sysselsetting Skatter og avgifter Støtte til lokalmiljøer Diskriminering Mulighet for varsling Rettferdig konkurranse	Etisk kapitalforvaltning Arbeidstakerrettigheter Produkt og pris Personvern Skadeforebygging Kompetanseutvikling Korrupsjon
	Fornybar energi Avfallshåndtering Vannforbruk Miljøutslipp Bærekraftige produkter Forsikring for økonomisk vanskelighetstilte	Talentkartlegging Hvitvasking HMS
Betydning for Gjensidige		

Tiltak og resultater

Gjensidige tilbyr skadeforsikring til person- og næringslivskunder i Norden og Baltikum. I Norge tilbyr vi også bank- og sparetjenester til personkunder, og pensjonsløsninger for næringslivskunder.

Gjensidiges samfunnsansvar er tuftet på vår rolle som et av Nordens største forsikringselskaper med en betydelig investeringsvirksomhet som har en global innretning.

I tråd med dette skal Gjensidige bidra til trygge samfunn der hvor vi har virksomhet, og legge til rette for at våre medarbeidere kan vise sosialt engasjement. Alle sider ved vår virksomhet skal baseres på respekt for menneskerettigheter og for arbeidstakeres rett til meningsfylt arbeid under trygge forhold.

Gjensidiges medarbeidere skal etterleve lover og regler i de samfunn hvor vi har virksomhet, og oppføre i henhold til etiske normer. Etikk og overholdelse av lover og regler er sentralt i den interne opplæring av medarbeidere.

Vi skal søke dialog med alle interessentgrupper som berøres av vår virksomhet. Vi skal ha minst mulig negativ påvirkning på miljø og klima.

Styret og administrasjonen har vedtatt policies, retningslinjer og instruksjoner som konkretiserer og presiserer hvilke rammer medarbeiderne skal forholde seg til i ulike situasjoner. Dokumenter som er særlig relevante for utøvelsen av vårt samfunnsansvar fremgår av tabell på side 39.

Konsernpolicy for samfunnsansvar og etiske investeringer (SRI) finnes i sin helhet på www.gjensidige.no.

Flere andre kapitler i denne årsrapporten er relevante for å forstå hvordan Gjensidige forvalter sitt samfunnsansvar. De mest sentrale er:

- Styring og kontroll. Side 40
- Note 3, Risiko- og kapitalstyring. Side 94
- Note 8, Lønn og godtgjørelser. Side 116
- Note 22, Aksjebasert betaling. Side 141

Selskapets operative virksomhet er nærmere beskrevet på side 8. Strategi, finansielle mål og nøkkeltall er beskrevet på henholdsvis side 8 og 9.

Etisk kapitalforvaltning

Kapitalforvaltningen i Gjensidige er basert på de 10 UN Global Compact-prinsippene:

1. Bedrifter skal støtte og respektere vern om internasjonalt anerkjente menneskerettigheter
2. Bedrifter skal påse at de ikke medvirker til brudd på menneskerettighetene
3. Bedrifter skal holde organisasjonsfriheten i hevd og sikre at retten til å føre kollektive forhandlinger anerkjennes i praksis
4. Bedrifter skal sikre at alle former for tvangsarbeid avskaffes
5. Bedrifter skal sikre at barnearbeid reelt avskaffes
6. Bedrifter skal sikre at diskriminering i arbeidslivet avskaffes
7. Bedrifter skal støtte en føre-var-tilnærming til miljøutfordringer
8. Bedrifter skal ta initiativ til fremme av økt miljøansvar
9. Bedrifter skal oppmuntre til utvikling og spredning av miljøvennlig teknologi
10. Bedrifter skal bekjempe enhver form for korrupsjon, herunder utpressing og bestikkelser

I tillegg skal kapitalforvaltningen følge internasjonale konvensjoner om inhumane våpen.

Retningslinjene gjelder plasseringer i aksjer, renteinstrumenter, hedgefond og eiendom.

Konsernets investeringsdirektør har ansvar for utøvelse av policy og retningslinjer. Vi har engasjert det anerkjente rådgivningsselskapet Global Ethical Standard (GES) til å foreta etisk screening av selskaper. Analyser fra GES danner grunnlag for vurdering av eksklusjon av selskaper fra vårt investeringsunivers.

I kapitalforvaltningsteamet har én medarbeider ansvar for å gjennomgå og sammenstille all informasjon fra de eksterne rådgiverne. Denne medarbeideren forbereder en innstilling til investeringsdirektør og Chief Risk Officer, som sammenfatter endelig beslutning om eventuell eksklusjon.

Selskaper som gjør seg skyldig i alvorlige eller systematiske brudd med våre etiske retningslinjer, og ikke viser tilstrekkelig vilje til å endre adferd, skal føres på vår liste over ekskluderte selskaper.

Når et selskap blir ekskludert vil vi selv sørge for at det aktuelle selskapet ikke er del av porteføljer som vi forvalter selv, enten ved å la være å kjøpe verdipapirer i selskapet eller selge verdipapirer vi eventuelt eier.

Etisk forvaltning er alltid tema når vi engasjerer eksterne forvaltere. Vi inngår kun avtaler med kapitalforvaltere som har betryggende retningslinjer og en tilfredsstillende historikk på området.

Dersom selskaper som befinner seg på Gjensidiges eksklusjonsliste likevel dukker opp i eksternt forvaltede fond, vil vi be forvalteren redegjøre for situasjonen. Forvaltere som ikke innen rimelig tid gir en tilfredsstillende forklaring eller viser vilje til å tilfredsstille Gjensidiges kriterier for etiske retningslinjer vil ikke få nye investeringsmandater. Gjensidiges investeringsdirektør avgjør i hvert enkelt tilfelle om bruddet er så grovt at eksisterende investeringer skal avvikles.

I 2017 ble 10 selskaper vedtatt ekskludert fra Gjensidiges investeringsportefølje, mens 11 tidligere ekskluderte selskaper ble inkludert. Ved utgangen av året var totalt 89 selskaper ekskludert.

I 2017 kontaktet vi 9 eksterne forvaltere angående 25 selskaper som befant seg på vår liste over ekskluderte selskaper. Ved utgangen av året var vi fortsatt i dialog med forvalterne om disse selskapene.

Våre investeringer i eiendom foretas gjennom eiendomsselskapet Oslo Areal. Dette selskapet driver eiendomsutvikling i Oslo-området, og satser på miljøvennlige bygg nær knutepunkter for kollektivtrafikk. Selskapet benytter miljøklassifiseringssystemet BREEAM NOR for nybygg og totalrehabiliteringer.

Skadeforebygging

Vår kjernevirksomhet – forsikring – gir kunden trygghet ved å redusere eller fjerne negative økonomiske konsekvenser av skader og ulykker. Dette er et sentralt velferdsbehov i et moderne samfunn. Det er likevel bedre både for kunden, forsikrings-selskapet og samfunnet å unngå at skade oppstår. Forebygging av skade er derfor en naturlig og vesentlig del av Gjensidiges kjernevirksomhet og samfunnsansvar.

Gjennom vår virksomhet har vi bygget opp betydelig kompetanse innen skadeforebygging. Denne kunnskapen skal så langt som mulig komme hele samfunnet til gode.

De fleste forsikringer er utformet på en slik måte at de skal motivere kunden til å unngå skader, både gjennom insentiver for å redusere risiko og ved at kunden som oftest må bære noe av den økonomiske risikoen for skader selv.

Prisen kunden betaler for sin forsikring er normalt sterkt påvirket av den økonomiske risiko kunden representerer. Denne risikoen påvirkes blant annet av kundens valg av bolig, bil og adferd. Vi belønner en rekke sikringstiltak gjennom rabatt på forsikringen. Tiltak som bidrar til å redusere risiko både for oss og kunder kan være boligalarm, kontroll av elektrisk anlegg i bygninger, installasjon av utstyr som reduserer risiko for vannskade i bygninger og gjenfinningssystemer for biler.

Trafikksikkerhet

Unge bilførere er spesielt utsatt for å bli involvert i bilulykker. Gjensidige har derfor flere tiltak rettet mot denne gruppen.

I Norge gir vi rabatt på forsikringen til unge som har øvelseskjørt tilstrekkelig mange kilometer med ledsager.

Vi gir et beløp på 23-årsdagen til kunder som har kjørt skadefritt det siste året eller lenger. Jo lengre den skadefrie perioden er, jo større er belønningen.

Vi samarbeider med Trygg Trafikk om holdnings-skapende arbeid på videregående skoler flere steder i Norge. I 2017 bidro vi til #ErDuSikker-kampanjen som skaper engasjement for trafikksikkerhet gjennom en konkurranse der elever løser ulike oppdrag. Eksempler på oppdrag er øvelser som synliggjør farlig trafikkadferd, som for eksempel å sende tekstmelding når man kjører. Bidragene sendes inn via sosiale medier. Over 8.000 elever fra 38 skoler over hele landet leverte inn bidrag i 2017.

Vi samarbeider om trafikksikkerhet med andre forsikringsselskaper gjennom bransjeorganisasjonen Finans Norge.

I Estland bidrar Gjensidige til økt trafikksikkerhet gjennom en årlig kampanje for økt refleksbruk blant fotgjengere.

Uværsvarsler

Ved hjelp av værdata sender vi uværvarsler som tekstmelding til kunder som må regne med å bli rammet av uvær. Meldingene er målrettet ved hjelp av offentlige værdata og vår kundeinformasjon, slik at vi unngår å sende falske alarmer. Hvert år får vi tilbakemeldinger fra takknemlige kunder som har rukket å sikre eiendeler takket være disse varslene.

I 2017 sendte vi ut 291.000 varsler til kundene på denne måten.

Brannforebygging

Sammen med Norsk Brannvernforening, Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB), og lokale brannvesen arrangerte vi Røykvarslerdagen 1. desember 2017. Kampanjen skal styrke kunnskapen om hvor viktig det er å sikre tidlig varslings av brann. Et viktig budskap er at man bør skifte batteri i røykvarsleren på en fast dag hvert år. Gjensidige yter sentrale bidrag til kampanjen gjennom planlegging, utarbeidelse og finansiering av informasjonsfilmer og annet materiell, markedsføring, finansiering av batterier, og deltagelse på stands og hjemmebesøk. Cirka 40.000 husstander fikk besøk av representanter fra brannvesen og el-tilsyn i forbindelse med kampanjen. Dette var det 14. året kampanjen ble gjennomført. Statistikk fra DSB tyder på at kampanjen har bidratt til en markert reduksjon i antall dødsfall som følge av brann.

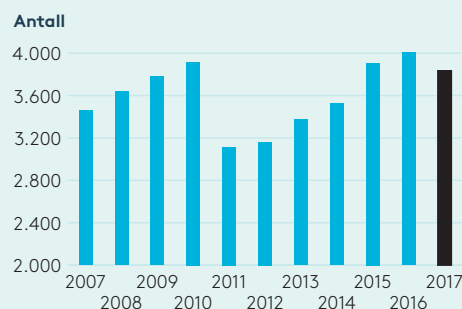
Vi bidro også til utvikling og markedsføring av undervisningsmateriell om brannvern for skoleverket. Det er cirka 20.000 barn som deltar i denne opplæringen hvert år.

Gjensidige er hvert år representert i en rekke råd, utvalg og styrer, som arbeider med brannvern, forebygging av vannskader og andre samfunnsnyttige tiltak i Norge.

Sponsing

Vi har i mange år vært hovedsponsor for de norske håndballlandslagene for kvinner og herrer. I 2017 har vi også vært hovedsamarbeidspartner med Norges Idrettsforbund/Olympiatoppen og 15 særforbund. I løpet av året tegnet vi nye sponsoravtaler med Norges Ishockeyforbund, Norges Svømmeforbund og Norges Friidrettsforbund.

Bemanningsutvikling

Vi benytter våre sponsorater til å skape aktiviteter for barn og unge, slik at vi bidrar til rekruttering til idretten og fremmer en sunnere livsstil.

De siste årene har våre prosjekter Minihåndballjentene og Minihåndballgutta vært svært populære. Prosjektene retter seg mot barn i alderen 9-12 år, og innebærer at et antall gutter og jenter blir utpekt til maskot for spillere på landslagene. De aktuelle landslagsspillere fungerer som mentor for sine maskoter gjennom et helt år, og deltar på treninger med maskotenes lag. Det er svært motiverende både for barna, og for foreldre som arbeider på dugnad, å få møte toppspillere på denne måten. Aldersgruppen er valgt fordi tall fra Håndballforbundet viser at mange barn faller fra i overgangen mellom barndom og ungdom. Prosjektene regnes som et viktig bidrag til at Norges Håndballforbund opplevde en økning i rekrutteringen på 5 prosent fra 2016 til 2017.

I løpet av 2018 vil vi sette i gang prosjekter knyttet til de tre nye sponsoravtalene. Prosjektene skal komme både breddeidretten og det norske samfunnet til gode. I tillegg vil vi videreføre breddeprosjektene innen håndballen.

Ansatte

Kompetanseutvikling

Forretningsdrevet utvikling av medarbeidere, ledere og organisasjon er et av Gjensidiges satsingsområder. Vi tror medarbeidere trives når de får bruke sine evner, utvikle seg og være en del av et fellesskap. Konsernet har en «People Strategy» med prioriterte tiltak innenfor kompetanseutvikling. Dette fordi riktig kompetanse vil være kritisk for Gjensidiges mulighet til å lykkes fremover.

Tiltak for å følge opp kompetanse og utviklingsbehov er:

1. Implementert styringsverktøy som muliggjør en analytisk tilnærming til kompetanse- og bemanningsplanlegging.
2. Oppfølging og rapportering av kursdøgn og gjennomført e-læring i skolen
3. Oppfølging av at alle medarbeidere har relevante utviklingsplaner basert på analyser av Gjensidiges behov.

Ved utløpet av 2017 var vi 3.834 medarbeidere i konsernet.

Ledelse

God ledelse og kontinuerlig kompetanseutvikling skal være viktige konkurransefortrinn for Gjensidige, og med det bidra til samfunnet med å være en attraktiv arbeidsgiver.

Tiltak:

1. Det er utviklet spesialtilpassede lederutviklingsprogrammer for grupper av ledere med ulike erfaringsbakgrunn, fra nyansatte ledere til konsernledelsen. Lederopplæringen ble fornyet mot slutten av 2016 med sikte på å gjøre opplæringen mer individtilpasset.

Det gjennomføres medarbeiderundersøkelse i hele konsernet. Denne følges opp for å sikre riktig utvikling og læring. Alle ledere får tilbakemelding fra sine medarbeidere gjennom en strukturert prosess. Vi ser at det gir resultater når medarbeidere involveres i å etablere tiltak for at den enkelte skal få det bedre på jobb.

Tiltak:

1. En hovedundersøkelse som presenteres for styret, konsernledelsen og alle mellomledere på høsten
2. En oppfølgingsundersøkelse for å se om tiltak gir effekt
3. Særlige tiltak for enheter som viser betydelig avvik fra mål om medarbeiderengasjement og arbeidsglede
4. Inngår i oppfølging av ledere og målkort for konsernledelsen
5. I 2018 skal vi bli flinkere til å følge opp og lære av beste praksis

Rekruttere og beholde

Vi arbeider systematisk med rekruttering, og har utviklet en «employer branding»-strategi for å bidra til dette. I 2017 ble Gjensidige kåret til Norges mest attraktive arbeidsgiver for yrkesaktive økonomer innen forsikringsnæringen av Universum. Uavhengig av bransje, ble vi nummer 45 på listen. Dette er 6 plasser lavere enn året før, men reflekterer en trend på tvers av hele finansbransjen. Vi fikk i samme kåring pris som «årets klatrer» på listen blant yrkesaktive innen IT, og klatret hele 14 plasser opp til plass 38. Blant yrkesaktive kvinner innen IT klatret vi fra 79. plass i 2016 og helt opp til plass 28 på årets kåring.

Tiltak for å rekruttere og beholde kritisk kompetanse:

1. Vi har samlet kompetansen innen employer branding, rekruttering og onboarding i ett og samme team. Slik skal vi fremover skape synergier gjennom hele prosessen fra hvordan vi tiltrekker oss rett kompetanse til hvordan vi beholder den.
2. Vi arbeider målrettet med å synliggjøre Gjensidige som arbeidsgiver, både gjennom digitale kanaler og aktiviteter hos relevante utdanningsinstitusjoner, som stands og presensasjoner for studenter.
3. Det er etablert et internt mentorprogram, som er ment som et supplement for enkelte medarbeidere og ledere innen personlig vekst og utvikling. Dette er et tiltak som vi mener kan bidra til å beholde kritisk kompetanse, fremme Gjensidiges kultur og bidra til en intern karriereutvikling på tvers av divisjoner og forretningsområder. Vi har totalt utdannet 22 mentorer i selskapet. Programmet går over ett år av gangen.
4. Vi har etablert en internship-ordning hvor studenter jobber hos oss gjennom et helt studieår. I 2017 har vi hatt 16 studenter på internship. Arbeidet skal være relevant for studiene, og bidra til å sette teori ut i praksis for studentene.
5. Hvert år arrangerer vi «Gjensidigedagen» på Gjensidiges hovedkontor, med et variert program for studenter. I 2017 deltok 60 studenter på presentasjoner, workshops, gruppesamtaler og en sosial sammenkomst på ettermiddagen.

Utvikle våre medarbeidere

Gjensidigeskolen bidrar til at alle medarbeidere har de nødvendige forutsetninger for å leve opp til konsernets strategi om kundeorientering. Skolen har hovedfokus på salg, skadeoppgjør og ledelse, og leverer kurs og programmer som skal understøtte konsernstrategi og krav til nødvendig sertifisering for våre kunderådgivere.

Alle nyansatte i Gjensidige deltar på en introduksjonsdag der konsernsjefen og andre nøkkelpersoner forteller om strategi, kompetanseutvikling, kultur, vår merkevare, etikk og mer praktiske opplysninger.

Tiltak for å utvikle våre medarbeidere:

1. Vi har etablert en modell som synliggjør at mesteparten - 70 prosent - av læringen skjer i praktisering av daglige oppgaver. De resterende 30 prosent kommer fra organisert undervisning og trening.
2. Medarbeidere som skal jobbe med salg og kunderådgivning deltar i et lengre kursprogram som leder frem til en eksamen hvor både faglig kunnskap, etikk og faktisk kundedialog testes. Rådgivere rettet mot privatmarkedet sertifiseres etter en nasjonal bransjeordning for salg av skadeforsikring.
3. Gjensidigeskolen avviklet 6.960 kursdøgn i 2017 (7.113 kursdøgn i 2016). Flere enn 1.700 medarbeidere deltok på kurs i 2017 (cirka 1.600 medarbeidere i 2016).
4. Det investeres betydelig i våre kunderådgivere – både i salg og skadebehandling – og i 2017 ble det i snitt brukt 10.300 per medarbeider. I 2016 ble det brukt kr 15.000. Nedgangen skyldes delvis endret rapportering som følge av en omorganisering, og delvis kostnads-effektivisering.
5. E-læring spiller en stadig viktigere rolle i skolens programmer, og brukes i hovedsak til opplæring innen fag, systemer, etikk og rutiner. I 2017 har medarbeidere gjennomført og bestått 7.927 e-læringskurs. Det ble gjennomført 701 ulike kompetansetester.

6. Vi har et aktivt program for å fremme karriereutvikling i selskapet. Blant annet legges det til rette for intern mobilitet for å utvikle medarbeidere med bredt kompetanse- og erfaringsgrunnlag.

Samarbeid med tillitsvalgte

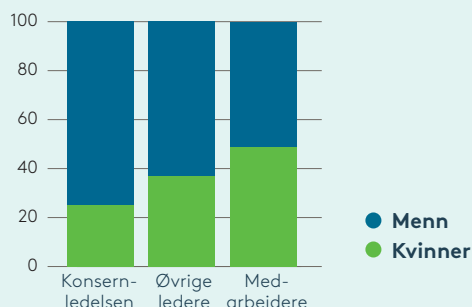
Samarbeidet mellom selskapets ledelse og ansattes fagforeninger er ryddig og godt, og har en innarbeidet struktur med regelmessige møter i ulike utvalg. Det er fastsatt regler for hvilke prosesser og beslutninger ansattes tillitsvalgte skal involveres i. Ansattes tillitsvalgte lønnes av selskapet.

Medarbeiderne i konsernet har ifølge norsk lov rett til å være representert i selskapets styrende organer. De ansattes representanter velges av og blant medarbeiderne.

I forbindelse med omstillinger har selskapets ledelse tett dialog med ansattes tillitsvalgte. De som berøres av omstilling skal ivaretas på best mulig måte. Dette gjelder alt fra beslutning, informasjon, å finne alternative stillinger internt, tilby bistand fra eksterne rådgivere til å finne nye jobber for de som blir overflødige.

I 2017 var 86 prosent av selskapets medarbeidere i Norge omfattet av kollektive lønnsavtaler. I Danmark var 80 prosent av medarbeiderne omfattet av kollektive lønnsavtaler, og i Sverige 100 prosent.

Ansatte per 31.12.2017

Gjennomsnittslønn ansatte (kroner)

	Kvinner	Menn	Kvinnens andel av menns lønn
Konsernledelsen	2.820.466	3.101.100	91,00 %
Ledere for øvrig	967.096	1.043.731	92,70 %
Medarbeidere	538.763	616.526	87,40 %
Alle grupper	583.810	694.595	84,10 %

Mangfold, likestilling og tiltak mot diskriminering

Gjensidige har en overordnet målsetting om at alle ansatte i hele konsernet skal ha like muligheter til personlig og faglig utvikling. Det er null toleranse for diskriminering på grunn av forhold som

- kjønn
- alder
- funksjonsevne
- etnisk opprinnelse
- seksuell legning
- religiøs overbevisning

Tiltak:

1. Gjensidige skal være en inkluderende bedrift for alle arbeidstagere. Vi er en såkalt IA-bedrift (inkluderende arbeidsliv) og samarbeider med NAV i Norge om arbeidstrening for mennesker som av ulike årsaker har vært utenfor arbeidslivet. NAV yter lønnstilskudd for medarbeidere som har kroniske lidelser, men likevel greier å stå i arbeid.

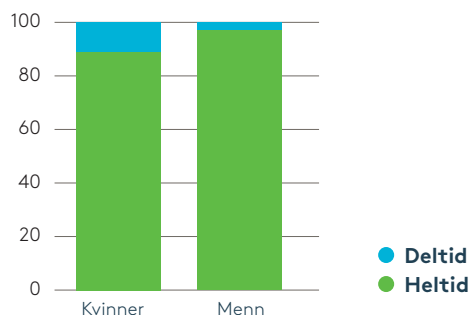
2. Gjensidige har tiltak som legger til rette for at eldre arbeidstakere kan fortsette å arbeide inntil de når normal pensjonsalder. Tiltakene varierer mellom landene. Eksempler på tiltak er mulighet for redusert arbeidstid og ekstra feriedager. Gjennomsnittlig pensjonsalder har vært stigende over tid, men falt noe i 2016 på grunn av tidligpensjonering i forbindelse med omstilling.
3. Alle større kontorbygg er universelt utformet, for å legge til rette for medarbeidere som er bevegelseshemmet.
4. Vi arbeider med ny «Policy for mangfold», som skal ivareta alder, bakgrunn, bevegelseshemming og andre forhold.

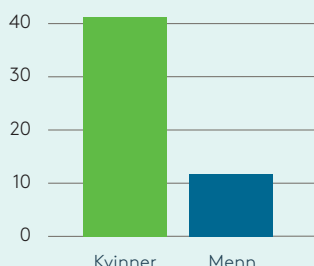
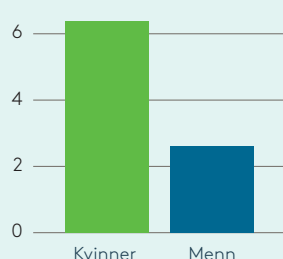
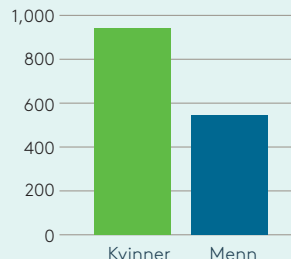
Kartlegging av kjønnsforskjeller når det gjelder lønns- og arbeidsforhold i Gjensidige Forsikring.

Lønnsstatistikken er basert på årsverk, slik at forskjeller i heltid- og deltidsstillinger ikke forklarer lønnsforskjeller. Vi ser at lønnsforskjellene er størst i de høyeste aldersgruppene. Det er et mål å utjevne lønnsforskjeller mellom mannlige og kvinnelige ansatte.

Det er svært få stillinger i Gjensidige som er definert som deltid. Deltidsstillinger er derfor i all hovedsak resultat av arbeidstagernes egne valg. Vi har ikke samlet informasjon om hvilke motiver medarbeidere har for å velge å jobbe deltid.

Stillingsbrøk prosent 2017

**Foreldrepermisjon
antall uker 2017****Sykefravær i prosent
2017****Fravær med sykt barn 2017
Antall dager**

Kjønnsfordeling i ledende stillinger

Gjensidige ønsker å øke andelen kvinner i ledende stillinger, og dette er godt kjent blant ledere på alle nivåer. Det er også uttalt ønske om å øke mangfoldet generelt, dette gjelder alder, kompetanse, bakgrunn og kjønn. Dette følges opp overfor ledere:

Tiltak i 2017:

1. Fokus i oppfølging og målkort for toppledere
2. Systematisk rapportering av bemanningssammensetning inkludert kjønnsbalanse i oppfølging av toppledere
3. Varslingsrutine for medarbeidere som opplever seg diskriminert
4. Gjensidige har et likestillings- og diskrimineringsutvalg som trer sammen ved behov. Utvalget har medlemmer fra HR-avdelingen og tillitsvalgte. Det er konsernets HMS-ansvarlige som avgjør om utvalget skal kalles inn. Det har vært avholdt ett møte i utvalget i 2016 og ett i 2017. Temaet var likelønn mellom kvinner og menn. Det ble ikke avdekket lønnsforskjeller som kan knyttes til kjønn i Gjensidige.

Det har ikke vært behov for særskilte tiltak vedrørende likestilling eller diskriminering i 2016 eller 2017.

Familievennlig selskap

Foreldre har etter loven krav på betalt permisjon i forbindelse med fødsel i alle landene hvor Gjensidige har medarbeidere.

Det er akseptert at foreldre er borte fra jobb når barna deres er syke, så lenge fraværet er nødvendig og rimelig.

Vi legger til rette for at medarbeidere også ellers kan arbeide hjemmefra av hensyn til familie eller andre årsaker.

Humankapital og kompetanseutvikling

God ledelse og kontinuerlig kompetanseutvikling skal være viktige konkurransefortrinn for Gjensidige. Det er også et ansvar overfor den enkelte medarbeider og samfunnet å bidra til at ansatte har tilstrekkelig kompetanse til å være attraktive arbeidstakere.

Leder- og medarbeiderutvikling ivaretas av Gjensidigeskolen, som er en del av HR-avdelingen og sorterer under konserndirektør for konsernstab og fellestjenester.

HR-avdelingen har ansvar for strategisk bemanningsplanlegging, herunder kartlegging av kritiske roller og kompetanse i selskapet. Planen sikrer at det finnes etterfølgere til alle kritiske posisjoner i selskapet, og at vi hele tiden dyrker frem talenter som kan gå inn i nøkkelposisjoner.

Vi arbeider systematisk med talentrekruttering, og har utviklet en «employer branding»-strategi for å bidra til dette. Vi arbeider målrettet med å synliggjøre Gjensidige som arbeidsgiver gjennom digitale kanaler.

Helse, arbeidsmiljø og sikkerhet

Systematisk Helse-, Miljø- og Sikkerhetsarbeid (HMS) har høy prioritet i Gjensidige. Vårt mål er ikke bare å unngå sykefravær og skader, men at Gjensidige skal være en helsefremmende arbeidsplass. Derfor arbeider vi med forebygging og oppfølging av sykefravær og tilrettelegging for arbeidstakere med nedsatt funksjonsevne.

Alle nyansatte skal så tidlig som mulig ha en gjennomgang av sin arbeidsplass med fysioterapeut eller ergoterapeut, dersom det er praktisk mulig. Hensikten er å tilrettelegge arbeidsplassen med tanke på å unngå belastningslidelser, og få informasjon om forebygging av helseplager.

Blant tilbudene for å bidra til god helse er (tilbudene varierer fra kontor til kontor):

- Tilrettelegging for å sykle til jobb, med sykkel-parkering og garderober
- Treningsrom
- Konkurranser som motiverer til moderat fysisk aktivitet i hverdagen
- Korte trimpauser i arbeidstiden
- Bedriftsidrettslag med en rekke aktiviteter

Det er fastsatt rutiner for særskilt tilrettelegging for arbeidstakere som har helseplager som forverres av data-arbeid, eller som ønsker å forebygge slike plager.

Arbeidet med HMS overvåkes gjennom revisjoner, og følges opp internt av medarbeidere med særskilt ansvar for HMS. Alle hendelser som kan representere en risiko skal rapporteres gjennom selskapets avvikssystem.

Sykefraværet var i 2017 3,9 prosent i Norge, Danmark og Sverige. Vi har som mål å redusere fraværet til 3,0 prosent innen 2019.

Tiltak for å ivareta tilfredsstillende HMS:

1. Det gjennomføres interne HMS-revisjoner for å følge opp at lovkrav og våre interne retningslinjer etterleves. I 2017 ble det, i likhet med året før, gjennomført tre i Norge, to i Danmark, og to i Sverige.
2. Arbeidsmiljøspørsmål er integrert i en årlig medarbeiderundersøkelse blant alle ansatte for å avdekke om det er forhold som krever særlig oppfølging.
3. Alle ledere gjennomgår undersøkelsen sammen med sine medarbeidere i samarbeid med HR-avdelingen. For hver avdeling defineres det handlingsplaner som følges opp av de respektive lederne.

Resultatet viser at det er en systematisk tilnærming til helse, miljø og sikkerhet i selskapet, og god gjennomføring av relevante tiltak. De avvik som ble avdekket vil bli bearbeidet og lukket.

Det har ikke vært arbeidsulykker som har forårsaket personskader eller materielle skader i 2017 (ingen i 2016).

Kundetilfredshet og produktkvalitet

Gjensidiges mål er å være det mest kundeorienterte selskapet i den nordiske forsikringsbransjen. Kundeorientering gjennomsyrrer atferd, prioriteringer og kommunikasjon på alle nivåer i organisasjonen.

Hensynet til kundene er sentralt i produkt- og tjenesteutvikling, opplæring av ansatte, rådgivning, salg, skadeoppgjør og klagebehandling.

Kundenes tilfredshet med selskap og individuelle rådgivere måles løpende, og forbedringstiltak iverksettes på basis av tilbakemeldinger fra kundene. Gjensidige har definert tydelige mål for kundetilfredshet. Måloppnåelsen påvirker vurdering av bonus til ledende ansatte, og kollektiv bonus til alle medarbeidere.

I 2017 var Gjensidiges kundetilfredshetsindeks (KTI) på konsernnivå 77,9. Dette var en fremgang på 0,5 fra 2016, og er det beste resultatet vi noensinne har oppnådd.

Kvaliteten på forsikringsprodukter lar seg ikke måle direkte. For den enkelte kunde vil kvalitet avhenge av i hvilken grad forventninger innfris ved erstatning for skade. Gjensidige har som ambisjon at alle kunder raskt skal få riktig oppgjør. Begge deler er viktig for opplevelsen av kvalitet.

Muligheten for en effektiv og reell klagebehandling er en del av å levere skadeoppgjør av høy kvalitet. Gjensidige har etablert en klageordning som gir kunden mulighet for å få behandlet sin klage på tre nivåer. Det første nivået er kundens saksbehandler. Dersom denne ikke endrer sin vurdering kan kunden klage til nivå to – kundeombudet – som er selskapets interne klagenemnd. Kundeombudet er bemannet med svært erfarne skadebehandlere, som kan se på saken med nye øyne uten å bli påvirket av de personlige vurderinger saksbehandler har gjort.

Nivå tre er Finansklagenemnda, som er et bransjefelles klageorgan med representanter fra forbrukermyndigheter, finansnæringen og uavhengige eksperter. Sammensetningen sikrer at de uavhengige representantene avgjør utfallet i saker hvor representantene fra forbrukermyndighetene og finansnæringen står mot hverandre.

Omfanget av klager kan gi en pekepinn på hvor godt Gjensidige lever opp til sin ambisjon om å levere skadebehandling av høy kvalitet.

Finansklagenemnda mottok 324 klager fra Gjensidige-kunder i 2017. Dette var anslagsvis 12 prosent av alle klager på forsikringssaker til nemnda. Dette må sees i sammenheng med Gjensidiges markedsandel i 2017 på noe over 25 prosent.

Av sakene som ble meldt til Finansklagenemnda resulterte 15 prosent i helt eller delvis medhold for kunden, mot 21 prosent i 2016. En høy medholdsprosent i nemnda ville indikere at terskelen for å nå frem med klager internt i Gjensidige var høy.

Innovasjon og teknologiutvikling

For å sikre at våre produkter og vår kundebehandling til enhver tid holder høyt, internasjonalt nivå samarbeider vi med forskningsinstitusjoner om innovasjon. Fra 2015 til 2022 deltar vi i et forskningssamarbeid med blant andre Universitetet i Oslo, Universitetet i Bergen og Norsk Regnesentral om flere prosjekter som for vår del ventes å gi ny innsikt innen temaer knyttet til behandling av store datamengder. Eksempler her kan være risikoprising, prognose- og trendanalyse og forsikringssvindel.

Også andre norske selskaper og offentlige virksomheter deltar i prosjektet, som kalles Big Insight.

I 2017 har prosjektet vært konsentrert om to temaer: Klikk-data fra nettportaler, for å styrke forståelsen av kundenes adferd på nett. Nettverksanalyse av relasjoner mellom kunder for å legge grunnlag for bedre metoder for å fange opp tegn til forsikringssvindel.

Kunder og personvern

Gjensidige har konsesjon fra Datatilsynet til å behandle personopplysninger, og lover og forskrifter regulerer vår innhenting, lagring og bruk av slike opplysninger. En konsernpolicy og instruks gir utfyllende veiledning om behandling av personopplysninger. Gjensidiges medarbeidere har lovpålagt taushetsplikt om alle forhold som angår våre kunder. Opplæring i personvern er obligatorisk for alle medarbeidere, og er også ledd i introduksjonsprogrammet for nyansatte. Det er kun medarbeidere med tjenstlige behov som skal ha tilgang til personopplysninger om kunder. Selskapet skal ikke innhente andre personopplysninger enn de som er nødvendige for å betjene den enkelte kunde.

Personopplysninger skal kun benyttes og lagres så lenge de er nødvendige, og skal slettes straks de ikke lenger er nødvendige, med mindre det foreligger særlige unntak hjemlet i lov.

Det overordnede ansvaret for behandling av personopplysninger og internkontroll knyttet til dette ligger i konsernledelsen. Øvrige ledere har ansvar for å sikre at medarbeidere med tilgang til kundeopplysninger har den nødvendige kompetanse og forutsetninger for øvrig for å følge regelverket og ivareta kundenes personvern.

Personvernombudene har en uavhengig rolle, og ivaretar kontakten med Datatilsynet og med kunder og ansatte som har forespørsler om personopplysninger. De har også en intern kontrollfunksjon.

Kunder kan til enhver tid be om innsyn i opplysninger som er lagret om dem, og kreve korrigerende opplysninger som ikke er korrekte. Innsyn kan avvises i særlige tilfeller etter en konkret vurdering, for eksempel i forbindelse med utredning av forsikringssvindel.

Vår personvernerklæring er tilgjengelig på gjensidige.no, og beskriver hvordan vi håndterer personopplysninger.

Kravene til informasjonssikkerhet skal revideres minst en gang i året. Risikovurdering knyttet til personopplysninger skal gjøres jevnlig, som ledd i selskapets ordinære internkontrollprosess, og i tillegg ved enhver endring som kan påvirke sikkerheten.

I 2017 startet et betydelig arbeid for å sikre at vi tilfredsstiller kravene i den nye personvernlovgivningen som trer i kraft våren 2018.

Varsling om kritikkverdige forhold

I Gjensidige skal det være en lav terskel for å varsle om forhold man opplever som ubehagelige. Medarbeidere som ønsker å ta opp saker kan henvende seg til sin leder, til HR-avdelingen, HMS-ansvarlig, tillitsvalgt eller verneombud.

Ansatte oppfordres til å varsle om kritikkverdige forhold og om forhold som de opplever som etisk betenkelige. Alle har plikt til å varsle om forhold som er straffbare, eller der liv eller helse er i fare. En varslingsplakat med instruksjoner om varsling er lett tilgjengelig på vår intranettside.

- Vi har opprettet varslingskanaler i alle land hvor vi har virksomhet.
- I Norge er det lagt til rette for varsling gjennom to elektroniske postkasser:
- En intern postkasse for varsling av forhold knyttet til etikk
- En ekstern postkasse for varsling av uregelmessigheter og misligheter

Varslinger til den interne postkassen behandles av selskapets HR-avdeling, og behandlingen følger klare rutiner. Relevante saker rapporteres til konsernets risikokomiteé og styret.

Medarbeidere som varsler er beskyttet både av norsk lov og bedriftens interne regelverk, og skal ikke utsettes for negative reaksjoner.

Varslinger til den eksterne postkassen er i utgangspunktet anonyme, hvis ikke varsleren selv velger å oppgi navn. Medarbeidere som ønsker å varsle anonymt kan benytte denne, i likhet med kunder, leverandører og andre eksterne interessenter.

Varsling om uregelmessigheter eller misligheter håndteres av Gjensidiges avdeling for intern utredning. Avdelingen foretar en forundersøkelse eller utredning basert på varselets innhold.

Dersom undersøkelsene avdekker kritikkverdige forhold vil HR overta saken, og sørge for at den blir behandlet. Eventuell politianmeldelse av ansatte besluttes av konsernsjef.

Etisk og kundevennlig forretningsdrift

Gjensidige skal ha en kultur hvor hver enkelt medarbeider utviser godt skjønn og har evne til å håndtere vanskelige situasjoner som kan dukke opp. Vår verdiskapning skal skje i samsvar med våre etiske retningslinjer. Disse fremgår av flere policy-dokumenter som er vedtatt av styret og forvaltes av konserndirektør for konsernstab og fellestjenester.

Våre etiske regler beskriver vårt verdigrunnlag og understreker at alle våre aktiviteter skal tåle dagens lys. Reglene angir sammen med andre dokumenter hva som er akseptabel adferd, og pålegger alle medarbeidere å opptre med respekt, omtanke og alminnelig høflighet både overfor kolleger, konkurrenter, kunder og andre.

Vårt interne regelverk inneholder forbud mot rollekonflikter som kan hindre upartisk opptreden overfor kunder, leverandører, aksjeeiere eller andre forbindelser.

Risiko for lovbrudd og brudd med vårt etiske regelverk overvåkes som ledd i vårt internkontrollsystem. Styret har det overordnede ansvar for risikostyring og internkontroll, og konsernsjef er ansvarlig for implementering. Våre viktigste risikoområder og den interne kontrollen gjennomgås årlig av styret. Risikostyring og internkontroll er beskrevet nærmere på side 47 og 73 og i note 3.

Nulltoleranse for korrupsjon

For Gjensidige vil risikoen for korrupsjon i hovedsak knytte seg til selskapets salg av forsikringer og investeringsrådgivning til næringsliv og offentlig sektor, inngåelse av avtaler og innkjøp av varer og tjenester.

Vår definisjon av korrupsjon følger definisjonen i norsk lov: Å misbruke sin stilling for å oppnå fordeler for selskapet, seg selv eller andre. Arbeidet mot korrupsjon krever et tydelig regelverk og aktiv håndheving av reglene.

Gjensidiges interne regelverk fastslår at selskapet har nulltoleranse mot korrupsjon og korrupsjonsliggende forhold. Regelverket består av en konsernpolicy som er vedtatt av styret, og en instruks. I tillegg er konsernpolicy om samfunnsansvar, konsernpolicy om etiske regler, konsernpolicy om konkretisering av etiske retningslinjer for relasjonsaktiviteter og retningslinjer for velferdstiltak, seminarer og gaver relevante.

Av dette følger det at våre medarbeidere ikke har anledning til å gi eller motta bestikkelser eller smøring. Det samme gjelder gaver som kan betraktes som utilbørlige. Reglene gjelder for ledere og medarbeidere på alle nivåer i selskapet, også i land som ikke omfattes av norsk lov. Det er konkretiserte regler for medarbeidere som har ansvar for relasjoner til kunder og leverandører.

Vårt antikorrupsjonsprogram har tre hovedelementer:

1. Forebyggende aktiviteter
2. Kontroll og avdekking
3. Oppfølging og reaksjon

Blant de forebyggende aktivitetene er tydelige definisjoner og regelverk, tydelige fullmakter, risikokartlegging, opplæring og informasjonsmateriell.

Kontroll og avdekking omfatter blant annet revisjoner, compliance, varsling, rapportering og intern utredning.

Oppfølging og reaksjoner skjer i henhold til policies og instruksjer, og avgjøres av HR og i siste instans konsernsjef.

Programmet gir en grundig beskrivelse av hva som menes med korrupsjon, eksempler på adferd som er akseptabel eller uakseptabel, samt oppgaver som skal bidra til refleksjon over vanskelige situasjoner.

Det er ikke anledning til å motta gaver til en verdi over 500 kroner. Uavhengig av gavens verdi skal den ikke tas imot dersom den kan svekke medarbeiderens habilitet eller uavhengighet.

Alle gaver og relasjonsaktiviteter skal registreres i konsernets gave- og relasjonsregister.

Alle ledere er ansvarlige for å etablere rutiner og prosesser for å forebygge og avdekke uregelmessigheter og misligheter, herunder korrupsjon, innen sitt område. Vår avdeling for intern utredning skal søke å avdekke eventuell korrupsjon, og har ansvar for å utrede konkrete saker ved mistanke om utilbørlig adferd. Intern utredning skal også bidra til å etablere og utvikle rutiner og prosesser som kan forebygge og avdekke slike forhold.

Regelverket er tilgjengelig på gjensidige.no, intranett og e-læringskurs, og ledere skal bidra til at medarbeidere er kjent med reglene. Formålet er å forebygge, og bidra til at aktiviteter som kan tenkes å bryte med regelverket stanses på et tidlig tidspunkt.

Alle som ansettes i konsernet deltar på et introduksjonskurs der etikk og korrupsjon er del av programmet.

Gjensidige gir ikke pengestøtte til politikere, politiske partier eller organisasjoner med hovedsakelig politisk agenda.

Utredning av mistanker om uetisk adferd

Avdeling for intern utredning har i 2017 vurdert 48 saker der det har vært mistanke om misligheter eller uregelmessigheter. Fire av disse sakene har gitt grunnlag for særlig grundige undersøkelser, men det har ikke blitt konkludert med korrupsjon i noen av dem.

Hvitvasking og terrorfinansiering

Gjensidige Forsikring er pålagt å ha en risikobasert tilnærming til hvitvasking og terrorfinansiering. Det innebærer at forsikring må ha en risikobasert tilnærming til kunder basert på kundeforhold, type produkter og type transaksjoner. I praksis innebærer dette at vi foretar en risikovurdering i forbindelse med salg av forsikring til nye og eksisterende kunder, og utbetaling av erstatning. Risikovurderingen er helhetlig og baseres på egenskaper ved kunden, kundeforholdet, produktet, transaksjonen og andre forhold som er relevante.

Som et ledd i risikovurderingen av den enkelte kunde gjennomføres det sjekk av alle kunder opp mot sanksjonslister og lister over politisk eksponerte personer.

Risikovurderingen kan lede til en utvidet kunde-kontroll. Kundebehandlere har klare retningslinjer for når det skal iverksettes slik kontroll, og hvordan dette skal håndteres.

Dersom denne kontrollen ikke avklarar situasjonen vil selskapet iverksette nærmere undersøkelser for å oppklare om transaksjonen kan gjennomføres eller ikke. Undersøkelsene gjennomføres av selskapets utredningsavdeling, som har medarbeidere med bakgrunn fra politiet og kompetanse og erfaring innen etterforskning.

I de tilfeller hvor det foreligger tilstrekkelig mistanke om hvitvasking eller terrorfinansiering, melder Gjensidige saken som en mistenkelig transaksjon til politiets avdeling for økonomisk kriminalitet – Økokrim.

Dersom hvitvasking eller terrorfinansiering kan bevises, vil selskapet stoppe kjøp av forsikring eller utbetaling av erstatning, i den grad loven tillater slike reaksjoner.

Et solid forsvarsverk mot hvitvasking er ikke bare nødvendig på grunn av myndighetspåbud. I forsikring vil hvitvasking ofte gå hånd i hånd med forsikringssvindel. I Gjensidige ser vi på kampen mot hvitvasking som en naturlig del av en god risikoseleksjon, etter prinsippet «kjenn din kunde».

Arbeidet mot hvitvasking har solid forankring i selskapets konsernledelse. Hvitvaskingsinstruksen er vedtatt av styret, og risikoanalyse knyttet til hvitvasking presenteres for konsernledelsen en gang i året. Betydningen av arbeidet mot hvitvasking er tydelig kommunisert på alle nivåer.

Hvitvaskingsregelverket for bank og investerings-tjenester avviker noe fra forsikring. Det er etablert egen hvitvaskingsinstruks for Gjensidige Bank, og det er etablert tydelige rutiner for å avdekke og håndtere mistanke om hvitvasking. Det er utpekt hvitvaskingsansvarlig som har ansvar for å følge opp saker som kundebehandler ikke kan løse selv.

Medarbeidere som har kundekontakt får grundig opplæring i regelverk og rutiner for håndhevelse. Dette gjelder i alle deler av konsernet.

Underwritingpolicy

God risikoseleksjon er avgjørende for soliditet og lønnsomhet. Gjensidiges underwriting-policy skal sikre at selskapet har oversikt og kontroll over sin risikoeksponering. Den skal også sikre at selskapet følger gjeldende lover og regler inkludert krav fra EIOPA og opptrer i tråd med alminnelige oppfatninger av rettferdighet og rimelighet, og i tråd med Gjensidiges retningslinjer for etisk forretningsdrift.

Underwriting-policy'en fastslår eksplisitt at selskapet ikke skal inngå forsikringsavtaler som gir grunnlag for utbetaling av erstatning eller andre ytelser til stater eller geografiske områder som er omfattet av sanksjoner vedtatt av FN eller EU.

Innkjøp og leverandører

Alle innkjøp over en viss størrelse kvalitetssikres av avdeling for konserninnekjøp. De aller fleste innkjøpsavtaler er resultat av tilbudskonkurranser som gjennomføres etter fastsatte retningslinjer.

Alle våre leverandører må signere egenerklæring om samfunnsansvar. Ved å signere denne erklæringen forplikter de seg til:

- Å utøve sin virksomhet slik at de ikke bryter med internasjonalt anerkjente prinsipper og retningslinjer knyttet til menneske- og arbeidstakerrettigheter
- Å påse at produsenter og underleverandører av varer og/eller tjenester til Gjensidige ikke bryter med internasjonalt anerkjente prinsipper og retningslinjer knyttet til menneske- og arbeidstakerrettigheter
- Å påse at produkter som leveres til Gjensidige holder høy miljømessig kvalitet

Alle innkjøp skal være mest mulig miljøeffektive. Det vil si at man skal søke mest mulig verdiskaping med minst mulig miljøskade.

Selskaper som leverer tjenester ved erstatning av skadede bygninger i Norge må være kvalifisert i Startbank. Startbank er et leverandørregister som benyttes av innkjøpere innen bygg, anlegg, forvaltning, forsikring og fast eiendom. Det sikrer at kvalifiserte leverandører er seriøse og at konkurranse skjer på like vilkår.

Alle innkjøp av betydning bestilles elektronisk. Alle leverandører skal så langt det er mulig fakturere elektronisk. Dokumenter knyttet til forespørsler, forhandlinger og avtaler lagres elektronisk. Anbuds- og tilbudskonkurranser gjennomføres ved hjelp av elektroniske portaler.

Bruken av elektroniske verktøy sikrer at alle prosesser er dokumentert og etterprøvbare, og dette forebygger misligheter.

Miljø og klima

Gjensidiges virksomhet forurenser ikke det ytre miljø i vesentlig grad. Vår policy for samfunnsansvar fastslår at vi skal ha minst mulig negativ innvirkning på klima og miljø.

For å sikre at vi belaster miljøet så lite som mulig er alle våre 11 norske kontorer med over 30 medarbeidere sertifisert som miljøfyrtårn. Miljøfyrtårn er en nasjonal miljøsertifiseringsordning som drives av Stiftelsen Miljøfyrtårn. Stiftelsen er opprettet av sentrale organisasjoner i næringsliv og offentlig forvaltning.

Som miljøfyrtårn benytter kontorene et miljøledelsessystem for håndtering og reduksjon av materialbruk, avfall, energibruk og transport.

For alle disse kontorene utarbeides det hvert år en miljørapport som dokumenterer status for gjennomførte miljøtiltak og handlingsplaner for neste år. Rapporten omfatter blant annet avfalls- håndtering, energibruk, innkjøp, papirforbruk, transport og klimaregnskap.

Hvert tredje år skal kontorene resertifiseres. Dette er en omfattende prosess som gjennomføres av en miljøgruppe ved det aktuelle kontoret i samarbeid med ekstern rådgiver som er sertifisert av Stiftelsen Miljøfyrtårn. I 2017 ble våre kontorer i Bodø, Drammen, Fredrikstad, Moelv, Skien og Steinkjer resertifisert.

Årlig rapportering og jevnlig resertifisering sikrer at våre kontorer lever opp til de høyeste standarder for miljøvennlig drift.

Ved vårt kontor i København er systemer og rutiner for håndtering og sortering av avfall godkjent av København kommunes miljømyndigheter.

Som kunnskapsbedrift er våre direkte utslipp i all hovedsak knyttet til drift av kontorer og til reiser og transport.

Vi jobber systematisk med å redusere belastningen på det ytre miljø ved å begrense forbruk av energi og produksjon av ulike typer avfall, som papir, kontorartikler, elektriske apparater og husholdningsavfall.

Miljøtiltakene er rettet mot energiøkonomisering, redusert reisevirksomhet gjennom økt bruk av videomøter og en ansvarlig behandling av avfall med utstrakt kildesortering.

I 2017 hadde vi et energiforbruk i konsernet som tilsvarer 12.773 MWh. Mesteparten av vår energibruk er knyttet til belysning, oppvarming og drift av datamaskiner. Energibærerne er elektrisitet, som i Norge nesten utelukkende kommer fra vannkraft; fjernvarme, som for en stor del er basert på forbrenning av avfall; og fyringsolje.

Energiforbruket fordelte seg slik:

- Elektrisitet: 8.100 MWh
- Fjernvarme: 1.713 MWh
- Fyringsolje: 48 MWh

Av elektrisitetsforbruket var anslagsvis 63 prosent i Norge.

Utslipet av klimagasser fra vår virksomhet er ytterst beskjedne. Vi arbeider kontinuerlig for å redusere utslippene ytterligere, og vi rapporterer våre utslipp til the Carbon Disclosure Project.

Elektrisitet og fjernvarme forårsaker ikke klimautslipp ved bruk, og må derfor beregnes basert på en antatt energimiks. Vannkraft forårsaker heller ikke utslipp ved produksjon. I 2017 har vi beregnet at vår virksomhet forårsaket utslipp av 2.470 tonn CO₂-ekvivalenter (scope 1 og 2), mot 2.164 tonn året før. Økningen i rapporterte utslipp skyldes en betydelig økning i antall firmabiler etter integrasjon av ny virksomhet i vår baltiske virksomhet.

Det er etablert en policy for firmabilavtaler som innebærer at firmabiler ikke kan ha høyere CO₂-utslipp enn 130 gram pr. kilometer. Ved hovedkontoret har vi 3 elbiler som kan benyttes av ansatte i forbindelse med møter og private ærend, slik at vi reduserer bruken av taxi og privatbil.

Vi hjelper våre medarbeidere til å opptre miljøvennlig, både i utøvelsen av sine oppgaver, som arbeidstakere ellers og på fritiden, gjennom informasjon blant annet på vårt intranett.

Informasjonen omfatter blant annet tips om

- hvordan man kan redusere produksjonen av avfall, og hvordan man kan resirkulere mest mulig
- energisparing
- hvordan man reduserer forurensende transport og reiser

Objektene vi forsikrer, som biler, bygninger og bedrifter, vil i varierende grad forårsake forurensning. Fornuftig risikoprising vil som oftest ha en gunstig miljøprofil, i den forstand at store og ressurskrevende objekter har en høyere forsikringspremie enn mindre ressurskrevende objekter.

Skader er i seg selv miljøbelastende, ettersom det medgår ressurser til å reparere eller erstatte skadene. Forsikringspremien påvirkes av skaderisiko, og sammen med vårt skadeforebyggende arbeid bidrar dette til færre skader og mindre belastning på miljøet.

Gjensidige har i 2017 ikke forårsaket ulovlige utslipp eller blitt bøtelagt eller på andre måter ilagt straff knyttet til miljø.

Bærekraftige produkter

I samarbeid med NAF, som er en medlemsorganisasjon for bileiere, har vi utviklet et miljøbillån for biler med hybrid-, hydrogen- eller el-motor. Lånet distribueres av NAF, og leveres av Gjensidige Bank.

Vi arbeider kontinuerlig for å øke andelen «papirløse» kunder, det vil si kunder som velger å motta informasjon fra oss gjennom digitale kanaler i stedet for tradisjonell papirpost. Med unntak for informasjon som etter loven må sendes fysisk, mottar «papirløse» kunder alle dokumenter og all informasjon ellers på epost, SMS eller innlogget område i nettportal.

Digital kundekommunikasjon forbedrer kundeopplevelsen og bidrar til å redusere papirforbruk og kostnader.

I 2017 økte andelen fra 65 til 70 prosent.

Klimaendring, trender og forsikring

Global oppvarming og klimaendringer vil påvirke vår forretning, våre kunder og det samfunnet som vi er en del av. Det samme gjelder endringer i teknologi, demografi og en rekke andre forhold.

I de landene hvor vi har virksomhet vil klimaendring mest sannsynlig lede til mer nedbør og hyppigere uvær. Dette vil øke risikoen for både personskader og materielle skader. Værdata og erstatningskostnader for de siste 35 årene tyder på at dette allerede er i ferd med å skje.

I 2017 beregnet vi erstatningskostnader som følge av klimarelaterte skader til 292 millioner kroner. Dette er skader som kan knyttes til konkrete uværshendelser som storm, flom og uvanlig sterk nedbør. Skadene gjelder i all hovedsak eiendom, og da først og fremst bygninger og inventar. En mindre andel av erstatningene gjelder biler, båter, campingvogner og lignende.

Vi har finansiert og bidratt til flere studier av hvordan dette vil påvirke Norge, og hvor godt det norske samfunnet er forberedt på «villere og våtere» vær. Sammen med andre store forsikringselskaper i Norden har vi finansiert utviklingen av klimaverktøyet VisAdapt som kan hjelpe boligeiere og boligbyggere i Norden med å tilpasse seg klimaet best mulig.

Risiko knyttet til slike forhold behandles for en stor del som ledd i den ordinære underwritingen og tarifferingen. Eksempler på slike miljø- og klimarelaterte trender er økningen i antall biler med el- og hybridmotor, og økning i antall bygningsskader som følge av mer ekstremvær. Vi ser også en økning i risiko for utbredelse av sykdommer, blant annet slike som spres med insekter.

Vi vurderer løpende behovet for tilpasning i priser, vilkår og erstatningsregler som følge av slike trender.

Gjensidige gjennomfører hvert år en emerging risk-analyse for å kartlegge risiko knyttet til fenomener og trender som kan representere ny risiko eller endret risiko. Slike trender kan både representere trusler mot vår forretning og muligheter for å skape ny forretning. Analysen skal beskrive risiko som kan være signifikant, men som ikke kan kvantifiseres ved hjelp av erfaringsbaserte metoder. Hensikten med denne øvelsen er ikke å beregne en presis verdi for ulike utfall, men snarere å etablere et grunnlag for videre diskusjon, analyse og beslutninger.

I 2017 har vi studert følgende fremvoksende risikoer:

Ekstremvær. Dette er et fenomen der vi kan beregne risiko basert på erfaring. Klimaendring kan skape muligheter for hendelser som ligger utenfor erfaringsrommet. Vi har derfor benyttet simuleringsmodeller til å beregne verstefalls-scenarier.

Delingsøkonomi. Plattformen som tillater konsumenter og bedrifter å utveksle varer og tjenester uten tradisjonelle mellommenn kan representere en risiko for vår forretningsmodell. Vi har derfor sett nærmere på hvilke trusler og muligheter delingsøkonomi representerer.

Block chain: Denne teknologien er best kjent for såkalt digitale valutaer, men åpner helt nye muligheter for å håndtere transaksjoner og holde oversikt over rettigheter. Det er viktig for oss å følge med på denne teknologien, og være forberedt på å ta den i bruk dersom det blir hensiktsmessig.

Syntetisk biologi: Teknologi for å dyrke celler og vev i laboratorier, og skreddersy disse til bestemte formål, åpner helt nye muligheter for forebygging og behandling av sykdommer og skader. Dette kan påvirke dødelighet, levealder og behandlingsbehov, og påvirke økonomien i livs- og helseforsikring vesentlig.

Sosialt engasjement

Gjensidige og selskapets medarbeidere støtter og engasjerer seg i ulike sosiale formål både lokalt og nasjonalt. Formålet er å bidra positivt i de lokalmiljøene hvor vi har aktivitet, og å støtte vårt samfunnsoppdrag som er å bidra til et tryggere samfunn.

I Oslo samarbeider Gjensidige med Kirkens bymisjon om å skape et bedre og tryggere nærmiljø i sentrum, hvor selskapet har sitt hovedkontor. Fra Gjensidiges side innebærer samarbeidet et økonomisk bidrag til bymisjonen, og engasjement blant ansatte. I 2017 bidro ansatte ved flere kontorer over hele landet til Bymisjonens strikkekampanje som gjennomføres før jul hvert år for å skape engasjement og samle inn penger til julefeiring for vanskeligstilte.

Medarbeidere deltar også i ulike tiltak i regi av Bymisjonen, blant annet leksehjelp og sjakkurs for barn.

I 2017 ga vi 500.000 kroner som julegave til SOS Barnebyer, som jobber for å gi omsorg og beskyttelse til barn som mangler omsorg fra voksne. Formålet ble valgt av medarbeiderne i selskapet gjennom en avstemning.

I Danmark støtter Gjensidige Julemærkehjemmene, som hvert år hjelper omkring 750 barn som plages av mobbing eller isolasjon.

I alle de tre baltiske landene gjennomfører vi «trygg bolig»-kampanjer i samarbeid med media og aktører som brannvesen, politi, vaktelskaper og elektrisitetsselskaper. Formålet med kampanjene er å øke oppmerksomheten om skadeforebygging, og hindre ulykker, brann og innbrudd.

I Litauen samarbeider vi med hjelpeorganisasjonen Food Bank som distribuerer mat til fattige. Gjensidige gir gratis forsikring, støtter aktiviteter og oppfordrer ansatte til å delta i distribusjon av pakker. I 2017 finansierte vi matpakker til 3.500 mennesker. Vi er medlem av kampanjen «For et trygt Litauen», som har som formål å gi barn fra underprivilegerte familier økt trygghet og selvfølelse.

I Latvia gjennomfører vi en turné til de største skolene der vi underviser barn i sikkerhet i hjemmet. Vi er sponsor og medarrangør av Brannsikkerhetskonferansen, som retter seg mot næringslivet.

I Estland samarbeider vi med Food Bank om distribusjon av mat til fattige.

Gjensidiges sosiale engasjement i Norge må ses i sammenheng med Gjensidigestiftelsen, som er vår største eier. Stiftelsen driver en omfattende gavevirksomhet som finansieres med avkastning fra kapital som ble frigjort i forbindelse med børsnoteringen av Gjensidige Forsikring i 2010.

Stiftelsen har som mål å bidra til et tryggere samfunn, og satser spesielt på forebyggende og aktivitetsskapende tiltak for barn og unge i hele Norge.

Bidra til et tryggere samfunn

Gjensidige bidrar til finansieringen av offentlig velferd gjennom betaling av skatter og avgifter og lønn til medarbeidere. Betalbar skatt for konsernet var 1.250 millioner kroner i 2017. I tillegg kom et betydelig beløp til merverdiavgift. Lønn og personalgoder til medarbeidere utgjorde 2.973 millioner kroner.

Skatt per land (mill. kroner)

	Resultat før skatt	Skatt
Norge	6.032,9	1.239,8
Danmark	153,7	10,4
Sverige	(317,1)	0,2
Baltikum	(6,3)	0,0

Dialog med myndigheter og publikum

Gjennom bransjeorganisasjonen Finans Norge koordinerer vi vår dialog med myndighetene om forhold som angår finansnæringen. Finans Norge driver også et betydelig arbeid rettet mot skoler og publikum for øvrig med informasjon om personlig økonomi, samfunnsøkonomi og statistikk fra finansnæringen.

I tillegg til den formelle kontakten med kundene søker vi dialog gjennom sosiale medier og nyhetsbrev på epost, og ulike kundearrangementer.

Styrende dokumenter som er særlig relevante for utøvelse av samfunnsansvar

- Konsernpolicy for samfunnsansvar

Personvern

- Instruks for behandling av personopplysninger
- Konsernpolicy for behandling av personopplysninger
- Instruks for behandling av personopplysninger for ansatte

Kapitalforvaltning

- SRI – etiske investeringer konsernpolicy

Klagebehandling

- Konsernpolicy - Klagebehandling
- Instruks for klagebehandling hos Kundeombudet
- Instruks for klagebehandling i selskapene

Etikk

- Etiske regler for Gjensidige

- Konkretisering av etiske retningslinjer for gaver og relasjonsaktiviteter
- Policy om forbudte konkurransebegrensninger

Innkjøp

- Group Procurement Policy

Korrupsjon

- Konsernpolicy for håndtering av uregelmessigheter og misligheter, herunder korrupsjon
- Instruks for håndtering av uregelmessigheter og misligheter, herunder korrupsjon

Hvitvasking

- Risikoanalyse hvitvasking
- Hvitvaskingsansvarlig, Stillingsbeskrivelse

Underwriting

- Underwriting Policy

Nøkkeltall samfunnsansvar

Tema		2017	2016	2015	2014
Verdiskaping og ressursbruk					
Egenkapitalavkastning etter skatt	Prosent	21,3	21,4	17,4	18,1
Utbytte	Millioner kroner	3.550*	3.400	6.200	2.950
Utdelingsgrad	Prosent	79,0	73,0	84,5	70,4
Skatt	Millioner kroner	1.250	1.377	1.057	853
Lønn og personalgoder	Millioner kroner	2.973	2.413	2.545	2.263
Kundetilfredshet (KTI konsern)		77,9	77,4	76,2	74,8
Miljøet					
Energiforbruk	MWh	12.773	11.988	11.131	8.060
CO2-utslipp, Scope 1 og 2 **	Tonn	2.470	2.164	2.579	3.043
Papirløse kunder	Prosent	70	65	60	57
Medarbeidere					
Kjønnsfordeling menn/ kvinner ***	Prosent	52/48	53/ 47	52/ 48	50/ 50
Kjønnsfordeling menn/ kvinner i ledende stillinger ***	Prosent	63/37	64/ 36	63/ 37	59/ 41
Kompetanseheving pr. medarbeider	Kroner	10.300	15.000	17.500	17.500
Gjennomsnittlig pensjonsalder ****	År	63,2	63,2	64,4	63,5
Sykefravær***	Prosent	3,9	3,9	4,1	4,5
Ansvarlige investeringer					
Antall ekskluderte selskaper	Antall	89	85	80	85

* Basert på styrets forslag.

** Utslipp for 2014 avviker fra det som ble rapportert i årsrapporten for 2014, da kun norske utslipp ble rapportert.

*** Norge, Danmark og Sverige

**** Norge

Styrets overordnede plattform for eierstyring og selskapsledelse er:

- Optimalisere selskapets verdier i et langsiktig perspektiv
- Likebehandling av aksjeeiere
- Lik og sikker tilgang til pålitelig, relevant og tidsriktig informasjon om selskapets virksomhet

Styring og kontroll

Denne redegjørelsen følger regnskapslovens disposisjon i § 3–3b:

1. Redegjørelsen avgis i samsvar med Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse av 30. oktober 2014.
2. Anbefalingen finnes på <http://www.nues.no/>
3. Avvik fra anbefalinger og regelverk er begrunnet og omtalt under hvert punkt.
4. I nedenstående redegjørelse punkt 10 gis det en beskrivelse av hovedelementene i systemer for internkontroll og risikostyring, se punkt 10a. I punkt 10b gis det en særlig beskrivelse av systemene for internkontroll og risikostyring knyttet til regnskapsrapporteringsprosessen.
5. Selskapet har ikke vedtektsbestemmelser som helt eller delvis utvider eller fraviker bestemmelser i allmennaksjeloven kapittel 5.
6. Det redegjøres for sammensetningen av styre, og styrets arbeidsutvalg i årsrapporten. Hovedelementene i gjeldende instruks og retningslinjer for organene finnes i punkt 8 og 9 i nedenstående redegjørelse.
7. I nedenstående punkt 8 redegjøres det for vedtektsbestemmelser som regulerer oppnevning og utskifting av styremedlemmer.
8. Vedtektsbestemmelser og fullmakter som gir styret adgang til å beslutte at foretaket skal kjøpe tilbake eller utstede egne aksjer er det redegjort for i nedenstående punkt 3.

1. Redegjørelse for eierstyring og selskapsledelse

Temaet eierstyring og selskapsledelse er gjenstand for en fast årlig vurdering og diskusjon i styret. Styret har i møte den 25. januar 2018 diskutert og forberedt denne redegjørelsen, og i møte 15. februar 2018 vedtatt denne. Det er også gitt en beskrivelse av Gjensidiges etterlevelse til det enkelte punkt.

Styrets redegjørelse for eierstyring og selskapsledelse i Gjensidige Forsikring ASA er tilgjengelig på www.gjensidige.no

Verdigrunnlag og samfunnsansvar

Gjensidiges verdigrunnlag og samfunnsoppdrag ligger i kjernevirksomheten – å sikre liv, helse og verdier gjennom å avlaste kundene for finansiell risiko og aktivt og hjelpsomt bidra når fare truer eller skade har skjedd.

Gjensidige har signert UN Global Compact, og vi forplikter oss til å fremme de ti Global Compact-prinsippene for bærekraftig utvikling. Dette har særlig betydning for vår kapitalforvaltning, som benytter etisk screening for å sikre at vi ikke investerer i selskaper som bryter med våre etiske standarder.

Styret har fastsatt retningslinjer for etikk og samfunnsansvar. Gjensidiges engasjement skal videreutvikles, basert på den kompetanse som bygges opp gjennom utøvelsen av kjernevirksomheten.

Gjennom vår virksomhet har vi bygget opp betydelig kompetanse innen skadeforebygging. Denne kunnskapen skal så langt som mulig komme hele samfunnet til gode. Særlig viktige områder er trafikk og brann, hvor selskapets kompetanse innen skadeforebygging kan bidra til å redde liv og verdier. Andre viktige områder er holdningsskapende arbeid som motvirker svindel og annen kriminalitet, eller innsats som fremmer fysisk og mental helse hos befolkningen. Den samfunnsansvarlige ekstra innsatsen konsentreres om skadeforebygging i bred forstand.

Internkontrollsystemene omfatter selskapets verdigrunnlag og retningslinjer for etikk og samfunnsansvar. Det er opprettet en egen etikkpostkasse hvor relevante saker kan meldes. Det er også etablert effektive varslingsrutiner som gjør det lett å varsle ledelsen og/eller styret om uheldig adferd som ikke har latt seg endre gjennom de etablerte styringssystemene, og som samtidig sikrer mulige varslere vern og varslede saker relevant oppfølging.

Konsernet skal kjennetegnes av høy etisk standard. Eierstyring og selskapsledelse skal være i samsvar

med beste praksis. En god eierstyringspolitikk vil utvikle konsernets verdiskapingspotensial, og vil over tid øke tilliten og respekten i samfunnet.

Arbeidet med samfunnsansvar er nærmere beskrevet på side 22–39 i årsrapporten og på www.gjensidige.no/konsern/. Utvalgte kvantitative resultater oppgis i tabell på side 39.

Arbeidsmiljø, likestilling og integrering er nærmere beskrevet på side 28 i årsrapporten.

Selskapets finansielle investeringer skal følge alminnelig aksepterte retningslinjer for sosialt ansvarlige investeringer (SRI). Våre retningslinjer for SRI omfatter menneskerettigheter, arbeidstakers rettigheter, miljø, korrupsjon og våpenproduksjon. Selskaper som ikke tilfredsstiller våre retningslinjer vil bli ekskludert fra vårt investeringsunivers.

Avvik fra anbefalingen: Ingen

2. Virksomheten

Virksomhet

I samsvar med vedtektene kan Gjensidige utøve direkte og indirekte skade- og livsforsikringsvirksomhet, herunder overta rene risikoforsikringer av høyst ett års varighet i livsforsikring, eie selskap som driver skadeforsikrings-, livsforsikrings-, bank-, finansierings- og verdipapirvirksomhet, og annen virksomhet som naturlig henger sammen med dette.

Visjon og mål

Gjensidiges visjon er å kjenne kunden best og bry seg mest. Misjonen er å sikre liv, helse og verdier, et verdigrunnlag selskapet har stått for i to hundre år.

Gjensidige har som mål å bli det mest kundeorienterte skadeforsikringsselskapet i Norden, tuftet på lønnsom drift og en ledende posisjon.

Strategi

En sterk kundeorientering er selve kjernen i Gjensidiges strategi. Støttet av en nøktern forretningskultur og analysedrevet kjernevirksomhet, skal dette gi Gjensidige konkurransefortrinn.

Gjensidiges posisjon skal styrkes ytterligere gjennom videreutvikling av Gjensidige som en pan-nordisk skadeforsikringsaktør som også tar sin del av et voksende person- og helserisikomarked. Oppkjøp skal komplettere organisk vekst og bidra til at konsernet leverer på strategiske mål, samt følgende konsernmål etter 2–3 år:

- egenkapitalavkastning over 15 prosent
- combined ratio i intervallet 90–93

Tre strategiske satsingsområder står i fokus; digitale kundeopplevelser, analysedrevet virksomhet og dynamisk organisasjonsutvikling.

Høyt tempo og smidighet i utvikling av produkter, tjenester og betjeningsmodeller er nødvendig for å være den foretrukne tilbyderen av forsikring. Automatisering av interne prosesser skal sikre kostnadseffektivitet og legge til rette for økt selvbetjening for kundene.

Analytisk bruk av data for å tilby attraktive produkter og tjenester og sikre lønnsom drift er kritisk for å realisere vår ambisjon om å være det mest kundeorienterte skadeforsikringsselskapet i Norden.

Endringer i teknologi og kundeatferd krever et stadig tettere samspill mellom våre ulike distribusjonskanaler. En god forståelse for hva kunden er opptatt av i hverdagen er en grunnleggende forutsetning for å kunne utvikle nye og relevante tjenester.

Kundenes behov og atferd endrer seg stadig raskere. Det er derfor avgjørende å redusere tiden det tar å utvikle og lansere nye kundeorienterte tjenester.

For Gjensidige er informasjon en strategisk ressurs. Arbeidet med god datakvalitet, effektive prosesser for datainnsamling, tilgjengeliggjøring, rapportering og analyse skal derfor ytterligere forsterkes.

Uten motiverte og engasjerte ledere og medarbeidere, med riktig kompetanse og holdninger, vil de strategiske ambisjonene ikke la seg realisere. Økt endringstakt – ikke minst hva angår teknologi og kundeatferd – nødvendiggjør overgang fra en tradisjonell opplæringsbasert kompetanseutvikling til utvikling av en dynamisk læringskultur drevet av den enkelte

leder og medarbeider. Kompetanse skal i større grad deles gjennom datadrevne arbeidsprosesser og samhandlingsløsninger. Intern rotasjon av ledere og medarbeidere skal skape sterkere helhetsforståelse.

Den strategiske rollen for Gjensidige Bank og Gjensidiges Pensjonsforsikring er viktig for Gjensidiges posisjon i det norske markedet. Helkundeløsninger og konsepter, både i privat- og næringslivsmarkedet, blir fortsatt viktig.

Som et ledd i vårt strategiarbeid utfordrer vi hele tiden vår strategiske plattform. Hovedkonklusjonen er at denne står seg også etter de endringer vi ser i markedet, herunder videreutvikling av Gjensidiges partnerstrategi ved hjelp av nye teknologier.

Avvik fra anbefalingen: Ingen

3. Selskapskapital og utbytte Egenkapital

Gjensidigekonsernets egenkapital utgjorde 23,7 milliarder kroner ved utløpet av 2017.

Konsernets solvensmargin ved utløpet av året var 137 prosent basert på standardformelen og 169 prosent basert på selskapets partielle internmodell. Se note 23 for nærmere beskrivelse av hendelse etter balansedagen.

Utbytte

Gjensidige har som mål å utbetale høye og stabile nominelle utbytter, og minimum 70 prosent av resultat etter skatt over tid. Ved fastsettelse av størrelsen på utbyttet vil det tas hensyn til forventet fremtidig kapitalbehov. Gjensidige vil i tillegg over tid utbetale overskuddskapital.

Gjensidiges kapitalisering tilpasses konsernets til enhver tid gjeldende strategiske mål og risikoappetitt. Konsernet skal opprettholde finansiell handlefrihet parallelt med høy kapitaldisiplin som understøtter konsernets mål for egenkapitalavkastning.

Vedtatt utbytte for 2016

For regnskapsåret 2016 ble det i april 2017 vedtatt og utbetalt et utbytte på 3,4 milliarder kroner. Dette tilsvarer 6,80 kroner per aksje.

Foreslått utbytte for 2017

For regnskapsåret 2017 er det foreslått et utbytte på 3,55 milliarder kroner. Dette tilsvarer 7,10 kroner per aksje. Foreslått utbytte basert på årets resultat tilsvarer 78,6 prosent av konsernets resultat etter skatt. Styrets forslag til utdeling av utbytte for regnskapsåret 2017 er nærmere begrunnet i årsberetningen.

Styrefullmakter

Generalforsamlingen i Gjensidige ga i 2017 styret følgende fullmakter:

- Fullmakt til å erverve Gjensidige-aksjer i markedet med samlet pålydende verdi på inntil 50.000.000 kroner, tilsvarende 25.000.000 aksjer, hver aksje pålydende 2 kroner. Fullmakten er gyldig frem til neste ordinære generalforsamling, men ikke lenger enn til 30. juni 2018 og kan blant annet benyttes som vederlagsaksjer i forbindelse med erverv av virksomheter eller for etterfølgende salg og sletting. Fullmakten kan også benyttes til oppfyllelse av konsernets aksjespareprogram og incentivordninger for ansatte. Styret står fritt til å erverve og selge aksjer på den måten styret finner hensiktsmessig, dog slik at alminnelige likebe-handlingsprinsipper av aksjonærene etterleves. Minste og høyeste beløp som kan betales per aksje skal være henholdsvis 20 kroner og 225 kroner. Fullmakten ble i 2017 benyttet til kjøp av aksjer i forbindelse med aksjespareprogrammet for ansatte og incentivordninger for ledende ansatte. Fullmakten ble behandlet som en egen sak på selskapets ordinære generalforsamling.
- Fullmakt til å beslutte utdeling av utbytte på grunnlag av selskapets årsregnskap for 2016. Fullmakten er gyldig frem til neste ordinære generalforsamling, men ikke lenger enn til 30. juni 2018. Fullmakten er i tråd med vedtatt kapitalstrategi og utbyttepolitikk for selskapet, og gir selskapet fleksibilitet, samt at det vil medføre at selskapet kan utdele flere utbytter uten å måtte innkalle til ekstraordinær generalforsamling. Fullmakten ble ikke benyttet i 2017. Fullmakten ble behandlet som en egen sak på selskapets ordinære generalforsamling.
- Fullmakt til opptak av ansvarlig lån og annen fremmedkapital begrenset oppad til 1,5 milliarder kroner, samt til å foreta handel i de til enhver tid utstedte obligasjoner under selskapets ansvarlige obligasjonslån og på de betingelser

styret fastsetter. Fullmakten ble ikke benyttet i 2017. Fullmakten ble behandlet som en egen sak på selskapets ordinære generalforsamling.

- Fullmakt til forhøyelse av aksjekapitalen ved nytegnning av aksjer. Fullmakten gir styret mulighet til å utnytte de mekanismer som allmennaksjeloven gir anledning til. Formålet kan blant annet være å øke selskapets finansielle fleksibilitet ved oppkjøp av virksomheter, samt sikre en optimal kapitalstruktur. Fullmakten gir styret anledning til å forhøye selskapets aksjekapital med samlet pålydende på inntil 50.000.000 kroner, tilsvarende 25.000.000 aksjer, hver aksje pålydende 2 kroner. Tegningskurs og øvrige tegningsvilkår fastsettes av styret. Kapitalforhøyelse innenfor disse rammer kan etter styrets beslutning skje ved en eller flere kapitalforhøyelser. Styret kan beslutte at aksjeeiernes fortrinnsrett til de nye aksjene kan fravikes. Styret kan også beslutte at aksjeinnskuddet kan være med andre eiendeler enn penger. Styret gis fullmakt til å gjennomføre de vedtektsendringer som forhøyelse av aksjekapitalen nødvendiggjør. Fullmakten omfatter ikke beslutning om fusjon etter allmennaksjeloven §13-5. Nye aksjer er berettiget til utbytte fra det tidspunkt de er registrert i Foretaksregisteret. Fullmakten gjelder frem til ordinær generalforsamling i 2018, men ikke lenger enn 30. juni 2018. Fullmakten ble ikke benyttet i 2017. Fullmakten ble behandlet som en egen sak på selskapets ordinære generalforsamling.

Når styret forslår nye fullmakter for generalforsamlingen skal disse, på samme måte som de foreliggende, behandles som egen sak på selskapets ordinære generalforsamling, begrenses til definerte formål og gjelde innenfor tidsrommet frem til neste ordinære generalforsamling.

Avvik fra anbefalingen: Styrefullmakten til å foreta forhøyelse av aksjekapitalen og å kjøpe egne aksjer er ikke fullstendig begrenset til definerte formål. Det ble ikke lagt til rette for at generalforsamlingen kunne stemme over hvert enkelt formål som fullmaktene skal dekke. Dette for å ivareta den fleksibiliteten som fullmaktene er tenkt å representere.

4. Likebehandling av aksjeeiere

Selskapet har kun én aksjeklasse, og alle aksjene har de samme rettighetene i selskapet.

På generalforsamlingen har hver aksje én stemme, med mindre annet følger av lov eller offentlig vedtak.

Ved utstedelse av nye aksjer har eksisterende aksjeeiere fortrinnsrett. Generalforsamlingen kan, med tilslutning fra minst 2/3 av det antall stemmer som er representert på generalforsamlingen, beslutte å fravike fortrinnsretten. Et eventuelt forslag om fravikelse av fortrinnsretten skal begrunnes, og dokumenteres i saksdokument til generalforsamlingen.

I tilfeller der styret vedtar utstedelse av nye aksjer hvor fortrinnsretten fravikes på bakgrunn av fullmakt vil begrunnelsen offentliggjøres i børs melding i forbindelse med emisjonen.

Styret skal påse at selskapet overholder allmennaksjeloven §§ 3-8 og 3-9 i avtaler mellom selskapet og parter som er nevnt der. Ved inngåelse av ikke uvesentlige avtaler mellom selskapet og aksjeeiere, nærstående parter, styremedlemmer eller medlemmer av ledelsen eller nærstående av disse, vil styret innhente en uavhengig tredjeparts vurdering. Det samme gjelder avtaler med selskaper i konsernet som har minoritetsaksjeeiere. Dette følger av styreinstruksen, som er tilgjengelig på www.gjensidige.no/konsern/

Ethvert styremedlem og medlem av ledelsen skal umiddelbart varsle styret skriftlig dersom vedkommende direkte eller indirekte har en interesse i en transaksjon eller avtale som er eller vurderes inngått av selskapet. Dette gjelder selv om styremedlemmet anses habil i behandling av saken. Bestemmelsene er nedfelt i styreinstruksen og formålet er å unngå å skade selskapets omdømme i forbindelse med investeringer hvor det kan være forhold som kan bli oppfattet som uheldig nært engasjement, eller nær relasjon mellom selskapet og et styremedlem eller ledende ansatte.

Selskapets transaksjoner i egne aksjer skal skje på børs eller på annen måte til børskurs.

Avvik fra anbefalingen: Ingen

5. Fri omsettelighet

Aksjene i selskapet er i henhold til vedtektene fritt omsettelige. Gjensidige er en norsk finansinstitusjon. Norsk rammelovgivning har generelle konsesjonsregler som gjelder alle norske finansinstitusjoner ved store erverv av aksjer (ti prosent eller mer).

Avvik fra anbefalingen: Ingen

6. Generalforsamlingen

Generalforsamlingen er det øverste organ i Gjensidige.

Generalforsamlingen er åpen og tilgjengelig for alle aksjeeiere. Ordinær generalforsamling skal holdes hvert år innen utløpet av april. Selskapet har ikke vedtektsbestemmelser som utvider eller fraviker reglene i allmennaksjelovens kapittel 5.

Generalforsamlingen legges opp i tråd med anbefalingen:

- Det er vedtektsfestet en innkallingsfrist på tre uker. Innkalling og saksdokumenter blir gjort tilgjengelig på konsernets hjemmeside www.gjensidige.no/konsern. Aksjeeiere kan likevel kreve å få tilsendt saksdokumentene vederlagsfritt. Protokollen vil bli publisert på www.gjensidige.no/konsern så snart den foreligger.
- Saksdokumentene skal være utførlige nok til at de gir grunnlag for å kunne ta stilling til de saker som reises.
- Aksjeeiere som vil delta på generalforsamlingen skal melde dette skriftlig til selskapet senest fem dager før møtet. Påmeldingsfristen er praktisk begrunnet i gjennomføringen av generalforsamlingen.
- I forbindelse med generalforsamlingens valg vil det bli lagt til rette for at det kan stemmes på en og en kandidat.
- Konsernsjef, styrets leder og leder av valgkomiteen har plikt til å være til stede med mindre dette er åpenbart unødvendig eller det foreligger gyldig forfall.
- Selskapets revisor vil være tilstede under møtet
- Ved behov, og hvor sakens art krever det, vil et samlet styre og en samlet valgkomite være til stede under møtet.
- Etter vedtektene skal generalforsamlingen ledes av styrets leder eller annen person utpekt av styret.

- Aksjeeiere kan møte ved fullmektig. Innkallingen vil inneholde nærmere informasjon om fremgangsmåte for å møte med fullmektig, herunder fullmaktsskjema. I tillegg vil det bli oppnevnt en person som kan stemme på vegne av aksjeeiere som fullmektig.
- Aksjeeiere kan foreta elektronisk forhåndsstemming i forkant av generalforsamlingen. Forhåndsstemming kan utføres via selskapets hjemmesider www.gjensidige.no, samt via VPS Investortjenester.

Det gis nærmere informasjon om bruk av fullmakt og aksjeeieres rett til å få behandlet saker på generalforsamlingen både i innkallingen og på www.gjensidige.no/konsern.

Styret kan i henhold til vedtektene beslutte at aksjeeierne skal kunne delta på generalforsamlingen ved bruk av elektroniske hjelpemidler, herunder at de kan utøve sine rettigheter som aksjeeier elektronisk.

Styrets leder og konsernsjef er, i samsvar med vedtektene, normalt til stede for å besvare spørsmål.

Avvik fra anbefalingen: Etter anbefalingen bør et samlet styre, en samlet valgkomité og revisor være til stede i generalforsamlingen. Erfaringsmessig har det til nå ikke vært behov for at samtlige har vært til stede, men det kan skifte avhengig av omstendigheter rundt de saker som er til behandling. Styrets leder, leder av valgkomiteen og selskapets revisor, samt konsernsjefen er, i samsvar med vedtektene, til stede for å besvare eventuelle spørsmål som blir stilt.

7. Valgkomité

Gjensidige har vedtektsfestet at selskapet skal ha en valgkomité bestående av fire til seks medlemmer valgt av generalforsamlingen. Valgkomiteens leder og medlemmer velges for ett år.

For tiden består valgkomiteen i Gjensidige av fem medlemmer. Alle medlemmene er uavhengige av styret og øvrige ledende ansatte. Ifølge valgkomiteens instruks, bør medlemmene reflektere interessene i aksjonærfellesskapet. Gjensidigestiftelsen er, som majoritetseier, representert med to medlemmer. Denne anbefalingen er fulgt i 2017.

Per 31. desember 2017 besto valgkomiteen av følgende personer:

- Einar Enger (leder)
- Marianne Ødegaard Ribe
- John Ove Ottestad
- Torun Bakken Skjervø
- Joakim Gjersøe

Ett av styremedlemmene valgt blant de ansatte deltar som fast medlem ved drøftelser og innstillinger til valg av styrets leder. Komiteens leder kan invitere øvrige styremedlemmer valgt blant de ansatte til enkelte sentrale drøftelser av ledervalget.

Valgkomiteen startet allerede høsten 2016 arbeidet med forberedelser til valg i 2017. Det ble avholdt totalt 8 møter. For å ha et best mulig grunnlag for sine vurderinger har valgkomiteen hatt samtaler med styrets leder, styremedlemmene og konsernsjef.

Valgkomiteen skal bidra til valg av kompetente og engasjerte tillitsvalgte med fokus på verdiskaping. Det er et mål at de tillitsvalgte samlet skal kunne utfordre og inspirere den daglige ledelsen innenfor selskapets virksomhetsområder.

Valgkomiteen skal foreslå kandidater til:

- styret, herunder styrets leder
- valgkomiteen, herunder komiteens leder
- ekstern revisor

Begrunnet innstilling med relevante personopplysninger skal følge innkallingen.

Valgkomiteen ønsker å sikre at aksjeeiernes synspunkt tas i betraktning når medlemmer nomineres til styret. Foruten at valgkomiteen konsulterer noen særlige aktive aksjeeiere for forslag til kandidater, samt for forankring av sin innstilling, inviteres i tillegg alle aksjeeierne til å foreslå kandidater til styrende organer via en oppfordring på selskapets hjemmeside. Fristen for å gi innspill settes normalt til årsskiftet for å sikre at de blir vurdert ved oppstart av prosessen, og for å gjennomføre den lovpålagte egnethetskontroll og nødvendig klaring med finansmyndighetene i forkant av valget. Valgkomiteen skal foreslå alle godtgjørelser som skal fastsettes av generalforsamlingen, herunder godtgjørelse til valgkomiteens medlemmer som fastsettes av generalforsamlingen, samt innstille på om forslaget til revisors godtgjørelse skal godkjennes.

Avvik fra anbefalingen: Ingen

8. Styre, sammensetning og uavhengighet

Styrets sammensetning

Styret i Gjensidige skal bestå av 10 medlemmer, hvorav tre er valgt av de ansatte. De aksjeeiervalgte styremedlemmer velges for to år av gangen. De ansattvalgte styremedlemmene velges også for to år av gangen, men slik at minimum ett medlem er på valg hvert år.

Styrets leder velges for ett år av gangen av generalforsamlingen.

Tine G. Wollebakk trådte ut av styret per 1. juni 2017 som en konsekvens av at hun tiltrådte som daglig leder i Bank Norwegian og Norwegian Finans Holding fra samme tid. Valgkomiteen startet umiddelbart arbeidet med å finne hennes etterfølger.

Styret i Gjensidige skal være bredt sammensatt, og det skal tas hensyn til at styret kan fungere godt som et kollegialt organ. I valgkomiteens instruks gir generalforsamlingen følgende føringer for valgkomiteens arbeid:

- Valgkomiteen skal legge vekt på at alle foreslåtte kandidater til styret har nødvendig erfaring, kompetanse og kapasitet til å utføre de aktuelle verv på en tilfredsstillende måte.
- Ved forslag på medlemmer til styret bør det i samsvar med god eierstyring og selskapsledelse legges vekt på at hensynet til aksjeeierfelleskapets interesser blir ivaretatt og at aksjeeiersammensetningen reflekteres.
- Styremedlemmer bør være uavhengige av selskapets daglige ledelse.

I dagens styre er begge kjønn representert med minst 40 prosent av de aksjeeiervalgte medlemmene. Det vises til nærmere presentasjon av styremedlemmene på sidene 55 til 68 i årsrapporten samt på selskapets hjemmeside www.gjensidige.no/konsern/.

Styrets uavhengighet

Ingen fra den daglige ledelsen er medlem av styret. Samtlige av de aksjeeiervalgte styremedlemmene er uavhengige av ledende ansatte. Styremedlemmene Eivind Elnan, Per-Arne Bjørge og Hilde Nafstad er valgt etter forslag fra selskapets største eier Gjensidigestiftelsen. Samtlige styremedlemmer er uavhengige av vesentlige forretningsforbindelser.

Styremedlemmers aksjeeie

7 av styrets medlemmer eier aksjer i selskapet, se oversikt i note 8. Styremedlemmene følger de alminnelige regler for primærinnsidere, men har for seg og sine nærstående på frivillig grunnlag meddelt at handel i Gjensidigeaksjen, eller avledede instrumenter, kun vil bli gjennomført innenfor en rimelig tidsramme etter at kvartalsrapporten er avgitt, og slik at handel kan foretas med lik informasjon om selskapet og selskapets finansielle stilling som markedet for øvrig.

Avvik fra anbefalingen: Ingen

9. Styrets arbeid

Styrearbeidet følger en fastsatt årsplan og styres i samsvar med fastsatt styreinstruks. Styreinstruksen er tilgjengelig på www.gjensidige.no/konsern og den gir nærmere regler om styrets arbeid og saksbehandling, herunder hvilke saker som skal styrebehandles, og regler for innkalling og møtebehandling. Videre har styret fastsatt instruks for konsernsjef som regulerer intern ansvars- og oppgavefordeling.

Styret har jevnlig fysiske styremøter og har ni faste møter hvert år. Avhengig av sak og situasjon avholdes det ytterligere møter. Disse kan være på telefon eller avholdes elektronisk i selskapets elektroniske styreportal. I 2017 ble det avholdt til sammen 11 styremøter, hvorav 1 var ekstraordinært styremøte og ett ble avholdt per sirkulasjon i styreportalen. Ett av de ordinære møtene var et årlig strategimøte. I tillegg gjennomførte styret en studiesamling for å få eksterne innspill til styrets strategirevisjon.

I saker der styreleder er eller har vært aktivt engasjert skal et annet styremedlem lede styrets diskusjon av saken.

Styret gjennomfører årlig en egenevaluering som også oversendes valgkomiteen som underlag til deres arbeid.

Styret i Gjensidige Forsikring ASA har etablert egne arbeidsutvalg - et revisjonsutvalg, et risikoutvalg og et godtgjørelsesutvalg. Komiteene består av 3 til 5 medlemmer, herunder minst ett valgt blant de ansatte. Dette bidrar til grundig og uavhengig vurdering av saker som blant annet gjelder intern kontroll, finansiell rapportering og godtgjørelse til ledende ansatte. Formålet med utvalgene er

å tilrettelegge for gode og godt forberedte felles diskusjoner i styremøtet.

Revisjonsutvalget

Revisjonsutvalget er et forberedende og rådgivende arbeidsutvalg, som blant annet skal forberede styrets oppfølging av regnskapsrapporteringsprosessen, og styrke styrets oppfølging av konsernet, herunder også bank og spareselskapet, blant annet gjennom å bidra til grundig og uavhengig styrebehandling av saker som gjelder finansiell rapportering. I tillegg skal de overvåke systemene for intern kontroll og risikostyring samt selskapets internrevisjon. Utvalget har også løpende kontakt med selskapets valgte revisor om revisjonen av årsregnskapet, og vurderer og overvåker revisors uavhengighet, jfr. Revisorloven kapittel 5.

Utvalget skal uttale seg om valg av revisor og dennes honorar. Utvalget hadde 7 møter i 2017.

Per 31. desember 2017 besto revisjonsutvalget av følgende personer:

- Gisele Marchand (leder)
- Per Arne Bjørge
- Gunnar Mjåtvedt
- Hilde Merete Nafstad
- Tine G. Wollebakk (frem til 1. juni 2017)

Risikoutvalget

Risikoutvalget er et forberedende og rådgivende arbeidsutvalg. Risikoutvalget skal blant annet forberede styrets behandling av saker som omhandler konsernforetakenes samlede risiko og jevnlig vurdere om konsernets styrings- og kontrollordninger er tilpasset risikoappetitt og omfang av virksomheten. Utvalget gjennomgår også selskapets risikorammer og investeringsstrategi samt rammer. De forbereder også styrets behandling av ORSA og ICAAP samt om risikostyringssystemet sikrer at internmodellen til enhver tid reflekterer konsernets risikoprofil på en hensiktsmessig måte.

Utvalget hadde 9 møter i 2017.

Per 31. desember 2017 består risikoutvalget av følgende personer:

- Inge K. Hansen (leder)
- Per Arne Bjørge
- John Giverholt
- Lotte Kronholm Sjøberg

Godtgjørelsesutvalget

Godtgjørelsesutvalget skal, innenfor styrets ansvarsramme, styrke styrets oppfølging av konsernets godtgjørelsespolitikk overfor konsernsjef, øvrig konsernledelse og nøkkelpersoner.

Utvalget skal forberede saker for styret, og har i hovedsak ansvar for:

- Å utarbeide forslag til, og følge opp praktiseringen av konsernets retningslinjer og rammer for godtgjørelse
- Årlig å utarbeide og foreslå godtgjørelse til konsernsjef og revisjonsdirektør
- Årlig å utarbeide forslag til målekort for konsernsjef
- Å være rådgiver for konsernsjef vedrørende den årlige vurderingen av godtgjørelse til konsernledelsen
- Å vurdere administrasjonens forslag til «Erklæring om fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte» jf. Allmennaksjeloven § 6-16a.
- Å vurdere andre vesentlige personalrelaterte forhold for ledende ansatte

Det vises for øvrig til styrets erklæring om godtgjørelse i note 8 i årsrapporten.

Utvalget er et rådgivende organ for styret og har i 2017 hatt ett møte.

Per 31. desember 2017 besto godtgjørelsesutvalget av følgende personer:

- Inge K. Hansen
- Eivind Elnan
- Gunnar Mjøtvedt

Gjensidige-konsernet har fått myndighetenes tillatelse til å etablere ett felles godtgjørelsesutvalg for hele konsernet og dette ble iverksatt fra 1. januar 2017.

Styrets habilitet

I konsernets styreinstruks reguleres inhabilitet i styret. Et styremedlem må ikke delta i behandlingen eller avgjørelsen av spørsmål som har slik betydning for egen del, eller for noen nærstående, at medlemmet må anses for direkte eller indirekte å ha personlig eller økonomisk interesse i saken. Det samme gjelder konsernsjef. Likeså er man inhabil når det foreligger andre særegne forhold som er egnet til å svekke tilliten til vedkommendes motiver for å delta i avgjørelsen av en sak.

Det enkelte styremedlem plikter selv å påse at man ikke er inhabil i behandlingen av en sak. I tilfeller forelegges spørsmålet for styrets leder. Styrets leder forelegger tvilsspørsmål knyttet til egen habilitet for et samlet styre.

I 2017 har styrets leder fratrådt behandlingen av én sak etter en habilitetsvurdering.

Styret skal godkjenne avtaler mellom selskapet og et styremedlem eller konsernsjef. Styret skal også godkjenne avtaler mellom selskapet og tredjepart der et styremedlem eller konsernsjef må antas å ha en særlig interesse.

Introduksjonsprogram til nye styremedlemmer

Relevant informasjon om selskapet og styrets arbeid gjøres tilgjengelig for nye styremedlemmer i selskapets web-baserte styreportal. I tillegg vil nye styremedlemmer gjennom å møte nøkkelpersoner i ledelsen få introduksjon til organisering og driften av selskapet.

Avvik fra anbefalingen: Ingen

10. Risikostyring og internkontroll

a) Generelt

Styret har fokus på risikostyring og internkontroll, og dette er en integrert del av styrets planmessige arbeid. Styret har vedtatt «Konsernpolicy for risikostyring og internkontroll». Dokumentet beskriver blant annet hovedprinsipper for risikostyring og internkontroll samt inneholder en beskrivelse av ansvarsdelingen. Dokumentet er tilgjengelig på www.gjensidige.no/konsern.

Hovedformålet er at risikostyring og internkontroll skal gi rimelig sikkerhet for måloppnåelse med følgende virkemidler:

- Målrettet og effektiv drift.
- Pålitelig og tilgjengelig styringsinformasjon og korrekt ekstern rapportering.
- Etterlevelse av internt og eksternt regelverk.
- Reduksjon av tap og beskyttelse av aktiva.

Internkontrollsystemet omfatter selskapets verdigrunnlag, retningslinjer for etikk og samfunnsansvar og andre styrende dokumenter.

Styret gjennomgår årlig konsernets viktigste risikoområder og den interne kontrollen. Styret får i tillegg kvartalsvis rapport om risikosituasjonen i konsernet. Ansvarsdelingen mellom styret og konsernsjef skjer på følgende måte:

Styrets ansvar:

- Styret har det overordnede ansvar for at Gjensidige har etablert hensiktsmessige og effektive prosesser for risikostyring og internkontroll i henhold til anerkjente rammeverk.
- Styret skal sørge for at nevnte prosesser blir tilfredsstillende etablert, gjennomført, og fulgt opp, blant annet gjennom behandling av rapporter utarbeidet av risikostyrings- og compliance-funksjonen som oversendes styret av konsernsjef og internrevisjonsfunksjonen som rapporterer direkte til styret.
- Styret skal påse at risikostyring og internkontroll integreres i konsernets strategi- og forretningsprosesser.

Konsernsjefens ansvar:

- Skal sørge for at Gjensidiges risikostyring og internkontroll blir gjennomført, dokumentert, overvåket og fulgt opp på en forsvarlig måte. Konsernsjefen skal fastsette instruksjoner og retningslinjer for hvordan konsernets risikostyring og internkontroll skal gjennomføres i praksis, samt etablere hensiktsmessige kontrollprosesser og funksjoner.

Det er etablert sentraliserte kontrollfunksjoner som er uavhengige av den forretningsmessige driften: Risikostyrings-, compliance- og aktuarfunksjoner. I tillegg gir internrevisjonsfunksjonen et ytterligere, uavhengig kontrollnivå med rapportering rett til styret.

Risikostyringsfunksjonen fungerer som en uavhengig funksjon og er ansvarlig for å vedlikeholde og videreutvikle konsernets risikostyringssystem slik at systemet til enhver tid er tilfredsstillende i henhold til lov, forskrift og styrets krav. Risikostyringsfunksjonen skal utarbeide retningslinjer for internkontroll som omfatter alle risikotyper i risikostyringssystemet, og påse at disse blir implementert og fulgt opp på minimum årlig basis.

Compliancefunksjonen er en uavhengig funksjon knyttet til den operative drift som identifiserer, vurderer, gir råd om, overvåker og rapporterer konsernets compliance-risiko. Vurdering av compliance-risikoen inngår i konsernets årlige prosess for risikovurdering.

Aktuarfunksjonen er en uavhengig kontrollfunksjon med ansvar for aktuarfaglige oppgaver. De kontrolloppgaver som er tillagt aktuarfunksjonen følger av § 28 i forskrift til finansforetaksloven om gjennomføring av Solvens II-direktivet.

Internrevisjonen er en uavhengig, objektiv bekrefte- og rådgivningsfunksjon som skal bidra til at organisasjonen oppnår sine målsettinger. Konsernrevisjonen er selskapets 3. linjeforsvar som skal foreta en uavhengig risikovurdering og dekke hele konsernets virksomhet. Konsernrevisjonens hovedansvar er å overvåke og kontrollere konsernets prosesser for risikostyring, internkontroll, og eierstyring. Leder av internrevisjonen ansettes og avskjediges av styret og avgir minimum én gang per år årsrapport til styret og konsernsjef om konsernets risikostyring og internkontroll.

Konsernets kontrollfunksjoner er organisert etter prinsippet om tre forsvarslinjer.

b) Regnskapsrapportering og finansiell styring

Finansdirektør har ansvar for blant annet finansforvaltning, risiko- og kapitalstyring, aktuar, planprosess og resultatsikring. Konserndirektør for konsernstab og fellestjenester har ansvar for blant annet regnskapsrapportering og oppfølging av resultater og rammer for investeringsvirksomheten. Denne organiseringen er gjort for å sikre uavhengighet mellom den som er førende premissgiver for resultatskapningen og de som rapporterer resultatene.

Gjensidige-konsernet offentliggjør fire delårsrapporter i tillegg til ordinært årsregnskap. Regnskapene skal tilfredsstillende krav i lover og forskrifter og skal avlegges i henhold til vedtatte regnskapsprinsipper.

Tidsfrister for offentliggjøring fastsettes av styret. Arbeidsoppgavene som gjennomføres i avslutningsfasen er nedfelt i en tidsplan med spesifisering av ansvarlig og tidsfrist for å sikre rettidig rapportering. Denne gjennomgås i forkant av hvert kvartal for å sikre at eventuelle nye forhold er fanget opp og at planen fortsatt er hensiktsmessig.

Det er utarbeidet en overordnet beskrivelse av prosessen rundt regnskapsavslutningen som en del av Gjensidiges styrende dokumenter. Videre er det utarbeidet en rapporteringsinstruks med regnskapsprinsipper som datterselskap og filialer må rapportere i henhold til. Den interne kontrollen bygger på prinsippet om arbeidsdeling og dualisme, og er dokumentert gjennom prosess- og rutinebeskrivelser på vesentlige områder. Det er etablert fullmaktstrukturer, avstemming og ledelsesgjennomganger.

Som ledd i styrets tidligere omtalte årlige gjennomgang av konsernets risikoområder og den interne kontrollen, gjøres det også en evaluering av risiko og kontroller i regnskapsrapporteringsprosessen, og om det er behov for tiltak.

Konsernregnskap utarbeides månedlig og rapporteres med kommentarer og forklaringer for de enkelte forretningsmessige segmenter på månedlig basis til styret. I forbindelsen med utarbeidelsen er det et samspill mellom Konsernregnskap, Aktuar, Økonomi- og Forretningsstyring, Reassuranse og kontrollere i forretningsområdene, for kvalitetssikring av tall og kommentarer. Forsikringsreservene vurderes månedlig av Aktuar med årlig gjennomgang av ekstern aktuar. Regnskapsmessige poster som inneholder ulik grad av skjønn og vurderinger, gjennomgås og dokumenteres i forkant av den kvartalsvise regnskapsavslutningen. Regnskapsmessige vurderingsposter gjennomgås med styrets revisjonsutvalg i kvartalsvise møter. Revisjonsutvalget behandler også delårsrapport, selskapsregnskap og konsernregnskap. Det er sammenfallende prosesser for konsern og morselskap. Årsregnskapene avsluttes av de respektive generalforsamlinger.

Konsernet har en etablert planprosess for finansiell styring hvor konsernsjef, finansdirektør og direktør Økonomi- og Forretningsstyring møter forretnings- og støtteområder minimum kvartalsvis og gjennomgår finansielle resultater og måloppnåelse samt hendelser som påvirker fremtidig utvikling. På møtene vurderes blant annet risikoer knyttet til finansiell rapportering, både på kort og lang sikt. Konsernledelsen gjennomgår månedlig finansiell rapportering, herunder utvikling i resultat- og balansestørrelser, måloppnåelse, årsprognose, risikovurdering og analyse av og kommentarer til resultater i forretnings- og støtteområder.

Konsernet er opptatt av at prosessene knyttet til regnskapsrapportering og finansiell styring gjennomføres av medarbeidere med riktig kompetanse for de ulike arbeidsoppgavene. Faglig oppdatering ved selvstudium, kurs og etterutdanning skjer i henhold til behov og kompleksitet i stillingen. Det legges opp til at konsernet til enhver tid har tilstrekkelig med kompetanse og ressurser til å kunne gjennomføre en rettidig regnskapsavslutning uten vesentlige feil for konsern- og selskapsregnskapet. Dette innebærer fagområdene IFRS, NGAAP, årsregnskapsforskriften for forsikringsselskap med flere. Det er aktiv deltagelse i ulike bransjeorganisasjoner nedsatt for bank, liv- og skadeforsikring der aktuelle problemstillinger diskuteres.

Krav til og prinsipper for utkontrakterte funksjoner eller utkontraktert virksomhet er angitt i «Konsernpolicy for utkontraktering», som er godkjent av styret. Policyen sikrer overholdelse av kravene om utkontraktering i norsk lov og Solvens II-regelverket.

Alle funksjoner og all virksomhet som ikke er definert som kjernefunksjoner eller kjernevirksomhet, kan utkontrakteres så lenge Gjensidige beholder det fulle ansvar for overholdelse av enhetens forpliktelser.

Ved utkontraktering skal følgende vurderes og dokumenteres:

- Hvordan valg av en leverandør av tilstrekkelig kvalitet skal foretas
- Nærmere opplysninger som den skriftlige avtalen må inneholde
- Styring og oppfølging av utkontraktert virksomhet
- Beredskapsplaner (for både foretaket og leverandøren).

Utkontraktering skal ikke:

- Vesentlig forringe kvaliteten på Gjensidiges styring og kontroll
- Vesentlig øke operasjonell risiko
- Hindre tilsyn med utkontraktert virksomhet
- Undergrave kontinuerlig, tilfredsstillende tjenesteyting til forsikringstakere.

Konsernintern utkontraktering skal alltid være i samsvar med gjeldende markedspriser og -vilkår, altså samme vilkår som gjelder for utkontraktering til en ekstern part. Det bør utvises særlig varsomhet ved vurdering av konsernintern utkontraktering slik at potensielle interessekonflikter oppdages og håndteres.

Gjensidiges sentraliserte innkjøpsfunksjon, Konserninnkjøp, skal informeres om all utkontraktering og skal ha en oppdatert oversikt over alle utkontrakteringsavtaler. Funksjonen sikrer at avtalene er i samsvar med interne krav. Konserninnkjøp har også ansvar for å melde fra til Finanstilsynet når dette er påkrevd.

Konserninnkjøp skal rapportere årlig til styret og gi en oversikt over alle utkontrakteringsavtaler som er rapportert til Finanstilsynet. Videre skal Konserninnkjøp på vegne av konserndirektør for stab/fellestjenester i Gjensidige Forsikring ASA rapportere resultatene til konserndirektøren minst årlig.

Ved utkontraktering av vesentlige arbeidsprosesser, for eksempel lønnskjøring og IKT-tjenester innhenter konsernet erklæringer i henhold til ISA3402 for å vurdere kontraktspartens internkontroll. Formålet er å etterse at kontraktspartneren har en tilfredsstillende internkontroll. Gjensidiges egen sikkerhetsavdeling foretar også selvstendige sikkerhetskontroller hos kontraktsparten knyttet til IKT-systemer, herunder tilgangskontroller og beskyttelse av sensitive data.

Avvik fra anbefalingen: Ingen

11. Godtgjørelse til styret

Valgkomiteen foreslår godtgjørelse til styret, som fastsettes av generalforsamlingen. Godtgjørelsen er ikke resultatavhengig og ingen av styremedlemmene har aksjeopsjoner utstedt av selskapet.

Godtgjørelse for det enkelte styremedlem fremgår i note 8 i årsrapporten. Honorarenes størrelse reflekterer styrets ansvar, kompetanse, tidsbruk og virksomhetens kompleksitet. Styremedlemmer mottar i tillegg særskilt honorar for deltakelse i styrets revisjonsutvalg, risikoutvalg og godtgjørelsesutvalg.

Styremedlemmer, eller selskaper som de er tilknyttet, skal som hovedregel ikke påta seg særskilte oppgaver for selskapet i tillegg til styrevervet. Dersom slikt arbeid likevel oppstår skal hele styret bli informert om dette. I 2017 er det ikke forekommet slikt arbeid, og det er dermed ikke betalt ut noe honorar til styremedlemmene utover det honorar de mottar som medlem av styret.

Avvik fra anbefalingen: Ingen

12. Godtgjørelse til ledende ansatte

Konsernet har etablert en godtgjørelsesordning som gjelder alle ansatte. Ordningen skal sikre at Gjensidige tiltrekker seg og beholder medarbeidere som presterer, utvikler seg, lærer og deler. Godtgjørelsen skal være konkurransedyktig, men ikke lønnsledende. Det forventes at de ansatte har et helhetlig syn på hva konsernet tilbyr av godtgjørelse og goder. Konsernets godtgjørelsesordninger skal være åpne og prestasjonsbaserte, slik at de i så stor grad som mulig oppleves som rettferdige og forutsigbare. Det skal være samsvar mellom avtalt prestasjon og den godtgjørelsen som gis.

Retningslinjer for godtgjørelse og karriereutvikling skal knyttes til oppnåelse av konsernets uttrykte strategiske og økonomiske mål og verdigrunnlag, hvor både kvantitative og kvalitative målsettinger tas med i vurderingen. Målekriteriene skal fremme ønsket bedriftskultur og langsiktig verdiskapning, og så langt det er mulig å ta hensyn til faktiske kapitalkostnader. Godtgjørelsesordningen skal bidra til å fremme og gi incentiver til god risikostyring, motvirke for høy risikotaking og bidra til å unngå interessekonflikter. Fast grunnlønn skal være hovedelement i den samlede godtgjørelsen, som for øvrig består av variabel lønn, pensjons- og forsikringsordninger og naturalytelser. Variabel lønn skal benyttes for å belønne prestasjoner utover forventet, hvor både resultater og atferd i form av etterlevelse av verdigrunnlag, merkevare og ledelsesprinsipper skal vurderes.

Variabel avlønning skal være resultatavhengig uten å være risikodrivende, og skal reflektere både selskapets, divisjonens, avdelingens og individets resultater og bidrag. Øvrige kompensasjonselementer som tilbys skal ansees attraktive av både nye og nåværende ansatte.

Alle variable godtgjørelser har øvre tak.

Styrets retningslinjer for fastsettelse av godtgjørelse til konsernledelse og ledende ansatte, tilfredsstillende forskriftskravene.

Godtgjørelse til konsernsjef fastsettes av styret på bakgrunn av en helhetlig vurdering hvor det tas hensyn til Gjensidiges godtgjørelsesordning og markedslønn for tilsvarende type stilling. Fastlønnen vurderes årlig og fastsettes på bakgrunn av lønnsutviklingen i samfunnet generelt, og finansnæringen spesielt. Variabel godtgjørelse (bonus) fastsettes av styret basert på avtalte mål og leveranser, og kan utgjøre inntil 50 prosent av den faste årslønnen inklusive feriepengene. Variabel godtgjørelse opptjenes årlig, og er basert på samlet vurdering av finansielle og ikke-finansielle prestasjoner over de to siste årene. Halvparten av den variable godtgjørelsen gis i form av et løfte om aksjer i Gjensidige Forsikring ASA, hvor 1/3 tildeles hvert av de kommende tre år. Den ikke utbetalte bundne variable godtgjørelsen kan reduseres dersom etterfølgende resultater og utvikling tilsier at den ble basert på uriktige forutsetninger.

Godtgjørelse til konsernledelsen fastsettes av konsernsjefen, etter rammer drøftet med godtgjørelsesutvalget og basert på retningslinjer fastsatt av styret. Konsernets veiledende retningslinjer legges tilsvarende til grunn for øvrige ledende ansatte og ansatte som kan påvirke risikoen vesentlig.

Den totale godtgjørelsen fastsettes ut fra behovet for å gi konkurransedyktige betingelser i de ulike forretningsområdene, og skal bidra til å tiltrekke seg og beholde ledere med ønsket kompetanse og erfaring som fremmer konsernets verdigrunnlag og utvikling.

Fastlønnen vurderes årlig og fastsettes på bakgrunn av lønnsutviklingen i samfunnet generelt og finansnæringen spesielt. Variabel godtgjørelse (bonus) til ledende ansatte opptjenes årlig, og baseres på en samlet vurdering av finansielle og ikke-finansielle prestasjoner over de to siste årene. Individuell variabel lønn inklusive feriepengene kan utgjøre inntil 30 prosent av årslønnen. Variabel lønn inngår ikke i pensjonsgrunnlaget. Halvparten av den variable godtgjørelsen gis i form av et løfte om aksjer i Gjensidige Forsikring ASA, hvor en tredjedel tildeles hvert av de kommende tre år. Den ikke utbetalte bundne variable godtgjørelsen kan redu-

seres dersom etterfølgende resultater og utvikling tilsier at den ble basert på uriktige forutsetninger.

Retningslinjene fremlegges for generalforsamlingen som egen sak i henhold til allmennaksjeloven § 16-6 a). Generalforsamlingens vedtak om retningslinjene i erklæring om lederlønn er veiledende for styret, unntatt den del av dokumentet som gjelder aksjebasert godtgjørelse, som er bindende. Som følge av dette avgir generalforsamlingen en rådgivende avstemming om styrets erklæring om fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse og styrets retningslinjer for lederlønnfastsettelsen, samt en bindende avstemming over de nye retningslinjer for tildeling av aksjer, tegningsretter og annet som styret foreslår etter allmennaksjelovens § 6-16a, første ledd, 3. punktum nr. 3.

Styrets fullstendige erklæring om godtgjørelse og lederlønn fremgår av note 8 i årsrapporten.

Avvik fra anbefalingen: Ingen

13. Informasjon og kommunikasjon

Gjensidige skal ha en åpen dialog med alle interessenter. Alle finansmarkedsaktører skal ha samtidig tilgang til korrekt, tydelig, relevant og utfyllende informasjon om konsernets historiske resultater, virksomhet, strategi og framtidsutsikter. Informasjonen skal være konsistent i innhold over tid. Styret har vedtatt retningslinjer for rapportering av finansiell og annen informasjon gjennom en IR-policy. Retningslinjene er tilgjengelig på www.gjensidige.no/investor.

Gjensidige har samlet all relevant eierinformasjon om konsernet på www.gjensidige.no/konsern.

Dette er det viktigste verktøyet for å gi lik, samtidig og relevant informasjon til alle interessenter. På siden publiseres også finansiell kalender med datoer for offentliggjøring av finansiell informasjon og informasjon om selskapets generalforsamling.

Selskapet har en egen IR-funksjon (investor relations) som er sentralt plassert i selskapets ledelse, og som sørger for jevnlig kontakt med selskapets eiere, potensielle investorer, analytikere og finansmarkedet for øvrig og som har som mål at informasjonsarbeidet til enhver tid er i samsvar med beste praksis.

Delårsresultatene presenteres direkte gjennom webcast og telefonkonferanse, og er åpne for alle interessenter. Webcasten kan følges direkte på www.gjensidige.no/investor.

Opptak gjøres også tilgjengelig på samme sted.

Det skal avholdes kapitalmarkedsdag når det anses hensiktsmessig for å holde markedet oppdatert på konsernets utvikling, mål og strategier.

Avvik fra anbefalingen: Ingen

14. Selskapsovertakelse

Selskapet har én stor eier i Gjensidigestiftelsen. Stiftelsen har vedtektsfestet et eierskap som minst skal utgjøre 60 prosent av de utstedte aksjene i Gjensidige.

Det er vedtatt retningslinjer for selskapsovertakelse. Retningslinjene sikrer at alle aksjeeierens interesser blir ivaretatt, og bidrar til likebehandling av aksjeeierne.

Retningslinjene er i samsvar med Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse. Styret vil innhente uavhengig verdivurdering, og utarbeide en anbefaling om aksjeeierne bør akseptere budet eller ikke.

Styret skal i samtaler med tilbyder og i øvrige handlinger tilstrebe og ivareta selskapets og aksjeeierfelleskapets interesser. Styret skal sørge for at alle selskapets aksjeeiere likebehandles og holdes informert om relevante forhold knyttet til tilbudet. Aksjonærene må få informasjonen på et så tidlig tidspunkt som mulig, slik at de får tid til å vurdere tilbudet. For øvrig vil det i en overtakelsesprosess påses at den øvrige virksomhet ikke forstyrres unødig.

Styret skal ikke søke å forhindre fremsettelsen av, og skal som hovedregel søke å tilrettelegge for, gjennomføring av tilbud som kan være i aksjeeieres interesse. Styret skal ikke foreta handlinger som beskrevet i verdipapirhandelloven § 6-17 uten at generalforsamlingens instruks om det er innhentet. Selskapet skal ikke benytte emisjonsfullmakter til å forhindre et bud.

For å ivareta aksjeeierfelleskapets interesser skal styret vurdere hvorvidt de skal initiere prosesser som fremmer konkurrerende tilbud på en slik måte at det ivaretar aksjeeieres interesser.

Selskapet skal som hovedregel knytte til seg en uavhengig juridisk og en uavhengig finansiell rådgiver i arbeidet med å vurdere et fremsatt eller varslet seriøst tilbud. Disse rådgiverne kan ikke inneha roller for selskapets aksjeeiere i transaksjonen. Verdivurderingen som fremsettes av de sakkyndige skal begrunnes.

Avvik fra anbefalingen: Ingen

15. Ekstern revisor

Ekstern revisor velges av generalforsamlingen etter innstilling fra valgkomité. Revisjonsutvalget, som i praksis er ekstern revisors viktigste kontaktpunkt, avgir uttalelse om valget til valgkomiteen.

Ekstern revisor har normalt en interimrevisjon hver høst i tillegg til revisjon av årsregnskapet. Interimrevisjonen har fokus på selskapets interne kontroll rundt regnskapsavleggelsen. Gjennom året er regnskapsavdelingen og ledende ansatte regelmessig i kontakt med revisor.

Det gjennomføres en rekke faste møter mellom ekstern revisor og selskapets organer i løpet av et år:

Revisor presenterer årlig hovedtrekkene i revisjonsplanen for revisjonsutvalget. I tillegg behandles revisors vurdering av internkontrollen knyttet til finansiell rapportering av revisjonsutvalget. Revisor deltar på styremøter når årsregnskapet behandles.

Det avholdes minst ett møte årlig mellom styret og revisor, samt mellom revisjonsutvalget og revisor, hvor konsernsjef eller andre ledende ansatte ikke er til stede.

Det er fastsatt policy og retningslinjer for forholdet til den valgte revisor. Minst hvert femte år skal det normalt innhentes tilbud fra flere revisjonsselskap om å utføre den lovpålagte revisjonen.

Det er utarbeidet retningslinjer for administrasjonens adgang til å benytte ekstern revisor til andre tjenester enn revisjon.

Revisor skal ikke under noen omstendighet utføre rådgivningsoppgaver eller andre tjenester dersom dette er egnet til å påvirke eller reise tvil om revisors uavhengighet og objektivitet. Revisor skal heller ikke opptre slik at det oppstår risiko for at han må revidere resultatet av egne rådgivningstjenester eller andre tjenester, eller at det oppstår risiko for at han ivaretar funksjoner som er en del av konsernets interne beslutningsprosess.

Videre skal revisjonsutvalget overvåke revisors uavhengighet, herunder hvilke andre tjenester enn revisjon som er levert av revisor. Fordelingen mellom revisjonshonorar og rådgivningshonorar for 2017 fremkommer i note 7.

Det ble på generalforsamlingen i 2017 valgt ny ekstern revisor.

Avvik fra anbefalingen: Ingen

Gjensidige Forsikring konsern oppnådde et solid resultat også i 2017. Kundetilfredsheten økte til et nytt rekordnivå, og konkurransekraften var fortsatt god.

Årsberetning 2017

Gjensidige Forsikring konsern leverte et solid forsikringsresultat i 2017. Finansavkastningen var svært tilfredsstillende sett i forhold til det lave rentenivået. Resultat etter skatt ble 4,5 milliarder kroner, tilsvarende 9,05 kroner per aksje.

Forsikringsresultatet ble 3,4 milliarder kroner, tilsvarende en combined ratio på 85,4. Resultatet var på linje med resultatet i 2016 justert for engangseffekter. Premieinntektene økte med 4,3 prosent til 23,4 milliarder kroner. Kostnader til erstatning av skader økte med 5,7 prosent. Kostnader som følge av storskader var lavere enn det som må forventes i et typisk år. Avviklingsgevinster var på forventet nivå. Resultatet preges av god kunde- og risikoseleksjon og fornuftig risikoprising.

Finansavkastningen var 3,7 prosent, eller 2,0 milliarder kroner, en reduksjon på 7,1 prosent fra 2016.

Bank og Pensjon viste en fortsatt positiv utvikling, med sterk vekst i volumer og underliggende lønnsomhet.

Styret er fornøyd med at konsernet innfridde på de finansielle målene i 2017.

Styret foreslår at selskapet deler ut 3,55 milliarder kroner i utbytte for regnskapsåret 2017. Det tilsvarer 7,10 kroner per aksje, og innebærer en utdelingsgrad på 78,6 prosent. Sammenlignet med forrige regnskapsår tilsvarer forslaget en økning på 4,4 prosent i nominelt utbytte basert på årets resultat.

Gjensidigestiftelsens andel av utbyttet utgjør 2,2 milliarder kroner. Ifølge stiftelsens vedtekter skal utbyttet videreformidles til Gjensidiges skadeforsikringskunder i Norge. Kundeutbyttet vedtas av stiftelsens generalforsamling i april.

Virksomheten

Gjensidige Forsikring ASA (Gjensidige Forsikring) er et skadeforsikringsselskap med virksomhet i Norden og Baltikum. Selskapet har hovedkontor i Oslo, Norge. Virksomhetens formål er å sikre liv, helse og verdier for kunder i privat- og næringslivsmarkedet ved å tilby forsikringer til konkurransedyktige

betingelser. I Norge tilbyr vi også produkter og tjenester innen bank, pensjon og sparing. Ved å gi kundene et bredt tilbud, bygger vi sterkere relasjoner. Gjensidige Forsikring er morselskap i Gjensidige-konsernet (Gjensidige).

Gjensidige er markedsleder innen skadeforsikring i Norge og et av de største forsikringsselskapene i Norden og Baltikum. Disse markedene representerer vårt definerte markedsområde for videre vekst.

Skadeforsikringsvirksomheten omfatter både ting- og personforsikringer. Den norske skadeforsikringsvirksomheten omfatter også livsforsikringer som er rene risikoforsikringer av opp til ett års varighet. Dette gjelder i hovedsak gruppelevsforsikringer.

Gjensidiges forretningsmodell er basert på en integrert verdikjede som omfatter utvikling og produksjon av finansielle tjenester og produkter, stor grad av direkte distribusjon, service og kundedialog og effektive skadeoppgjør. Distribusjon i samarbeid med partnere utgjør en viktig del av forretningsmodellen, spesielt i Danmark og Sverige.

Kundeorientering

Gjensidige arbeider systematisk for å bli det mest kundeorienterte selskapet i nordisk skadeforsikring. Visjonen er å «kjenne kunden best, og bry oss mest». Kundetilfredsheten måles systematisk, både på konsern- og medarbeidernivå, og forbedrings tiltak iverksettes fortløpende. Kundetilfredsheten i 2017 var rekordhøy. Dette skyldes ikke tilfeldigheter, men systematisk arbeid over lang tid.

Vår ambisjon er å skape de beste kundeopplevelsene i vår bransje, og dette kaller vi Gjensidigeopplevelsen. Et av de viktigste virkemidlene for å nå dette målet er opplæring og kompetanseutvikling for ansatte. Utvikling av digitale tjenester og bruk av data og innsikt for å sikre relevans i kundenes hverdag blir også stadig mer sentralt.

Vi utvikler stadig flere selvbetjeningsløsninger for PC, mobil og nettbrett. Sentralt i alle disse står brukervennlighet og enkelhet. Våre kunder kan kjøpe forsikring, søke råd og melde skader på internett

når det passer dem. Samtidig arbeider vi kontinuerlig med effektivisering av interne arbeidsprosesser for å sikre stadig bedre betjening av kundene på en sømløs måte i ulike kanaler.

I 2017 gjennomførte vi en rekke tiltak for å gjøre det enklere og mer attraktivt å melde og følge erstatningssaker på nett. Satsingen har ført til en betydelig økning i andelen digitalt meldte skader. Kundetilfredshetsundersøkelser viser at kundene er mer fornøyd med saksbehandlingen når saken er meldt på nett enn på telefon.

I tillegg til å tilby tradisjonelle forsikringsprodukter, har Gjensidige utviklet flere verdikjende tjenester for norske privatkunder blant annet knyttet til bolig og helse. Formålet er at disse skal bidra til preferanse og lojalitet.

Markedsposisjon

Gjensidige var den største aktøren innen norsk landbasert skadeforsikring også i 2017. Markedsandelen ved utgangen av tredje kvartal var 25,5 prosent av et totalmarked på noe over 56 milliarder kroner, ifølge statistikk fra Finans Norge. Markedsandelen holdt seg stabil gjennom året. Gjensidige prioriterer lønnsomhet fremfor vekst, og utviklingen i markedsandel bekrefter den sterke konkurransekraften.

I privatmarkedet hadde Gjensidige en markedsandel på 23,9 prosent ved utgangen av tredje kvartal 2017. I næringslivsmarkedet utgjorde markedsandelen 28,4 prosent.

Markedsandelene i Danmark og Sverige var henholdsvis 7,7 prosent (basert på sist tilgjengelige statistikk fra Forsikring & Pension, fjerde kvartal 2016) og 2,3 prosent (Svensk Försäkring tredje kvartal 2017).

I det baltiske skadeforsikringsmarkedet hadde Gjensidige en markedsandel på 9,8 prosent ved utgangen av tredje kvartal. (Kilder: Insurance Supervisory Commission of the Republic of Lithuania; Latvian Insurers Association; Statistics Estonia, Gjensidige, alle 3. kvartal 2017).

Markedsandelen for kollektiv innskuddspensjon med investeringsvalg var 9,3 prosent, mens markedsandelen for individuell pensjon med investeringsvalg var 8,0 prosent. Markedsandelen for tilflyttede innskuddspensjonsavtaler var 19,6 prosent. (Kilde: Finans Norge, per tredje kvartal 2017).

Inge K. Hansen Styreleder

Inge K. Hansen (1946) har vært styreleder i Gjensidige siden 2008. Han er for tiden også styreleder i Siriusungen AS, Troms Kraft AS, Hotell og Restauranthuset Continental AS, Nets AS, Arctic Securities AS, Point Resources AS og Sissener AS. Han er styremedlem i Fram museum. Han ble kåret til årets styreleder i Norge og i Norden i 2012.

Hansen har tidligere blant annet vært konserndirektør i Statoil og konsernsjef i Aker Kværner. Han er utdannet siviløkonom fra Norges Handelshøyskole.

Aksjer i Gjensidige: Se note 8.

Distribusjon Norge

Gjensidige har om lag 760.000 kunder i privatsegmentet og omtrent 150.000 kunder i næringslivssegmentet i Norge.

Salg og rådgivning skjer i all hovedsak direkte via eget distribusjonsapparat, men vi benytter agenter og forhandlere i noen tilfeller. I tillegg samarbeider vi med flere lokale brannkasser. Gjensidige har samarbeidsavtaler med flere store arbeidstaker- og interesseorganisasjoner. Avtalene gir organisasjonenes medlemmer kundefordeler i Gjensidige.

Gjensidiges næringslivskunder i Norge betjenes primært gjennom egne salgskanaler (rundt 80 prosent av premievolumet). Øvrige kunder betjenes hovedsakelig via meglere.

Både privat- og næringslivssegmentet distribuerer produkter og tjenester gjennom en kombinasjon av telefoni, nettbaserte løsninger og lokale kontorer. Kundene kan velge kontaktpunkt og betjeningsform og skal oppleve samme grad av kvalitet og service uansett hvilken kanal de velger.

Denne modellen bidrar både til gode kundeopplevelser og en kostnadseffektiv distribusjon.

Salgssentre og kundesentre står for henholdsvis utadrettet salg og betjening av kunder som kontakter oss for kjøp, endring av forsikringer eller råd. Vi har 32 lokalkontorer som tilbyr rådgivnings-

Per Arne Bjørge
Styremedlem

Per Arne Bjørge (1950) har vært styremedlem i Gjensidige siden 2011. Han er styreleder og daglig leder i PAB Consulting AS og er styreleder i Borgund Invest AS, Havskjer AS og Havskår AS. Bjørge er styremedlem i Gjensidigestiftelsen, 3D Perception AS og Tafjord Kraft AS.

Bjørge har tidligere blant annet vært banksjef i Kreditkassen (Nordea) og praktisert som revisor. Han har bachelor i økonomi og administrasjon og har revisoreksamen.

Aksjer i Gjensidige: Se note 8

tjenester innen forsikring og bank. Kontorene kan henvise kundene til andre avdelinger når det gjelder forespørsler om pensjon og fondssparing.

Kundeportalen gjensidige.no spiller en stadig viktigere rolle for relasjonen med kundene. Her får privat- og bedriftskunder oversikt over egne forsikringer. De kan selv forvalte sitt kundeforhold, for eksempel ved å melde skade eller følge saksgangen på internett. En betydelig andel av salg til privatkunder i Norge initieres nå på gjensidige.no. Nærmere 60 prosent av kundene benytter internett på ett eller flere tidspunkt i kjøpsprosessen, og mer enn 60 prosent av frekvensskadene meldes på nett.

Norden

Gjensidige distribuerer skadeforsikringsprodukter i Danmark gjennom eget salgsapparat og i samarbeid med Nykredit-konsernet. I tillegg selges privatprodukter via en rekke samarbeidspartnere, særlig reiseagenter, bilforhandlere og eiendomsめglere. Privatmarkedet for øvrig betjenes direkte via assurandører, telefoni og internett.

I det danske næringslivsmarkedet foregår en betydelig del av salget i samarbeid med meglere. Markedet for små og mellomstore kunder og landbrukskunder betjenes over telefon og gjennom egne assurandører.

Distribusjonen i kommunemarkedet foregår enten direkte eller via meglere. Markedet er i stor grad basert på tilbudskonkurranser.

I Sverige distribueres skadeforsikringsprodukter til privatpersoner både direkte via telefon og internett,

og gjennom forsikringsformidlere (partnere og agenter). For næringslivsmarkedet foregår distribusjonen hovedsakelig via forsikringsめglere og partnere.

Baltikum

I de baltiske landene er de viktigste distribusjonskanalene direkte salg via kontorer eller telefon og salg via forsikringsagenter og -めglere. Salg via internett øker, men utgjør fortsatt en liten del av omsetningen. Gjensidiges mål er å fortsette å utvikle kostnadseffektive modeller med flere egne distribusjonskanaler også i det baltiske markedet, med vekt på nettbaserte løsninger og telefoni.

Kundeorientering, økt breddesalg og tilgang til kunder gjennom strategiske partnere vil være viktige vekst drivere.

Annet

Gjensidige har også posisjonert seg for å levere produkter som er tilpasset andre distribusjonskanaler, både i Norge og resten av Norden. Distribusjonen er hovedsakelig via agenter, i tillegg til forretningspartnere som butikker og bilforhandlere som ønsker å utvide produkttilbudet med forsikringsprodukter under eget merke («White Label»).

Gjensidige Bank har en viktig rolle i å tilby enkle og brukervennlige bank- og sparetjenester i det norske markedet. Kundene har tilgang til bankens tjenester gjennom nettbank og mobilbank tilpasset smarttelefon og nettbrett. Bilfinansiering og bilforsikring er tilgjengelig i felles digitale løsninger hos bilforhandlere og på gjensidige.no.

Gjensidige Pensjonsforsikring samarbeider tett med Gjensidige Forsikring om distribusjon av pensjons- og personforsikringer til norske bedrifter og privatpersoner. Gjensidige Pensjonsforsikring er den eneste aktøren i markedet som tilbyr utelukkende eksternt forvaltede fond, og har meget effektive løsninger for medlemsadministrasjon og synliggjøring av pensjonsrettigheter.

Teknologi og utvikling

Teknologisk utvikling og digitalisering fortsetter med uforminsket styrke. Gjensidige søker hele tiden nye muligheter for å utvikle bedre kunde betjening og mer effektiv drift.

Balanse mellom kontinuitet og fornyelse blir fortsatt viktig fremover. Ny teknologi gir stadig nye muligheter for innsamling og utnyttelse av markeds- og kun-

dedata, og for bedre vurdering av risiko. Gjensidige investerer løpende i teknologi og kompetanse for å generere og utnytte relevant innsikt.

Vi har samlet vår utviklings- og teknologikapasitet og -kompetanse i én slagkraftig enhet, konsern-området Teknologi og Utvikling. Enheten skal være pådriver for realisering av prosjekter innen Gjensidiges strategiske satsningsområder og sikre økt bruk av beste praksis på tvers i konsernet.

En viktig oppgave er å utvikle og forbedre digitale brukergrensesnitt og tjenester for våre kunder.

Nyutvikling og forbedringer på mobile flater og nettsider gjør det stadig enklere for kundene våre å kjøpe produkter, ha oversikt over kundeforholdet og melde og følge opp skader. Intern effektivitet forbedres stadig ved gjenbruk av IKT-løsninger mellom ulike enheter i konsernet og ved anvendelse av ny teknologi som gjør oss stadig mer effektive.

I 2017 fortsatte vi med stor kraft å automatisere interne prosesser, samtidig som vi utviklet stadig flere kunderettede løsninger basert på ny teknologi. Vi har identifisert mellom 250 og 300 prosesser som kan digitaliseres og/eller automatiseres. Anslagsvis 20 prosent av dette potensialet ble realisert i løpet av 2017.

Produkter og kundedata er samlet på en felles systemplattform for å støtte enhetlig kundebehandling på tvers av distribusjonskanaler, sikre standardisering av arbeidsprosesser og oppnå kostnadseffektiv drift av IKT-systemer. En fleksibel tjenestearkitektur gjør det mulig å benytte funksjonalitet fra kjernesystemet og informasjon fra kundesystemet til blant annet selvbetjeningsløsninger, felles arbeidsflater for kunderådgivere og optimering av risikoseleksjon og tariffing. Det pågår en evaluering av systemløsninger i de ulike markedene med tanke på å sikre konkurransekraft også på lang sikt.

Året 2017

Fortsatt ledende posisjon i Norge

Gjensidige befestet sin ledende posisjon i det norske markedet for skadeforsikring gjennom 2017, til tross for intens konkurranse. Kundetilfredsheten var høyere enn noen gang. I kombinasjon med fortsatt god lønnsomhet bekrefter dette Gjensidiges solide konkurransekraft i Norge. Gjensidige ble i 2017 tildelt Ipsos Omdømmepris.

Solid utvikling for Gjensidige Bank og Gjensidige Pensjonsforsikring

Gjensidige Bank har hatt en sterk og lønnsom vekst gjennom flere år, og oppnådde en vekst i utlånsvolum på 11,7 prosent i 2017. Veksten kom hovedsakelig innen bolig- og billån, der banken har en strategisk rolle i å bidra til at konsernet kan tilby forsikringskundene et komplett spekter av finans-tjenester. Veksten var særlig sterk innen billån, godt hjulpet av innovative løsninger for kombinert salg av finansiering og forsikring av bil gjennom bilforhandlere. Med dette har Gjensidige Bank tatt en nummer 5-posisjon i markedet for bilfinansiering i Norge.

Gjensidige Pensjonsforsikring (GPF) oppnådde en vekst i midler til forvaltning på 23,5 prosent i 2017 og god underliggende lønnsomhetsutvikling. GPF bidrar til tilbudet av et komplett spekter produkter og tjenester til næringslivskundene i Gjensidige.

Utvikling i Norden og Baltikum i henhold til plan

Virksomheten i Norden utenfor Norge opplevde betydelig volumvekst i 2017 som følge av oppkjøpene av Mølholm Forsikring i Danmark og Vardia i Sverige. Vår virksomhet i Baltikum hadde sitt første hele driftsår etter integrasjon av virksomhet som ble overtatt sent i 2015. Premievolumet fra virksomheten utenfor Norge utgjorde 32,6 prosent av totalt premievolum fra skadeforsikring i 2017.

I Danmark hadde endret prisingsmekanisme og modernisering av tariffer høy prioritet i 2017. Oppgradering av tariffer og vilkår ble gjennomført løpende, produktgruppe for produktgruppe, og dette arbeidet vil fortsette i 2018. Tiltakene forventes gradvis å gi bedre lønnsomhet i den danske forretningen.

Sverige og Baltikum utviklet seg i henhold til planen i kjølvannet av integrasjon av oppkjøpt virksomhet, og begge markeder forventes å være lønnsomme fra og med helåret 2018.

Gjensidige har en skalerbar forretningsmodell i Norden. Det betyr at vi kan tiltrekke oss den beste kompetansen i markedet, og vi har evne til å investere i den mest avanserte teknologien. I kombinasjon med våre erfaringsdata, basert på lang historikk og store kundebaser, leder dette til sofistikert analytisk innsikt og konkurransekraft som kan utnyttes på tvers av segmenter og geografier.

Måloppnåelse – finansielle og operasjonelle mål

I forbindelse med den årlige oppdateringen av konsernets kapitalstyringspolicy, vedtok styret nye solvensmarginmål (tidligere mål i parentes):

- Standard formelen: 120–150 prosent (115–140)
- Partiell intern modell: 125–175 prosent (120–175)

Øvrige finansielle mål er uendret.

Område	Mål	Måloppnåelse 2017
Konsern		
Egenkapitalavkastning	>15 prosent	21,3 prosent
Utbytte	Nominelt høyt og stabilt. Utdelingsgrad >70 prosent	Utdelingsgrad 79 prosent*
Rating	Opprettholde A rating fra S&P	A rating bekreftet i august 2017
Solvensmargin standardformel	120-150 prosent	137 prosent**
Solvensmargin internmodell	125-175 prosent	169 prosent***
Skadeforsikring		
Combined ratio	86-89 prosent****	85,4 prosent
Kostnadsandel	~15 prosent	15,3 prosent

* Utbytte basert på årets resultat.

** Justert for foreslått utbytte for 2017.

*** Justert for foreslått utbytte for 2017. Gjensidige mottok tilbakemelding fra Finanstilsynet vedrørende den partielle internmodellen etter balansedagen. Se note 23 for nærmere beskrivelse.

**** Combined ratio på udiskontert basis, forutsatt ~4 prosentpoeng avviklingsgevinster de neste 3-5 årene og normalisert innslag av storskader. Etter 3-5 år, er målbildet 90-93 gitt 0 prosentpoeng avvikling.

CR-målet på 86–89 reflekterer en forventning om gjennomsnittlige årlige avviklingsgevinster i størrelsesorden 1 milliard kroner de nærmeste 3–5 årene. Uten avviklingsgevinster er CR-målet 90–93.

Kostnadsandelen forventes å ligge rundt 15 prosent. Det arbeides kontinuerlig med å redusere underliggende kostnadsbase for å skape rom for investeringer i ny teknologi, merkevare og relevant kompetanse for å sikre god konkurransekraft også fremover.

Ved utgangen av 2014 lanserte konsernet seks operasjonelle nøkkelmål frem mot 2018. Utviklingen gjennom 2017 har vært positiv for samtlige parametere.

KPI*	KTI	Digital kunde**	Skader rapportert på nett**	Reduksjon skade-kostnader	Kunde-lojalitet	Kunder med >4 skade-produkter
2015	76,2	60 %	46 %	I rute	Opprettholdt	Opprettholdt
2016	77,4	65 %	52 %	I rute	Opprettholdt	Opprettholdt
2017	77,9	69 %	63 %	Levert 547 mill. kroner	Opprettholdt	Opprettholdt
Mål 2018	77,0	75 % >	>50 %	400–500 mill. kroner	Opprett-holdes høy	Opprettholde

* Mål kommunisert på kapitalmarkedsdagen 25. november 2014.

** Privat Norge

Målet knyttet til rapportering av skader på nett ble innfridd allerede i løpet av 2016. På lang sikt er ambisjonen at 80 prosent av alle frekvensskader vil innrapporteres online. Videre er ambisjonen at håndteringen av 80 prosent av disse kan fullautomatiseres, slik at 64 prosent av alle frekvensskader behandles fullt ut digitalt.

Tre strategiske satsingsområder frem mot 2020

Gjensidige har definert tre strategiske satsingsområder for å nå finansielle og operasjonelle mål: digitale kundeopplevelser, analysedrevet virksomhet og dynamisk organisasjonsutvikling. For en nærmere beskrivelse av Gjensidiges strategi, se side 41-42. I det følgende gis et utvalg eksempler på tiltak og initiativ gjennom 2017 knyttet til satsingsområdene.

De beste digitale kundeopplevelsene i skadeforsikring

Gjensidige utvikler digitale betjeningsløsninger i takt med endrede kundepreferanser og for å oppnå stadig mer effektiv drift.

I 2017 har vi hatt mye oppmerksomhet på å forenkle og digitalisere prosesser for behandling av skademeldinger og for kjøp av forsikring. Resultatene av dette arbeidet har vært oppløftende.

Salg gjennom digitale kanaler har i løpet av 2017 økt mer enn 30 prosent sammenlignet med 2016. Andelen skader meldt via nett eller mobil økte fra 52 prosent til 63 prosent i det norske privatmarkedet gjennom 2017.

Innmelding av skader ble forenklet ved at vi reduserte antall spørsmål kunden må besvare for å registrere et krav. Dette er en naturlig konsekvens av at vi oppfordrer til å melde skader i vår mobilapp. Dette legger til rette for å melde skaden umiddelbart, noe som erfaringsmessig bidrar til mer presise krav og raskere oppgjør. Ved å redusere antall spørsmål legger vi også til rette for en mer standardisert behandlingsprosess, slik at det blir enklere å digitalisere og automatisere prosessen. Vi har etablert avanserte analysemodeller som tillater at stadig flere saker behandles gjennom automatiske prosesser.

Et eksempel på dette er at vi satte en uoffisiell verdensrekord i behandling av skademeldinger da en kunde fikk godkjent sitt krav 1,6 sekunder

etter at han sendte skademeldingen. Den raske behandlingstiden er mulig fordi saken behandles av avanserte algoritmer som er integrert i vårt kjernesystem. Foreløpig er det skademeldinger på reiseforsikring som behandles på denne måten. Krav som er for komplekse til å behandles automatisk, sendes videre til manuell saksbehandling.

Vi tok også i bruk maskinlæring i en billedgjenkjenningssystem for taksering av kollisjonsskader på bil. Muligheten for å ta bilde av skaden er innebygget i vår skademeldings-app på mobiltelefon. Kunder som sender inn bilde vil dermed kunne slippe å oppsøke verksted for å få utført taksering. Skader som ikke lar seg takseres automatisk, henvises til verksted. Treffprosenten vil øke etter hvert som løsningen får et stadig større erfaringsmateriale å bygge på.

Kjøpsprosessen for personforsikringer som krever helseerklæring ble kraftig forbedret da vi lanserte en forenklet digital helseerklæring med automatisert vurdering. Denne løsningen innebærer at mange kunder får sine søknader om forsikring behandlet i løpet av sekunder, mens de tidligere måtte vente i opptil flere uker.

Høsten 2017 lanserte vi en enkel chat-bot som kan hjelpe kundene med vanlige spørsmål om skademeldinger. Denne løsningen utvikles videre for å kunne håndtere et bredere spekter av spørsmål fra kundene våre.

Vi venter at digitalisering, automatisering og kunstig intelligens vil gi grunnlag for flere brukervennlige løsninger fremover.

Innsiktsbasert og analytisk virksomhet

Tilgang til og analyse av store datamengder, kombinert med evne til å utnytte ny innsikt, vil være et viktig konkurransefortrinn fremover. Gjensidige har for eksempel kommet langt i å utnytte offentlig tilgjengelig geografi- og bygningsdata i alle relevante prosesser. Dette bidrar til bedre prising, kunde- og risikoseleksjon og mer effektive skadeoppgjør.

Gjennom 2017 er en rekke av prisingstariffene utenfor Norge forbedret. Dette arbeidet vil fortsette med høy prioritet i 2018. Videre er det i 2017 gjort et stort arbeide for å forbedre og standardisere datagrunnlag til bruk i prisingsarbeid. I 2018 vil dette arbeidet fortsette tverrnordisk, samtidig som

vi standardiserer analyseprosessene og automatiserer modellforvaltningen.

Utvikling i retning av mer analytisk CRM har bidratt til bedre prediksjonsmodeller for avgang og mer relevante initiativ overfor kundene våre.

I 2017 har vi etablert felles infrastruktur for analytisk CRM også utenfor Norge. Dette vil muliggjøre økt kryssalg, bedre kundekommunikasjon og større treffsikkerhet på utgående salgsaktiviteter. CRM er et område med betydelig potensial også fremover.

Utvikling av ulike produkter og tjenester basert på innsikt via «tingenes internett» og telematikk innen helse, bil og bolig står også på agendaen fremover.

Dynamisk organisasjonsutvikling

Teknologiske muligheter, kundeadfærd og andre rammebetingelser endrer seg stadig raskere. Dette stiller økende krav til ledelse, kompetanse, dynamisk organisasjonsutvikling og bedriftskultur. Økt teknologiforståelse og mobilitet i organisasjonen er en forutsetning for endringskraft og utvikling.

Eivind Elnan Styremedlem

Eivind Elnan (1974) har vært styremedlem i Gjensidige siden 2017. Han har de siste 10 år etablert og bygget opp Securo AS/Scuti AS og Hypoxic Technologies AS, som begge er teknologiselskaper med fokus på brannsikringsløsninger. Han er nå daglig leder i firmaet Hypoxic Technologies AS, som i 2017 ble en del av det tyske konsernet Wagner Group GmbH. Han er utdannet sivilingeniør (Industriell Økonomi og Teknologiledelse) fra NTNU.

Elnan har vært styremedlem i Gjensidigestiftelsen siden 2016, og tidligere varmedlem til styret.

Elnan har tidligere jobberfaring fra blant annet Securo AS, Innherred Vekst AS og Accenture. I tillegg til å være styremedlem i Gjensidigestiftelsen, er han styreleder i Scuti AS, Industrivegen 10 Verdal AS, Braxi AS og Ax Innovasjon AS, samt styremedlem i Securo AS.

Aksjer i Gjensidige: Se note 8.

John Giverholt
Styremedlem

John Giverholt (1952) har vært styremedlem i Gjensidige siden 2016. Han var tidligere administrerende direktør i Ferd AS. Tidligere har han vært finansdirektør i samme selskap, konserndirektør i DNB og assisterende økonomidirektør i Norsk Hydro.

Han er utdannet siviløkonom fra University of Manchester og har høyere revisoreksamen fra Norges Handelshøyskole.

Giverholt er styreleder i Elopak AS, Ortomedic AS, og Lillevold og Partners AS. Han er styremedlem i Aars AS, A Wilhelmsen AS, CEK Holding AS, Fredensborg Eiendom AS og GammelNok AS.

Aksjer i Gjensidige: Se note 8.

Mot slutten av 2016 og begynnelsen av 2017 ble det gjennomført omorganiseringer både i ledelsen og i organisasjonen forøvrig for å kunne møte fremtiden på en enda bedre og mer effektiv måte. Det ble iverksatt effektiviseringstiltak som blant annet innebar en reduksjon på 230 årsverk innen stab- og støttefunksjoner.

En viktig forutsetning for å lykkes fremover vil være løpende å videreutvikle bedriftskulturen. Det er derfor fokus på å jobbe teambasert på tvers av funksjonsgrenser, og fjerne organisatoriske hindringer. Målsettingen er å videreutvikle en organisasjon preget av effektivt samarbeid og kunnskapsdeling på tvers av organisasjonsheter.

Strategisk bemanningsplanlegging er en viktig grunnmur i kompetanse- og organisasjonsutviklingen. Riktig kompetanse på riktig sted til riktig pris er viktig. Vi må være i stand til å tiltrekke, beholde og utvikle våre medarbeidere, og dette har sterk oppmerksomhet. Styrking av forsikrings-, analyse- og digitale ferdigheter i hele organisasjonen er områder som vil bli vektlagt i oppfølging av ledere fremover. Virkemidler vil blant annet være tilbud i Gjensidigeskolen og planmessig hospitering og jobbrotasjon. Det vil gradvis måtte skje en dreining fra interne læringsprogrammer til innovative plattformen, som gjør ledere og medarbeidere i stand til å lære å utvikle seg selv.

Tilfredse og lojale kunder

Gjensidiges kjennskap i det norske markedet er stabilt høy, og de fleste vurderer Gjensidige når de skal kjøpe forsikring. Ifølge Ipsos' årlige målinger har vi det beste omdømmet blant de største selskapene i norsk finansbransje. I 2017 ble vi tildelt omdømmeprisen av Ipsos, for vedvarende høyt og stigende omdømme i Norge. I Danmark arbeider vi målrettet med å øke kjennskapen til Gjensidige. Uhjulpen kjennskap i det danske markedet var på gjennomsnittlig 15 prosent i 2017.

Kundetilfredsheten utviklet seg positivt og økte fra 77,4 i 2016 til rekordhøye 77,9 i 2017. Tilfredsheten er høyest blant kunder som har hatt en skade eller vært i dialog med Gjensidige av andre grunner.

I Gjensidige Norge er kundelojaliteten høy, noe som bekrefter høy tilfredshet med våre tjenester. Rundt 70 prosent av privatkundene er medlem av et organisasjons- eller fordelsprogram, og disse kundene kjennetegnes av enda sterkere lojalitet enn gjennomsnittet.

De mest lojale forsikringskundene er de med flest produkter. I tillegg til et bredt utvalg forsikringsprodukter, tilbyr vi i Norge også bank-, pensjons- og spareprodukter som et tiltak for å øke produktbredde og engasjement hos den enkelte kunden. Hele 75 prosent av bankens utlånsvolum ved utløpet av 2017 var utlån til forsikringskunder, og det alt vesentlige av volumveksten kommer fra forsikringskunder som er medlem av et organisasjons- eller fordelsprogram.

Andelen av Gjensidige Pensjonsforsikrings kunder som også har skadeforsikringer i Gjensidige Forsikring er omtrent 70 prosent.

Lojaliteten blant kundene i Danmark var stabil i 2017, og det er fremdeles potensial for å utvikle kundeforhold av lengre varighet både i privat- og bedriftsmarkedet.

Kundeutbyttemodellen bidrar til lojalitet

Den unike ordningen med utbetaling av kundeutbytte fra Gjensidiges største eier, Gjensidigestiftelsen, bidrar til både lojalitet og attraktivitet. Gjensidigestiftelsen har hvert år siden børsnoteringen av Gjensidige utbetalt kundeutbytte til skadeforsikringskundene i Norge basert på innbetalt forsikringspremie. Kundene har i perioden mottatt et årlig beløp tilsvarende 11–16 prosent av

premien. Vi måler kundenes kjennskap til kundeutbyttet løpende. Ved utgangen av 2017 kjente 90 prosent av kundene til kundeutbyttmodellen, og mer enn 70 prosent oppga at modellen bidrar til at de vil fortsette kundeforholdet. Kjennskap til kundeutbytteordningen blant potensielle kunder var cirka 60 prosent.

Partneravtaler stadig viktig

Gjensidige har mange års erfaring med partneravtaler, og ved årsskiftet representerte partnerne over 1,7 millioner organisasjonsmedlemmer. Partneravtalene er strukturert slik at kundedialogen forvaltes av Gjensidige direkte.

I 2017 inngikk Gjensidige og Redningsselskapet en samarbeidsavtale. Redningsselskapet har i mer enn 100 år jobbet for å gjøre det trygt å ferdes på og ved sjøen, og har 120.000 medlemmer.

På næringslivsområdet har vi en rekke organisasjons- og kjedeavtaler med næringsorganisasjoner og enkeltsekskaper. Det ble både etablert nye avtaler og fornyet eksisterende avtaler i 2017.

I starten av 2017 inngikk Gjensidige en partneravtale i Danmark med bilimportøren Interdan. Allerede i februar ble privatforsikringer lansert for merkene Peugeot, Citroen og Mitsubishi, som har en 17 prosent andel av det danske markedet for nybilsalg. Samarbeidet har fått en god start, med et betydelig gjennomslag i forhandlerleddet. Vi venter økende gjennomslag i 2018, og arbeider med etablering av forsikringer for næringsbil gjennom samme partner.

Vi inngikk også en partneravtale med detaljhandelskonsernet Dansk Supermarked i 2017. Foreløpig har vi lansert «Husets elektronikkforsikring» som er en forsikring som dekker de fleste elektriske og elektroniske apparater man har i et hjem. Forsikringen selges i kjedene Bilka og Føtex og online på wupti.dk. Flere konseptforsikringer til distribusjon via Dansk Supermarkeds butikker og nettportaler er under utvikling.

Gjensidige jobber tett og godt med de strategiske samarbeidspartnerne, og god forvaltning av partneravtaler står sentralt også fremover.

Vekst gjennom oppkjøp

Gjensidige har klare vekstambisjoner i Norden og Baltikum. Siden 2005 har Gjensidige kjøpt et

betydelig antall små og mellomstore selskaper og/eller porteføljer i disse markedene. Kjøp av komplementære selskaper og porteføljer gir muligheter for utnyttelse av beste praksis på tvers av konsernet, basert på en skalerbar forretningsmodell.

Med regnskapsmessig effekt fra mai 2017 kjøpte Gjensidige Mølholm Forsikring A/S, som er markedsleder innen helseforsikringer i Danmark med et premievolum på om lag 400 millioner danske kroner. Kjøpet er i tråd med Gjensidiges uttalte strategi om å sikre en solid posisjon i det voksende markedet for person- og helseforsikringer i Norden.

Balanse og kapitaloptimalisering

Gjensidige arbeider løpende med balanse- og kapitaloptimalisering for å sikre oppnåelse av konsernets finansielle mål kombinert med en effektiv kapitalstruktur og tilstrekkelig finansiell fleksibilitet.

I april 2017 ble det utbetalt et utbytte på 3,4 milliarder kroner, knyttet til årsresultatet for 2016, i tråd med en utbyttepolitikk som målsetter et høyt og stabilt nominelt utbytte.

Ved utløpet av 2017 var gjenværende kapasitet til å utstede Tier 1-lån 1,5-1,9 milliarder kroner. Gjensidige har ingen ambisjon om å utnytte kapasiteten fullt ut, men vil vurdere mulighetene for noe ytterligere låneopptak under forutsetning av tilfredsstillende markedsvilkår. Kapasiteten til å utstede Tier 2-lån var benyttet fullt ut. For øvrig vil andre balanse- og kapitaloptimaliseringstiltak vurderes løpende.

Attraktiv aksje

Gjensidige-aksjen ga en totalavkastning til aksjeeierne på 19 prosent i 2017, tilsvarende avkastningen på Oslo Børs i samme periode. I perioden siden børsnotering i desember 2010 har Gjensidige-aksjen gitt en totalavkastning på 346 prosent. Gjennomsnittlig daglig omsetningsvolum over Oslo Børs var om lag 416.000 aksjer i 2017, og aksjen er blant de 25 mest likvide aksjene notert der. I tillegg omsettes et betydelig antall aksjer på markedsplasser utenfor Oslo Børs. Gjensidige har en aksjonærvennlig kapital- og utbyttepolitikk, og Gjensidige-aksjen er og skal være en utbytteaksje.

Endringer i rammebetingelser

Solvens II

Solvens II ble innført 1.januar 2016 og innebærer nye regler for krav til kapital, krav til risikostyring og

krav til rapportering av risiko- og kapitalsituasjon. Regelverket er implementert i norsk lov gjennom Finansforetaksloven og tilhørende forskrifter.

Gjensidige har søkt om godkjenning av en partiell internmodell (PIM) for å beregne det regulatoriske kapitalkravet for deler av virksomheten, og mottok tilbakemelding fra Finanstilsynet vedrørende denne etter balansedagen. Se note 23 for nærmere beskrivelse. Internmodellen, slik Gjensidige har definert denne, gir et godt bilde av selskapets risiko- og kapitalbehov, og vil fortsatt bli lagt til grunn for interne styringsformål.

Styret har vært gjennom en omfattende prosess for å sikre forståelse av modellen, og har i flere sammenhenger diskutert modellens resultater og metoder.

Selv om regelverket har trådt i kraft, er det fortsatt noe usikkerhet knyttet til hvordan beregningen av kapitalkrav og tellende kapital skal gjennomføres etter de nye reglene. For Gjensidige er de største gjenstående usikkerhetene hvorvidt avsetning til garantiordningen vil inngå som tellende kapital, og usikkerhet knyttet til skatt. Finanstilsynet argumenterer for at garantiavsetningen skal behandles som en forpliktelse. Gjensidige er av den oppfatning at særnorske avsetninger som faktisk er et egenkapitalelement, bør behandles som solvenskapital. Gjensidige vil fortsette å arbeide for et regelverk i tråd med dette.

I 2015 ble det fremmet forslag om endring i skattemessig fradragsrett med virkning fra 1. januar 2016. Forslaget innebar at fradragsretten skulle begrenses til avsetninger beregnet i henhold til Solvens II-reglene. Forslaget, slik det forelå, ville kunne gi betydelige negative skattemessige konsekvenser for Gjensidige, både ved innføring og frem i tid. Som følge av innspill gitt i høringsrunden, er innføringen utsatt. Finansdepartementet vil foreta en grundigere utredning av de ulike forhold som ble påpekt i høringsrunden. I statsbudsjettet for 2018 er det antydning at nye regler snart vil komme på høring, men det er fortsatt uavklart om og eventuelt hvordan de nye fradragsreglene vil bli endret.

Frem til eventuelle nye regler blir vedtatt, gis det skattemessig fradrag for avsetning basert på forsikringstekniske avsetninger beregnet etter gjeldende avsetningsregler, forutsatt at man kan anse avsetningene som nødvendige. Den 7. februar 2018 ble høringsnotat om endringer i skattereglene for forsikrings- og pensjonsforetak publisert. Gjensidige vil gjennomgå høringsnotatet og vurdere konsekvensene.

Videre er det usikkerhet knyttet til effekt av en risikoreducerende effekt av utsatt skatt som det tas

høyde for i beregningen av kapitalkravet. Dette er en skattefordel som vil oppstå dersom Gjensidige skulle få et økonomisk tap på størrelse med kapitalkravet. En slik effekt kan bare tas hensyn til dersom det er sannsynlig at fortsatt drift av selskapet er mulig, og det er et fremtidig overskudd som gjør det mulig å utnytte denne fordelene. Det pågår et internasjonalt arbeid som kan resultere i mer spesifikke kriterier for når og eventuelt hvor stor risikoreducerende effekt av utsatt skatt det kan tas høyde for i beregningene. Dette kan føre til endringer i kapitalkravet.

GDPR – ny personvernlovgivning

Fra mai 2018 trer ny personvernforordning i kraft. De nye reglene styrker kundenes personvern og pålegger selskapene økte plikter. Blant kundenes styrkede rettigheter er portabilitet – at kunder kan ta med seg opplysninger de har levert til selskapet om seg selv, strengere slettekrav, økt innsynsmulighet, at systemene skal ha innebygd personvern og at valg kunden tar på selskapets hjemmeside skal ha en personvernvennlig innstilling. Det er ressurskrevende å endre systemløsninger for å imøtekomme nye krav og det er nedsatt et implementeringsprosjekt i Gjensidige for ivaretagelse av dette for konsernet.

Forslag til endringer i reglene for telefonsalg – bransjens praksis kan opprettholdes

I desember 2016 vedtok Regjeringen forslag til lovendringer som ville stramme inn adgangen til telefonmarkedsføring. Forslaget tok sikte på å beskytte forbrukere som har reservert seg mot telefonsalg mot denne type markedsføring. Familie- og kulturkomiteens innstilling tok til følge de innvendinger finansbransjen hadde i høringsrunden. Dersom Stortinget vedtar forslaget innebærer det at det fortsatt er tillatt å rette telefonmarkedsføring mot forbrukere som har reservert seg mot slik markedsføring i Reservasjonsregisteret, dersom det foreligger et eksisterende kunde- eller giverforhold der den næringsdrivende har mottatt forbrukerens kontaktopplysninger i forbindelse med salg eller innsamling. Slik markedsføring kan bare gjelde næringsdrivendes egne ytelser tilsvarende dem som kunde- eller giverforholdet bygger på.

Det er uvisst når saken skal opp i Stortinget.

Redegjørelse for årsregnskapet

Gjensidige rapporterer konsolidert finansiell informasjon i henhold til internasjonale standarder for finansiell rapportering (IFRS).

I samsvar med krav i norsk regnskapslovgivning bekrefter styret at betingelsene for å avlegge regnskapet ut fra fortsatt drift er til stede, og at dette er lagt til grunn ved utarbeidelsen av årsregnskapet.

Utarbeidelsen av regnskapet og anvendelse av de valgte regnskapsprinsipper innebærer vurderinger, estimater og behov for å anvende forutsetninger som påvirker balanseført verdi av eiendeler og forpliktelser, inntekter og kostnader. Estimatenes og de tilhørende forutsetningene er basert på historisk erfaring og andre faktorer. Usikkerheten i dette innebærer at faktiske tall kan avvike fra estimatene. Spesielt forsikringsforpliktelsene er beheftet med denne type usikkerhet.

Resultat

Konsernet fikk et resultat før skattekostnad på 5.829,1 millioner kroner (6.139,9). Resultatet fra skadeforsikringsvirksomheten, målt ved forsikringsresultatet, ble 3.410,1 millioner kroner (3.734,6), tilsvarende en combined ratio på 85,4 (83,4).

Justert for engangshendelser i 2016, var forsikringsresultatet for fjoråret på 3.445,0 millioner kroner, tilsvarende en combined ratio på 84,6.

Finansavkastningen for investeringsporteføljen ble 3,7 prosent (3,9), tilsvarende 2.002,6 millioner kroner (2.155,1). Finansresultatet var tilfredsstillende,

Gisele Marchand Styremedlem

Gisele Marchand (1958) har vært styremedlem i Gjensidige siden 2010, og er leder av revisjonsutvalget. Hun er administrerende direktør i advokatfirmaet Haavind AS, styremedlem og leder av revisjonsutvalget i Norgesgruppen ASA og Selvaag Bolig ASA, samt styremedlem i Eiendomsspar AS, Victoria Eiendom AS, Scatec Solar ASA og Boligbygg Oslo KF. Hun har tidligere erfaring fra en rekke styrer, blant annet i Norske Skog ASA og Oslo Børs AS.

Marchand har tidligere vært administrerende direktør i Eksportfinans AS, administrerende direktør i Statens pensjonskasse, administrerende direktør i Bates Group samt konserndirektør i Den norske Bank. Hun er siviløkonom fra Handelshøyskolen i København.

Aksjer i Gjensidige: Se note 8.

Resultatutvikling konsern

Millioner kroner	2017	2016
Skadeforsikring Privat	2.200,0	2.196,7
Skadeforsikring Næringsliv	1.634,8	1.631,3
Skadeforsikring Norden	192,4	247,3
Skadeforsikring Baltikum	(7,2)	(99,5)
Konsernsenter/eierrelaterte kostnader	(272,4)	(10,6)
Konsernsenter/reassuranse ¹	(337,5)	(230,6)
Forsikringsresultat skadeforsikring²	3.410,1	3.734,6
Pensjon	103,7	114,8
Bank	612,3	439,1
Finansresultat fra investeringsporteføljen ³	2.002,6	2.155,1
Merverdi av- og nedskrivninger – immaterielle eiendeler	(261,3)	(254,2)
Øvrige poster	(38,3)	(49,5)
Periodens resultat før skattekostnad	5.829,1	6.139,9
Nøkkeltall skadeforsikring		
Storskader ⁴	577,4	871,8
Avviklingsgevinst/(-tap) ⁵	1.030,3	1.023,4
Skadeprosent ⁶	70,1%	69,1%
Kostnadsandel ⁷	15,3%	14,2%
Combined ratio ⁸	85,4%	83,4%

¹ Storskader over 30,0 millioner kroner belastes konsernsenter, mens erstatningskostnadene under 30,0 millioner kroner belastes segmentet der storskadene har skjedd. Segmentet Baltikum har som hovedregel en egenregning på 0,5 millioner euro. Storskader allokert til konsernsenter utgjorde 205,5 millioner kroner (382,5). For øvrig inngår premie og skader relatert til mottatt reassuranse samt gjeninnsettelsespremie.

² Forsikringsresultat skadeforsikring = premieinntekter – erstatningskostnader mv. – driftskostnader

³ Eksklusiv finansavkastning i Pensjon samt Bank.

⁴ Storskader = skadehendelse over 10,0 millioner kroner.

⁵ Avviklingsgevinst/(-tap) = estimatavvik fra tidligere perioder. Reservering gjøres basert på beste estimat, og forventet avviklingsresultat over tid er null.

⁶ Skadeprosent = erstatningskostnader mv./premieinntekter

⁷ Kostnadsandel = driftskostnader/premieinntekter

⁸ Combined ratio = skadeprosent + kostnadsandel

dog noe lavere enn resultatet i 2016, primært som følge av lavere avkastning på obligasjoner.

Skattekostnaden ble 1.309,8 millioner kroner (1.474,1), tilsvarende en effektiv skattesats på 22,5 prosent (24,0). Den effektive skattesatsen ble påvirket av realiserte og urealiserte gevinster fra aksjeinvesteringer innenfor EØS-området.

Resultat etter skattekostnad ble 4.519,3 millioner kroner (4.665,9), tilsvarende 9,05 kroner (9,34) per aksje.

Forsikringsresultatet ble positivt påvirket av solid premievekst på 4,3 prosent, og premieinntektene økte til 23,4 milliarder kroner (22,4). Resultatet reflekterer fortsatt god kontroll på kunde- og risiko-seleksjon og risikoprising. Erstatninger er påvirket av en gunstig værissituasjon, storskader noe lavere enn forventet, noe høyere skadefrekvensutvikling mens avviklingsgevinstene var på forventet nivå. Pensjon bidro positivt til resultatutviklingen med høyere finansresultat og forvaltningsinntekter. Bank forbedret resultatutviklingen som følge av underliggende positiv utvikling, samt en engangseffekt på 116,6 millioner kroner ved salg av en allerede nedskreven, usikret låneportefølje.

Med unntak av erstatningsavsetninger knyttet til dansk yrkesskadeportefølje og personskader i svensk trafikkforsikring, er Gjensidiges erstatningsavsetninger regnskapsført til nominelle verdier (ikke diskontert). Som forberedelse til forventede endringer i IFRS og innføring av Solvens II, har Gjensidige fra og med andre kvartal 2010 beregnet, men ikke regnskapsført, effekten på combined ratio av å diskontere erstatningsavsetningene. For 2017 ville combined ratio på diskontert basis vært 84,8, mot 85,4 i regnskapsført nominell størrelse.

Gjensidiges konsernregnskap er ikke belastet med kostnader til forskning og utvikling i 2017 eller 2016. Det er heller ikke aktivert slike utgifter i løpet av de to regnskapsårene. Morselskapet har videreført samarbeidet med Norsk Regnesentral og SFI (Statistics for Innovation), hvor det gjennomføres prosjekter innenfor risikovurdering og dataanalyse.

Balanse og kapitalforhold

Konsernet hadde en totalbalanse ved utløpet av 2017 på 149.072,4 millioner kroner (135.926,6). Veksten skyldtes i hovedsak volumvekst i segmentene Bank og Pensjon. Egenkapitalen utgjorde

23.703,1 millioner kroner (22.326,0) per 31. desember 2017.

Egenkapitalavkastningen endte på 21,3 prosent (21,4).

Fra 1. januar 2016 ble selskapet underlagt Solvens II-regelverket. Solvensmarginen for konsernet ved utløpet av året var 137 (147) prosent basert på standardformelen og 169 (180) prosent basert på selskapets partielle internmodell, slik Gjensidige har definert denne. Se note 23 for nærmere beskrivelse av hendelse etter balansedagen. Garantiordningen er etter Solvens II klassifisert som en forpliktelse. Hvis denne var inkludert som solvenskapital, ville solvensmarginen for konsern basert på standardformelen være 141 (150) prosent og 172 (183) prosent basert på selskapets partielle internmodell.

Tilgjengelig kapital utover risikobasert krav, beregnet ved hjelp av konsernets partielle internmodell, utgjør konsernets økonomiske overskuddskapital. I tillegg gjøres fradrag for det høyeste av beregnet krav til tilleggskapital for å opprettholde dagens A-rating og for å tilfredsstille legale solvenskrav. Ved utløpet av året utgjorde overdekningen utover dette 0,8 milliarder kroner (1,3).

Solvensmargin og overdekningen er justert for styrets utbytteforslag på 3,55 milliarder kroner for regnskapsåret 2017.

Ikke balanseførte forpliktelser og derivater

Som del av konsernets investeringsvirksomhet, er det inngått avtale om å plassere inntil 1.392,5 millioner kroner (1.174,3) i lånefond med sikrede lån samt ulike private equity- og eiendomsfondsinvesteringer, utover de beløp som er innregnet i balansen.

Kontantstrøm

Gjensidige er hovedsakelig et forsikringskonsern, der investeringer er del av den operasjonelle kontantstrømmen og derfor i stor grad påvirket av strategiske beslutninger. Selskapet har en god evne til egenfinansiering av investeringer. Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter består i hovedsak av innbetalinger i form av premier og netto innbetaling/utbetaling av utlån fra bankvirksomheten samt ved salg av investeringsaktiva, i tillegg til utbetalinger i form av skadeoppgjørskostnader, kjøp av reassuranse, administrasjonskostnader og skatt.

Gunnar Mjåtvedt Styremedlem

Gunnar Mjåtvedt (1960) har vært ansatterepresentant i Gjensidiges styre siden 2007. Han er også konsernets hovedtillitsvalgt i Gjensidige.

Mjåtvedt har tidligere vært salgs- og markeds-sjef, assurandør og seniorkonsulent, og har nærmere 30 års erfaring fra forsikringsbransjen. Han har gått realfagslinje på videregående skole, og er utdannet autorisert forsikringsrådgiver på liv og pensjon.

Mjåtvedt er på valg til styret i 2018.

Aksjer i Gjensidige: Se note 8.

Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter var 1.718,1 millioner kroner (2.512,8) i 2017. Forsikringsvirksomheten har høy positiv kontantstrøm. Avviket mellom driftsresultat og operasjonell kontantstrøm skyldes forretningens art, hvor investeringer i finansielle aktiva er del av den operasjonelle driften. Endringen i kontantstrømmen i 2017 kan i stor grad forklares av at det ble investert mer i verdipapirer som følge av et lavere utbetalt utbytte i 2017 sammenlignet med 2016.

Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter består i hovedsak av inn- og utbetalinger ved kjøp av datterselskaper og tilknyttede selskaper, eierbenyttet eiendom, anlegg og utstyr, samt utbytte fra tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet. Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter var minus 834,6 millioner kroner (minus 248,4) i 2017. Endringen skyldtes i hovedsak økte utbetalinger i forbindelse med kjøp av datterselskap samt anlegg og utstyr.

Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter består i hovedsak av inn- og utbetalinger knyttet til ekstern lånefinansiering og utbetaling av utbytte til aksjeeierne. Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter var minus 397,5 millioner kroner (3.224,5) i 2017. Endringen skyldtes i hovedsak lavere utdeling av utbytte i 2017.

Skadeforsikring Privat

Forsikringsresultatet endte på 2.200,0 millioner kroner (2.196,7). Den positive effekten av høyere

avviklingsgevinster ble motvirket av en høyere underliggende skadeprosent. Combined ratio endte på 74,2 (73,5).

Premieinntektene økte til 8.516,5 millioner kroner (8.291,3), og Gjensidige har fortsatt god konkurransekraft til tross for intens og økende konkurranse. Fra og med oktober 2016 ble produktforsikringsporteføljen i Mondux flyttet fra segment Norden til Privat. Premieinntektene i porteføljen var 154,3 millioner kroner. Justert for dette og én stor fritidsforsikringskontrakt som ikke ble fornyet fra 1. januar 2017, endte premieeksten

Skadeforsikring Privat

Millioner kroner	2017	2016
Premieinntekter	8.516,5	8.291,3
Erstatningskostnader mv.	(5.226,2)	(5.030,8)
Driftskostnader	(1.090,3)	(1.063,8)
Forsikringsresultat	2.200,0	2.196,7
Merverdi av- og nedskrivninger – immaterielle eiendeler	(22,2)	(25,8)
Storskader ¹	32,3	56,2
Avviklingsgevinst/(-tap) ²	473,2	377,5
Skadeprosent ³	61,4%	60,7%
Kostnadsandel ⁴	12,8%	12,8%
Combined ratio ⁵	74,2%	73,5%

¹ Storskader = skadehendelse over 10,0 millioner kroner.

Erstatningskostnader utover 30,0 millioner kroner per hendelse belastes konsernsenter.

² Avviklingsgevinst/(-tap) = estimatavvik fra tidligere perioder

³ Skadeprosent = erstatningskostnader mv./premieinntekter

⁴ Kostnadsandel = driftskostnader/premieinntekter

⁵ Combined ratio = skadeprosent + kostnadsandel

**Hilde Merete
Nafstad**
Styremedlem

Hilde Merete Nafstad (1963) har vært styremedlem i Gjensidige siden 2017. Hun er direktør for finans og kontroll i Statoil, og er utdannet Siviløkonom fra BI. Hun ble i 2017 valgt inn som varamedlem til generalforsamlingen i Gjensidigestiftelsen.

Nafstad har tidligere hatt flere ledende stillinger i Statoil, Norsk Hydro, Saga Petroleum og Olje- og energidepartementet. Hun er i dag styremedlem i SN Power AS, og har flere styreverv i Statoils internasjonale datterselskaper.

Aksjer i Gjensidige: Se note 8.

på 3,1 prosent, som er en tilfredsstillende utvikling. Premieinntektene økte for bolig- og privatforsikring, mens de falt for fritidsforsikring. Justert for den ene ovennevnte kontrakten opplevde fritidsforsikring en premievekst. Motorvognpremier var stabile.

Erstatningskostnadene utgjorde 5.226,2 millioner kroner (5.030,8). Skadeprosenten var 61,4 (60,7), som fortsatt er et svært sterkt nivå. Motorvogn og fritid viste en økt underliggende skadeprosent, mens bolig- og personforsikring hadde en positiv utvikling. Det ble foretatt prisjusteringer gjennom året for å motvirke effekten av høyere forventet skadeinflasjon i motorvognforsikringer i tiden fremover. Konkurransen har økt i løpet av året, og prisjusteringer foretas basert på en analytisk, dynamisk og segmentert tilnærming, for å sikre

god balanse mellom lønnsomhet og vekst. Innen skadeforsikring forventes det at effekten av prisøkning for å håndtere økt skadeinflasjon gradvis vil materialisere seg i løpet av 12–24 måneder fra implementering. Mondux-porteføljen hadde en negativ effekt på 0,5 prosentpoeng på den underliggende skadeprosenten.

Driftskostnadene utgjorde 1.090,3 millioner kroner (1.063,8), og kostnadsandelen ble 12,8 (12,8).

Skadeforsikring Næringsliv

Forsikringsresultatet endte på 1.634,8 millioner kroner (1.631,3). Det lavere storskadeinnslaget ble motvirket av en mindre gunstig underliggende frekvensskadeutvikling. Combined ratio endte på 77,6 (77,5).

Premieinntektene var 7.300,5 millioner kroner (7.257,4). Oppsvinget i norsk økonomi er moderat, og markedet for kommersielle forsikringsprodukter er fortsatt preget av sterk konkurranse. Premieveksten ble drevet av en velbalansert forsikringsportefølje, der både markedsaktiviteter og pristiltak bidro positivt.

Erstatningskostnadene utgjorde 4.825,6 millioner kroner (4.826,1), og skadeprosenten var 66,1 (66,5). Et lavere storskadeinnslag bidro positivt til utviklingen. Den underliggende skadeprosenten var noe svakere, særlig for personforsikring og motorvogn. Generelt var den underliggende lønnsomheten fortsatt god i absolutte tall. Tiltak er iverksatt i løpet av året for å motvirke effektene av forventet

Skadeforsikring Næringsliv Millioner kroner

	2017	2016
Premieinntekter	7.300,5	7.257,4
Erstatningskostnader mv.	(4.825,6)	(4.825,1)
Driftskostnader	(840,1)	(801,1)
Forsikringsresultat	1.634,8	1.631,3
Storskader ¹	195,2	448,6
Avviklingsgevinst/(-tap) ²	452,9	486,5
Skadeprosent ³	66,1%	66,5%
Kostnadsandel ⁴	11,5%	11,0%
Combined ratio ⁵	77,6%	77,5%

¹ Storskader = skadehendelse over 10,0 millioner kroner.

Erstatningskostnader utover 30,0 millioner kroner per hendelse belastes konsersenter.

² Avviklingsgevinst/(-tap) = estimatavvik fra tidligere perioder

³ Skadeprosent = erstatningskostnader mv./premieinntekter

⁴ Kostnadsandel = driftskostnader/premieinntekter

⁵ Combined ratio = skadeprosent + kostnadsandel

høyere skadeinflasjon innen motorvognforsikring, og effektene vil gradvis gjøre seg gjeldende i porteføljen.

Driftskostnadene utgjorde 840,1 millioner kroner (801,1), og kostnadsandelen ble 11,5 (11,0). Fortsatte tiltak for å styrke distribusjonsmodellen påvirket kostnadsbasen noe.

Skadeforsikring Norden

Forsikringsresultatet endte på 192,4 millioner kroner (247,3). Nedgangen i forsikringsresultatet var drevet av et høyere storskadeinnslag og et avviklingstap i Sverige. Utviklingen ble delvis motvirket av en økning i forsikringsresultatet i Danmark, som i hovedsak skyldtes et lavere storskadeinnslag og høyere avviklingsgevinster. Combined ratio endte på 97,1 (95,8). Combined ratio i Danmark var 94,1 (94,7), mens den var 105,3 (99,9) i Sverige.

Premieinntektene økte til 6.563,5 millioner kroner (5.917,8). Valutaeffekter økte premieinntektene med 9,8 millioner kroner. Overføringen av Mondux reduserte premieinntektene med 105,4 millioner kroner, mens kjøpet av Mølholm bidro med 345,4 millioner kroner. Premiene i den danske porteføljen utgjorde om lag 74 prosent av det totale premievolumet i segmentet. I Danmark var veksten svakt negativ, drevet av en nedgang i kommersielle forsikringsprodukter som ble delvis motvirket av vekst i private forsikringsprodukter. Den underliggende premieutviklingen var positiv i den svenske porteføljen, drevet av både private og kommersielle forsikringsprodukter.

Anne Marie Nyhammer Styremedlem

Anne Marie Nyhammer (1964) har vært ansattrepresentant i Gjensidiges styre siden 2016. Hun er fagsjef i Gjensidige og tillitsvalgt.

Nyhammer har tidligere vært ansatt i DnB og i Norsk Hydro/Leirvik Sveis.

Nyhammer er på valg til styret i 2018.

Aksjer i Gjensidige: Se note 8.

Erstatningskostnadene utgjorde 5.354,9 millioner kroner (4.739,6). Valutaeffekter økte erstatningskostnadene med 7,2 millioner kroner. Skadeprosenten var 81,6 (80,1). Den høyere skadeprosenten skyldtes i hovedsak et høyere storskadeinnslag og et avviklingstap i Sverige. Den underliggende frekvensskadeutviklingen i Sverige var positiv. I Danmark økte lønnsomheten, i hovedsak på grunn av et lavere storskadeinnslag og høyere avviklingsgevinster, som motvirket en mindre gunstig underliggende frekvensskadeutvikling. Det ble i 2017 iverksatt pristiltak for å kompensere for høyere forventet skadeinflasjon i Danmark generelt. I tillegg ble det lansert nye og mer moderne forsikringsprodukter i løpet av året. Disse vil bidra til økt fleksibilitet, bedre risikoprisering og forbedrede fornyelsesprosesser. Lignende tiltak er gjennomført i den svenske porteføljen.

Skadeforsikring Norden Millioner kroner	2017	2016
Premieinntekter	6.563,5	5.917,8
Erstatningskostnader mv.	(5.354,9)	(4.739,6)
Driftskostnader	(1.016,1)	(930,9)
Forsikringsresultat	192,4	247,3
Merverdi av- og nedskrivninger – immaterielle eiendeler	(224,2)	(216,8)
Storskader ¹	128,3	161,6
Avviklingsgevinst/(-tap) ²	93,2	150,7
Skadeprosent ³	81,6%	80,1%
Kostnadsandel ⁴	15,5%	15,7%
Combined ratio ⁵	97,1%	95,8%

¹ Storskader = skadehendelse over 10,0 millioner kroner.

Erstatningskostnader utover 30,0 millioner kroner per hendelse belastes konsernsenter.

² Avviklingsgevinst/(-tap) = estimatavvik fra tidligere perioder

³ Skadeprosent = erstatningskostnader mv./premieinntekter

⁴ Kostnadsandel = driftskostnader/premieinntekter

⁵ Combined ratio = skadeprosent + kostnadsandel

**Lotte
Kronholm
Sjøberg**
Styremedlem

Lotte Kronholm Sjøberg (1972) har vært ansattrepresentant i Gjensidiges styre siden 2015. Hun er formann for Forsikringsforbundet i Gjensidige Forsikring i Danmark.

Kronholm Sjøberg har tidligere hatt ulike stillinger i konsernet, blant annet som konsulent i eierskifteavdelingen i Nykredit Forsikring. Hun har utdannelse blant annet fra Copenhagen Business School og Mastergrad i Mediation og konfliktmægling fra det juridiske fakultet ved København Universitet.

Kronholm Sjøberg er på valg til styret i 2019.

Aksjer i Gjensidige: Se note 8.

Driftskostnadene var 1.016,1 millioner kroner (930,9). Valutaeffekter økte driftskostnadene med 0,9 millioner kroner. Mølholm-oppkjøpet bidro med 32,1 millioner kroner. Kostnadsandelen ble 15,5 (15,7).

Fra og med 1. januar 2018 vil segment Norden rapporteres som to segmenter: Danmark og Sverige.

Skadeforsikring Baltikum

Forsikringsresultatet endte på minus 7,2 millioner kroner (minus 99,5). Bedringen skyldtes i hovedsak lavere driftskostnader og en bedre frekvensskadeutvikling. Combined ratio ble 100,7 (109,6), negativt påvirket av flere middels store skader.

Premieinntektene økte til 1.074,7 millioner kroner (1.036,3), selv om den underliggende økningen var 6,2 millioner lavere justert for valutaeffekter. Den positive premieutviklingen var drevet av porteføljetilpasning og reprising.

Erstatningskostnadene utgjorde 736,0 millioner kroner (748,4). Den underliggende forskjellen var 4,5 millioner kroner høyere justert for valutaeffekter. Den rapporterte skadeprosenten var 68,5 (72,2), noe som i hovedsak skyldtes en bedre underliggende frekvensskadeutvikling. Fortsatt bedring i tariffer og skadebehandlingsprosessen ventes å øke lønnsomheten ytterligere i tiden fremover.

Driftskostnadene utgjorde 345,9 millioner kroner (387,4). Den underliggende forskjellen var 2,3 millioner kroner høyere justert for valutaeffekter. Kostnadsandelen bedret seg til 32,2 prosent (37,4), i hovedsak på grunn av restrukturering og kostnadsbesparende tiltak.

Skadeforsikring Baltikum

Millioner kroner	2017	2016
Premieinntekter	1.074,7	1.036,3
Erstatningskostnader mv.	(736,0)	(748,4)
Driftskostnader	(345,9)	(387,4)
Forsikringsresultat	(7,2)	(99,5)
Merverdi av- og nedskrivninger – immaterielle eiendeler	(14,5)	(14,9)
Storskader ¹		
Avviklingsgevinst/(-tap) ²	22,0	12,8
Skadeprosent ³	68,5%	72,2%
Kostnadsandel ⁴	32,2%	37,4%
Combined ratio ⁵	100,7%	109,6%

¹ Storskader = skadehendelse over 0,5 millioner euro.

Erstatningskostnader per hendelse utover dette belastes som hovedregel konsersenter.

² Avviklingsgevinst/(-tap) = estimatavvik fra tidligere perioder

³ Skadeprosent = erstatningskostnader mv./premieinntekter

⁴ Kostnadsandel = driftskostnader/premieinntekter

⁵ Combined ratio = skadeprosent + kostnadsandel

Pensjon

Året var preget av sterk porteføljevekst og god underliggende driftsutvikling. Driftsinntekter økte som følge av økt tilgang av nye kunder og vekst i forvaltningskapitalen. Styrkingen av IBNR-avsetninger (til dekning av utgifter som er påløpt men ikke rapportert) og et generelt lavt rentenivå la imidlertid en demper på inntjeningsveksten og førte til et resultat før skatt på 103,7 millioner kroner (114,8).

Administrasjonsinntekter økte til 134,6 millioner kroner (127,8) i takt med økningen i kundeporteføljen. Forsikringsinntekter ble redusert til 36,3 millioner kroner (68,0) som følge av styrkede IBNR-avsetninger.

Forvaltningsinntekter økte til 130,4 millioner kroner (83,6), drevet av en økning i forvaltningskapitalen og en endring i klassifiseringen av forvaltningskostnader på 22,9 millioner kroner, som tidligere ble rapportert som redusert inntekt men nå føres som driftsutgifter.

Driftskostnadene endte på 227,3 millioner kroner (191,1) etter den nevnte endringen i klassifiseringen av forvaltningskostnader og som følge av et høyere forretningsvolum.

Netto finansinntekter, inkludert avkastning på både kollektiv- og selskapsporteføljen, økte til 29,7 millioner kroner (26,4) på grunn av reklas-sifisering av inntekt året før etter avklaringer fra Finanstilsynet. For øvrig falt netto finansinntekter i 2017 på grunn av lavere renteinntekter knyttet til selskapsporteføljen etter utstedelsen av et ansvarlig lån (Tier 2) på 300 millioner kroner i juni året før, i tillegg til generelt lavere avkastning på kollektivporteføljen. Selskapets andel av overskuddet fra fripoliseporteføljen ble i sin helhet benyttet som avsetning for økt levealder.

Den totale forvaltningskapitalen økte med 5.461,7 millioner kroner. Ved utløpet av året utgjorde kapital til forvaltning i Pensjon 28.699,0 millioner kroner (23.237,3) inkludert kollektivporteføljen på 6.018,4 millioner (5.409,6).

Realisert avkastning på fripoliseporteføljen var 3,75 prosent (4,08). Gjennomsnittlig årlig rentegaranti er 3,34 prosent (3,50).

Gjensidige Investeringsrådgivning AS ble fusjonert med Gjensidige Bank i februar 2017, og 2016-tallene er justert for dette i denne rapporten.

Pensjon		
Millioner kroner	2017	2016
Administrasjonsinntekter	134,6	127,8
Forsikringsinntekter	36,3	68,0
Forvaltningsinntekter mv.	130,4	83,6
Driftskostnader	(227,3)	(191,1)
Driftsresultat	74,0	88,4
Netto finansinntekter	29,7	26,4
Resultat før skattekostnad	103,7	114,8
Avviklingsgevinst/(-tap) ¹		
Driftsmargin ²	24,55 %	31,62 %
Bokført avkastning fripoliseporteføljen ³	3,75 %	4,08 %
Verdijustert avkastning fripoliseporteføljen ⁴	4,47 %	4,87 %

¹ Avviklingsgevinst/(-tap) = estimatavvik fra tidligere perioder

² Driftsmargin = driftsresultat/(netto forsikringstekniske inntekter + forvaltningsinntekter mv.)

³ Bokført avkastning fripoliseporteføljen = realisert avkastning på porteføljen

⁴ Verdijustert avkastning fripoliseporteføljen = total avkastning på porteføljen

Bank

Resultat før skatt økte til 612,3 millioner kroner (439,1). Økningen skyldtes økte inntekter drevet av porteføljevekst og økte marginer samt lavere nedskrivninger og tap. Resultatet inkluderer en engangsgevinst på 116,6 millioner kroner på salget av en tapsutsatt, usikret låneportefølje i november 2017. Bidraget fra den sammenslåtte spare- og investeringsvirksomheten var 11,2 millioner kroner (10,1).

Netto renteinntekter utgjorde 992,3 millioner kroner (797,3). Økningen var drevet av volumvekst og økte marginer.

Netto provisjonsinntekter og andre inntekter utgjorde 42,9 millioner kroner (117,7). Nedgangen skyldtes lavere gevinst på finansielle instrumenter og høyere anskaffelseskostnader drevet av volumvekst. Tallene for 2016 omfattet også gevinsten på salget av Visa Europe til Visa International, der Gjensidige Banks andel utgjorde 12,3 millioner kroner.

Netto rentemargin var 2,03 prosent (1,85). Økningen var drevet av lavere finansieringskostnader.

Driftskostnadene var 412,5 millioner kroner (406,5). Utgiftene var positivt påvirket av en endring i bankens distribusjonsstrategi, som gjør at en høyere andel av anskaffelseskostnadene kan avskrives over lånets levetid. Den positive effekten

ble motvirket av økte utgifter drevet av volumvekst. Kostnadsandelen ble redusert til 39,8 prosent (44,4).

Nedskrivninger og tap beløp seg samlet til 10,3 millioner kroner (69,5). Salget av en tapsutsatt, usikret låneportefølje førte til en gevinst på 116,6 millioner kroner, hvorav 107,7 millioner var knyttet til nedskrivninger. Justert for porteføljesalg i 2017 og 2016 beløp nedskrivninger og tap seg samlet til 118,0 millioner kroner (82,1), i hovedsak relatert til den usikrede låneporteføljen. Dette skyldtes porteføljevekst og endringer i kredittpolicy. Nedskrivninger og tap utgjorde 0,02 prosent (0,18) av gjennomsnittlig brutto utlån. Andelen var 0,27 prosent (0,21) justert for porteføljesalg. Vektet gjennomsnittlig belåningsgrad¹ var estimert til 60,6 prosent (61,7) for boliglånporteføljen.

Brutto utlån økte med 11,7 prosent og utgjorde 40.056,1 millioner kroner (41.249,5) ved utgangen av året. Innskuddsveksten var på 11,7 prosent, og innskudd utgjorde 23.765,7 millioner kroner (21.270,4). Innskuddsdekningen var på 51,6 prosent (51,6).

Fusjonen med Gjensidige Investeringsrådgivning AS ble gjennomført i februar 2017. Regnskapsrapporteringen ble integrert fra og med januar 2017, og tallene for 2016 er tilsvarende omarbeidet i denne segmentrapporten.

¹ Estimater er basert på eksponering på rapporteringstidspunktet og eiendommens verdi ved tidspunktet for innvilgelse av lånet, inkludert eventuell høyere prioritet på pant.

Bank		
Millioner kroner	2017	2016
Renteinntekter og lignende inntekter	1.631,7	1.408,0
Rentekostnader og lignende kostnader	(639,4)	(610,7)
Netto renteinntekter	992,3	797,3
Netto provisjonsinntekter og andre inntekter	42,9	117,7
Sum inntekter	1.035,2	915,0
Driftskostnader	(412,5)	(406,5)
Nedskrivninger og tap	(10,3)	(69,5)
Resultat før skattekostnad	612,3	439,1
Netto rentemargin ¹	2,03 %	1,85 %
Nedskrivninger og tap ²	0,02 %	0,18 %
Kostnadsandel ³	39,8%	44,4%

¹ Netto rentemargin = netto renteinntekter/gjennomsnittlig forvaltningskapital

² Nedskrivninger og tap = nedskrivninger og tap/gjennomsnittlig brutto utlån

³ Kostnadsandel = driftskostnader/sum inntekter

Den 20. april 2017 satte Finanstilsynet Pilar 2-kravet for Gjensidige Bank ASA til 1,5 prosent. Banken måtte øke sin kjernekapitaldekning til 13,0 prosent med virkning fra 30. juni 2017. Som følge av dette økte banken sin egenkapital gjennom en rettet emisjon på 195,0 millioner kroner mot morselskapet, og utstedte et evigvarende kapitalinstrument (Tier 1) med en samlet pålydende verdi på 70,0 millioner i andre kvartal. Per 31. desember var kravet til kjernekapitaldekning 13,5 prosent.

Etter sin årlige evaluering opprettholdt Standard and Poor's ratingen uendret for Gjensidige Bank ASA og datterselskapet Gjensidige Bank Boligkreditt AS, med en langsiktig og kortsiktig motpart-kredittrating på A/A-1 med stabile utsikter. Gjensidige Bank Boligkreditts portefølje av obligasjoner med fortrinnsrett beholdt sin langsiktige rating på AAA med fortsatt stabile utsikter.

Forvaltning av finansielle eiendeler og eiendommer

Konsernets investeringsportefølje omfatter alle investeringsmidler i konsernet, med unntak av segmentene Pensjon og Bank. Investeringsporteføljen består av to deler: en sikringsportefølje og en fri portefølje. Sikringsporteføljen, som skal motsvare konsernets forsikringstekniske avsetninger, er investert i rentebærende instrumenter som durasjonsmessig og valutamessig er tilpasset de forsikringstekniske avsetningene. Den frie porteføljen består av ulike aktiva. Aktivaallokeringen i denne porteføljen må sees i sammenheng med konsernets kapitalisering og risikokapasitet, samt konsernets løpende risikoappetitt. Resultater fra bruk av derivater for taktiske formål og risikostyringsformål er tilordnet de respektive aktivaklasser, avhengig av hvorvidt derivatene er aksje- eller rentederivater. Generelt er valutarisiko i investeringsporteføljen sikret opp mot 100 prosent, med et tillatt avvik på +/- 10 prosent per valuta.

Ved utgangen av året utgjorde den samlede investeringsporteføljen 54,9 milliarder kroner (54,0). Finansresultatet for året endte på 2.002,6 millioner kroner (2.155,1), tilsvarende en samlet avkastning på 3,7 prosent (3,9).

Sikringsporteføljen

Sikringsporteføljen utgjorde 35,6 milliarder kroner (35,1). Porteføljen ga en avkastning på 2,8 prosent (3,5), eksklusive verdiendringer for obligasjoner ført til amortisert kost, som utgjorde 17,6 milliarder

kroner (17,5). Urealisert merverdi beløp seg til 1,2 millioner kroner (1,3) ved utgangen av perioden. Gjennomsnittlig reinvesteringsrate for nye investeringer i porteføljen av obligasjoner til amortisert kost var om lag 3,1 prosent i løpet av fjerde kvartal, og løpende avkastning var 4,0 prosent ved utgangen av perioden.

Gjennomsnittlig durasjon i sikringsporteføljen var 3,4 år. Gjennomsnittlig tid til forfall for de tilsvarende forsikringsforpliktelsene var 3,6 år. Fordeling av motpartsrisiko og kredittrating er vist i tabellene på side 13. Papirer uten offisiell kredittrating utgjorde 10,7 milliarder kroner (11,5). Av disse var 6,5 prosent (10,2) utstedt av norske sparebanker, mens resten hovedsakelig var utstedt av norske kraftprodusenter og -distributører, eiendomsselskaper, industrivirksomheter og kommuner. Av sikringsporteføljen var 8,5 prosent (10,1) plassert i obligasjoner hvor kupongen er knyttet til utviklingen i norsk konsumprisindeks.

Den geografiske fordelingen¹ av sikringsporteføljen fremgår av figur på side 72.

Fri portefølje

Den frie porteføljen utgjorde 19,3 milliarder kroner (18,9) ved utløpet av perioden. Avkastningen ble 5,3 prosent (4,6) for året som helhet.

Rentebærende instrumenter

Rentebærende instrumenter i den frie porteføljen utgjorde 9,2 milliarder kroner (10,1), hvorav pengemarkedsinstrumenter, kontanter inkludert, utgjorde 4,1 milliarder kroner (4,3). Resten av porteføljen var plassert i internasjonale obligasjoner (investment grade, high yield og konvertible obligasjoner). Renteporteføljen ga en samlet avkastning på 2,8 prosent (5,2). Avkastningen var positivt påvirket av god avkastning på konvertible obligasjoner, high yield- og investment grade-obligasjoner, og moderat avkastning på pengemarkedsinstrumenter og kontanter.

Gjennomsnittlig durasjon i porteføljen var ca. 2,5 år ved utgangen av perioden. Fordeling av motpartsrisiko og kredittrating er vist i tabellene på neste side. Papirer uten offisiell kredittrating utgjorde 2,3 milliarder kroner (2,6). Av disse var 15,2 prosent (12,4) utstedt av norske sparebanker, mens resten hovedsakelig var utstedt av norske kraftprodusenter og -distributører, eiendomsselskaper, industrivirksomheter og kommuner.

¹ Geografisk fordeling relaterer seg til utstedere og reflekterer ikke faktisk valutaeksponering.

Finansielle eiendeler og eiendommer

Millioner kroner	Avkastning i prosent		Resultat		Balanseført verdi 31.12	
	2017	2016	2017	2016	2017	2016
Sikringsportefølje						
Pengemarked	1,8	2,2	81,4	130,8	4.256,6	5.159,5
Obligasjoner til amortisert kost	4,0	4,7	694,7	858,4	17.597,5	17.491,3
Omløpsobligasjoner ¹	1,6	2,3	204,9	275,3	13.729,6	12.417,0
Sikringsportefølje totalt	2,8	3,5	981,0	1.264,5	35.583,6	35.067,8
Fri portefølje						
Pengemarked	0,8	1,0	36,2	43,8	4.061,0	4.321,1
Øvrige obligasjoner ²	3,1	8,1	103,9	296,5	3.354,6	3.689,5
Høyrente obligasjoner ³	6,1	11,5	51,3	208,7	648,8	1.072,2
Konvertible obligasjoner ³	7,6	1,1	80,8	10,2	1.160,1	1.045,3
Omløpsaksjer ⁴	15,1	15,1	452,3	410,1	3.492,7	2.870,3
PE-fond	8,4	(12,5)	100,0	(150,6)	1.269,7	1.145,7
Eiendom	9,7	7,9	331,2	250,8	3.494,8	3.072,2
Annet ⁵	(8,1)	(11,0)	(134,2)	(179,0)	1.794,9	1.673,5
Fri portefølje totalt	5,3	4,6	1.021,6	890,6	19.276,6	18.889,9
Investeringsporteføljen totalt	3,7	3,9	2.002,6	2.155,1	54.860,2	53.957,7
Finansinntekter i Pensjon samt Bank			56,4	72,6		
Rentekostnader ansvarlig lån Gjensidige Forsikring ASA			(30,1)	(31,6)		
Netto inntekter fra investeringer			2.029,0	2.196,1		

¹ Posten inkluderer diskonterings effekter av forsikringsforpliktelsene i Danmark og Sverige og mismatch mellom rentjusteringer av passivsidens i Danmark versus rentehedgen. Investeringer inkluderer obligasjoner med fortrinnsrett, stat- og selskapsobligasjoner, investment grade fond og lånefond med sikrede lån.

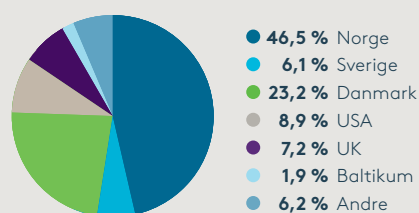
² Posten består av sum investment grade-, emerging market- og omløpsobligasjoner. Investment grade og emerging market obligasjoner er investeringer i internasjonalt diversifiserte fond forvaltet eksternt.

³ Investeringer i internasjonalt diversifiserte fond forvaltet eksternt.

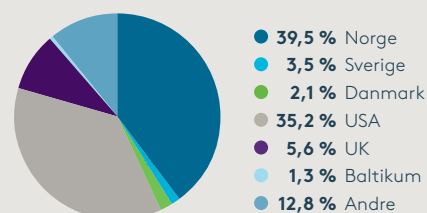
⁴ Posten består hovedsakelig av investeringer i internasjonalt diversifiserte fond forvaltet eksternt, samt negativ derivatexponering på NOK 202,9 millioner.

⁵ Posten inkluderer valutasikring av Gjensidige Sverige og Gjensidige Danmark, samt utlån, innskutt egenkapital i Gjensidige Pensjonskasse, resultatteffekt fra avkastningsbytteavtaler med Gjensidige Pensjonskasse og Gjensidige Pensjonsforsikring AS, hedgefond, råvarer og finansrelaterte kostnader.

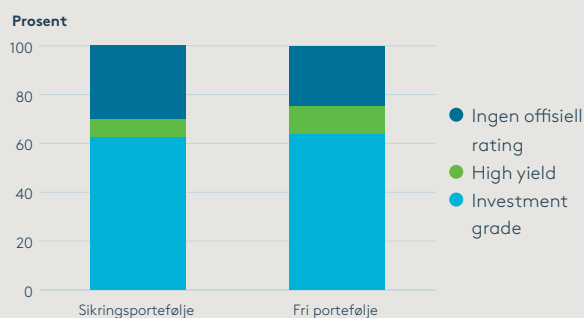
Geografisk fordeling sikringsportefølje ved utløpet av 2017

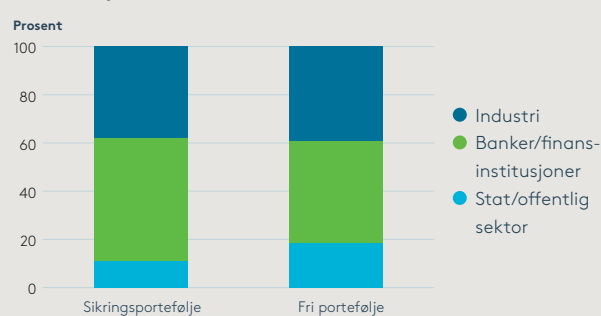
Geografisk fordeling renteinstrumenter i fri portefølje ved utløpet av 2017

Kredittrating renteinstrumenter ved utløpet av 2017

Motpartsrisiko renteinstrumenter ved utløpet av 2017

Den geografiske fordelingen¹ av de rentebærende instrumentene i den frie porteføljen fremgår av figur på side 72.

Aksjeportefølje

Ved utløpet av perioden var samlet aksjeeksponering 4,8 milliarder kroner (4,0), hvorav 3,5 milliarder kroner (2,9) var omløpsaksjer og 1,3 milliarder kroner (1,1) PE-fond. Avkastningen på omløpsaksjene var 15,1 prosent (15,1). Avkastningen var drevet av et godt marked for internasjonale aksjer generelt og for aksjer i fremvoksende markeder spesielt. Avkastningen på PE-fond var 8,4 prosent (minus 12,5).

Eiendomsportefølje

Ved utløpet av perioden utgjorde eksponeringen mot næringseiendommer i porteføljen 3,5 milliarder kroner (3,1). Eiendomsporteføljen ga en avkastning på 9,7 prosent (7,9). Det gode resultatet var drevet av generell prisstigning i markedet i løpet av året.

Risikoforhold

Risiko defineres som muligheten for at en potensiell hendelse kan påvirke konsernets måloppnåelse. For å forstå og håndtere risiko vurderes derfor både sannsynligheten for at den potensielle hendelsen kan inntreffe og konsekvensene av hendelsen hvis den inntreffer. Gjennom konsernets rammeverk for risikostyring og internkontroll er det etablert en felles struktur som på en systematisk måte identifiserer, vurderer, kommuniserer og håndterer risiko gjennom hele konsernet. Risikovurderingsprosessen er koordinert med konsernets plan- og strategiprosesser.

Risikostyring tar utgangspunkt i fastsatte mål og strategier, samt de rammer for risikoeksponering som er fastsatt av styret.

Risikostyringsfunksjonen skal sørge for at konsernledelsen og styret til enhver tid er tilstrekkelig informert om konsernets risikoprofil og at denne er innenfor vedtatt risikoappetitt. Konsernet har en moderat risikoprofil, der ingen enkelthendelser etter styrets mening skal kunne skade selskapets finansielle stilling i alvorlig grad.

Forsikringsrisiko

Risikoen i den enkelte forsikringskontrakt er sannsynligheten for at en forsikringshendelse inntreffer og usikkerheten med hensyn til størrelsen av det påfølgende erstatningsbeløpet. Forsikringsrisikoen

knyttet til store, spesielle risikoer eller eksponering styres gjennom den ordinære virksomhetens fullmakter og rapporteringslinjer. Det er etablert klare retningslinjer for hvilke forsikringer som kan tegnes. Risikoen for at premienivået generelt ikke er tilfredsstillende overvåkes løpende i produkt- og aktuaravdelingen, og det utvikles stadig mer presise metoder for prissetting.

Styret fastsetter årlig rammer for konsernets reassuranseprogram. Rammene fastsettes ut fra behovet for å beskytte egenkapitalen mot eventuelle storskadehendelser eller annen vesentlig negativ utvikling. Reassuranse brukes også for å sikre forsikringsresultatet og gi beskyttelse mot frekvens på mellomstore og store skader. Reassuranseprogrammet er nærmere beskrevet i note 3 i årsregnskapet for konsernet.

Den lovpålagte aktuarfunksjonen ivaretas av konsernets aktuaravdeling. Aktuarfunksjonen har ansvar for å føre kontroll med forsikringstekniske avsetninger, herunder at de data som brukes til beregning av forsikringstekniske avsetninger er av tilstrekkelig kvalitet, samt uttale seg om retningslinjer for tegning av forsikringer og gjenforsikringsordninger i konsernet. For å sikre aktuarfunksjonens uavhengighet har medarbeiderne som inngår i denne funksjonen ikke ansvar for beregning av de forsikringstekniske avsetningene. Dette gjøres av andre medarbeidere i aktuaravdelingen. Leder av aktuarfunksjonen rapporterer faglig til konsernsjef.

De forsikringstekniske avsetningene skal dekke skader som har inntruffet og er meldt til selskapet (IBNR), og skader som er inntruffet, men ennå ikke meldt (RBNS). Det vil alltid være en risiko for at disse avsetningene ikke er tilstrekkelige. Gjensidige arbeider derfor kontinuerlig med å videreutvikle metoder og modeller basert på ny erfaring og kunnskap. Det benyttes tidvis eksterne aktuarer for uavhengig beregning av beste estimat for de forsikringstekniske avsetningene.

Forsikringsrisikoen vurderes som moderat med de reassuransedekninger konsernet har kjøpt.

Finansiell risiko

Finansiell risiko omhandler eksponering knyttet til finansielle investeringer i forsikringsvirksomheten. Motposten i balansen er de forsikringsmessige forpliktelsene, øvrige forpliktelser og egenkapitalen. Investeringene består hovedsakelig av rentebæ-

¹ Geografisk fordeling relaterer seg til utstedere og reflekterer ikke faktisk valutaeksponering.

rende plasseringer, eiendom og aksjer. Verdien på investeringene kan påvirkes av endringer i makro-økonomiske faktorer.

Gjennom styrets fastsettelse av strategisk aktivaallokering med tilhørende risikorammer for de ulike risikotyper og en dynamisk risikostyringsmodell, er det gitt rammer som muliggjør en rask tilpasning av risiko knyttet til endrede makroøkonomiske forutsetninger. Oppfølgingen av kurs-, rente- og valutarisiko foregår også gjennom «stresstester» der bufferkapitalen til enhver tid skal være tilstrekkelig til å tåle kraftige fall både i aksje- og obligasjonskurser.

For nærmere opplysninger om finansiell risiko og stresstester vises det til note 3 i årsregnskapet for konsernet.

Det er utarbeidet rammer for nødvendig tilgang på likvide midler. Disse blir det tatt hensyn til i den strategiske aktivaallokeringen. Likviditetsrisikoen anses som meget lav. Konsernet er utsatt for kredittrisiko gjennom plasseringer i obligasjons- og pengemarkedet og i utlån. Styret har gitt rammer for kredittvirksomheten. Kredittapene har til nå vært helt ubetydelige. Utestående krav mot konsernets reassurandører kan også representere en betydelig kredittrisiko. Motpartsrisiko i reassuransemarkedet vurderes løpende. Konsernets reassurandører skal minimum ha en Standard & Poor's rating A eller tilsvarende fra et av de andre velrenommerede ratingselskapene.

Styret har vurdert risikoen for tap på utlån, garantiansvar og andre fordringer, og det er foretatt nødvendige avsetninger i regnskapet.

Operasjonell risiko

Operasjonell risiko defineres som en potensiell hendelse eller forhold som kan oppstå i driften og som kan gi en økonomisk konsekvens og/eller negativ konsekvens for omdømme. Operasjonell risiko kan skyldes menneskelige feil, svakheter i systemer, feil i prosesser eller eksterne hendelser. For å redusere risikoen er det lagt vekt på å organisere virksomheten med veldefinerte og klare rapporteringslinjer og ansvarsforhold. Det er etablert faste rutiner for gjennomføring av risikovurderinger, og styret behandler årlig status i den etablerte internkontrollen.

Det er etablert en uavhengig compliance-funksjon som skal bidra til at konsernet ikke pådrar seg offentlige sanksjoner, økonomiske tap eller tap av omdømme som følge av at eksternt og internt regelverk ikke etterleves. Compliance-funksjonen identifiserer, vurderer, gir råd om, overvåker og rapporterer konsernets risiko for at lover, regler og interne retningslinjer ikke overholdes.

Risikostyringsfunksjonen skal bidra til at konsernet styrer operasjonell risiko i henhold til styrefastsatte krav og forventninger. Risikostyringsfunksjonen identifiserer, vurderer, gir råd om, overvåker og rapporterer operasjonelle risikoer og uønskede hendelser.

Det er etablert en konsernfelles hendelsesdatabase for å registrere, håndtere og ikke minst lære av uønskede hendelser.

Etiske problemstillinger er tema på opplæringskurs for nyansatte og diskuteres jevnlig i ledergrupper og på avdelingssamlinger for medarbeidere. Dette skal redusere risikoen for brudd på rutiner og retningslinjer, samtidig som det bidrar til å skape et godt arbeidsmiljø. Ansatte har også undertegnet en egen datadisiplinerklæring knyttet til bruk av konsernets informasjons- og IT-systemer.

Gjensidige jobber aktivt mot korrupsjon, og det er etablert et eget antikorrupsjonsprogram for å redusere risikoen for misligheter og korrupsjon. Programmet består av en kombinasjon av forebyggende aktiviteter, kontroll og avdekkingsaktiviteter og et tydelig og konsekvent oppfølgings- og reaksjonsmønster.

Gjensidige har etablert en internrevisjonsfunksjon. Denne er på vegne av styret gitt rollen å se etter og vurdere hvorvidt risikostyringen og internkontrollen fungerer som forutsatt.

Les mer om risikostyring i note 3 i årsregnskapet for konsernet.

Strategisk risiko

Strategisk risiko knytter seg til beslutninger og strategiske valg så vel som implementering av kritiske tiltak. Gjensidiges strategi, holdt opp mot endringer i resultater, markeds- og konkurransemessige forhold og rammebetingelser, følges opp fortløpende. Faktorer som er identifisert som kritiske for selskapets måloppnåelse, overvåkes

særskilt. Den strategiske risikoen styres gjennom løpende konkurrent- og markedsobservasjon, lønnsomhetsoppfølging, produktutvikling og planprosesser for å sikre at Gjensidige er i forkant av utviklingen.

I forsikringsmarkedet utfordres Gjensidige både av tradisjonelle norske finansaktører og nye aktører. Økt digitalisering og nye forretningsmodeller medfører nye utfordringer. Det legges derfor vekt på at Gjensidige raskt kan tilpasse seg forbrukernes ønsker om betjening i nye kanaler og benytte moderne teknologi og støttesystemer effektivt.

Det arbeides kontinuerlig med å utvikle nye kundetilpassede produkter og betjeningsløsninger, samtidig som organisasjon, prosesser og verdikjeder gjennomgås og standardiseres for å redusere kostnader og oppnå økt effektivitet. Det er en risiko for at Gjensidige ikke klarer å tilpasse seg endringene i tide og i tråd med markedets forventninger. For å redusere denne risikoen følger Gjensidige utviklingen i forsikringsmarkedene nøye.

Det stilles stadig større krav til kompetanse hos medarbeidere og ledere. Det er en risiko for at manglende eller ikke tilpasset kompetanse vil redusere mulighetene til å realisere forretningsmessige og strategiske ambisjoner. Det er også konkurranse om å tiltrekke seg og beholde dyktige medarbeidere. Det arbeides derfor målrettet med å sikre riktig kompetanse på alle nivåer i organisasjonen, blant annet gjennom systematisk bemannings- og etterfølgerplanlegging og ordninger som sikrer god intern mobilitet av medarbeidere.

Gjensidiges kompetanse- og lederutvikling er samlet i Gjensidigeskolen. Skolen tilbyr opplæring av selgere, oppgjørsmedarbeidere og ledere, med utgangspunkt i konsernets strategiske satsings- og utviklingsområder. Nye «employer branding»-tiltak er iverksatt, samtidig som rekrutteringsprosessene er videreutviklet og ytterligere målrettet.

Resultatbaserte belønningsmodeller er innført for grupper av medarbeidere, og det er innført individuelle målkort. Det arbeides systematisk med kultur- og lederutvikling og forankring av krav og forventninger til ledere og medarbeidere.

Foretaksstyring

God eierstyring og selskapsledelse er et prioritert område for styret. Styret har lagt Norsk anbefaling

for eierstyring og selskapsledelse til grunn slik den foreligger etter de seneste endringer den 30. oktober 2014, og har tilpasset seg denne innenfor alle områder. En utdypende redegjørelse for hvordan Gjensidige oppfyller anbefalingen, samt regnskapslovens krav til redegjørelse om foretaksstyring, er gitt på sidene 40-53 i årsrapporten og i eget dokument som er tilgjengelig på konsernets hjemmeside www.gjensidige.no/foretaksstyring.

Ansatte, samfunnsansvar og miljø

Gjensidige har signert FN's Global Compact-prinsipper og følger Oslo Børs anbefaling for rapportering om samfunnsansvar. Vårt arbeid med samfunnsansvar er beskrevet i en egen redegjørelse på sidene 22-39 i årsrapporten. Styret i Gjensidige har fastsatt retningslinjer for utøvelse av samfunnsansvar. Disse er, sammen med konsernpolicy for etiske investeringer, tilgjengelige på www.gjensidige.no/konsern.

Gjensidige har som målsetting å være en utviklende og helsefremmende arbeidsplass. Det arbeides systematisk med kompetanseutvikling for ledere og medarbeidere, og det er etablert en rekke tiltak og prosesser knyttet til de ansattes helse, arbeidsmiljø og sikkerhet. Informasjon om arbeidsmiljø, likestilling, diskriminering samt ytre miljø, jf. regnskapsloven § 3-3 (9-12. ledd), er omtalt i rapporten for samfunnsansvar på sidene 22-39.

Fremtidsutsikter

Konsernet har som mål å oppnå en egenkapitalavkastning etter skatt på 15 prosent. Det er alltid betydelig usikkerhet knyttet til vurderinger av fremtidige forhold. Styret er imidlertid trygg på at Gjensidige vil levere solid resultat- og utbyttevekst over tid. Den gode lønnsomheten i forsikringsvirksomheten forventes å motvirke utfordringene når det gjelder å oppnå avkastning på investeringene.

1. Organisk vekst forventes over tid å ligge på nivå med nominell BNP-vekst i Gjensidiges markedsområder i Norden og Baltikum. Ytterligere lønnsom vekst skal oppnås gjennom samme disiplinerte oppkjøpsstrategi som vi har lyktes med de siste tolv årene.
2. Årlig combined ratio forventes å ligge i nedre halvdel av korridoren 90-93 prosent (udis-kontert og forutsatt null avviklingseffekter). Kostnadsandelen skal ligge på rundt 15 prosent. Det forventes en reduksjon i underliggende kostnadsandel og skadeprosent, men Gjensidige

vil søke å balansere god lønnsomhet med økte investeringer for å sikre sterk konkurransekraft i tiden fremover. Ekstraordinære forhold knyttet til vær og innslaget av storskader og avvikling kan bidra til at combined ratio havner over eller under målsatt nivå.

3. Gjennomsnittlige årlige avviklingsgevinster forventes å ligge på rundt 1.000 millioner kroner de neste 3–5 årene, som vil føre forventet rapportert combined ratio ned i nedre halvdel av korridoren 86–89 prosent (udiskontert).
4. Den regulatoriske usikkerheten knyttet til Solvens II er uendret. Under ellers like forhold understøtter dette en allerede solid kapitalposisjon.

Over tid vil utbytteutdelinger gjenspeile Gjensidiges policy om ikke å bygge opp unødige overskuddskapital.

Gjensidige har som ambisjon å være det mest kundeorienterte skadeforsikringsselskapet i Norden, tuftet på lønnsom drift og en ledende posisjon.

De strategiske satsingsområdene for perioden frem til 2020 er som følger:

- Digitale kundeopplevelser
- Innsiktsbasert og analysedrevet virksomhet
- Organisasjons- og kompetanseutvikling

For å understøtte de tre satsingsområdene og sikre sterk konkurransekraft i fremtiden, gjennomføres effektiviseringstiltak som skal skape rom for økte investeringer, primært innen teknologi, kompetanseutvikling og merkevarestyrke.

Arbeidet med å levere de beste digitale kundeopplevelsene i nordisk skadeforsikring skal intensiveres. For å understøtte dette er Gjensidige i gang med å evaluere behovet for fremtidige investeringer i et nytt kjernesystem. Det er ikke ventet at slike investeringer vil påvirke de finansielle målene.

Samtidig har Gjensidige som mål å styrke sin posisjon i det voksende markedet for helse- og personforsikringer.

Konkurransen er fortsatt sterk i det norske skadeforsikringsmarkedet. Gjensidige har klart å utnytte sin posisjon som markedsleder i Norge, og selskaps konkurransekraft er fortsatt god. Gjensidige har også styrket sin ledende posisjon i forhold til de viktigste konkurrentene, og samtidig oppnådd god

lønnsomhet og høy kundetilfredshet. Veksttaket forventes fortsatt å være noe dempet på kort og mellomlang sikt, selv om en svak økning i inflasjon og vekst vil føre til økte forsikringspremier. Tiltak for å opprettholde og ytterligere styrke Gjensidiges posisjon på det norske markedet skal fortsatt prioriteres, med særlig fokus på å sikre kostnads-effektivitet og bedre digitale kundeopplevelser. Samtidig vurderes nye, lønnsomme vekstmuligheter i Norden og Baltikum for å sikre god utnyttelse av en skalerbar forretningsmodell og beste praksis. Det vil også bli lagt betydelig vekt på å videreutvikle samarbeidet med partnere og distributører.

Geopolitisk usikkerhet, lave renter og økonomiske utfordringer i flere av de sentrale økonomiene og i Norden gjenspeiler en fortsatt usikker økonomisk situasjon som skaper usikkerhet. Gjensidige har en robust investeringsstrategi, selv om avkastningen påvirkes av utfordrende markedsforhold. Konsernet har en sterk finansiell soliditet og en stor andel av sin virksomhet i det norske skadeforsikringsmarkedet. Makroutsiktene i Norden og for Gjensidiges virksomhet anses fortsatt å være gode.

Det er fremdeles noe usikkerhet knyttet til endrede regulatoriske rammebetingelser for finansbransjen internasjonalt og i Norge. Gjensidige har søkt om å få bruke sin egne partielle internmodell (PIM) under Solvens II-regelverket, og mottok tilbakemelding fra Finanstilsynet vedrørende denne etter balansedagen. Se note 23 for nærmere beskrivelse. Arbeidet vil fortsette for å få aksept for at garantiavsetningen skal inngå som solvenskapital.

Konsernet har tilfredsstillende kapitalbuffere, både i forhold til interne risikomodeller, lovmessige solvenskrav og målsatt rating. Styret vurderer konsernets kapitalstatus og soliditet som god.

Hendelser etter balansedagen

Gjensidige Forsikring ASA og Gjensidige Forsikring konsern har fått godkjent den partielle internmodellen fra Finanstilsynet under Solvency II-reglene med virkning fra 31. desember 2017. Modellen som er godkjent er mer konservativ enn modellen Gjensidige søkte om.

Per 31. desember 2017 var solvensmarginen 137 prosent basert på standardformelen. Basert på den godkjente partielle internmodellen er solvensmarginen beregnet til 145–155 prosent.

Finanstilsynet har spesifisert noen områder som må valideres videre og dokumenteres for å oppnå godkjenning av Gjensidiges originale versjon av modellen. Godkjenningen og vilkårene vil bli behandlet av Gjensidiges styre før klagefristen.

Ingen vesentlige hendelser, foruten godkjenningen av den partielle interne modellen, har skjedd etter årsskiftet.

Disponering av resultat før andre inntekter og kostnader

Konsernets årsresultat etter skattekostnad utgjorde 4.519,3 millioner kroner. Styret har vedtatt en utbyttepolitikk som danner grunnlaget for det utbytteforslag som fremmes for generalforsamlingen. Styret foreslår at det utbetales 3,55 milliarder kroner i utbytte for regnskapsåret 2017. Dette tilsvarer 7,10 kroner per aksje eller 78,6 prosent av konsernets resultat etter skatt.

Gjensidige har som mål å utbetale høye og stabile nominelle utbytter, og minimum 70 prosent av resultat etter skatt over tid. Ved fastsettelse av størrelsen på utbyttet vil det tas hensyn til forventet fremtidig kapitalbehov. Gjensidige vil i tillegg over tid utbetale overskuddskapital.

Gjensidiges kapitalisering tilpasses konsernets til enhver tid gjeldende strategiske mål og risikoappetitt. Konsernet skal opprettholde finansiell handlefrihet parallelt med høy kapitaldisiplin som understøtter konsernets mål for egenkapitalavkastning.

Morselskapets resultat før andre resultatkomponenter på 3.760,6 millioner kroner foreslås disponert som følger:

Millioner kroner

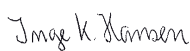
Foreslått utbytte	3.550,0
Overført til bundne fond	85,1
Overføring til annen opptjent egenkapital	125,5
Disponert	3.760,6

Andre resultatkomponenter, som fremgår av resultatoppstillingen, inngår ikke i resultatdisponeringen.

Styret har besluttet å gi en kollektiv bonus til ansatte i Gjensidige Forsikring ASA, tilsvarende 20.700 kroner inkludert feriepenger per fulltidsansatt. Bonusen er basert på oppnådd combined ratio, porteføljeutvikling og utvikling i kundetilfredshet i 2017 samt en diskresjonær del basert på andre element.

Styret vil takke hver enkelt ansatt for deres bidrag til Gjensidiges gode resultat for 2017.

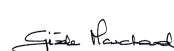
Oslo, 15. februar 2018 Styret i Gjensidige Forsikring ASA

Inge K. Hansen
Styreleder

Per Arne Bjørge

Eivind Elnan

John Giverholt

Gisele Marchand

Gunnar Mjølhus

Hilde Merete Nafstad

Anne Marie Nyhammer

Lotte Kronholm Sjøberg

Helge Leiro Baastad
Konsernsjef

Årsregnskap og noter

Gjensidige Forsikring konsern

	Side
Konsolidert resultatregnskap	80
Konsolidert oppstilling av totalresultat	81
Konsolidert oppstilling av finansiell stilling	82
Konsolidert oppstilling av endringer i egenkapital	83
Konsolidert oppstilling av kontantstrømmer	84

Noter

1. Regnskapsprinsipper	85
2. Bruk av estimater	93
3. Risiko- og kapitalstyring	94
4. Segmentinformasjon	111
5. Aksjer i tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet	112
6. Netto inntekter fra investeringer	114
7. Kostnader	115
8. Lønn og godtgjørelser	116
9. Skatt	120
10. Pensjon	121
11. Goodwill og immaterielle eiendeler	125
12. Eierbenyttet eiendom, anlegg og utstyr	127
13. Finansielle eiendeler og forpliktelser	128
14. Aksjer og andeler	132
15. Utlån og fordringer	134
16. Forsikringsforpliktelser og gjenforsikringsandel	135
17. Egenkapital	136
18. Hybridkapital	137
19. Avsetninger og andre forpliktelser	138
20. Transaksjoner med nærstående parter	139
21. Betingede forpliktelser	141
22. Aksjebasert betaling	141
23. Hendelser etter balansedagen	142
24. Resultat per aksje	142

Gjensidige Forsikring ASA

	Side
Resultatregnskap	143
Balanse	144
Oppstilling av endringer i egenkapital	146
Kontantstrømoppstilling	147

Noter

1. Regnskapsprinsipper	148
2. Bruk av estimater	154
3. Risiko- og kapitalstyring	154
4. Premieinntekter og erstatningskostnader mv. i skadeforsikring	155
5. Aksjer i datterselskaper og felleskontrollert virksomhet	156
6. Netto inntekter fra investeringer	158
7. Kostnader	159
8. Lønn og godtgjørelser	160
9. Skatt	164
10. Pensjon	165
11. Goodwill og immaterielle eiendeler	169
12. Eierbenyttet eiendom, anlegg og utstyr	171
13. Finansielle eiendeler og forpliktelser	172
14. Aksjer og andeler	176
15. Utlån og fordringer	177
16. Forsikringsforpliktelser og gjenforsikringsandel	178
17. Egenkapital	179
18. Hybridkapital	180
19. Avsetninger og andre forpliktelser	180
20. Transaksjoner med nærstående parter	181
21. Betingede forpliktelser	182
22. Aksjebasert betaling	183
23. Hendelser etter balansedagen	184
Erklæring fra styret og daglig leder	185
Revisjonsberetning	186

Konsolidert resultatregnskap

Millioner kroner	Noter	1.1.-31.12.2017	1.1.-31.12.2016
Driftsinntekter			
Premieinntekter fra skadeforsikring		23.398,3	22.441,9
Premieinntekter fra pensjon		1.832,7	1.479,4
Renteinntekter o.l. fra bankdrift		1.631,7	1.408,0
Andre inntekter inkludert eliminerings		151,3	162,0
Sum driftsinntekter	4	27.014,0	25.491,4
Netto inntekter fra investeringer			
Resultat fra investeringer i tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet	5	255,8	184,1
Renteinntekt og utbytte mv. på finansielle eiendeler		1.040,5	1.262,0
Netto urealiserte verdiendringer på investeringer (inkl. eiendom)		(355,1)	(1.040,3)
Netto realisert gevinst og tap på investeringer		1.207,1	1.920,8
Kostnader knyttet til investeringer		(119,3)	(130,5)
Sum netto inntekter fra investeringer	6	2.029,0	2.196,1
Sum driftsinntekter og netto inntekter fra investeringer		29.042,9	27.687,5
Erstatningskostnader, rentekostnader, tap mv.			
Erstatningskostnader mv. fra skadeforsikring		(16.401,7)	(15.515,9)
Erstatningskostnader mv. fra pensjon		(1.661,8)	(1.283,5)
Rentekostnader o.l. og nedskrivninger og tap fra bankdrift		(649,8)	(680,1)
Sum erstatningskostnader, rentekostnader, tap mv.		(18.713,3)	(17.479,6)
Driftskostnader			
Driftskostnader fra skadeforsikring		(3.586,5)	(3.191,4)
Driftskostnader fra pensjon		(227,3)	(191,1)
Driftskostnader fra bankdrift		(412,5)	(406,5)
Andre driftskostnader		(12,9)	(24,8)
Merverdi av- og nedskrivninger - immaterielle eiendeler		(261,3)	(254,2)
Sum driftskostnader	7	(4.500,6)	(4.068,0)
Sum kostnader		(23.213,8)	(21.547,5)
Resultat før skattekostnad	4	5.829,1	6.139,9
Skattekostnad	9	(1.309,8)	(1.474,1)
Resultat		4.519,3	4.665,9
Resultat henført til:			
Eierne av selskapet		4.523,1	4.670,4
Ikke-kontrollerende eierinteresser		(3,8)	(4,5)
Sum		4.519,3	4.665,9
Resultat per aksje, kroner (basis og utvannet)	24	9,05	9,34

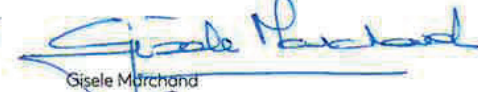
Konsolidert oppstilling av totalresultat

Millioner kroner	Noter	1.1.-31.12.2017	1.1.-31.12.2016
Resultat		4.519,3	4.665,9
Andre inntekter og kostnader			
Poster som ikke senere kan reklassifiseres til resultatet			
Ny måling av netto ytelsesbasert pensjonsforpliktelse/-eiendel	10	(342,7)	(158,7)
Andel av andre inntekter og kostnader fra tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet		(0,7)	0,3
Skatt på poster som ikke kan reklassifiseres til resultatet	9	85,7	39,7
Sum poster som ikke senere kan reklassifiseres til resultatet		(257,7)	(118,7)
Poster som senere kan reklassifiseres til resultatet			
Valutakursdifferanser fra utenlandsk virksomhet		577,2	(391,3)
Investeringer tilgjengelig for salg			(12,5)
Skatt på poster som kan reklassifiseres til resultatet	9	(88,2)	66,7
Sum poster som senere kan reklassifiseres til resultatet		489,1	(337,1)
Sum andre inntekter og kostnader		231,3	(455,8)
Totalresultat		4.750,7	4.210,1
Totalresultat henført til:			
Eierne av selskapet		4.754,4	4.214,6
Ikke-kontrollerende eierinteresser		(3,8)	(4,5)
Sum		4.750,7	4.210,1

Konsolidert oppstilling av finansiell stilling

Millioner kroner	Noter	31.12.2017	31.12.2016
Eiendeler			
Goodwill	11	3.557,4	3.140,2
Andre immaterielle eiendeler	11	1.472,2	1.360,5
Eiendeler ved utsatt skatt	9	11,3	19,1
Aksjer i tilknyttede selskaper og felleskontrollerte virksomheter	5	1.859,4	1.601,6
Rentebærende fordringer på felleskontrollert virksomhet	5, 13	1.620,1	1.420,2
Eierbenyttet eiendom, anlegg og utstyr	12	290,1	321,9
Pensjonsmidler	10	206,0	488,7
Finansielle eiendeler			
Finansielle derivater	13	674,0	1.335,4
Aksjer og andeler	13, 14	7.328,3	6.892,1
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	13	30.734,2	30.385,8
Obligasjoner som holdes til forfall	13	1.136,0	1.625,9
Utlån og fordringer	13, 15	67.010,1	60.030,6
Eiendeler i livsforsikring med investeringsvalg	13	22.565,5	17.780,0
Gjenforsikringsdepoter			0,3
Gjenforsikringsandel av brutto forsikringsforpliktelser i skadeforsikring	16	827,4	706,8
Fordringer i forbindelse med direkte forretninger og gjenforsikring		5.840,8	5.621,5
Andre fordringer	15	1.064,5	945,9
Forskuddsbetalte kostnader og opptjente, ikke mottatte inntekter	15	189,9	91,3
Kontanter og kontantekvivalenter		2.685,2	2.158,7
Sum eiendeler		149.072,4	135.926,6
Egenkapital og forpliktelser			
Egenkapital			
Aksjekapital		1.000,0	999,9
Overkurs		1.430,0	1.430,0
Naturskadekapital		2.333,4	2.266,2
Garantiavsetning		638,3	628,9
Annen egenkapital		18.283,4	16.981,2
Sum egenkapital henførbart til eierne av selskapet		23.685,1	22.306,3
Ikke-kontrollerende eierinteresser		18,0	19,8
Sum egenkapital	17	23.703,1	22.326,0
Avsetning for forpliktelser			
Ansvarlig lån	13, 18	1.947,3	1.946,8
Avsetning for premiereserve i livsforsikring		5.784,9	4.127,0
Avsetning for ikke opptjent bruttopremie i skadeforsikring	16	9.961,4	9.527,9
Brutto erstatningsavsetning	16	31.322,7	32.447,5
Andre forsikringstekniske avsetninger		339,6	297,3
Pensjonsforpliktelser	10	578,3	511,8
Andre avsetninger for forpliktelser	19	328,6	342,1
Finansielle forpliktelser			
Finansielle derivater	13	584,9	1.191,8
Innskudd fra og forpliktelser overfor kunder	13, 19	23.765,7	21.270,4
Rentebærende forpliktelser	13, 19	23.083,4	19.596,5
Andre forpliktelser	13, 19	1.265,2	1.368,5
Forpliktelser ved periodeskatt	9	1.131,5	1.272,7
Forpliktelser ved utsatt skatt	9	1.076,8	871,7
Forpliktelser i forbindelse med forsikring og gjenforsikring	13	1.132,8	555,2
Forpliktelser i livsforsikring med investeringsvalg	13	22.565,5	17.780,0
Påløpte kostnader og mottatte, ikke opptjente inntekter	13, 19	500,8	493,3
Sum forpliktelser		125.369,3	113.600,5
Sum egenkapital og forpliktelser		149.072,4	135.926,6

Oslo, 15. februar 2018 – Styret i Gjensidige Forsikring ASA

 Inge R. Hansen
 Styreleder
 Per Arne Bjørge
 Eivind Elnan
 John Giverholt
 Gisele Marchand
 Gunnar Mjøltyvedt
 Hilde Merete Nafstad
 Anne Marie Nyhammer
 Lotte Kronholm-Sjøberg
 Helge Leiro Baastad
 Konsernsjef

Konsolidert oppstilling av endringer i egenkapital

Millioner kroner	Aksje- kapital	Egne aksjer	Overkurs	Annen innskutt egen- kapital	Fonds- obliga- sjoner	Valuta- kurs- diff.	Ny måling av netto ytelses- basert pensjons- forpl./- eiendel	Annen opptjent egen- kapital	Sum egen- kapital
Egenkapital per 31.12.2015 henført til eierne av selskapet	1.000,0	(0,1)	1.430,0	31,6	298,8	438,3	(1.583,0)	21.690,7	23.306,3
Ikke-kontrollerende eierinteresser									24,3
Egenkapital per 31.12.2015									23.330,6
1.1.-31.12.2016									
Resultat (de kontrollerende eierinteressers andel)					21,4			4.649,0	4.670,4
Andre inntekter og kostnader									
Poster som ikke senere kan reklassifiseres til resultatet									
Ny måling av netto ytelsesbasert pensjonsforpliktelse/-eiendel							(158,7)		(158,7)
Andel av andre inntekter og kostnader fra tilknyttede selskaper								0,3	0,3
Skatt på poster som ikke kan reklassifiseres til resultatet							39,7		39,7
Sum poster som ikke senere kan reklassifiseres til resultatet							(119,0)	0,3	(118,7)
Poster som senere kan reklassifiseres til resultatet									
Valutakursdifferanser på investeringer i utlandet						(391,3)			(391,3)
Investeringer tilgjengelig for salg								(12,5)	(12,5)
Skatt på poster som kan reklassifiseres til resultatet						66,6		0,1	66,7
Sum poster som senere kan reklassifiseres til resultatet						(324,7)		(12,4)	(337,1)
Sum andre inntekter og kostnader						(324,7)	(119,0)	(12,1)	(455,8)
Totalresultat					21,4	(324,7)	(119,0)	4.637,0	4.214,6
Egne aksjer		0,1						(3,8)	(3,7)
Utbetalt utbytte								(6.196,6)	(6.196,6)
Aksjebaserte betalingstransaksjoner som gjøres opp i egenkapital				7,6					7,6
Fondsobligasjon					997,7				997,7
Fondsobligasjon - betalte renter					(19,6)				(19,6)
Egenkapital per 31.12.2016 henført til eierne av selskapet	1.000,0	(0,1)	1.430,0	39,2	1.298,3	113,5	(1.702,0)	20.127,2	22.306,3
Ikke-kontrollerende eierinteresser									19,8
Egenkapital per 31.12.2016									22.326,0
1.1.-31.12.2017									
Resultat (de kontrollerende eierinteressers andel)					45,9			4.477,2	4.523,1
Andre inntekter og kostnader									
Poster som ikke senere kan reklassifiseres til resultatet									
Ny måling av netto ytelsesbasert pensjonsforpliktelse/-eiendel							(342,7)		(342,7)
Andel av andre inntekter og kostnader fra tilknyttede selskaper								(0,7)	(0,7)
Skatt på poster som ikke kan reklassifiseres til resultatet							85,7		85,7
Sum poster som ikke senere kan reklassifiseres til resultatet							(257,0)	(0,7)	(257,7)
Poster som senere kan reklassifiseres til resultatet									
Valutakursdifferanser på investeringer i utlandet				0,3		576,6	0,4		577,2
Skatt på poster som kan reklassifiseres til resultatet						(88,2)			(88,2)
Sum poster som senere kan reklassifiseres til resultatet				0,3		488,4	0,4		489,1
Sum andre inntekter og kostnader				0,3		488,4	(256,6)	(0,7)	231,3
Totalresultat				0,3	45,9	488,4	(256,6)	4.476,5	4.754,4
Egne aksjer		0,0						(9,4)	(9,4)
Utbetalt utbytte								(3.399,6)	(3.399,6)
Ny måling av netto ytelsesbasert pensjonsforpliktelse/-eiendel av avviklede selskaper							22,0	(22,0)	
Aksjebaserte betalingstransaksjoner som gjøres opp i egenkapital				8,8					8,8
Fondsobligasjon					70,5			(0,6)	69,8
Fondsobligasjon - betalte renter					(45,3)				(45,3)
Egenkapital per 31.12.2017 henført til eierne av selskapet	1.000,0	(0,0)	1.430,0	48,2	1.369,4	602,0	(1.936,7)	21.172,2	23.685,1
Ikke-kontrollerende eierinteresser									18,0
Egenkapital per 31.12.2017									23.703,1

For nærmere omtale av egenkapitalpostene, se note 17.

Konsolidert oppstilling av kontantstrøm

Millioner kroner	1.1.-31.12.2017	1.1.-31.12.2016
Kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter		
Netto innbetalte premier	29.645,8	27.023,8
Netto utbetalte erstatninger	(18.398,9)	(17.547,5)
Netto innbetaling/utbetaling av lån til kunder	(4.912,2)	(4.545,8)
Netto innbetaling av innskudd fra kunder	2.495,3	1.848,1
Innbetaling av renter fra kunder	1.509,0	1.326,3
Utbetaling av renter til kunder	(257,2)	(264,7)
Netto innbetaling/utbetaling ved flytting av premiereserver	(1.231,2)	(645,2)
Netto innbetaling/utbetaling vedrørende verdipapirer	(1.812,3)	953,5
Netto innbetaling/utbetaling fra salg/kjøp av investeringseiendom	97,1	
Utbetaling til drift, inklusive provisjoner	(4.283,3)	(4.400,0)
Betalt skatt	(1.250,4)	(1.376,5)
Netto andre innbetalinger/utbetalinger	116,4	140,8
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	1.718,1	2.512,8
Kontantstrøm fra investeringsaktiviteter		
Netto innbetaling/utbetaling ved kjøp og salg av datterselskaper, tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet	(502,6)	(92,2)
Netto innbetaling/utbetaling ved kjøp og salg av eierbenyttet eiendom, anlegg og utstyr og immaterielle eiendeler	(328,1)	(110,7)
Netto innbetaling/utbetaling ved kjøp og salg av kundeporteføljer - immaterielle eiendeler	(3,9)	(45,5)
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	(834,6)	(248,4)
Kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter		
Utbetaling av utbytte	(3.459,9)	(6.139,5)
Netto innbetaling/utbetaling av ansvarlig lån inklusive renter	(42,3)	261,7
Innbetaling av kapital fra ikke-kontrollerende eierinteresser	2,1	
Netto innbetaling/utbetaling ved låneopptak i kredittinstitusjoner	3.462,4	2.003,6
Netto innbetaling/utbetaling ved annen kortsiktig gjeld	(53,1)	(19,9)
Netto innbetaling/utbetaling av renter på finansieringsaktiviteter	(308,8)	(301,5)
Netto innbetaling/utbetaling ved salg/kjøp av egne aksjer	(11,1)	(3,7)
Fondsobligasjoner utstedelse/avdrag	70,0	997,0
Betalte renter fondsobligasjoner	(56,8)	(22,1)
Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	(397,5)	(3.224,5)
Effekt av valutakursendringer på kontanter og kontantekvivalenter	40,5	(33,1)
Netto kontantstrøm	526,5	(993,2)
Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter ved årets begynnelse	2.158,7	3.151,9
Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter ved årets slutt	2.685,2	2.158,7
Netto kontantstrøm	526,5	(993,2)
Spesifikasjon av beholdning av kontanter og kontantekvivalenter		
Fordringer på sentralbanker	229,6	57,0
Kontanter og fordringer/innskudd i finansforetak ¹	2.455,6	2.101,7
Sum beholdning av kontanter og kontantekvivalenter	2.685,2	2.158,7
¹ Herav bundet på skattetrekkskonto	85,9	85,7

Noter

1. Regnskapsprinsipper Rapporteringsenhet

Gjensidige Forsikring ASA er et børsnotert allmennaksjeselskap hjemmehørende i Norge. Gjensidiges hovedkontor er lokalisert i Schweigaardsgate 21, Oslo, Norge. Konsernregnskapet til Gjensidige Forsikring konsern (Gjensidige) per 31. desember 2017 og for året som helhet består av Gjensidige Forsikring ASA og datterselskaper og Gjensidiges andeler i tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet. Aktivitetene i Gjensidige er skadeforsikring, pensjon og bank. Gjensidige driver virksomhet i Norge, Sverige, Danmark, Latvia, Litauen og Estland.

Regnskapsprinsippene som benyttes i konsernregnskapet er beskrevet nedenfor. Prinsippene er konsistente i hele Gjensidige, med unntak av en tillatt forskjell etter IFRS 4 om forsikringskontrakter. Se beskrivelse under punktet vedrørende Brutto erstatningsavsetning.

Grunnlag for utarbeidelse

Samsvarserklæring

Konsernregnskapet er avlagt i samsvar med EU-godkjente IFRS-er og tilhørende fortolkningsuttalelser som skal anvendes per 31. desember 2017, norske opplysningskrav som følger av regnskapsloven per 31. desember 2017, samt de ytterligere opplysningskrav som følger av forskrift om årsregnskap for skadeforsikringsforetak (FOR 2015-12-18-1775) gitt med hjemmel i regnskapsloven.

Nye standarder og fortolkninger ennå ikke vedtatt

En rekke nye standarder, endringer i standarder og fortolkninger er utgitt for regnskapsår som begynner etter 1. januar 2017, og har ikke blitt anvendt ved utarbeidelsen av dette konsernregnskapet. De som kan være relevante for Gjensidige er angitt nedenfor. Gjensidige planlegger ikke å implementere disse standardene tidlig.

Endringer i IFRS 2: Klassifisering og måling av aksjebaserte betalingstransaksjoner (2016)

IFRS 2 har blitt endret med hensyn til klassifisering og måling av aksjebaserte betalingstransaksjoner med nettooppgjør for tilbakeholdte skatteforpliktelser. Dersom foretaket er forpliktet til å holde tilbake et beløp for en ansattes skatteforpliktelse i forbindelse med aksjebasert betaling, og overføre dette beløpet i kontanter til skattemyndighetene på den ansattes vegne, da skal Gjensidige innregne forpliktelsen som en aksjebasert betalingstransaksjon med oppgjør i egenkapital. Endringene vil gjelde fra 1. januar 2018. Skatteforpliktelsen i Gjensidiges aksjebaserte godtgjørelsesordning vil bli reklassifisert fra forpliktelse til egenkapital per 1. januar 2018. Fra denne datoen vil skatteforpliktelsen bli innregnet som en aksjebasert betalingstransaksjon med oppgjør i egenkapital i stedet for en aksjebasert betalingstransaksjon med oppgjør i kontanter. Vår foreløpige vurdering er at endringen ikke forventes å ha vesentlig effekt på Gjensidiges finansregnskap.

IFRS 9 Finansielle instrumenter (2014)

IFRS 9 omhandler regnskapsføring av finansielle instrumenter og trer i kraft for regnskapsperioder som begynner på eller etter 1. januar 2018. Standarden introduserer nye krav til klassifisering og måling av finansielle eiendeler, inkludert en ny forventet tapsmodell for innregning av verdifall, samt endrede krav til sikringsbokføring.

IFRS 9 inneholder tre primære målekategorier for finansielle eiendeler: amortisert kost, virkelig verdi over andre inntekter og kostnader samt virkelig verdi over resultatet. Finansielle eiendeler skal klassifiseres enten til amortisert kost, til virkelig verdi over andre inntekter og kostnader eller til virkelig verdi over resultatet, avhengig av hvordan de forvaltes og hvilke kontraktsfestede kontantstrømegenskaper de har. IFRS 9 introduserer et nytt krav i

forbindelse med finansielle forpliktelser øremerket til virkelig verdi, der endringer i virkelig verdi som kan henføres til forpliktelsens kredittrisiko, presenteres i andre inntekter og kostnader heller enn i resultatet.

Ifølge gjeldende regler, skal verdifall ved kredittap bare innregnes når objektive bevis for tap eksisterer. Tapsavsetninger skal i henhold til IFRS 9 måles ved bruk av en forventet tapsmodell i stedet for en inntrådt tapsmodell som i IAS 39. Reglene om verdifall i IFRS 9 vil komme til anvendelse på alle finansielle eiendeler målt til amortisert kost eller til virkelig verdi med de endringer i virkelig verdi som er innregnet i andre inntekter og kostnader. I tillegg omfattes også låneforpliktelser, finansielle garantikontrakter og leasingfordringer av standarden. Hvordan avsetninger for forventede kredittap på finansielle eiendeler skal måles, avhenger av om kredittrisikoen har økt vesentlig siden førstegangsinnregning. Ved førstegangsinnregning, og dersom kredittrisikoen ikke har økt betydelig, bør avsetningen tilsvare 12 måneders forventet tap. Dersom kredittrisikoen har økt vesentlig, bør avsetningen tilsvare forventet kredittap over eiendelens levetid. Denne todelte metoden erstatter dagens nedskrivningsmodell.

Gjensidige Bank har i 2017 gjort et omfattende arbeid for å utarbeide interne modeller som er i henhold til de nye retningslinjene i IFRS 9. De nye kravene til tapsavsetning er forventet å gi en økning i tapsavsetning på 13,8 millioner kroner, tilsvarende 7,7 prosent. Samlet nedskrivning for tap utgjorde 180,3 millioner kroner ved utgangen av 2017. Endringen som følge av nye retningslinjer vil bli bokført over annen egenkapital. Kjernekapitaldekningen vil hensynta amortiseringsplan foreslått av norske myndigheter (overgangsregel). Effekten på ren kjernekapitaldekning før overgangsregelen ansees som ubetydelig og utgjør 0,044 prosent. Førsteårs effekt på ren kjernekapitaldekning er estimert til 0,002 prosent.

Endringer i IFRS 4 Anvendelse av IFRS 9 Finansielle instrumenter sammen med IFRS 4 Forsikringskontrakter (2016)

Endringene i IFRS 4 tillater foretak som overveiende driver forsikringsvirksomhet mulighet til å utsette ikrafttredelsesdatoen for IFRS 9 til 1. januar 2021. Effekten av en slik utsettelse er at de berørte enheter kan fortsette å rapportere i henhold til gjeldende standard, IAS 39 Finansielle instrumenter. I tillegg har forsikringsvirksomhet i et finansielt konglomerat lov til å utsette anvendelsen av IFRS 9 til 1. januar 2021, der alle følgende betingelser er oppfylt:

- ingen finansielle instrumenter overføres mellom forsikringsvirksomheten og annen virksomhet i det finansielle konglomeratet enn finansielle instrumenter som måles til virkelig verdi med verdiendringer innregnet i resultatet av begge virksomheter som er involvert i slike overføringer;
- det finansielle konglomeratet opplyser i konsernregnskapet hvilke forsikringsvirksomheter som benytter IAS 39;
- opplysningene etter IFRS 7 er gitt separat for forsikringsvirksomheten som anvender IAS 39 og for resten av konsernet som anvender IFRS 9.

Gjensidige har besluttet å benytte seg av dette unntaket.

IFRS 15 Inntekt fra kundekontrakter (2014)

IFRS 15 omfatter alle kontrakter med kunder, men hvor blant annet forsikringskontrakter er unntatt. I den grad slike kontrakter inneholder flere tjenesteytelser eller det utføres andre tjenester som er nært knyttet til forsikringsvirksomheten, kan dette ha betydning for inntektsføringen i Gjensidiges regnskap. Ikrafttredelse av IFRS 15 er 1. januar 2018. Vår vurdering er at tjenester utover hva som er dekket av IFRS 4 om forsikringskontrakter utgjør en uvesentlig del av inntekten, og standarden vil ikke få vesentlig innvirkning på Gjensidiges finansregnskap.

IFRS 16 Leieavtaler (2016)

IFRS 16 krever at alle kontrakter som tilfredsstiller definisjonen til en leieavtale skal rapporteres i leietakers balanse som rett-til-bruk eiendeler og leieforpliktelser. Tidligere klassifisering av leieavtaler som enten operasjonell eller finansiell leie er fjernet. Kortsiktige leieavtaler (mindre enn 12 måneder) og leie av eiendeler med lav verdi er unntatt fra kravene. En leietaker skal innregne rett-til-bruk eiendelene og leieforpliktelsene. Renteeffekten av diskontering av leieforpliktelsene skal presenteres separat fra avskrivningskostnaden av rett-til-bruk eiendelene. Avskrivningskostnaden vil presenteres sammen med Gjensidiges øvrige avskrivninger, mens renteeffekten av diskontering vil presenteres som en finanspost. Ikrafttredelse av IFRS 16 er 1. januar 2019. Standarden forventes å ha effekt på Gjensidiges finansregnskap, gjennom en vesentlig økning av Gjensidiges innregnede eiendeler og forpliktelser og ved potensielt å påvirke presentasjonen og periodiseringen av innregningen i resultatregnskapet.

IFRS 17 Forsikringskontrakter (2017)

IFRS 17 Forsikringskontrakter etablerer prinsipper for innregning, måling, presentasjon og opplysninger om utstedte forsikringskontrakter. IFRS 17 er en kompleks standard som inneholder noen grunnleggende forskjeller i forhold til gjeldende regnskapsføring av måling av forpliktelser og innregning av fortjeneste. Forsikringskontrakter vil bli innregnet til en risikoustøttet nåverdi av fremtidige kontantstrømmer pluss et beløp som representerer uopptjent resultat for gruppen av kontrakter (kontraktsmessig servicemargin). Hvis en gruppe av kontrakter er eller blir tapsgivende, vil tapet innregnes umiddelbart. Forsikringsinntekter, forsikringskostnader og finansielle forsikringsinntekter eller utgifter vil bli presentert separat. IFRS 17 trer i kraft 1. januar 2021. Standarden forventes å påvirke konsernets regnskap gjennom en vesentlig endring av måling og presentasjon av inntekter og kostnader.

Øvrige endringer i standarder og fortolkningsuttalelser vil, basert på våre foreløpige vurderinger ikke ha vesentlig effekt med den virksomheten foretaket har per i dag,.

Grunnlag for måling

Konsernregnskapet er utarbeidet på grunnlag av historisk kost, med unntak av følgende

- derivater måles til virkelig verdi
- finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet måles til virkelig verdi

Funksjonell valuta og presentasjonsvaluta**Funksjonell valuta**

Funksjonell valuta fastsettes for hvert selskap i Gjensidige, basert på valutaen innenfor det primære økonomiske miljøet der hvert enkelt selskap driver sin virksomhet. Transaksjoner i selskapets regnskap måles i datterselskapets funksjonelle valuta. Transaksjoner i utenlandsk valuta omregnes til funksjonell valuta basert på dagskurs på transaksjonstidspunktet. Ved slutten av hver rapporteringsperiode omregnes monetære poster i utenlandsk valuta til sluttkurs, ikke-monetære poster måles til historisk kost omregnet på transaksjonstidspunktet og ikke-monetære poster i utenlandsk valuta som måles til virkelig verdi omregnes til valutakursene som gjaldt på tidspunktet for beregning av virkelig verdi. Valutakursendringer innregnes løpende i resultatet i regnskapsperioden.

Presentasjonsvaluta

Konsernregnskapet presenteres i norske kroner. Morselskapet og de ulike filialene og datterselskapene har henholdsvis norske, svenske og danske kroner, samt euro som funksjonell valuta.

For selskaper med annen funksjonell valuta omregnes balanseposter til balansedagens kurs, inkludert merverdier ved overtakelse, og resultatposter til en årlig gjennomsnittskurs. Valutakursdifferanser innregnes i andre inntekter og kostnader.

Ved tap av kontroll, betydelig innflytelse eller felles kontroll blir akkumulerte valutakursdifferanser som er innregnet i andre inntekter og kostnader, knyttet til investering som er henført til kontrollerende eierinteresser, innregnet i resultatet.

Valutagevinst eller -tap på fordringer og gjeld mot en utenlandsk virksomhet, hvor oppgjør verken er planlagt eller sannsynlig i overskuelig fremtid, vurderes som en del av nettoinvesteringen i den utenlandske virksomheten, og innregnes i andre inntekter og kostnader.

Goodwill som oppstår ved oppkjøp av en utenlandsk virksomhet, og virkelig verdi justeringer på balanseført verdi av eiendeler og forpliktelser som oppstår ved oppkjøp av den utenlandske virksomheten, behandles som eiendeler og forpliktelser i den utenlandske virksomheten.

All finansiell informasjon er presentert i norske kroner, med mindre annet er angitt.

Som følge av avrundingsdifferanser kan det være at tall og prosentsetter ikke alltid lar seg summere helt nøyaktig.

Segmentrapportering

Virksomhetssegmentene fastsettes basert på Gjensidiges interne organisasjonsmessige ledelsesstruktur og den interne rapporteringsstrukturen til øverste beslutningstaker. I Gjensidige Forsikring konsern er konsernledelsen ansvarlig for å evaluere og følge opp segmentenes resultater og er definert som øverste beslutningstaker. Gjensidige rapporterer seks virksomhetssegmenter, som uavhengig følges opp av ledere som er ansvarlige for de respektive segmentene avhengig av hvilke produkter og tjenester som tilbys, distribusjons- og oppgjørskanaler, merkenavn og kunde profiler. Identifikasjonen av segmentene baseres på at det finnes ledere per segment som rapporterer direkte til konsernledelsen/konsernsjef og som er ansvarlige for segmentresultatene under deres ledelse. Basert på dette presenterer Gjensidige følgende virksomhetssegmenter

- Skadeforsikring Privat
- Skadeforsikring Næringsliv
- Skadeforsikring Norden
- Skadeforsikring Baltikum
- Pensjon
- Bank

Prinsipper for innregning og måling i Gjensidiges segmentrapportering baseres på regnskapsprinsippene etter IFRS slik de er fastsatt i konsernregnskapet.

Prisfastsetting mellom segmentene gjennomføres på armlengdes avstand.

Konsolideringsprinsipper**Datterselskaper**

Datterselskaper er selskaper kontrollert av Gjensidige Forsikring. Gjensidige Forsikring kontrollerer et selskap når det er eksponert for, eller har rettigheter til variabel avkastning fra sitt engasjement i selskapet, og har mulighet til å påvirke denne avkastningen gjennom sin makt over selskapet. Datterselskapene inkluderes i konsernregnskapet fra den dagen kontroll oppnås og til den opphører. Dersom konsernet har flertallet av stemmerettighetene i et foretak, er foretaket presumptivt et datterselskap i konsernet. Konsernet vurderer alle relevante fakta og omstendigheter for å evaluere hvorvidt konsernet har kontroll over foretaket det er investert i. Herunder vurderes blant annet eierandel, stemmeandel, eierstruktur og relative styrkeforhold, samt opsjoner kontrollert av konsernet og aksjonæravtaler eller andre avtaler.

Resultatet, samt hver enkelt komponent i andre inntekter og kostnader henføres til konsernet og til ikke-kontrollerende eierinteresser, selv om dette medfører underskudd hos de ikke-kontrollerende eierinteressene. Dersom det er nødvendig, justeres datterselskapenes regnskaper slik at de er i tråd med konsernets regnskapsprinsipper.

Tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet

Gjensidige har investeringer i tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet.

Tilknyttede selskaper er selskaper hvor Gjensidige har betydelig innflytelse, men ikke kontroll eller felles kontroll, over den finansielle og operasjonelle styringen. Normalt vil dette foreligge når Gjensidige har mellom 20 og 50 prosent av stemmerettene i et annet selskap.

Som felleskontrollert virksomhet defineres selskaper hvor det foreligger kontraktmessig avtale som gir felles kontroll sammen med en eller flere parter. Felles kontroll er den avtalte delingen av kontroll over en felleskontrollert ordning, som bare foreligger når beslutninger om relevante aktiviteter krever enstemmighet mellom de partene som deler kontrollen. En felleskontrollert virksomhet er en felleskontrollert ordning der de partene som har felles kontroll over ordningen, har rett til ordningens netto eiendeler. Konsernets felleskontrollerte virksomhet har investeringseiendommer som regnskapsføres til virkelig verdi.

Tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet regnskapsføres ved bruk av egenkapitalmetoden, og førstegangsinregnes til anskaffelseskost. Eventuell goodwill reduseres med tap ved verdifall. Investors andel av resultatet og amortisering av merverdier i foretaket som det er investert i, innregnes i investors resultat. Utdelinger som er mottatt fra et foretak som det er investert i, reduserer investeringens balanseførte verdi.

Konsernets resultatandel fra investeringer i tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet presenteres på egen linje i resultatregnskapet. Endringer i andre inntekter og kostnader i disse investeringene inkluderes i andre inntekter og kostnader. Tilsvarende presenteres i konsernets egenkapitaloppstilling konsernets andel av innregninger direkte mot egenkapitalen i underliggende investering.

Se note 5 for ytterligere beskrivelse av Gjensidiges felleskontrollerte virksomhet.

Transaksjoner eliminert ved konsolidering

Konserninterne mellomværende og transaksjoner, samt urealiserte inntekter og kostnader fra konserninterne transaksjoner, elimineres i konsernregnskapet. Urealiserte gevinster fra transaksjoner med selskaper som regnskapsføres etter egenkapitalmetoden elimineres mot investeringen, i forhold til Gjensidiges eierandel. Urealiserte tap elimineres på samme måte, men kun i den grad det ikke er påviste verdifall.

Virksomhetssammenslutninger

Virksomhetssammenslutninger regnskapsføres etter overtakelsesmetoden. Anskaffelseskost for virksomhetssammenslutningen måles til virkelig verdi på dato for overtakelsen av overtatte eiendeler, pådratte forpliktelser og egenkapitalinstrumenter utstedt av Gjensidige i bytte for kontroll av det overtatte selskap, og eventuelle kostnader direkte henførbare til virksomhetssammenslutningen.

Merverdiallokeringen ved virksomhetssammenslutningen endres dersom det fremkommer ny informasjon om virkelig verdi gjeldende per dato for overtakelse av kontroll. Allokeringen kan endres inntil 12 måneder etter oppkjøpstidspunktet (dersom merverdiallokeringen som ble gjennomført på oppkjøpstidspunktet var foreløpig). Ikke-kontrollerende eierinteresser beregnes til de ikke-kontrollerende eierinteressenes andel av identifiserbare eiendeler og gjeld eller til virkelig verdi.

Goodwill beregnes som summen av vederlaget og regnskapsført verdi av ikke-kontrollerende eierinteresse og virkelig verdi av tidligere eide eierandeler, med fradrag for nettoverdien av identifiserbare eiendeler og forpliktelser beregnet på overtakelsestidspunktet.

Dersom virkelig verdi av netto eiendeler i virksomhetssammenslutningen overstiger vederlaget (negativ

goodwill) inntektsføres differansen umiddelbart på oppkjøpstidspunktet.

Kontantstrømoppstillingen

Kontantstrømmer fra driftsaktiviteter presenteres etter den direkte metoden, som gir opplysninger om vesentlige klasser av inn- og utbetalinger.

Innregning av inntekter og kostnader

Driftsinntekter og driftskostnader består av inntekter og kostnader i tilknytning til driften av de ulike forretningsområdene, jf. nedenfor.

Premieinntekter fra skadeforsikring

Forsikringspremier inntektsføres i takt med forsikringsperioden. Premieinntekter fra skadeforsikring omfatter forfalte bruttopremier og premier for gjenforsikring.

Forfalte bruttopremier omfatter alle beløp Gjensidige har mottatt eller har til gode for forsikringsavtaler hvor forsikringsperioden er påbegynt før periodens avslutning. Ved periodeslutt foretas en tidsavgrensning hvor forfalt premie som vedrører neste år periodiseres.

Premie for avgitt gjenforsikring reduserer forfalte bruttopremier, og periodiseres i takt med forsikringsperioden. Premie for mottatt gjenforsikring klassifiseres som forfalte bruttopremier, og periodiseres i takt med forsikringsperioden.

Premieinntekter fra pensjon

Premieinntekter fra pensjon omfatter opptjent risikopremie og administrasjonskostnader tilknyttet forsikringskontraktene.

Rente- og kredittprovisjonsinntekter fra bankdrift

Renteinntekter og rentekostnader beregnes og innregnes på grunnlag av effektiv rente-metoden. Beregningen hensyntar etableringsgebyrer og direkte marginale transaksjonskostnader som er en integrert del av den effektive renten. Inntektsføring av renter etter effektiv rente-metoden blir benyttet både for balanseposter som vurderes til amortisert kost og balanseposter som vurderes til virkelig verdi over resultatet. Renteinntekter på nedskrevet engasjement beregnes som effektiv rente av nedskrevet verdi.

Provisjonsinntekter fra ulike kundetjenester innregnes avhengig av hvilket formål som ligger til grunn. Gebyrer innregnes som inntekt når tjenestene er levert eller når en betydelig del er utført. Gebyrer som mottas for utførte tjenester innregnes som inntekt i den perioden tjenestene ble utført. Provisjoner som mottas som betaling for visse oppgaver innregnes som inntekt når oppgaven er utført. Provisjonskostnader er transaksjonsbasert og innregnes i perioden tjenestene ble mottatt.

Erstatningskostnader

Erstatningskostnadene består av betalte bruttoerstatninger redusert med gjenforsikringsandel, i tillegg til endring i brutto erstatningsavsetning, også redusert med gjenforsikringsandel. Direkte og indirekte skadebehandlingskostnader inngår i erstatningskostnadene. Erstatningskostnadene inneholder avviklingstap/-gevinst på tidligere års avsetninger.

Driftskostnader

Driftskostnader består av lønns-, administrasjons- og salgskostnader.

Forsikringsrelaterte driftskostnader består av forsikringsrelaterte administrasjonskostnader inkludert provisjoner for mottatt gjenforsikring og salgskostnader, redusert med mottatte provisjoner for avgitt gjenforsikring og gevinstandeler.

Netto inntekter fra investeringer

Finansinntekter består av renteinntekter på finansielle investeringer, mottatt utbytte, realiserte gevinster knyttet til finansielle eiendeler, endring i virkelig verdi av finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet, samt gevinster på finansielle derivater. Renteinntekter innregnes i resultatet ved bruk av effektiv rente-metoden.

Finanskostnader består av rentekostnader på lån som ikke er en del av bankdriften, realiserte tap knyttet til finansielle eiendeler, endringer i virkelig verdi av finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet, verdifall på finansielle eiendeler og tap på finansielle derivater. Alle lånekostnader innregnes i resultatet ved bruk av effektiv rente-metoden.

Materielle eiendeler

Eierbenyttet eiendom, anlegg og utstyr

Innregning og måling

Eierbenyttet eiendom, anlegg og utstyr vurderes til anskaffelseskost, fratrukket akkumulerte avskrivninger og akkumulerte tap ved verdifall. Anskaffelseskost inkluderer utgifter som er direkte henførbare til kjøp av eiendelen. Når utstyr eller vesentlige enkeltdele har ulik utnyttbar levetid, regnskapsføres de som separate komponenter.

Eierbenyttet eiendom defineres som eiendom som brukes av Gjensidige i utøvelsen av sin virksomhet. Hvis eiendommene brukes både til Gjensidiges egen bruk og som investeringseiendommer, klassifiseres eiendommene basert på faktisk bruk av eiendommene.

Etterfølgende utgifter

Etterfølgende utgifter innregnes i eiendelens balanseførte verdi hvis det er sannsynlig at de fremtidige økonomiske fordelene tilknyttet eiendelen vil tilflyte Gjensidige, og utgiften tilknyttet eiendelen kan måles pålitelig. Hvis den etterfølgende utgiften er påløpt for å erstatte en del av eierbenyttet eiendom, anlegg og utstyr, aktiveres kostnaden og balanseført verdi av det som erstattes fraregnes. Utgifter til reparasjoner og vedlikehold innregnes umiddelbart i resultatet når de påløper.

Avskrivning

Hver komponent av eierbenyttet eiendom, anlegg og utstyr avskrives lineært over estimert utnyttbar levetid. Tomter, fritidshus og hytter avskrives ikke. Den forventede utnyttbare levetiden for inneværende og sammenlignbare perioder er som følger, hvorav teknisk installasjoner i eierbenyttet eiendom innehar høyeste avskrivningssats

- eierbenyttet eiendom 10-50 år
- anlegg og utstyr 3-10 år

Avskrivningsmetode, forventet utnyttbar levetid og restverdi vurderes årlig. Eiendelen nedskrives dersom gjenvinnbart beløp er lavere enn balanseført verdi.

Leasing

Operasjonelle leieavtaler

Leieavtaler, hvor det vesentligste av risiko og avkastning som er forbundet med eierskap av eiendelen ikke er overført, klassifiseres som operasjonelle leieavtaler. Leiebetalinger klassifiseres som driftskostnad og resultatføres lineært over kontraktperioden.

Immaterielle eiendeler

Goodwill

Goodwill som oppstår ved overtakelse av datterselskaper representerer anskaffelseskost ved overtakelsen fratrukket virkelig verdi av Gjensidiges andel av det overtagne selskapets identifiserbare eiendeler, forpliktelser og betingede forpliktelser på oppkjøpstidspunktet. Goodwill innregnes første gang til kostpris og vurderes i etterfølgende perioder til anskaffelseskost fratrukket akkumulerte tap ved verdifall.

For investeringer som regnskapsføres etter egenkapitalmetoden, er balanseført verdi av goodwill inkludert i investeringens balanseførte verdi.

Andre immaterielle eiendeler

Andre immaterielle eiendeler som omfatter kundeforhold, varemerker, internt utviklet programvare samt andre immaterielle eiendeler som er anskaffet separat eller som en gruppe, vurderes til anskaffelseskost fratrukket akkumulerte avskrivninger og akkumulerte tap ved verdifall. Nye immaterielle eiendeler balanseføres kun i den grad fremtidige økonomiske fordeler knyttet til eiendelen er sannsynlig og kostnad knyttet til eiendelen kan måles pålitelig.

Utviklingskostnader (både internt og eksternt generert) aktiveres bare dersom utviklingskostnaden kan måles pålitelig, produktet eller prosessen er teknisk og økonomisk mulig, det vil generere fremtidige økonomiske fordeler og Gjensidige har intensjon om og tilstrekkelige ressurser til å ferdigstille utviklingen og til å bruke eller selge eiendelen.

Avskrivning

Immaterielle eiendeler, med unntak av goodwill, avskrives lineært over forventet utnyttbar levetid, fra det tidspunkt de er tilgjengelige for bruk. Den estimerte utnyttbare levetiden for inneværende og sammenlignbare perioder er som følger

- kundeforhold 5–10 år
- internt utviklet programvare 5–8 år
- andre immaterielle eiendeler 1–10 år

Avskrivningsperiode og avskrivningsmetode vurderes årlig. Eiendelen nedskrives dersom gjenvinnbart beløp er lavere enn balanseført verdi.

Verdifall på ikke-finansielle eiendeler

Indikatorer på verdifall knyttet til balanseført verdi av materielle og immaterielle eiendeler vurderes på hvert rapporteringstidspunkt. Dersom slike indikatorer eksisterer estimeres gjenvinnbart beløp for en eiendel eller en kontantstrømgenererende enhet. Indikatorer som vurderes som vesentlige for Gjensidige og som kan utløse testing for verdifall er som følger

- vesentlig resultatsvikt i forhold til historiske eller forventede fremtidige resultater
- vesentlige endringer i Gjensidiges bruk av eiendelene eller overordnet strategi for virksomheten
- vesentlige negative trender for bransjen eller økonomien
- andre eksterne eller interne indikatorer

Goodwill testes for verdifall årlig. Den årlige testingen av goodwill utføres i tredje kvartal.

Gjenvinnbart beløp er det høyeste av virkelig verdi fratrukket salgsutgifter og bruksverdi. Ved vurdering av bruksverdi neddiskonteres estimerte fremtidige kontantstrømmer til nåverdi med en markedsbasert diskonteringsrente før skatt, som reflekterer tidsverdien av penger og eiendelsspesifikk risiko. I vurderingen grupperes eiendeler i den minste identifiserbare gruppen av eiendeler som genererer inngående kontantstrømmer som i all vesentlighet er uavhengige av inngående kontantstrømmer fra andre eiendeler eller grupper av eiendeler (kontantstrømgenererende enhet). Goodwill allokteres til den kontantstrømgenererende enheten som forventes å få fordeler av overtakelsen.

Tap ved verdifall innregnes i resultatet dersom balanseført verdi for en eiendel eller kontantstrømgenererende enhet overstiger beregnet gjenvinnbart beløp. Ved innregning av tap ved verdifall knyttet til kontantstrømgenererende enheter reduseres først balanseført verdi av goodwill og deretter foretas en forholdsmessig fordeling på balanseført verdi av hver enkelt eiendel i den kontantstrømgenererende enheten. Tidligere innregnede tap ved verdifall for eiendeler utenom goodwill, reverseres dersom forutsetningene for tap ved verdifall ikke lenger er til stede. Tap ved

verdifall reverseres kun i den utstrekning gjenvinnbart beløp ikke overstiger det som ville vært balanseført verdi på reverseringstidspunktet dersom et tap ved verdifall ikke hadde vært innregnet.

Tap ved verdifall på goodwill reverseres ikke i etterfølgende perioder. Ved avhendelse av en kontantstrømgenererende enhet vil tilhørende goodwill inkluderes i beregningen av gevinst eller tap ved avhendelse.

Forsikringstekniske avsetninger

Avsetning for ikke opptjent bruttopremie

Avsetningen for ikke opptjent bruttopremie er en periodisering av forfalte premier. Avsetningen er relatert til de uopptjente delene av den forfalte premien. Det er ikke gjort fradrag for kostnader av noe slag før den forfalte premien er periodisert.

For forsikringer innen gruppeliv i næringslivsmarkedet består avsetningen for ikke opptjent bruttopremie i tillegg av avsetning for fullt betalt dødsfallsforsikring (etter utbetaling av uførekapital).

Brutto erstatningsavsetning

Erstatningsavsetningen skal dekke forventede fremtidige erstatningsutbetalinger for skadetilfeller som på rapporteringstidspunktet er inntruffet, men ikke ferdig oppgjort. Dette inkluderer både meldte saker (RBNS – reported but not settled) og skader som er inntruffet, men ikke meldt (IBNR – incurred but not reported). Avsetningene knyttet til kjente skader er individuelt vurdert av oppgjørsapparatet, mens IBNR-avsetningene er basert på erfaringstall, hvor man tar utgangspunkt i den tiden det tar fra en skade inntreffer (skadedato) til den meldes (meldt dato). Basert på erfaringer og porteføljens utvikling utarbeides det en statistisk modell for å beregne omfanget av etteranmeldte skader. Modellen godhet måles ved å beregne avvik mellom tidligere etteranmeldte skader og etteranmeldte skader som er estimert av modellen.

Diskontering av erstatningsavsetninger gjennomføres som hovedregel ikke. For kontrakter med annuitetsbetalinger over lang tidshorisont er diskontering foretatt. IFRS 4 tillater ulik prinsippanvendelse innen Gjensidige på dette området.

Erstatningsavsetningen inneholder et element som skal dekke administrasjonskostnader som påløper i forbindelse med skadeoppgjør.

Tilstrekkelighetstest

Det gjennomføres en årlig tilstrekkelighetstest for å kontrollere at nivået på avsetningene er tilstrekkelige sammenlignet med Gjensidiges forpliktelser. Gjeldende estimat på fremtidige erstatningsutbetalinger for det forsikringsansvaret Gjensidige har på rapporteringstidspunktet, samt tilhørende kontantstrømmer benyttes ved utførelsen av testen. Dette omfatter både skader som er inntruffet før rapporteringstidspunktet (erstatningsavsetningen) og skader som inntreffer fra rapporteringstidspunktet til neste hovedforfall (premieavsetningen). Eventuelt avvik mellom opprinnelig avsetning og tilstrekkelighetstesten medfører avsetning for ikke avløpt risiko.

Avsetninger i livsforsikring

Forsikringstekniske avsetninger for livs- og pensjonsforsikring i Gjensidige Pensjonsforsikring er premiereserve og tilleggsavsetning.

De forsikringstekniske avsetningene knyttet til investeringsvalgporteføljen bestemmes av markedsverdien på de finansielle eiendelene. Investeringsvalgporteføljen er ikke utsatt for investeringsrisiko relatert til kundemidlene, da det ikke garanteres noen avkastning overfor kundene. I tillegg kommer en portefølje med fripoliser som har en gjennomsnittlig årlig avkastningsgaranti på 3,3 prosent på eiendelene.

Gjenforsikringsandel av brutto forsikringsforpliktelse i skadeforsikring

Gjenforsikringsandel av brutto forsikringsforpliktelser i skadeforsikring klassifiseres som en eiendel i balansen.

Gjenforsikringsandel av ikke opptjent bruttopremie og gjenforsikringsandel av brutto erstatningsavsetning inkluderes i gjenforsikringsandel av brutto forsikringsforpliktelser i skadeforsikring. Gjenforsikringsandelen reduseres med forventet tap på krav basert på objektive bevis for verdifall.

Finansielle instrumenter

Finansielle instrumenter klassifiseres i en av følgende kategorier

- til virkelig verdi over resultatet
- investeringer som holdes til forfall
- utlån og fordringer
- finansielle derivater
- finansielle forpliktelser til amortisert kost
- finansielle forpliktelser klassifisert som egenkapital

Innregning og fraregning

Finansielle eiendeler og forpliktelser innregnes når Gjensidige blir part i instrumentets kontraktsmessige vilkår. Førstegangsinnregning er til virkelig verdi, i tillegg til, for instrumenter som ikke er derivater eller måles til virkelig verdi over resultatet, transaksjonskostnader som er direkte henførbare til anskaffelsen eller utstedelsen av den finansielle eiendelen eller den finansielle forpliktelsen. Normalt vil førstegangsinnregning tilsvare transaksjonsprisen. Etter førstegangsinnregning måles instrumentene som beskrevet nedenfor.

Finansielle eiendeler fraregnes når de kontraktsmessige rettighetene til kontantstrømmer fra de finansielle eiendelene utløper, eller når Gjensidige overfører den finansielle eiendelen i en transaksjon hvor all eller tilnærmet all risiko og fortjenestemuligheter knyttet til eierskap av eiendelen overføres.

Til virkelig verdi over resultatet

Finansielle eiendeler og forpliktelser klassifiseres som til virkelig verdi over resultatet dersom de holdes for omsetning eller øremerkes til dette ved førstegangsinnregning. Alle finansielle eiendeler og forpliktelser kan øremerkes til virkelig verdi over resultatet dersom

- klassifiseringen reduserer en mismatch i måling eller innregning som ellers ville ha oppstått som følge av ulike regler for måling av eiendeler og forpliktelser
- de finansielle eiendelene inngår i en portefølje som løpende måles og rapporteres til virkelig verdi

Transaksjonsutgifter innregnes i resultatet når de påløper. Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet måles til virkelig verdi på rapporteringstidspunktet. Endringer i virkelig verdi innregnes i resultatet.

I kategorien til virkelig verdi over resultatet inngår klassene aksjer og andeler og obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning.

Investeringer som holdes til forfall

Investeringer som holdes til forfall er ikke-derivative finansielle eiendeler med faste eller planlagte betalinger i tillegg til en fast forfallsdato, som en virksomhet har insjensjoner om og evne til å holde til forfall med unntak av

- de som virksomheten har klassifisert som til virkelig verdi over resultatet ved førstegangsinnregning
- de som tilfredsstiller definisjonen på utlån og fordringer

Investeringer som holdes til forfall måles til amortisert kost ved bruk av effektiv rente-metoden, redusert med eventuelle tap ved verdifall.

I kategorien investeringer som holdes til forfall inngår klassen obligasjoner som holdes til forfall.

Utlån og fordringer

Utlån og fordringer er ikke-derivative finansielle eiendeler med faste eller planlagte betalinger. Utlån og fordringer måles til amortisert kost ved bruk av effektiv rente-metoden, redusert med eventuelle tap ved verdifall.

Som et skadeforebyggende tiltak er det gitt rentefrie lån til finansiering av brannvarslingsanlegg i landbruket. Lånene nedbetales gjennom å benytte den rabatt på forsikringen som innvilges ved installering av brannvarslingsanlegg.

I kategorien utlån og fordringer inngår klassene utlån, fordringer i forbindelse med direkte forretninger og gjenforsikringer, andre fordringer, forskuddsbetalte kostnader og opptjente, ikke mottatte inntekter, kontanter og kontantekvivalenter og obligasjoner klassifisert som lån og fordringer.

Finansielle derivater

Finansielle derivater benyttes i styringen av aksje-, rente- og valutaeksponeringen for å oppnå ønsket risiko og avkastning. Instrumentene benyttes både til handelsformål og for å sikre andre balanseposter. All handel av finansielle derivater foregår innenfor strengt definerte rammer.

Gjensidige bruker finansielle derivater, blant annet til å sikre valutarisiko som oppstår gjennom eierskap av utenlandske datterselskaper med annen funksjonell valuta.

Transaksjonsutgifter innregnes i resultatet når de påløper. Etter førstegangsinnregning måles derivatene til virkelig verdi og endringer i verdien innregnes i resultatet.

I kategorien finansielle derivater inngår klassene finansielle derivater målt til virkelig verdi over resultatet og finansielle derivater som sikringsbokføres.

Sikringsbokføring

Gjensidige benytter seg av virkelig verdi sikring på valutarisiko ved faste avtaler om kjøp av virksomhet. Verdiendringer på sikringsinstrumentet innregnes i resultatet, sammen med verdiendringen av den faste avtalen. Verdiendringen av den faste avtalen innregnes i goodwill når den oppkjøpte virksomheten regnskapsføres.

Banken benytter seg av virkelig verdi sikring på renterisiko. Verdiendringer på sikringsobjektet som er henførbart til den sikrede risikoen, justerer sikringsobjektets balanseførte verdi og innregnes i resultatet. Verdiendringer på sikringsinstrumentet innregnes i resultatet.

Finansielle forpliktelser til amortisert kost

Finansielle forpliktelser måles til amortisert kost ved bruk av effektiv rente-metoden. Der hvor tidshorisonten for den finansielle forpliktelsens forfallstidspunkt er relativt kort benyttes den nominelle renten ved beregning av amortisert kost.

I kategorien finansielle forpliktelser til amortisert kost inngår klassene ansvarlig lån, innskudd fra og forpliktelser overfor kunder, rentebærende forpliktelser, andre forpliktelser, forpliktelser i forbindelse med forsikring og påløpte kostnader og mottatte ikke opptjente inntekter. Rentebærende forpliktelser omfatter hovedsakelig utstedt sertifikat- og obligasjonsgjeld, samt tilbakekjøp av egne utstedte obligasjoner.

Finansielle forpliktelser klassifisert som egenkapital

Gjensidige har fondsobligasjoner som regnskapsmessig klassifiseres som egenkapital. Instrumentene er evigvarende, men hovedstolen kan tilbakebetales på gitte tidspunkt, første gang fem år etter utstedelse. Avtalevilkårene tilfredsstiller kravene i EUs CRR-/Solvency II-regelverk og instrumentene inngår i Gjensidiges ansvarlig kapital for solvensformål. Disse regulatoriske krav innebærer at Gjensidige har en ensidig rett til ikke å betale tilbake renter eller hovedstolen til investorene. Som følge av disse vilkårene tilfredsstiller ikke instrumentet kravene til forpliktelse i IAS 32 og presenteres derfor som fondsobligasjon innenfor egenkapital. Videre innebærer det at rentene ikke presenteres i finansresultatet,

men som en reduksjon i annen opptjent egenkapital. Tilsvarende vil fordelene av skattefradrag for rentene isolert gi en økning i annen opptjent egenkapital og ikke presenteres som reduksjon av skattekostnad siden fordelene tilfaller aksjonærene.

Andre elementer klassifisert som egenkapital

Naturskadekapital og garantiavsetning klassifiseres regnskapsmessig som egenkapital fordi fondene tilhører konsernet. Følgelig tilfredsstiller de ikke kravene til forpliktelse i IAS 32 og presenteres derfor som fond innenfor egenkapital.

Definisjon av virkelig verdi

Etter førstegangsinnregning måles investeringer til virkelig verdi over resultatet lik den verdi den enkelte eiendel/forpliktelse kan omsettes for i en velordnet transaksjon mellom markedsaktører på måletidspunktet under de gjeldende markedsforhold.

Ved beregning av virkelig verdi benyttes ulike metoder og teknikker avhengig av type finansielle instrumenter og i hvilken grad de handles i aktive markeder. For finansielle instrumenter som omsettes i aktive markeder benyttes noterte markedspriser eller kurser fra forhandlere, mens for finansielle instrumenter som ikke omsettes i et aktivt marked, fastsettes virkelig verdi ved hjelp av egnede verdsettingsmetoder.

For ytterligere beskrivelse av virkelig verdi, se note 13.

Definisjon av amortisert kost

Etter førstegangsinnregning måles investeringer som holdes til forfall, utlån og fordringer og finansielle forpliktelser som ikke måles til virkelig verdi til amortisert kost ved bruk av effektiv rente-metoden. Ved beregning av effektiv rente estimeres fremtidige kontantstrømmer, og alle kontraktsmessige vilkår ved det finansielle instrumentet tas i betraktning. Honorarer betalt eller mottatt mellom partene i kontrakten og transaksjonskostnader som kan henføres direkte til transaksjonen, inngår som en integrert komponent ved fastsettelsen av den effektive renten.

Verdifall på finansielle eiendeler

Utlån, fordringer og investeringer som holdes til forfall

For finansielle eiendeler som ikke måles til virkelig verdi vurderes det på rapporteringstidspunktet om det foreligger objektive bevis for at det har vært en reduksjon i den virkelige verdien av en finansiell eiendel eller gruppe av eiendeler. Objektive bevis kan være informasjon om betalingsanmerkninger, mislighold, utsteder eller låntaker i finansielle vanskeligheter, konkurs eller observerbare data som indikerer at det er en målbar reduksjon i fremtidige kontantstrømmer fra en gruppe finansielle eiendeler, selv om reduksjonen ennå ikke kan knyttes til en individuell finansiell eiendel i gruppen av eiendeler.

Det vurderes først om det eksisterer objektive bevis på verdifall på finansielle eiendeler som individuelt sett er vesentlige. Finansielle eiendeler som ikke er individuelt vesentlige eller som vurderes individuelt, men som ikke er utsatt for verdifall, vurderes gruppevis med hensyn til verdifall. Eiendeler med likeartede kredittrisikokarakteristikker grupperes sammen.

Dersom det foreligger objektive bevis for at en eiendel er utsatt for verdifall, beregnes tap ved verdifall til forskjellen mellom eiendelens balanseførte verdi og nåverdien av estimerte fremtidige kontantstrømmer diskontert med den opprinnelige effektive renten. Tapet innregnes i resultatet.

Tap ved verdifall reverseres dersom reverseringen objektivt kan knyttes til en hendelse som finner sted etter at tapet ble innregnet. Reverseringen skal ikke resultere i at den balanseførte verdien av den finansielle eiendelen overstiger beløpet for det som amortisert kost ville ha vært dersom verdifallet ikke var blitt innregnet på tidspunktet da tapet blir reversert. Reversering av tidligere tap ved verdifall innregnes i resultatet.

Utbytte

Utbytte fra investeringer innregnes når Gjensidige har en ubetinget rett til å motta utbyttet. Foreslått utbytte innregnes som en forpliktelse fra det tidspunkt generalforsamlingen vedtar utbytteutdelingen.

Avsetninger

Avsetninger innregnes når Gjensidige har en lovmessig eller underforstått plikt som et resultat av en tidligere hendelse, det er sannsynlig at dette vil medføre en utbetaling eller overføring av andre eiendeler for å gjøre opp forpliktelsen, og forpliktelsen kan måles pålitelig.

Betingede eiendeler opplyses om i note dersom en tilførsel av økonomiske fordeler er sannsynlig. En betinget forpliktelse opplyses om i note med mindre det er lite sannsynlig at den medfører en utgående kapitalstrøm.

Avsetning for restrukturering innregnes når Gjensidige har godkjent en detaljert og formell restruktureringsplan, og omstruktureringen er påbegynt eller er kunngjort. Avsetninger foretas ikke for fremtidige kostnader i tilknytning til driften.

Hendelser etter balansedagen

Ny informasjon etter balansedagen om Gjensidiges finansielle stilling på balansedagen er hensyntatt i årsregnskapet. Hendelser etter balansedagen som ikke påvirker selskapets finansielle stilling på balansedagen, men som vil påvirke selskapets finansielle stilling i fremtiden er opplyst om dersom dette er vesentlig.

Pensjoner

Pensjonsforpliktelser vurderes til nåverdien av de fremtidige pensjonsytelser som regnskapsmessig anses som opptjent på rapporteringstidspunktet. Fremtidige pensjonsytelser beregnes med utgangspunkt i forventet lønn på pensjoneringstidspunktet. Pensjonsmidler vurderes til virkelig verdi. Netto pensjonsforpliktelse er differansen mellom nåverdien av de fremtidige pensjonsytelsene og virkelig verdi av pensjonsmidlene. Det avsettes for arbeidsgiveravgift i den perioden en underfinansiering oppstår. Netto pensjonsforpliktelse fremkommer i balansen på linjen for Pensjonsforpliktelser. Eventuell overfinansiering balanseføres i den grad det er sannsynlig at overfinansieringen kan utnyttes. En overfinansiering i en sikret ordning kan ikke motregnes mot en underfinansiering i en usikret ordning. Dersom det er en netto overfinansiering i den sikrede ordningen innregnes denne som Pensjonsmidler.

Periodens pensjonsopptjening (service cost) og netto rentekostnad (-inntekt) resultatføres løpende, og presenteres som en driftskostnad i resultatet. Netto rentekostnad beregnes ved å anvende diskonteringsrenten for forpliktelsen på begynnelsen av perioden på netto forpliktelsen. Netto rentekostnad består derfor av rente på forpliktelsen og avkastning på midlene.

Avvik mellom estimert pensjonsforpliktelse og estimert verdi av pensjonsmidler ved forrige regnskapsår og aktuarberegnet pensjonsforpliktelse og virkelig verdi av pensjonsmidlene ved årets begynnelse innregnes i andre inntekter og kostnader. Disse vil aldri bli reklassifisert over resultatet.

Gevinster og tap på avkortning eller oppgjør av en ytelsesbasert pensjonsordning innregnes i resultatet på det tidspunkt avkortningen eller oppgjøret inntreffer.

Pliktige tilskudd til innskuddsbasert pensjonsordning innregnes som personalkostnader i resultatet når de påløper.

Aksjebasert betaling

Konsernet har et aksjespareprogram for ansatte og en aksjebasert godtgjørelsesordning for ledende ansatte. Aksjespareprogrammet

er en ordning med oppgjør i aksjer, mens godtgjørelsesordningen er en ordning med oppgjør både i aksjer og kontanter.

De aksjebaserte betalingsordningene måles til virkelig verdi på tildelingstidspunktet. Virkelig verdi periodiseres over den perioden de ansatte innvinners rett til å motta aksjene, Aksjebaserte betalingsordninger som innvinnes umiddelbart innregnes på tildelingstidspunktet. Innvinningsbetingelser tas i betraktning ved å justere antallet aksjer som blir inkludert i målingen av transaksjonsbeløpet, slik at det beløpet som til slutt innregnes skal være basert på antallet aksjer som til slutt innvinnes. Ikke-innvinningsbetingelser reflekteres ved måling av virkelig verdi og det foretas ingen justering av innregnet beløp ved faktisk manglende oppfyllelse av slike betingelser.

Kostnaden ved aksjebaserte transaksjoner med ansatte innregnes som en kostnad over gjennomsnittlig innvinningsperiode. For transaksjoner som gjøres opp i aksjer regnskapsføres verdien av de tildelte aksjene i perioden som en lønnskostnad i resultatet med motpost annen innskutt egenkapital. For ordninger som gjøres opp i kontanter regnskapsføres verdien av de tildelte opsjonene som en lønnskostnad i resultatet i perioden med en tilhørende forpliktelse i balansen. Forpliktelsen ved ordningen med kontantoppgjør måles til virkelig verdi på hver balansedag frem til og med dato for oppgjør, og endringer i virkelig verdi resultatføres. Arbeidsgiveravgift innregnes i resultatet over forventet opptjeningsperiode.

Aksjebaserte betalingsordninger som gjøres opp av en av aksjonærene i konsernspissen innregnes også som en aksjebasert betalingstransaksjon med oppgjør i egenkapital.

Se note 22 for ytterligere beskrivelse av Gjensidiges aksjebaserte betalingsordninger.

Skatt

Skattekostnad består av summen av periodeskatt og utsatt skatt.

Periodeskatt

Periodeskatt er betalbar skatt på skattepliktig inntekt for året, basert på skattesatser som var vedtatt eller i hovedsak vedtatt på rapporteringstidspunktet, og eventuelle endringer i beregnet periodeskatt for tidligere år.

Utsatt skatt

Utsatt skatt beregnes på bakgrunn av forskjeller mellom balanseførte verdier og skattemessige verdier av eiendeler og forpliktelser på rapporteringstidspunktet. Forpliktelser ved utsatt skatt innregnes for alle skatteøkende midlertidige forskjeller. Eiendeler ved utsatt skatt innregnes for alle skattereduserende midlertidige forskjeller i den grad det er sannsynlig at det oppstår fremtidige skattepliktige inntekter som de skattereduserende midlertidige forskjellene kan utnyttes mot. Dersom utsatt skatt oppstår i forbindelse med førstegangsinregning av en forpliktelse eller eiendel overtatt i en transaksjon som ikke er en virksomhetssammenslutning, og den ikke påvirker det finansielle eller skattepliktige resultatet på transaksjonstidspunktet, blir den ikke innregnet.

Forpliktelser ved utsatt skatt innregnes for midlertidige forskjeller som følge av investeringer i datterselskaper og tilknyttede selskaper, unntatt i de tilfeller hvor Gjensidige er i stand til å kontrollere reversering av midlertidige forskjeller, og det er sannsynlig at den midlertidige forskjellen ikke vil reverseres i overskuelig fremtid. Eiendeler ved utsatt skatt som oppstår fra skattereduserende midlertidige forskjeller ved slike investeringer innregnes kun i den grad det er sannsynlig at det vil være tilstrekkelig skattepliktig inntekt til å utnytte fordelene av den midlertidige forskjellen, og de er forventet å reversere i overskuelig fremtid.

Innregning

Periodeskatt og utsatt skatt innregnes som kostnad eller inntekt i resultatregnskapet, med unntak av utsatt skatt på poster som er innregnet i andre inntekter og kostnader, hvor skatten da innregnes i andre inntekter og kostnader, eller i de tilfeller hvor den oppstår som følge av en virksomhetssammenslutning. Ved

virksomhetssammenslutninger beregnes utsatt skatt på differansen mellom virkelig verdi av eiendeler og forpliktelser overtatt i virksomhetssammenslutning og deres balanseførte verdi. Goodwill innregnes netto uten avsetning for utsatt skatt.

Transaksjoner med nærstående parter

Konserninterne mellomværende og transaksjoner elimineres ved utarbeidelse av det konsoliderte regnskapet.

Leverandør av konserninterne tjenester, som ikke er forutsatt å være kjerneaktiviteter, vil som hovedregel allokere alle sine kostnader basert på en kostnadsbidragsordning som beskrevet i kapittel 8 i OECD retningslinjene og på basis av paragraf 13-1 i den norske skatteloven.

Identifiserte funksjoner som kategoriseres som kjerneaktiviteter prises med et fortjenestepåslag eller alternativt markedspris dersom identifiserbare, sammenlignbare priser eksisterer.

Transaksjoner med samarbeidende selskaper

Brannkassene opererer som agenter på vegne av Gjensidige. For disse tjenestene betales det provisjoner. Brannkassene er også selvstendige forsikringsselskaper med brann- og naturskade på egen balanse. Gjensidige leverer ulike tjenester for å understøtte denne forsikringsvirksomheten. For disse tjenestene og for å reassurere brannkassenes forsikringsforpliktelser, mottar Gjensidige betaling basert på forretningsmessige vilkår.

2. Bruk av estimater

Utarbeidelsen av regnskapet i samsvar med IFRS og anvendelse av de valgte regnskapsprinsipper innebærer at ledelsen må foreta vurderinger, utarbeide estimater og anvende forutsetninger som påvirker balanseført verdi av eiendeler og forpliktelser, inntekter og kostnader. Estimatenes og de tilhørende forutsetningene er basert på historisk erfaring og andre faktorer som er vurdert å være forsvarlige basert på de underliggende forholdene. Faktiske tall kan avvike fra disse estimatene. Estimatenes og de tilhørende forutsetninger blir gjennomgått regelmessig. Endringer i regnskapsmessige estimater innregnes i den perioden estimatene endres hvis endringen kun påvirker denne perioden, eller både i den perioden estimatene endres og i fremtidige perioder hvis endringene påvirker både eksisterende og fremtidige perioder.

Nedenfor omtales de regnskapsprinsippene som benyttes av Gjensidige hvor vurderinger, estimater og forutsetninger kan avvike vesentlig fra de faktiske resultatene.

Goodwill

Goodwill testes årlig for verdifall, eller oftere dersom det er indikasjoner på verdifall. Testingen for verdifall innebærer å fastsette gjenvinnbart beløp for den kontantstrømgenererende enheten. Normalt fastsettes gjenvinnbart beløp ved bruk av budsjetterte kontantstrømmer basert på forretningsplaner. Forretningsplanene bygger på tidligere erfaringer samt forventet markedsutvikling. Se note 11.

Utlån og fordringer

For finansielle eiendeler som ikke er innregnet til virkelig verdi vurderes det på rapporteringstidspunktet om det finnes objektive indikasjoner på at en finansiell eiendel eller en gruppe av finansielle eiendeler har falt i verdi. Se note 15.

Det tas først stilling til de individuelle nedskrivningene før nedskrivning på gruppe fastsettes. Dersom det foreligger objektive bevis på at et tap ved verdifall har påløpt, gjennomføres nedskrivning av det estimerte tapet. Med objektive bevis menes at det foreligger hendelser som indikerer at utlånet har verdifall. Dette kan være informasjon om betalingsanmerkninger, konkurs eller annet mislighold. Nærmere beskrivelse av bank fremkommer i note 3 i konsernregnskapet.

Forsikringsforpliktelser

Bruk av estimater ved beregning av forsikringsforpliktelser gjelder hovedsakelig erstatningsavsetninger.

Forsikringsprodukter deles i hovedsak i to hovedgrupper; bransjer med kort eller med lang avviklingstid. Med avviklingstid menes hvor lang tid det går fra et tap eller en skade inntreffer (skadedato) til tapet eller skaden er meldt og deretter utbetalt og oppgjort. Korthalede bransjer er for eksempel forsikring av bygninger, mens langhalede bransjer primært omfatter forsikring av personer. Usikkerheten i korthalede bransjer er i hovedsak knyttet til skadens størrelse.

For langhalede bransjer er risikoen forbundet med det forhold at det endelige omfanget av inntrufne skader må estimeres på bakgrunn av erfaring og empiriske data. Innen enkelte personbransjer kan det ta ti til 15 år før alle skader som er inntruffet i et kalenderår er meldt selskapet. I tillegg vil det i mange tilfeller ikke være tilstrekkelige opplysninger når skaden meldes til å foreta en korrekt avsetning. Dette kan skyldes uklarheter om årsakssammenheng og usikkerhet om skadelidtes fremtidige arbeidsevne o.l. Mange personskader prøves i rettssystemet og erstatningsnivået har over tid økt. Dette får også betydning for skader som er inntruffet i tidligere år, men som ennå ikke er avsluttet. Risikoen knyttet til avsetningene i personrelaterte bransjer er dermed påvirket av eksterne forhold. For å redusere denne risikoen foretar selskapet beregning av erstatningsansvaret etter ulike metoder og følger opp at de registrerte avsetningene knyttet til pågående erstatningssaker til enhver tid er basert på gjeldende beregningsregler. Se note 3 og 16.

Pensjon

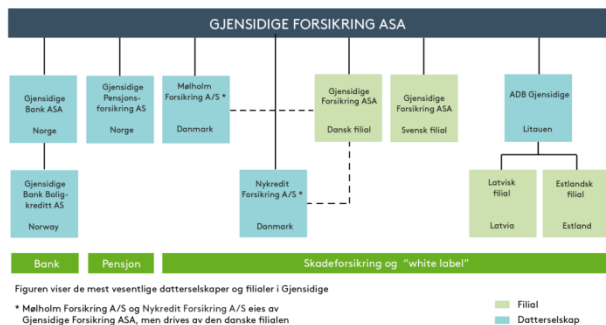
Beregning av nåverdi av pensjonsforpliktelser baseres på aktuarielle og økonomiske forutsetninger. Enhver endring i forutsetningene påvirker den beregnede forpliktelsen. Endringer i diskonteringsrenten er den forutsetningen som har størst innvirkning på verdien av pensjonsforpliktelsen. Diskonteringsrenten og andre forutsetninger gjennomgås normalt en gang i året når den aktuarielle beregningen foretas, med mindre det har vært vesentlige endringer i løpet av året. Se note 10.

3. Risiko- og kapitalstyring

Innledning

Gjensidiges kjernevirksomhet er skade- og helseforsikring, og en stor del av Gjensidiges risikoeksponering er derfor relatert til dette. Gjensidige er også eksponert for livsforsikringsrisiko gjennom virksomheten i Gjensidige Pensjonsforsikring AS, og for kredittisiko gjennom virksomheten i Gjensidige Bank ASA. Finansiell risiko er også en vesentlig risiko for konsernet.

Figur 1 – Virksomhetsstruktur

I denne noten beskrives risikostyringssystemet først. Deretter er det en gjennomgang av de ulike risikoene og styringen av disse. Risikoen knyttet til bankvirksomheten beskrives separat. Av denne grunn vil begrepet Gjensidige forsikringskonsern forekomme i teksten, som består av Gjensidige Forsikring konsern eksklusive Gjensidige Bank ASA. Til slutt beskrives kapitalkravet for risikoene og kapitalstyringen.

Risikostyringssystemet

Risikostyringssystemet består av tre forsvarslinjer.

Figur 2 – Risikostyringssystemet er organisert med tre forsvarslinjer

Hovedansvaret for risikostyring og internkontroll ligger hos hver enkelt ansatt og leder. Dette er første forsvarslinje. Det er etablert prosedyrer og retningslinjer som må følges, og risikostyring og internkontroll utføres derfor som en del av alle ansattes daglige arbeid. Kontrollfunksjoner er dekket i linjeorganisasjonen, og inngår i det samlede interne kontrollsystemet. Slike kontrollfunksjoner inkluderer risiko- og compliancekoordinatorer, konsernsikkerhet, personvernansvarlig, hvitvaskingsansvarlig og funksjoner som vurderer kvalitet i salgs- og skadeoppgjørsfunksjoner.

Konsernsjef har et overordnet ansvar for konsernets risikostyring. Konsernets kapitalstyringskomité har en rådgivende rolle med hensyn til vurdering og forslag til endringer i bruk av kapital. Konsernets risikokontrollkomité har en rådgivende rolle overfor konsernsjefen med hensyn til vurderinger av konsernets samlede risikosituasjon, og andre forhold relatert til risikostyring og internkontroll. Begge komitéene ledes av konsernsjefen. Ansvar for den daglige risikostyringen er delegert til de ansvarlige linjeledere innenfor deres respektive områder.

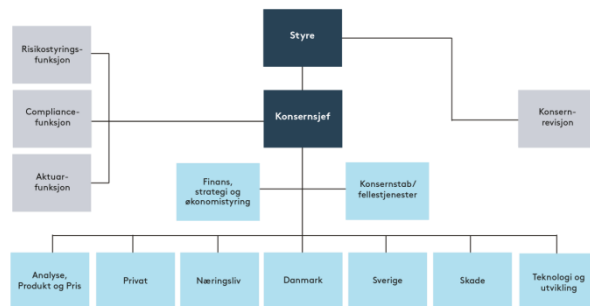
Den andre forsvarslinjen består av sentraliserte kontrollfunksjoner innenfor risikostyring, compliance og aktuar;

- Risikostyringsfunksjonen er ansvarlig for å overvåke og videreutvikle Gjensidige Forsikring konserns risikostyring- og internkontrollsystem. I tillegg skal funksjonen ha oversikt over de risikoer konsernet er eller kan bli eksponert for, og hvilken betydning dette har for konsernets solvenssituasjon. Risikostyringsfunksjonen ledes av Chief Risk Officer (CRO) i Gjensidige Forsikring ASA. CRO har ansvaret for å etablere prosedyrer for risikostyring og rapportering av risikoeksponeringer, samt ansvar for overvåking av risikogrenser vedtatt av styret.
- Compliancefunksjonen skal identifisere, vurdere, gi råd om, overvåke og rapportere om risikoen relatert til etterlevelse av eksternt og internt regelverk. Compliancefunksjonen ledes av Chief Compliance Officer (CCO).
- Aktuarfunksjonen har ansvar for å koordinere og kontrollere de forsikringstekniske avsetningene. Ansvar er sentralisert til konsernets aktuaravdeling, som ledes av sjefsaktuaren. Selv om aktuarfunksjonen er organisert under konsernets aktuaravdeling, er funksjonens ansvar begrenset til kontrollaktiviteter, og funksjonen har ikke ansvar for å beregne eller utvikle modeller for forsikringstekniske avsetninger. Dette sikrer at aktuarfunksjonen er en uavhengig funksjon.

Alle kontrollfunksjoner i andre forsvarslinje har en faglig rapporteringslinje til konsernsjefen.

Den tredje forsvarslinjen er konsernets internrevisjon som overvåker risikostyring og internkontroll i konsernet. Internrevisjonen rapporterer direkte til styret i Gjensidige Forsikring ASA.

Figur 3 – Operasjonell struktur

Styret har det overordnede ansvaret for at risikonivået i konsernet er tilfredsstillende i forhold til konsernets soliditet og risikovilje. Styret har vedtatt en overordnet risikoappetitt for de viktigste risiko-områdene. Dette innebærer å sikre at det eksisterer nødvendige styrende dokumenter, rutiner og rapportering for en tilfredsstillende risikostyring og for at lover og forskrifter etterleves, samt at arbeidet med risikostyring og internkontroll er hensiktsmessig organisert og dokumentert.

Styret har opprettet et revisjonsutvalg og et risikoutvalg bestående av utvalgte styremedlemmer. Revisjonsutvalget er et forberedende utvalg som har i oppgave å overvåke den finansielle rapporteringsprosessen, systemene for internkontroll og risikostyring, samt selskapets internrevisjon. Risikoutvalget er et forberedende utvalg som har i oppgave å overvåke risiko- og kapitalforhold. Mens revisjonsutvalget har et bakoverskuende perspektiv, har risikoutvalget et framoverskuende perspektiv i forhold til selskapets strategi, risikoappetitt og risikokapasitet. Målet er å styrke og effektivisere styrets diskusjoner. I tillegg bistår et godtgjørelsesutvalg styret i saker relatert til godtgjørelse.

Gjensidige Forsikring ASA har etablert strategier, policyer og mer detaljerte retningslinjer, rutiner og fullmakter for hovedrisikoområdene. Konsernpolicyer skal vedtas av styret i hvert selskap i konsernet basert på lokal lovgivning.

Skadeforsikring

Risikobeskrivelse

Skadeforsikring omfatter både skade- og helseforsikringskontrakter. Gjensidige forsikringskonsern er eksponert mot skadeforsikringsrisiko i Norge, Sverige, Danmark og Baltikum. Gjensidige har stor risikoappetitt innenfor kjerneområdet skadeforsikring i Norden og Baltikum. Risikoappetitten skal være størst innenfor områder der selskapet har høy kompetanse og tilgang til data. Andre forretningsområder skal bidra til konsernets totale vekst og lønnsomhet, men med en begrenset risikoappetitt.

Det gjøres rede for de viktigste risikokomponentene innenfor skadeforsikring nedenfor. Dette er reserverisiko, premierisiko og avgangsrisiko.

Reserverisiko

Reserverisiko er risikoen for at erstatningsavsetningene ikke er tilstrekkelige til å dekke skader som allerede har inntruffet, samt disse skadenes tilhørende kostnader. Reserverisiko reflekterer usikkerhet knyttet til utviklingen av følgende størrelser:

- Størrelsen på faktiske erstatningskrav er høyere enn forventet (avsetning for rapporterte skader som ennå ikke er ferdig behandlet, «Reported But Not Settled claims», som forkortes til RBNS),
- Erstatningskrav for inntrufne skader som ennå ikke er rapportert blir høyere enn forventet («Incurred But Not Reported claims», som forkortes til IBNR)
- Erstatningsutbetalinger gjøres på et annet tidspunkt enn forventet.

Ved beregning av erstatningsavsetning for skadesaker som er rapportert til selskapet, men ennå ikke utbetalt (RBNS), tas hensyn til informasjon fra skademeldinger, takstmenn, lege- og spesialisteklæringer og informasjon om oppgjørskostnader for lignende skadesaker i tidligere perioder. Hovedtyper av statistiske modeller som benyttes til å beregne inntrufne krav som ennå ikke er rapportert (IBNR) er:

- «Chain ladder»-metoder, der en benytter historiske data for å estimere hvor stor andel som hittil er betalt og meldt av de beregnede endelige erstatningskostnadene.
- «Forventet skadeprocent»-metoder (for eksempel Bornhuetter-Ferguson), der en benytter Gjensidiges forventede skadeprocent for det aktuelle forsikringsproduktet til å estimere gjenstående erstatningsutbetaling.
- Metoder der en benytter en kombinasjon av «Chain ladder» og «Forventet skadeprocent». En fordel med disse metodene er at man legger mer vekt på erfaringsdata når avviklingen av skadeåret er blitt sikrere.

Valg av beregningsmetoder vil være avhengig av forsikringsprodukt og hvor mange års skadehistorikk som er tilgjengelig. I den utstrekning disse metodene er basert på data for historisk erstatningsutvikling blir det forutsatt at det historiske mønsteret for erstatningsutvikling vil fortsette i fremtiden. Det finnes årsaker til at dette ikke alltid vil være tilfelle, og i de tilfeller har man tatt hensyn til dette ved å modifisere parametere som inngår i modellene. Slike årsaker kan være:

- Økonomiske trender, endringer i lovgivning, samfunnsmessig utvikling og sosial inflasjon (for eksempel endring i erstatningsnivå ved rettsavgjørelser)
- Endringer i porteføljesammensetningen av forsikringsavtaler
- Storskaders påvirkning

IBNR-avsetninger og avsetninger for rapporterte skadesaker blir beregnet på bruttonivå, og det gjøres egne beregninger av beløp for gjenforsikringsandelen av erstatningskostnadene.

Beregningen av IBNR er forbundet med mer usikkerhet enn beregning av erstatningskostnader for skadesaker som allerede er rapportert (RBNS), der man har informasjon om skaden. Det kan være slik at enkelte skader ikke blir kjent for sikrede før mange år etter hendelsen som gav opphav til erstatningskravet.

Estimeringsusikkerhet er en iboende usikkerhet relatert til erstatningsavsetningene. Flere faktorer bidrar til denne usikkerheten og inkluderer utviklingen i skadefrekvens og gjennomsnittserstatning. En økning i skadefrekvens kan være sesongbetont eller skyldes mer varig påvirkning. I vintersesongen vil snø og kulde føre til økning i skadefrekvens for motorvognforsikring. For forsikring av bygninger, inventar og løsøre vil vinterkulde føre til økt skadefrekvens på grunn av frosne vannrør og økt bruk av elektrisk strøm og fyring for oppvarming av hus. Mer varige endringer i skadefrekvensnivå kan oppstå for eksempel på grunn av endret kundeatferd og nye skadetyper. En varig endring i skadefrekvensnivå vil ha stor påvirkning på lønnsomheten. Når det gjelder for eksempel motorvognforsikring i Norge, vil en endring i skadefrekvensnivå på ett prosentpoeng øke skadeprocenten med tre til fire prosentpoeng.

Faktorer som påvirker gjennomsnittsskaden, kan for eksempel være utviklingen i konsumprisindeks og lønnsøkninger. Når det gjelder forsikring av bygninger, vil endringer i gjennomsnittsskade påvirkes av inflasjon, og spesifikt av endring i byggekostnader. Historisk har skadeinflasjon for bygning vært noe høyere enn konsumprisindeksen. For personforsikringer deles porteføljen i to hovedgrupper, en med fast forsikringssum og en annen del med inflasjonsregulering av erstatningsbeløpene (i Norge: G - Folketrygdens grunnbeløp). Dette gjelder for eksempel yrkesskadeforsikring. Konsernet tegner yrkesskadeforsikring i Norge og Danmark. Lovgivningen for denne forsikringsbransjen er ulik i de to landene. I Norge dekker yrkesskadeforsikring både yrkesskade og yrkessykdom, mens i Danmark dekkes yrkessykdom gjennom en offentlig ordning. Erstatningsutbetaling i Norge gjøres kun ved engangserstatning, mens i Danmark kan erstatninger utbetales både som engangsbetaling og som annuitetsutbetalinger. Annuitetsutbetalingene beregnes på grunnlag av antagelser om dødelighet, rente og pensjonsalder. Erstatningsbeløpene for personskader påvirkes også av domstolsavgjørelser som kan medføre større økning i erstatningsnivå enn den generelle inflasjonen. Dette er også en betydningsfull faktor, siden disse skadene generelt har lang oppgjørstid.

Tabellene under viser hvordan samlede skader i Gjensidige utvikler seg over tid.

Tabell 1a – Analyse av erstatningsutvikling, skadeforsikring

Millioner kroner	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Sum
Brutto												
Beregnete erstatningskostnader												
Per utgangen av skadeåret	12.852,4	12.995,1	12.562,5	14.786,3	15.977,1	13.485,6	15.382,0	14.961,6	12.841,9	13.895,3	14.321,7	
- Ett år senere	12.891,1	13.067,3	12.509,7	14.654,0	16.221,3	13.434,6	15.275,3	14.603,2	12.813,4	14.148,1		
- To år senere	12.754,2	12.972,7	12.345,5	14.684,2	16.263,1	13.356,1	15.096,9	14.483,6	12.729,6			
- Tre år senere	12.693,0	12.948,2	12.356,0	14.602,8	16.073,7	13.186,9	14.907,1	14.433,0				
- Fire år senere	12.711,9	12.906,7	12.205,0	14.520,9	15.872,3	13.011,2	14.780,3					
- Fem år senere	12.631,9	12.772,5	12.143,4	14.413,8	15.753,5	12.893,4						
- Seks år senere	12.538,9	12.729,6	12.098,7	14.290,5	15.608,2							
- Syv år senere	12.501,1	12.684,8	11.960,6	14.176,4								
- Åtte år senere	12.452,5	12.598,2	11.907,1									
- Ni år senere	12.316,1	12.550,3										
- Ti år senere	12.222,7											
Beregnet beløp per 31.12.2017	12.222,7	12.550,3	11.907,1	14.176,4	15.608,2	12.893,4	14.780,3	14.433,0	12.729,6	14.148,1	14.321,7	
Totalt utbetalt hittil	11.683,9	11.933,9	11.173,8	13.330,9	14.609,7	11.731,7	13.281,6	12.672,4	10.539,0	11.042,8	7.231,2	129.230,9
Erstatningsavsetning	538,8	616,4	733,3	845,5	998,5	1.161,7	1.498,7	1.760,6	2.190,6	3.105,3	7.090,5	20.539,9
Erstatningsavsetning for tidligere års skader og skadebehandlingskostnader												10.201,8
Gjensidige Baltic												581,0
Sum												31.322,7
For egen regning												
Beregnete erstatningskostnader												
Per utgangen av skadeåret	12.571,7	12.825,8	12.531,1	14.290,4	14.988,6	13.280,4	14.624,5	14.836,7	12.841,9	13.652,2	13.797,1	
- Ett år senere	12.610,9	12.907,4	12.478,5	14.186,5	15.168,9	13.223,3	14.475,1	14.472,0	12.813,2	13.903,6		
- To år senere	12.456,2	12.818,2	12.320,5	14.214,8	15.268,5	13.160,1	14.389,5	14.356,6	12.725,3			
- Tre år senere	12.399,1	12.788,4	12.331,0	14.134,3	15.145,0	12.985,2	14.196,7	14.305,9				
- Fire år senere	12.418,0	12.747,0	12.180,5	14.051,4	14.939,9	12.804,2	14.084,5					
- Fem år senere	12.340,6	12.613,4	12.117,7	13.940,0	14.821,1	12.686,4						
- Seks år senere	12.247,5	12.569,2	12.073,1	13.816,7	14.675,3							
- Syv år senere	12.209,8	12.524,4	11.935,0	13.702,6								
- Åtte år senere	12.161,2	12.437,7	11.881,5									
- Ni år senere	12.024,8	12.389,8										
- Ti år senere	11.931,4											
Beregnet beløp per 31.12.2017	11.931,4	12.389,8	11.881,5	13.702,6	14.675,3	12.686,4	14.084,5	14.305,9	12.725,3	13.903,6	13.797,1	
Totalt utbetalt hittil	11.392,6	11.773,4	11.148,2	12.857,2	13.676,7	11.524,7	12.585,7	12.549,2	10.537,2	11.024,5	6.856,8	125.926,1
Erstatningsavsetning	538,8	616,4	733,3	845,4	998,5	1.161,7	1.498,7	1.756,7	2.188,1	2.879,2	6.940,3	20.157,3
Erstatningsavsetning for tidligere års skader og skadebehandlingskostnader												9.886,4
Gjensidige Baltic												496,6
Sum												30.540,3

Tabell 1b – Analyse av erstatningsutvikling, Gjensidige Forsikring ASA

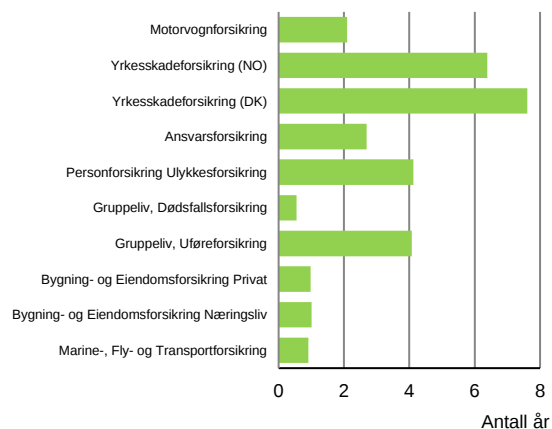
Millioner kroner	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Sum
Brutto												
Beregnete erstatningskostnader												
Per utgangen av skadeåret	12.418,5	12.384,4	11.856,9	13.843,0	14.695,5	12.814,0	14.468,1	14.294,9	12.138,9	13.196,7	13.667,3	
- Ett år senere	12.433,3	12.483,2	11.787,2	13.759,9	14.941,2	12.814,9	14.405,4	13.935,8	12.110,3	13.461,9		
- To år senere	12.311,7	12.386,0	11.637,0	13.784,8	14.972,2	12.752,6	14.238,3	13.809,6	12.025,6			
- Tre år senere	12.249,9	12.348,0	11.642,2	13.703,5	14.787,0	12.596,3	14.064,5	13.756,7				
- Fire år senere	12.254,7	12.306,9	11.495,4	13.603,0	14.588,8	12.417,1	13.929,1					
- Fem år senere	12.170,3	12.173,6	11.427,8	13.493,1	14.468,1	12.301,0						
- Seks år senere	12.080,5	12.130,2	11.379,8	13.365,3	14.322,9							
- Syv år senere	12.040,5	12.083,9	11.236,9	13.251,5								
- Åtte år senere	11.991,7	11.996,5	11.183,2									
- Ni år senere	11.853,1	11.946,8										
- Ti år senere	11.762,3											
Beregnet beløp per 31.12.2017	11.762,3	11.946,8	11.183,2	13.251,5	14.322,9	12.301,0	13.929,1	13.756,7	12.025,6	13.461,9	13.667,3	
Totalt utbetalt hittil	11.223,6	11.334,7	10.460,2	12.414,1	13.333,6	11.143,8	12.445,1	12.021,3	9.898,8	10.463,8	6.841,9	121.580,9
Erstatningsavsetning	538,7	612,1	723,0	837,4	989,3	1.157,2	1.484,0	1.735,4	2.126,8	2.998,1	6.825,4	20.027,4
Erstatningsavsetning for tidligere års skader og skadebehandlingskostnader												10.649,1
Sum												30.676,5

For egen regning**Beregnete erstatningskostnader**

Per utgangen av skadeåret	12.137,9	12.215,4	11.827,1	13.347,1	13.706,9	12.608,9	13.710,6	14.170,0	12.138,9	12.953,6	13.142,8	
- Ett år senere	12.153,2	12.323,5	11.757,7	13.292,3	13.888,9	12.603,6	13.605,2	13.804,6	12.110,0	13.217,5		
- To år senere	12.013,7	12.231,6	11.613,7	13.315,4	13.977,6	12.556,6	13.530,8	13.682,6	12.021,3			
- Tre år senere	11.956,0	12.188,4	11.618,9	13.234,9	13.858,3	12.394,6	13.354,1	13.629,7				
- Fire år senere	11.960,9	12.147,2	11.472,5	13.133,5	13.656,5	12.210,1	13.233,2					
- Fem år senere	11.879,0	12.014,5	11.403,6	13.019,4	13.535,6	12.094,0						
- Seks år senere	11.789,2	11.969,8	11.355,8	12.891,5	13.390,0							
- Syv år senere	11.749,2	11.923,5	11.212,8	12.777,7								
- Åtte år senere	11.700,4	11.836,0	11.159,2									
- Ni år senere	11.561,7	11.786,3										
- Ti år senere	11.471,0											
Beregnet beløp per 31.12.2017	11.471,0	11.786,3	11.159,2	12.777,7	13.390,0	12.094,0	13.233,2	13.629,7	12.021,3	13.217,5	13.142,8	
Totalt utbetalt hittil	10.932,3	11.174,2	10.436,2	11.940,3	12.400,6	10.936,8	11.749,2	11.898,2	9.897,0	10.445,5	6.467,5	118.277,8
Erstatningsavsetning	538,7	612,1	723,0	837,4	989,4	1.157,2	1.484,0	1.731,5	2.124,3	2.772,0	6.675,3	19.644,9
Erstatningsavsetning for tidligere års skader og skadebehandlingskostnader												10.333,7
Sum												29.978,6

Avviklingstid (gjennomsnittlig tid mellom skadetidspunkt og endelig erstatningsoppgjør) varierer sterkt mellom ulike typer forsikringsprodukter. Lang avviklingstid vil gjøre at selskapet blir mer eksponert for inflasjon. Figuren under viser durasjonen for ulike produkter.

Figur 4 – Durasjon per produkt

Premierisiko

Premierisiko gjelder fremtidig eksponering, fremtidige skader og tilhørende kostnader. Eksponering oppstår ved uavløpt risiko for kontrakter som allerede er tegnet (dvs. "uopptjent" eksponering) og fra fremtidige tegnede kontrakter.

Premierisiko kan oppstå fra følgende faktorer:

- Usikkerhet i premienivå
- Usikkerhet i gjennomsnittsskade
- Usikkerhet i skadefrekvens
- Usikkerhet i tidspunkt for erstatningsutbetalinger
- Usikkerhet i administrasjonskostnader

Avgangsrisiko

Avgangsrisiko er definert som risikoen for tap forårsaket av at forsikringskontrakter fornyes til en annen rate enn forventet, det vil si at det er en økning i nivået av kunder som forlater selskapet. Gjensidige vurderer avgangsrisiko til å være begrenset for skade- og helseforsikringsvirksomhet, da hovedeffekten av høyere avgang vil være en reduksjon i fremtidig fortjeneste.

Risikoeksponering

Reserverisiko og premierisiko er begge vesentlige risikoer, hvor reserverisiko er den største risikoen. Avgangrisiko bidrar kun marginalt til den totale risikoeksponeringen for både Gjensidige forsikringskonsern og Gjensidige Forsikring ASA. For reserverisiko er størstedelen av erstatningsavsetningene og tilhørende risikoeksponering relatert til personskade hvor det lang tar tid å avgjøre kravene. De bransjene som bidrar mest til reserverisiko, er "Yrkesskade Forsikring", "Ansvarsforsikring for motorvogn" og "Forsikring mot innteksttap". For premierisiko er risikoeksponeringen hovedsakelig relatert til "Motorvognforsikring" og "Forsikring mot brann og annen tingskade".

Risikokonsentrasjon

Gjensidiges skadeforsikringsportefølje er størst i Norge, men Gjensidige har også en betydelig del av sin forsikringsvirksomhet i Danmark, Sverige og Baltikum.

Ved utforming av Gjensidiges styrende dokumenter for forsikringsrisiko er det tatt sikte på spredning mellom ulike typer forsikringsrisiko samt å oppnå en tilstrekkelig stor forsikringsbestand innenfor hver kategori til å redusere fluktuasjonen i resultatet. Det finnes detaljerte retningslinjer som sikrer at risiko som tegnes er innenfor Gjensidiges risikoappetitt.

Erfaring viser at jo større en portefølje av ensartede forsikringskontrakter er, desto mindre vil den relative variabiliteten omkring det forventede resultat være. Dessuten vil en mer diversifisert portefølje ha mindre sannsynlighet for påvirkning fra endringer i en delportefølje. De to tabellene nedenfor viser at Gjensidige har en veldiversifisert portefølje både mellom land og mellom produkter. Porteføljen består hovedsakelig av privatforsikring og forsikring til små og mellomstore bedrifter.

Tabell 2a – Forfalte bruttopremier per forsikringsprodukt, Gjensidige forsikringskonsern

Millioner kroner	Forfalte bruttopremier 2017	Prosent av total	Forfalte bruttopremier 2016	Prosent av total
Forsikring mot utgifter til medisinsk behandling	822,6	3,2 %	476,9	1,9 %
Forsikring mot innteksttap	1.229,4	4,7 %	1.222,3	4,9 %
Yrkesskade Forsikring	908,3	3,5 %	1.046,0	4,2 %
Motorvogn trafikksforsikring	3.024,2	11,7 %	3.000,7	12,1 %
Øvrig motorvognforsikring	4.766,1	18,4 %	4.525,5	18,3 %
Sjøforsikring, luftfart, transport	283,0	1,1 %	285,8	1,2 %
Brannforsikring og annen skade på eiendom	8.424,2	32,5 %	8.130,5	32,9 %
Ansvarsforsikring	689,9	2,7 %	647,8	2,6 %
Assistanseforsikring	1.093,0	4,2 %	1.049,3	4,2 %
Helseforsikring	1.462,1	5,6 %	1.465,4	5,9 %
Øvrig skadeforsikring	1.262,6	4,9 %	1.220,4	4,9 %
Mottatt ikke-proporsjonal gjenforsikring	119,1	0,5 %	152,6	0,6 %
Pensjon - Kollektivporteføljen	220,0	0,8 %	433,3	1,8 %
Pensjon – Investeringsvalg-porteføljen	1.612,8	6,2 %	1.046,2	4,2 %
Sum	25.917,1	100,0 %	24.702,8	100,0 %

Tabell 2b – Forfalte bruttopremier per forsikringsprodukt, Gjensidige Forsikring ASA

Millioner kroner	Forfalte bruttopremier 2017	Prosent av total	Forfalte bruttopremier 2016	Prosent av total
Forsikring mot utgifter til medisinsk behandling	389,3	1,7 %	321,2	1,5 %
Forsikring mot innteksttap	1.179,4	5,2 %	1.177,9	5,3 %
Yrkesskade Forsikring	908,3	4,0 %	1.046,0	4,7 %
Motorvogn trafikksforsikring	2.591,7	11,4 %	2.633,3	11,9 %
Øvrig motorvognforsikring	4.541,4	20,1 %	4.292,2	19,4 %
Sjøforsikring, luftfart, transport	275,3	1,2 %	277,8	1,3 %
Brannforsikring og annen skade på eiendom	8.191,2	36,2 %	7.912,2	35,8 %
Ansvarsforsikring	652,3	2,9 %	609,8	2,8 %
Assistanseforsikring	1.073,5	4,7 %	1.037,6	4,7 %
Helseforsikring	1.462,1	6,5 %	1.465,4	6,6 %
Mottatt ikke-proporsjonal gjenforsikring	141,1	0,6 %	152,6	0,7 %
Øvrig	1.244,6	5,5 %	1.192,3	5,4 %
Sum	22.650,1	100,0 %	22.118,4	100,0 %

Tabell 3 – Forfalte bruttopremier per segment

Millioner kroner	Forfalte bruttopremier 2017	Prosent av total	Forfalte bruttopremier 2016	Prosent av total
Skadeforsikring Privat	8.614,5	33,2 %	8.375,9	33,9 %
Skadeforsikring Næringsliv	7.637,0	29,5 %	7.446,1	30,1 %
Skadeforsikring Norden	6.703,9	25,9 %	6.262,4	25,4 %
Skadeforsikring Baltikum	1.074,9	4,1 %	1.080,6	4,4 %
Pensjon	1.832,7	7,1 %	1.479,4	6,0 %
Konsumsenter/reassuranse	54,1	0,2 %	58,5	0,2 %
Sum	25.917,1	100,0 %	24.702,8	100,0 %
Sum Gjensidige Forsikring ASA	22.650,1	87,4 %	22.118,4	89,5 %

Styring av forsikringsrisiko

Styret har vedtatt en underwriting policy som gir retningslinjer for grunnleggende prinsipper og ansvar for produkt- og tariffutvikling, risikoseleksjon og fastsettelse av vilkår og pricing av individuelle risikoer. Divisjonen for Analyse, Produkt og Pris i Gjensidige Forsikring ASA har det overordnede ansvaret for styringen av underwriting policyen for hele konsernet. Gjensidiges intermodell benyttes til å fastsette langsiktige lønnsomhetsmål per produkt.

En egenregningsgrense spesifiserer det maksimale tapet Gjensidige er villig til å ta og gir føring for reassuranseprogrammene Gjensidige kjøper. Maksimal egenregningsgrense er spesifisert i kapitalstyringspolicyen og er vedtatt av styret. Gjensidiges intermodell benyttes til å fastsette reassuransestrategien.

Gjensidige Forsikring konsern har en sentralisert aktuarfunksjon, hvor sjefsaktuar i Gjensidige Forsikring ASA har det overordnede ansvaret for konsernets forsikringstekniske avsetninger. At aktuarfunksjonen er en felles andrelinjefunksjon for konsernet sikrer at alle deler av organisasjonen bruker like prinsipper og modeller til beregning av forsikringstekniske avsetninger.

Konsernsjefen delegerer myndighet til de respektive konserndirektørene for Analyse, Produkt og Pris, Privat, Næringsliv, Danmark, Sverige og Skade i Gjensidige Forsikring ASA. Analyse, Produkt og Pris, Skade og Aktuar har regelmessige møter med forretningsområdene for å fange opp endringer i utvikling for rapporterte skader. Dette omfatter også kommunikasjon i forbindelse med omorganiseringer, endringer i arbeidsprosesser

etc., som kan ha innflytelse på nivået for forsikringstekniske avsetninger.

Gjensidiges internmodell benyttes til å overvåke at risikoen ligger innenfor definerte risikorammer.

Hoveddokumentene for styring av forsikringsrisiko er:

- Underwriting policy
- Pris- og produktstrategi
- Retningslinjer for produkt- og tjenesteutvikling
- Retningslinjer for underwriting
- Konsernpolicy for tekniske avsetninger
- Kapitalstyringspolicy

I tillegg er mer spesifikke krav til styring av forsikringsrisiko gitt i underliggende retningslinjer og instruksjoner.

Risikoreduserende tiltak

Forsikringsrisiko reduseres gjennom flere ordninger, blant annet gjennom reassuranse og sikring av inflasjonsrisiko.

Reassuranse

Gjensidige Forsikring ASA kjøper reassuranse for å beskytte seg mot katastrofer (for eksempel stormskader) og store erstatningskrav (for eksempel store branner). Reassuranseprogrammet kjøpes hovedsakelig for å beskytte konsernets egenkapital. Gjensidige kjøper nesten utelukkende ikke-proporsjonal reassuranse med tilstrekkelig høy egenregning for noen relativt få, store erstatningskrav. Datterselskapene er gjenforsikret av Gjensidige Forsikring ASA, og datterselskapets gjenforsikringseksponering er inkludert i gjenforsikringsprogrammet for Gjensidige Forsikring konsern. Maksimal egenregning per hendelse for konsernet, vedtatt av styret, var 470 millioner kroner i 2017, økt fra 420 millioner kroner i 2016. Gjensidige kjøper generelt gjenforsikring for å begrense en enkelt skade eller skadehendelse per forsikringsprodukt til 100 millioner kroner. For værskaader er egenregningen 200 millioner kroner. For noen forsikringsrisikoer kjøper Gjensidige gjenforsikringsdekning som vil redusere egenregningen til under 100 millioner. Beslutninger knyttet til reassuranseprogrammet er basert på analyser av eksponering, skadehistorikk, simuleringer fra Gjensidiges internmodell og Gjensidiges kapitalisering. Et generelt krav for alle reassurandører er kredittrating "A-" eller bedre av Standard & Poor's (eller tilsvarende fra andre ratingbyråer) ved inngåelse av kontrakt med Gjensidige.

Sikring av inflasjonsrisiko for dansk yrkesskadeforsikring

Gjensidige er eksponert for risiko knyttet til økt inflasjon som påvirker de forsikringstekniske avsetningene. Økt inflasjon vil gi høyere fremtidige erstatningsutbetalinger enn tidligere forventet. En stor del av denne inflasjonsrisikoen er knyttet til dansk yrkesskadeforsikring, som er sikret gjennom inflasjonsswapper.

Risikosensitivitet

Sensitivitetstester utføres for å vise hvordan ulike risikoer har innvirkning på inntekter eller kostnader i årets resultat og dermed på egenkapital ved årets utgang, se tabell 4. Combined Ratio (CR) angir lønnsomheten for forsikringsvirksomheten. Beregningene viser effekten av en endring på 1 prosent i CR, som kan skyldes både premierisiko og reserverisiko. Premierisiko knyttet til endringer i skadefrekvens og gjennomsnittsskade er også vist. Skatteeffekter er ikke inkludert i beregningene. Endringer i inflasjonsforutsetninger vil hovedsakelig påvirke erstatningsavsetningene (reserverisiko), men motvirkes av inflasjonsswapper. Sensitivitet knyttet til inflasjon er vist i avsnittet for finansiell risiko.

Tabell 4 – Sensitivitetsanalyse forsikring

Millioner kroner	Gjensidige forsikringskonsern		Gjensidige Forsikring ASA	
	2017	2016	2017	2016
Endring i CR (1 %-poeng)	252,3	239,2	219,2	213,5
Endring i skadefrekvens (1 %-poeng)	2.162,8	2.042,4	2.122,2	1.987,4
Endring i gjennomsnittsskade (+10 %)	1.614,3	1.534,4	1.540,7	1.459,5

Endringer i sammensetningen av forsikringsporteføljen vil kunne påvirke effekten av endring i skadefrekvens og gjennomsnittsskade.

Livsforsikring

Risikobeskrivelse

Gjensidige Forsikring konsern er eksponert mot livsforsikringsrisiko gjennom produkter solgt i Gjensidige Pensjonsforsikring AS. Gjensidige Pensjonsforsikring AS har relativt stor risikoappetitt innen innskuddspensjon og kollektive risikodekninger, moderat risikoappetitt innenfor individuell uførepensjon og lav risikoappetitt innenfor kapitalkrevende og kompliserte produkter (fripoliser). For å beskrive livsforsikringsrisiko utdypes de viktigste komponentene nedenfor, og disse er: dødelighetsrisiko, opplevelsesrisiko, uførhets- og sykdomsrisiko, katastroferisiko, avgangsrisiko og kostnadsrisiko.

Dødelighetsrisiko

Dødelighetsrisiko er risikoen for at faktisk dødelighet er høyere enn forventet. Det er definert som en permanent økning i dødelighet for alle aldre. Høyere dødelighetsnivåer vil resultere i høyere erstatningskrav til etterlatte. Dødelighetsrisikoen i Gjensidige Pensjonsforsikring AS er lav, da det er et begrenset antall forsikringspoliser som dekker dødelighetsrisiko. I tillegg er dødeligheten lav, så en økning i disse vil få begrenset innvirkning. Dette betyr at det ikke er risiko for økt dødelighet som er størst for Gjensidige Pensjonsforsikring AS, men risiko for lavere dødelighet; opplevelsesrisiko.

Opplevelsesrisiko

Opplevelsesrisiko er risikoen for at faktisk dødelighet er lavere enn forventet. Lavere dødelighet vil resultere i høyere totale pensjonsutbetalinger for garanterte produkter. Selskapet kan ikke kreve ytterligere premier for kontraktsperioder som er inngått tidligere. Risikoen for selskapet er at de avsetningene som skal dekke alle fremtidige krav er utilstrekkelige.

Gjensidige Pensjonsforsikring AS er spesielt utsatt for opplevelsesrisiko knyttet til fripoliser, hvor Gjensidige Pensjonsforsikring AS er ansvarlig for å betale en garantert ytelse fram til dødsfall. Siden 2014 har Gjensidige Pensjonsforsikring AS økt avsetningene for å tilfredsstille dødelighetstariifen "K2013". Per 01.01.2018 gjenstår det å øke avsetningene med 17,65 millioner kroner.

Uførerisiko

Uførerisiko er risikoen for at faktisk uførhet er høyere enn forventet, og / eller at faktisk sannsynlighet for å bli frisk er lavere enn forventet, noe som vil øke erstatningsutbetalingene. Både individuelle og kollektive uføreprodukter eksponerer Gjensidige Pensjonsforsikring AS for denne type risiko. Bortsett fra avgangsrisiko er uførerisiko en av de største forsikringsrisikoene for Gjensidige Pensjonsforsikring AS.

Katastroferisiko

Katastroferisiko er definert som risikoen for en umiddelbar økning i dødelighet grunnet en katastrofehendelse. Dødelighetsrisikoen er generelt lav, og katastrofe-scenariet for katastroferisiko vil få svært liten innvirkning for Gjensidige Pensjonsforsikrings portefølje.

Avgangsrisiko

Avgangsrisiko er risikoen for en økning i avgangsraten, det vil si risiko for en økning i antall kunder som forlater selskapet. Dette er hovedsakelig relevant i Solvens II-perpektivet, fordi Solvens II tar hensyn til fremtidig forventet fortjeneste. Avgangsrisiko reflekterer risikoen for en potensiell reduksjon av forventet fremtidig fortjeneste dersom kunder forlater selskapet. Avgangsrisiko er hovedsakelig knyttet til investeringsvalgporteføljen, og representerer en viktig risiko for selskapet i Solvens II. Dersom et stort antall kunder velger å forlate selskapet vil imidlertid effekten på kapitalposisjonen være begrenset. Redusert fremtidig fortjeneste vil føre til en reduksjon av tellende kapital, men motvirkes av en lavere risikomargin (økt tellende kapital) og et lavere kapitalkrav.

Kostnadsrisiko

Kostnadsrisiko er risikoen for at faktiske kostnader er høyere enn forventet. Risikoen er knyttet til administrasjonsresultatet som er forventet administrasjonsinntekt minus de forventede utgiftene for hele levetiden til produktene som faller innenfor kontraktsgrensen. Kostnadsrisiko er større i Solvens II-perspektivet, fordi

kontraktsgrensen er lengre. For noen produkter kan Gjensidige Pensjonsforsikring AS ikke øke administrasjonsgebyret hvis utgiftene øker (for eksempel fripoliser). For andre produkter kan Gjensidige Pensjonsforsikring AS øke administrasjonsgebyret for fremtiden og dermed redusere tapene.

Risikoeksponering

Gjensidige Pensjonsforsikring AS tilbyr flere uførepensjonsprodukter, og derfor er uførerisiko en vesentlig risiko. I tillegg er opplevelsesrisiko en betydelig risiko på grunn av fripoliseporteføljen. I Solvens II-sammenheng ser risikoeksponeringen svært forskjellig ut hvor avgangsrisikoen er den dominerende risikoen. Dette er bare fordi det tas hensyn til framtidig fortjeneste i Solvens II. Kostnadsrisiko er mest relevant i Solvens II-sammenheng, men er også en mindre medvirkende faktor til risikoeksponeringen for Gjensidige Pensjonsforsikring AS.

Risikokonsentrasjon

Livsforsikring består av forsikringspoliser i det norske markedet. Porteføljen består hovedsakelig av ansatte i små og mellomstore bedrifter i hele landet, og risikokonsentrasjonen anses som begrenset.

Se beskrivelse under styring av forsikringsrisiko under skadeforsikring for informasjon om styring av livsforsikringsrisiko.

Finansiell risiko

Risikobeskrivelse

Finansiell risiko er risikoen for tap knyttet til endringer i makroøkonomiske forhold og/eller endringer i finansielle eiendeler og forpliktelser. Gjensidige er eksponert for denne typen risiko gjennom konsernets investeringsaktiviteter. Risikoen styres på aggregert nivå og håndteres gjennom retningslinjer for kapitalforvaltning og investeringsstrategier, som er utarbeidet for Gjensidige Forsikring ASA og datterselskapene. Hovedformålet med investeringene er å støtte forsikringsvirksomheten ved å sikre verdien av forsikringsforpliktelser mot svingninger i markedsvariabler. Midler utover dette investeres for å oppnå konsernets samlede lønnsomhetsmål, med kontrollert nedsiderisiko.

Investeringer for skadeforsikring og livsforsikring forvaltes separat. Finansiell risiko knyttet til skadeforsikring og livsforsikring er beskrevet hver for seg der det er aktuelt.

Investeringsporteføljen for skadeforsikring er delt i to: en sikringsportefølje og en fri portefølje. Sikringsporteføljen er ment å tilsvare konsernets forsikringstekniske avsetninger, slik at renterisiko, valutarisiko og til en viss grad inflasjonsrisiko reduseres. Det er investert i rentepapirer med en durasjon som er tilpasset durasjonen til de forsikringstekniske avsetningene. Den frie porteføljen består av ulike eiendeler. Allokeringen av eiendeler i denne porteføljen må ses i sammenheng med konsernets kapitalisering og risikokapasitet, samt konsernets risikoappetitt til enhver tid.

Tabell 5 – Aktivaallokering skadeforsikring

	2017		2016	
	Mill. kroner	Prosent	Mill. kroner	Prosent
<i>Sikringsportefølje</i>				
Pengemarked	4.256,6	7,8 %	5.159,5	9,6 %
Obligasjoner til amortisert kost	17.597,5	32,1 %	17.491,3	32,4 %
Omløpsobligasjoner ¹	13.729,6	25,0 %	12.417,0	23,0 %
Sikringsportefølje totalt	35.583,6	64,9 %	35.067,8	65,0 %
<i>Fri portefølje</i>				
Pengemarked	4.061,0	7,4 %	4.321,1	8,0 %
Øvrige obligasjoner ²	3.354,6	6,1 %	3.689,5	6,8 %
High Yield obligasjoner ³	648,8	1,2 %	1.072,2	2,0 %
Konvertible obligasjoner ³	1.160,1	2,1 %	1.045,3	1,9 %
Omløpsaksjer ⁴	3.492,7	6,4 %	2.870,3	5,3 %
PE-fond	1.269,7	2,3 %	1.145,7	2,1 %
Eiendom ⁵	3.494,8	6,4 %	3.072,2	5,7 %
Annet ⁶	1.794,9	3,3 %	1.673,5	3,1 %
Fri portefølje totalt	19.276,6	35,1 %	18.889,9	35,0 %
Investeringsportefølje totalt	54.860,2	100,0 %	53.957,7	100,0 %

¹ Posten inkluderer markedsverdi av rentehedgen i Danmark. Investeringer inkluderer obligasjoner med fortrinnsrett, stat- og selskapsobligasjoner, investment grade fond og lånefond med sikrede lån.

² Posten består av investment grade-, emerging market debt (EMD) og omløpsobligasjoner. Investment grade og EMD er investeringer i internasjonalt diversifiserte fond forvaltet eksternt.

³ Investeringer i internasjonalt diversifiserte fond forvaltet eksternt.

⁴ Posten består i hovedsak av investeringer i internasjonalt diversifiserte fond forvaltet eksternt. I tillegg er det derivateksponering på minus NOK 202,9 millioner.

⁵ I tillegg er det inngått avkastningsbytteavtale med Gjensidige Pensjonskasse som reduserer eiendomsseksponeringen med 150,0 millioner kroner.

⁶ Posten inkluderer valutasikring knyttet til Gjensidige Sverige og Gjensidige Danmark, samt utlån, innskutt egenkapital i Gjensidige Pensjonskasse, hedgefond og råvarer.

Gjensidige Pensjonsforsikring AS forvalter flere porteføljer, inkludert en investeringsvalgportefølje, fripoliseportefølje, kollektivportefølje og selskapsportefølje. Gjensidige Pensjonsforsikring AS har ikke investeringsrisiko for investeringsvalgporteføljen. De andre porteføljene eksponerer selskapets egenkapital for risiko.

Tabell 6 – Aktivaallokering Gjensidige Pensjonsforsikring AS ekskl. investeringsvalgporteføljen

Millioner kroner	2017	2016
Pengemarked	1.200,1	1.614,5
Bankinnskudd	333,5	479,0
Obligasjoner som holdes til forfall	30,5	30,5
Lån og fordringer	4.536,0	3.149,7
Omløpsobligasjoner	161,3	332,1
Aksjer	5,5	13,0
Eiendom	758,2	734,1
Øvrige		0,2
Sum	7.025,0	6.353,2

Risikoeksponering

Innenfor markedsrisiko er de største risikoene kredittmarginrisiko og aksjerisiko for Gjensidige forsikringskonsern og Gjensidige Forsikring ASA. Beholdninger i tilknyttede selskaper behandles generelt som aksjerisiko i Gjensidige Forsikring ASA, mens risikoen konsolideres i Gjensidige forsikringskonsern. Følgelig er aksjerisiko størst for Gjensidige Forsikring ASA. Investeringene i eiendom gjennom Oslo Areal AS bidrar til eiendomsrisiko. Det er også noe valutarisiko, mens renterisiko og konsentrasjonsrisiko kun bidrar marginalt til total risikoeksponering.

Kredittmarginrisiko

Kredittmarginrisiko er risiko knyttet til verdiene av eiendeler, forpliktelser og finansielle instrumenter som følge av endringer i nivået eller volatiliteten av kredittmarginen over den risikofrie rentekurven. Det er renteporteføljen som er utsatt for kredittmarginrisiko.

Tabellene nedenfor viser fordeling av renteporteføljen per sektor og per ratingkategori ved utgangen av 2017 og 2016. Investeringer i rentefond er ikke inkludert i tabellene.

Tabell 7 – Renteportefølje per sektor

	Gjensidige forsikringskonsern		Gjensidige Forsikring ASA	
	2017	2016	2017	2016
Statsobligasjoner	13,2 %	15,6 %	11,6 %	14,3 %
Foretaksobligasjoner	86,8 %	84,4 %	88,4 %	85,7 %
Sikrede verdipapirer	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Sum	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Tabell 8 – Renteportefølje per ratingkategori

	Gjensidige forsikringskonsern		Gjensidige Forsikring ASA	
	2017	2016	2017	2016
AAA	31,6 %	25,7 %	29,2 %	27,0 %
AA	5,1 %	4,6 %	4,5 %	4,7 %
A	20,4 %	25,3 %	20,9 %	22,6 %
BBB	6,3 %	3,1 %	6,0 %	4,8 %
BB	0,1 %			
B				
CCC eller lavere				
Ingen rating	36,6 %	41,3 %	39,4 %	40,9 %
Sum	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Utstedere uten rating fra et offisielt ratingsbyrå er i all hovedsak investeringer i den norske renteporteføljen.

Aksjerisiko

Aksjerisiko er risiko knyttet til verdiene av eiendeler, forpliktelse og finansielle instrumenter som følge av endringer i nivå eller volatilitet av markedspriser på aksjer.

For både Gjensidige forsikringskonsern og Gjensidige Forsikring ASA er aksjeeksponeringene i hovedsak investeringer i internasjonalt diversifiserte fond, med størstedelen investert i utviklede markeder. Det er også investeringer i flere private equity-fond samt fond-i-fond med fokus på Norden.

Etter at majoriteten av resterende investering i Sparebank 1 SR-Bank ASA ble solgt i januar 2017 har aksjeporteføljen vært uten betydelig eksponering i enkeltaksjer.

De største aksjeeksponeringene er presentert i note 14.

Eiendomsrisiko

Eiendomsrisiko er risiko knyttet til verdiene av eiendeler, forpliktelse og finansielle instrumenter som følge av endringer i nivå eller volatilitet av markedspriser på eiendommer.

Eiendomsrisiko er viktig for Gjensidige forsikringskonsern og Gjensidige Forsikring ASA. Gjensidige Forsikring ASA har en 50 prosent eierandel i Oslo Areal AS, som konsolideres i solvensberegningene. Konsernet eier de fleste eiendommene gjennom Oslo Areal AS, selv om en liten del av porteføljen er investert i eiendomsfond utenfor Norge.

Motivasjonen for å investere i eiendom er først og fremst å øke den risikojusterte avkastningen, ved at forventet avkastning på eiendom ligger mellom obligasjoner og aksjer, med en beskjeden korrelasjon med disse aktivaklassene.

I tillegg til beløpene investert i eiendom, er et beløp på NOK 8,3 millioner kommittert, men ennå ikke investert for skadeforsikring. Det felleskontrollerte selskapet Oslo Areal AS forvalter eiendomsporteføljen. Porteføljen består av investeringseiendommer. Eiendomsporteføljen har sin største konsentrasjon i kontorer i Oslo-området, men den inneholder også eiendom i andre større byer i Norge. Gjensidige Pensjonsforsikring

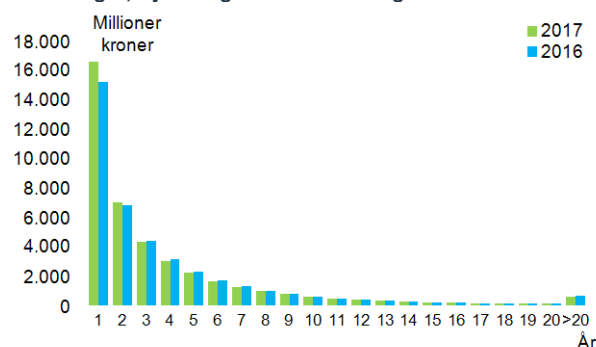
AS har i tillegg til beløpene investert i eiendom NOK 778,1 millioner kommittert, men ennå ikke investert.

Renterisiko

Renterisiko er risiko knyttet til verdiene av eiendeler, forpliktelse og finansielle instrumenter som følge av endringer i rentekurven eller rentevolatiliteten. For både Gjensidige forsikringskonsern og Gjensidige Forsikring ASA er renterisikoen liten.

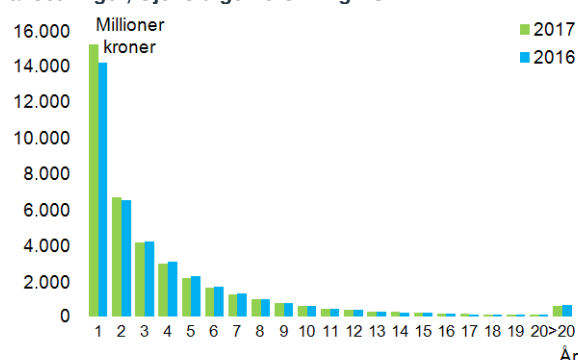
Figur 5a viser det forventede utbetalingsmønsteret for premie- og erstatningsavsetninger i skadeforsikring ved utgangen av 2017 og 2016. Omtrent en tredjedel av avsetningene forventes utbetalt innen ett år.

Figur 5a – Utbetalingsmønster forsikringstekniske avsetninger, Gjensidige skadeforsikring

Figur 5b viser tilsvarende utbetalingsmønster for Gjensidige Forsikring ASA. Gjennomsnittlig durasjon for Gjensidige Forsikring ASA er forholdsvis lik som for skadeforsikring.

Figur 5b – Utbetalingsmønster forsikringstekniske avsetninger, Gjensidige Forsikring ASA

Som nevnt er sikringsporteføljen ment å tilsvare Gjensidige forsikringskonserns forsikringstekniske avsetninger for å redusere renterisikoen. Det er også noe renterisiko i den frie porteføljen.

Tabellen under viser forfallsprofilen til renteporteføljen for skadeforsikring.

Tabell 9 – Forfallsprofil (antall år) renteportefølje

Millioner kroner	2017	2016
Forfall		
0-1	10.404,1	9.086,3
1-2	5.644,8	8.147,4
2-3	3.410,8	4.887,1
3-4	5.625,4	3.541,9
4-5	4.276,7	3.618,4
5-6	3.537,8	3.357,5
6-7	2.639,3	3.446,4
7-8	2.012,8	1.302,2
8-9	1.684,2	1.725,3
9-10	2.109,5	1.956,7
>10	3.477,0	4.095,9
Sum	44.822,2	45.165,1

I motsetning til skadeforsikring er risikoen for Gjensidige Pensjonsforsikring AS at det blir en reduksjon i rentenivået. Denne risikoen oppstår for fripoliser som garanterer en årlig investeringsavkastning. En reduksjon i rentenivået øker risikoen for ikke å oppnå den garanterte investeringsavkastningen. Imidlertid vil renteeffekten i Gjensidige Pensjonsforsikring AS motvirkes av renteeffekten for skadeforsikring og således redusere renterisikoen på konsernnivå.

Når det gjelder investeringsvalgporteføljen, vil et rentesjokk nedover øke verdien av eiendelene og dermed øke inntektene fra forvaltningskapitalen. Lavere diskonteringsrente vil også øke nettoverdien av fremtidig fortjeneste. Som en følge av dette har investeringsvalgporteføljen en positiv effekt i et scenario med en reduksjon av rentekurven, noe som kompenserer for et eventuelt tap som oppstår for de garanterte produktene.

Valutarisiko

Valutarisiko er risiko knyttet til verdiene av eiendeler, forpliktelser og finansielle instrumenter som følge av endringer i valutakursene.

Gjensidige forsikringskonsern tegner forsikring i Skandinavia og Baltikum, og har dermed forsikringsforpliktelser i de tilsvarende valutaene. Valutarisikoen, både på konsernnivå og selskapsnivå, er generelt sikret ved å ha investeringer i tilsvarende valuta som de forsikringstekniske avsetningene. Generelt er valutarisiko i investeringsporteføljen sikret nær 100 prosent, innenfor en tillatt grense på +/- ti prosent per valuta, bortsett fra mindre mandater med aktiv valutaforvaltning.

Motpartsrisiko

Motpartsrisiko er risiko for mulige tap på grunn av uventet mislighold hos Gjensidige forsikringskonserns motparter og debitorer.

Gjensidige forsikringskonsern og Gjensidige Forsikring ASA er utsatt for motpartsrisiko gjennom investeringer i verdipapirer og derivater, bankinnskudd og gjennom fordringer fra mellommenn og reassuranskontrakter.

Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko defineres som risiko for ikke å kunne foreta utbetalinger ved forfall eller behov for å realisere investeringer til høye kostnader for å foreta utbetalinger. For de fleste skadeforsikringssselskaper er likviditetsrisikoen ganske begrenset. Premiinntekt er betalt på forskudd, og skadekrav utbetales senere. Fremtidige utbetalinger er ikke basert på kontraktsmessige betalingsdatoer, men når skader oppstår og hvor lang tid det tar å gjøre opp skader. Dette vil resultere i en positiv netto kontantstrøm under normale omstendigheter. Store nettoutbetalinger vil vanligvis bare oppstå som følge av oppkjøp eller rekapitalisering av datterselskaper. Dersom det oppstår en stor skade eller en katastrofehendelse, vil utbetalingene finne sted en gang etter hendelsen, og reassurandørene vil dekke det meste av kostnaden innen kort tid etter at betalingene er blitt gjort til fordringshaverne. I et ekstremt scenario kan reassurandører mislykkes i å overholde sine forpliktelser etter en katastrofehendelse.

Risikokonsentrasjon

Risikokonsentrasjon knyttet til finansielle investeringer defineres som akkumulering av eksponeringer innenfor blant annet samme geografiske område og industrisektor.

For både Gjensidige forsikringskonsern og Gjensidige Forsikring ASA er sektorkonsentrasjon av rentepapirer regulert av retningslinjer for kreditteksponering, som er en del av konsernets kredittpolicy. Retningslinjene definerer en rekke industrisektorer sammen med grenser for hver sektor for å sikre diversifisering i totalporteføljen. Den nåværende fordelingen av rentepapirer oppfyller kravene gitt i retningslinjene.

Aksjeinvesteringene i Gjensidige Forsikring ASA er hovedsakelig investeringer i internasjonalt diversifiserte fond. Investeringene er både i utviklede og fremvoksende markeder, sammen med investeringer i det norske markedet. Graden av diversifisering, både for sektor og geografisk konsentrasjon, er således avhengig av sammensetningen i fondsstrukturen.

Geografisk konsentrasjon av rentepapirer i sikringsporteføljen i Gjensidige forsikringskonsern og Gjensidige Forsikring ASA er i hovedsak proporsjonal til forsikringstekniske avsetninger i de land hvor virksomheten foregår.

Geografisk konsentrasjon av rentepapirer i den frie porteføljen overvåkes ved å gjennomlyse investeringene i rentefond, og aggregere opp underliggende rentepapirer. Investeringene består av internasjonalt diversifiserte fond i aktivaklasser som investment grade, high yield og konvertible obligasjonsfond. Pengemarkedsporteføljen består i hovedsak av norske obligasjoner og sertifikater, som bidrar til at det holdes likvide midler i porteføljen.

Styring av finansiell risiko

Styret vedtar årlig investeringsstrategien som gir begrensninger for ulike risikotyper, samt rammer for allokering av investeringsmidler. Det er etablert en dynamisk risikostyringsmodell som gir det nødvendige rammeverket for tilpasning av risiko ved endringer i markedsforhold og/eller svak utvikling for finansinntekter. Overvåking av pris-, rente-, kredittmargin- og valutarisiko utføres også gjennom "stresstester", hvor bufferkapitalen til enhver tid skal være tilstrekkelig til å motstå risikoen for et sammenfallende kraftig fall i eiendeler.

Styret har satt grenser for kreditteksponering. Kredittgrenser er fastsatt for utpekte motparter. Grensene er basert på enten offisielle kredittvurderinger av motparten eller interne analyser. Disse overvåkes og rapporteres månedlig på konsernnivå. Utestående fordringer mot reassurandører kan også utgjøre en betydelig kredittisiko. Motpartsrisiko i reassuransen vurderes derfor kontinuerlig. Reassurandørene må minimum ha rating A- fra Standard & Poors eller tilsvarende fra et velrenommert kredittvurderingsbyrå. Styret har vurdert risikoen for tap på utlån, garantier og andre fordringer, og det er gjort tilstrekkelig avsetning for denne risikoen i regnskapet. Styring av kredittmarginrisiko er definert i Gjensidiges kredittpolicy. En egen grense er definert for kredittmarginrisiko.

Gjensidige Forsikring ASA har en likviditetspolicy for eiendeler, og det er fastsatt grenser for nødvendig tilgang til likvide midler. Disse tas i betraktning i den strategiske aktivaallokeringen. Det er ingen spesifikke likviditetskrav for Gjensidige Forsikring konsern, men alle selskapene i konsernet har egen likviditetspolicy.

Investeringsstrategien definerer flere risikobegrensninger for å få en diversifisert investeringsportefølje. Grensene er satt for renterisiko, ALM-risiko (asset and liability management risiko), kredittmarginrisiko, valutarisiko og aktivaallokering i investeringsporteføljen. Det er også en grense knyttet til risikøjustert kapital for investeringsporteføljen. Disse grensene rapporteres månedlig og overvåkes regelmessig.

De viktigste styrende dokumentene for styring av markeds-, kreditt- og likviditetsrisiko er:

- Policy for investeringsvirksomheten (inkludert definisjon av tillatte aktivaklasser og instrumenter)
- Investeringsstrategi
- Kredittpolicy
- Likviditetspolicy
- Kapitalstyringspolicy

Risikoreduserende tiltak

Gjensidige forsikringskonsern og Gjensidige Forsikring ASA bruker flere risikoreduserende tiltak. Sikringsporteføljen er ment å tilsvare konsernets forsikringstekniske avsetninger og skal redusere renterisiko, valutarisiko og til en viss grad inflasjonsrisiko. Det er investert i rentepapirer med en varighet som er tilpasset varigheten til de forsikringstekniske avsetningene.

En oversikt over andre risikoreduserende tiltak følger nedenfor.

Sikring av valutarisiko

Gjensidige Forsikring ASA bruker finansielle derivater for å sikre valutarisiko knyttet til investeringer i verdipapirer, og eierskap i utenlandske filialer med annen funksjonell valuta. Instrumentene som brukes til sikring av valutarisiko er primært valutaterminer og valutaswapper. I tillegg har Gjensidige forsikringskonsern implementert en valutasikringsstrategi med sikte på å minimere

valutarisiko i overskuddskapital (i henhold til ratingbasert kapitalkrav). Dette gjennomføres ved å justere eiendeler i utenlandske filialer og datterselskaper slik at overskuddskapital i utenlandsk valuta blir minimert.

Sikring av inflasjonsrisiko

Som beskrevet under forsikringsrisiko sikres deler av inflasjonsrisikoen knyttet til dansk yrkesskadeforsikring gjennom inflasjonsswapper.

Sikring av renterisiko i Danmark

Renterisiko er en betydelig risikofaktor knyttet til yrkesskadeforsikring i Danmark. Det skyldes både porteføljens størrelse, samt den lange durasjonen for de forsikringstekniske avsetningene knyttet til produktet. En stor del av renterisikoen i de forsikringstekniske avsetningene sikres ved bruk av renteswapper. Fordelen ved å bruke renteswapper i motsetning til obligasjoner er at instrumenter med ønsket varighet er tilgjengelige i det danske swapmarkedet, men ikke i obligasjonsmarkedet.

Sikring av aksjeeksponering

Aksjeeksponeringen sikres til en viss grad ved bruk av salgsoptjoner og terminkontrakter.

Motpartsrisiko – OTC derivater

OTC derivater (over-the-counter derivater) er dekket av ISDA Masteravtaler, som angir standardvilkår som gjelder for alle transaksjoner som inngås mellom parter. Hovedavtalen gir partene mulighet til å beregne eksponeringen gjennom OTC handler på nettobasis. CSA (Credit Support Annex) avtalen er et juridisk dokument som definerer de regler som gjelder for sikkerhetsstillelse eller transaksjoner mellom motparter for å redusere motpartsrisikoen som oppstår ved bruk av derivater.

Risikosensitivitet

Sensitivitetsanalyser utføres på konsernnivå. Målet med sensitivitetsanalysene er å vise den økonomiske effekten av ulike forhåndsdefinerte scenarioer. Følgende forutsetninger er gjort for de ulike risikofaktorene:

- Aksjer: Det antas at markedsverdien av aksjer øker / reduseres med 20 prosent
- Rente: Det antas at rentekurven som helhet endres med ett prosentpoeng
- Inflasjon: Hele inflasjonskurven endres med ett prosentpoeng. Det antas at forsikringstekniske avsetninger øker. Det tas også hensyn til effekten av verdien av inflasjonsswapper og utsatt skatt. Det antas at inflasjonen ikke påvirker Gjensidige Pensjonsforsikring AS, Gjensidige Pensjonskasse og Gjensidige Bank.
- Kredittmargin: Det antas at kredittmarginen øker / reduseres.

Tabellen under viser effekten av de ulike sensitivitetene.

Tabell 10 – Potensielt tap basert på forskjellige sensitiviteter

Millioner kroner	Gjensidige forsikringskonsern 2017
Aksjekurser ned 20%	(1.226,5)
Aksjekurser opp 20%	1.226,5
Renter ned 100 bp	66,5
Renter opp 100 bp	(232,3)
Kredittspread ned 100 bp	1.922,9
Kredittspread opp 100 bp	(1.922,9)
Inflasjon ned 100 bp	860,4
Inflasjon opp 100 bp	(907,8)

Operasjonell risiko

Operasjonell risiko er risikoen for et økonomisk tap og/eller tap av omdømme som skyldes svakheter eller feil ved prosesser og systemer, feil begått av ansatte, eller eksterne hendelser. For å redusere risiko er det lagt vekt på å organisere virksomheten med veldefinerte og klare rapporteringslinjer og ansvarsforhold. Det er etablert faste rutiner for gjennomføring av risikovurderinger, og styret behandler årlig status i den etablerte internkontrollen.

Det er etablert en uavhengig compliance-funksjon som skal bidra til at konsernet ikke pådrar seg offentlige sanksjoner, økonomiske tap eller tap av omdømme som følge av at lover, regler og standarder ikke etterleves. Compliance-funksjonen identifiserer, vurderer, gir råd om, overvåker og rapporterer konsernets risiko for at lover, regler og interne retningslinjer ikke overholdes. Det er etablert en hendelsesdatabase for å lukke, håndtere og ikke minst lære av uønskede hendelser.

Alle ledere i Gjensidige er ansvarlige for risiko innenfor deres ansvarsområder, og skal kunne demonstrere at kontrollene er tilstrekkelige og funksjonelle. Risikovurderingen skal oppdateres jevnlig dersom det er endringer eller hendelser som fører til at risikosituasjonen endres. I tillegg er det krav om årlig gjennomgang og rapportering av operasjonell risiko. "Risiko- og compliancekoordinatorer" er etablert innenfor hver divisjon og datterselskap for å bistå ledere med operasjonell risikostyring.

De største operasjonelle risikoene i virksomheten inngår i en egen risiko og solvensvurdering (ORSA) som er en del av den årlige risikovurderingsprosessen.

Operasjonell risiko som oppstår fra finansielle operasjoner overvåkes, styres og beskrives i investeringspolicyen vedtatt av styret.

De viktigste styrende dokumentene for styring av operasjonell risiko er:

- Konsernpolicy for risikostyring og internkontroll
- Instruks for styring av operasjonell risiko
- Instruks for registrering, eskalering og rapportering av hendelser
- Etske regler for Gjensidige

Styring av spesifikke typer risiko som er angitt i disse styrende dokumentene er:

- Konsernpolicy for håndtering av uregelmessigheter og misligheter, herunder korrupsjon
- Konsernpolicy for behandling av personopplysninger
- Konsernpolicy for informasjonssikkerhet
- Hvitvaskingsinstruks

Styring av finansiell og operasjonell risiko – Gjensidige Bank

Gjensidige Bank ASA er i hovedsak eksponert for kredittrisiko, markedsrisiko, likviditetsrisiko og operasjonell risiko. Styret fastsetter strategi og policy for styring av bankens risiko, herunder rammer for risikoappetitt. Den største risikoen er kredittrisiko.

Styret i Gjensidige Bank ASA har det overordnede ansvaret for å påse at banken har en effektiv risikostyring og internkontroll. Bankens ledelse har ansvaret for å implementere føringer styret fastsetter for effektiv risikostyring og internkontroll og holde styret løpende orientert om risikosituasjonen. Bankens 2. linje risikostyringsfunksjoner (CRO og Compliance) er ansvarlig for uavhengig overvåking av Bankens risikostyring og eksponering samt sørge for at styret og ledelsen til enhver tid er tilstrekkelig informert om bankens risikoeksponering.

Bankens risikoområder blir vurdert løpende, og strategiene innenfor risikoområdene blir gjennomgått og vedtatt årlig av styret. Som en del av bankens ICAAP-prosess blir bankens samlede risiko vurdert, der ulike modeller benyttes for å beregne bankens kapitalbehov. Kapitalbehovet blir beregnet for hele strategiperioden, og bankens kapitalplan fremkommer i bankens ICAAP-dokument. Kapitaldekning rapporteres kvartalsvis til styret. Kapitalplanen oppdateres løpende basert på faktisk vekst og oppdaterte prognoser.

Kredittrisiko

Kredittrisiko er risiko banken står overfor som følge av at låntakere ikke tilbakebetaler sine lån eller ikke innfrir sine kontraktsforpliktelser overfor banken. Bankens kredittrisiko stammer hovedsakelig fra lån og kreditter i det norske personkundemarkedet. Bankens er også eksponert for kredittrisiko

gjennom et begrenset antall kommersielle utlån og ved plassering av likviditetsreserve.

Styret fastsetter det overordnede rammeverket for bankens appetitt for kredittrisiko gjennom bankens kredittpolitikk og strategi. Gjensidige Bank ASA tilbyr et bredt spekter av kredittprodukter inkludert sikrede og usikrede lån og kreditter for å møte etterspørselen etter kreditt i det norske personkundemarkedet.

Sikrede utlån inkluderer i hovedsak lån og kreditter sikret i boligeiendommer. Banken tilbyr også bilfinansiering inkludert lån sikret i salgspant og leasing.

Som en del av bilfinans, gir banken unntaksvis lån til bedrifter. Denne virksomheten skal bidra til vekst innen bilfinansiering til personkunder (lån og leasing) og skape kjennskap til bankens

produkter innen bilfinans. Lån til bedriftsmarkedet inkluderer varelagerfinansiering for bilforhandlere og flåtefinansiering samt lån og leasing til enkelte bedrifter innen forretningsområdet bil. Kommerielle utlån innen bilfinans er vanligvis pantesikret og ofte kreves også garanti før innvilgelse.

Banken har også en portefølje av usikrede forbrukslån med et moderat utlånsvolum og eksponering sammenlignet med totalporteføljen. Denne porteføljen har en høyere avkastning proporsjonalt med kredittrisikonivået i porteføljen og en stor andel av bankens tap er relatert til den usikrede porteføljen. Banken anvender risikopriskingsmodeller basert på kredittscoring. Porteføljen har god lønnsomhet.

Kredittrisiko knyttet til bankens likviditetsportefølje er vurdert som lav.

Tabell 11a – Kredittrisiko likviditetsporteføljen fordelt på motpart

Millioner kroner	AAA	AA	A	BBB	Ikke ratet	2017	2016
Kontanter og krav på sentralbanker	229,6					229,6	57,0
Utlån til og krav på kredittinstitusjoner		115,6	84,9			200,5	63,0
Stat og statsgaranterte obligasjoner	824,4					824,4	548,0
Kommuner og fylkeskommuner	345,6	84,4				429,9	89,1
Obligasjoner med fortrinnsrett	3.154,4				154,6	3.309,0	2.597,9
Annet	369,1		11,3		13,7	394,1	299,1
Sum	4.923,2	199,9	96,2		168,3	5.387,6	3.654,2

Tabell 11b – Kredittrisiko derivater fordelt på motpart

Millioner kroner	AAA	AA	A	BBB	Ikke ratet	2017	2016
Kredittrisiko fordelt på motpart		15,9	105,6			121,5	111,3
Sum		15,9	105,6			121,5	111,3

Modeller for overvåkning av kredittrisiko

Banken benytter søknadsscore-modeller basert på intern og ekstern informasjon for beslutninger relatert til kundens lånesøknad. I tillegg benytter banken modeller for adferdsscoring, som estimerer sannsynligheten for mislighold, for beslutninger relatert til ny kreditt for eksisterende kredittkunder, inndrivelse av krav, gruppenedskrivninger og andre portefølje beslutninger. For beslutninger relatert til kommersiell eksponering benytter banken ekstern rating i tillegg til egne modeller for vurdering av finansiell soliditet, stabilitet, likviditet og lønnsomhet.

Med grunnlag i nevnte scoring modeller grupperes bankens låneporteføljer i risikokategorier fra beste risiko til høyest risiko basert på sannsynlighet for mislighold. Denne risikoklassifiseringen benyttes i hovedsak ved ulike kreditt beslutninger samt overvåkning av porteføljen. Kategoriene kan aggregeres i tre hovedgrupper med lav risiko, middels risiko og høy risiko som benyttes i bankens månedlige porteføljeovervåkning og rapportering. Lån som er tapsutsatt eller er der det er gjort

individuell avsetning på rapporteringsdato er kategorisert som «misligholdt og nedskrevet». I tillegg er det en mindre gruppe lån som ikke er scoret /rated på rapporteringsdato og derfor ikke klassifisert.

Bankens maksimale kredittrisikoeksponering knyttet til utlånsporteføljen er 54.516,1 millioner kroner.

Vektet gjennomsnittlig belåningsgrad er estimert til 60,6 prosent for boliglånporteføljen. Estimater er basert på eksponering på rapporteringstidspunktet som andel av eiendommens verdi estimert ved innvilgelse av lånet, inkludert eventuelle høyere prioritets pant. Banken kontrollerer og justerer depotverdier for vesentlig verdiendring regelmessig. Bankens kredittpolitikk er i samsvar med forskrift om krav til nye utlån med pant i bolig, fastsatt av Finansdepartementet 15. juni 2015. Banken har også implementert Finanstilsynets retningslinjer for forbruksfinansiering fra fjerde kvartal 2017.

Tabellene under viser utlånsportefølje og nedskrivninger henholdsvis per 31. desember 2017 og 31. desember 2016 segmentert etter risikogrupper.

Tabell 12a – Risikoklassifisering bankvirksomhet 2017

Millioner kroner	Brutto utlån	Garantier	Totale forpliktelser utenfor balansen	Individuell nedskrivning	Andre eksponeringer	Maksimal kreditt-eksponering
Lav	40.673,6	5,3	7.595,6			48.274,4
Middels	3.864,1		385,1			4.249,2
Høy	955,0		110,7			1.065,7
Ikke klassifisert	384,1		517,9			902,1
Mislighold (90+) og nedskrevet	179,3		3,2	11,2		193,7
Sum	46.056,1	5,3	8.612,5	11,2		54.685,1
Gruppenedskrivning	169,1					169,1
Sum netto	45.887,1	5,3	8.612,5	11,2		54.516,1

Tabell 12b – Risikoklassifisering bankvirksomhet 2016

Millioner kroner	Brutto utlån	Garantier	Totale forpliktelser utenfor balansen	Individuell nedskrivning	Andre eksponeringer	Maksimal kreditt-eksponering
Lav	35.447,1	3,5	6.491,2			41.941,8
Middels	3.962,9		260,4			4.223,3
Høy	1.017,5		90,0			1.107,4
Ikke klassifisert	355,1		536,2			891,3
Mislighold (90+) og nedskrevet	466,9			9,0		475,9
Sum	41.249,5	3,5	7.377,7	9,0		48.639,7
Gruppenedskrivning	378,5					378,5
Sum netto	40.871,0	3,5	7.377,7	9,0		48.261,2

Tabell 13 – Forfalte, ikke betalte restanser

Millioner kroner	2017	2016
0-30 dager	1.380,7	798,2
30-90 dager	363,8	187,4
Over 90 dager	254,4	399,5
Sum	1.998,9	1.385,1

Basert på overnevnte utvikling vurderer styret nivået på kredittisiko i bankens portefølje til å være tilfredsstillende.

Misligholdte utlån over 90 dager utgjorde 254,4 millioner kroner ved utgangen av året mot 399,5 millioner kroner i 2016. Totale balanseførte nedskrivninger på lån i 2017 var 180,3 millioner kroner mot 387,6 millioner kroner i 2016. Misligholdte utlån over 90 dager utgjorde 0,6 prosent av brutto utlån ved utgangen av året sammenlignet med 1,0 prosent i 2016.

Markedsrisiko

Markedsrisiko er risiko for tap knyttet til endringer i markedspriser, i denne sammenheng knyttet til posisjoner og aktiviteter i rente-, valuta-, kreditt- og aksjemarkedet.

Rammer og retningslinjer for styring av markedsrisiko følger av bankens finansstrategi som er vedtatt av styret.

Bankens markedsrisiko er for det vesentligste relatert til valutarisiko, renterisiko og spreadrisiko (kredittisiko).

Renterisiko oppstår som følge av at bankens eiendeler og forpliktelser har ulik gjestående rentebindingstid. Banken styrer renterisiko mot vedtatte rammer ved å tilpasse rentebindingstiden på eiendeler og forpliktelser. I tillegg benyttes derivater til rentesikring. Renterisikokoeksponering blir målt etter milliår, som er eiendeler og forpliktelser med rentebinding i millioner kroner multiplisert med gjenværende rentebindingstid.

Rammen for renterisiko for alle tidsintervall er begrenset pluss/minus 1.500 milliår. Bankens ramme for akkumulert eksponering for renterisiko er 1.500 milliår. Renterisiko under tre måneder blir målt og rapportert, men eksponeringen her inngår ikke i rammer for renterisiko. Ved full utnyttelse av rammen, vil bankens tap ved ett prosentpoengs parallellskift i rentekurven være 15 millioner kroner. Utnyttelse av denne rammen blir rapportert månedlig til bankens styre.

Per 31. desember 2017 har banken en negativ renterisikokoeksponering i intervallet 3 mnd til et år med 249 milliår. Netto akkumulert renterisikokoeksponering over tre måneder er positiv med 389 milliår per 31. desember 2017. Banken avgrenser spreadrisiko på aktiviteten ved å investere i solide verdipapirer med begrenset løpetid der det forventes at verdien er mindre eksponert mot endringer i kredittspread. Markedsverdi for bankens obligasjonsinnlån varierer også med endringer i kredittspreader.

Valutarisiko er risikoen for tap som følge av endringer i valutakurser. Risikoen oppstår som følge av at banken har obligasjonsinnlån i valuta. Banken styrer denne risikoen ved bruk av derivater «cross currency rate swaps». Gjennom dette derivatet bytter banken både rentebetaling og hovedstol fra valuta til NOK

med en definert motpart. Kombinasjonen av et obligasjonslån i valuta og en cross-currency rate swap betyr at obligasjonen i praksis blir omgjort fra valuta til et obligasjonslån i NOK basert på NIBOR rente. IFRS medfører imidlertid at endringer i virkelig verdi på derivatet knyttet til endring i cross currency basis swap'en føres i regnskapet under verdiendring finansielle instrumenter.

Per 31. desember 2017 har banken utestående obligasjonslån i valuta på 500 millioner svenske kroner.

Gjensidige Bank ASA har ikke aksjerisiko. Gjensidige Bank ASA har ikke markedsrisiko under pilar 1 fordi banken ikke har handelsportefølje.

Konsentrasjonsrisiko

Konsentrasjonsrisiko er faren for tap som skyldes at banken har store deler av den utlånte kapitalen knyttet opp mot enkeltaktører eller mot avgrensede geografiske eller næringsmessige områder. Konsentrasjonsrisiko blir styrt gjennom bankens risikorammer, og blir målt og vurdert gjennom årlige stresstester/scenarioanalyser på kredittområdet.

Per 31. desember 2017 er porteføljen geografisk veldiversifisert, med størst engasjement i de mest folkerike delene av landet. Det største engasjementet utgjør cirka 308,0 millioner kroner. Eksponeringen relatert til de ti største engasjementene (ramme) utgjør cirka 1.058,5 millioner kroner. Bankens likviditetsreserve er i hovedsak plassert i verdipapirer mot den norske stat og i obligasjoner med fortrinnsrett.

Operasjonell risiko

Med operasjonell risiko menes fare for tap som skyldes menneskelige feil, eksterne hendelser eller svikt og mangler i bankens system, rutiner og prosesser samt compliance og renommé risiko. Banken har en egen hendelsesdatabase for vurdering, oppfølging og lagring av uønskede hendelser.

Avdelingslederne innenfor de ulike operative områder er ansvarlig for å identifisere, begrense og kontrollere de operative risikoene innenfor sine respektive områder. Operasjonelle risikoer identifiseres og kommuniseres via bankens rutiner for internkontroll som testes regelmessig. Oppfølging skjer ved internkontrollansvarlig.

Ledelsen har jevnlig gjennomgang av bankens internkontroll. Banken har en kompleks IKT-infrastruktur som må fungere til enhver tid. Det er derfor ekstra fokus på risikoer relatert til IKT-området.

Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er risikoen for at banken ikke klarer å oppfylle sine forpliktelser og/eller finansiere en økning i eiendeler uten en vesentlig økning i kostnader.

Rammer og retningslinjer for styring av likviditetsrisiko følger av bankens finansstrategi som er vedtatt av styret. Banken har etablert retningslinjer og rammer for likviditetsrisiko og risikotoleranse, retningslinjer for beholdning av likvide eiendeler, retningslinjer for stabil langsiktig finansiering samt beredskapsplaner. Stresstester benyttes til å teste robustheten til bankens likviditetssituasjon.

Likviditetsrisiko som følge av sviktende tilgang på likviditet handler om å ha tilstrekkelig med likvide midler til å dekke inn de forpliktelsene som kommer til forfall. Banken skal ha tilgjengelig en likviditetsreserve (bufferkapital) i kortsiktige innskudd, likvide verdipapirer og/eller kommiterte trekkrettigheter som i en akutt likviditetstørke i markedet frigjør rimelig omstillingstid til å gjennomføre nødvendige tiltak.

Per 31. desember 2017 var likviditetsreserven 6.081,0 millioner kroner fordelt på 430,1 millioner kroner i bankinnskudd og 5.650,8

millioner kroner plassert i rentepapirer. Av sistnevnte var 693,4 millioner kroner plasseringer i obligasjoner med fortrinnsrett fra Gjensidige Bank Boligkreditt AS (eliminert i konsernregnskapet). Likviditetsbeholdningen er tilstrekkelig til å dekke forfall på obligasjonsgjeld de neste 26 måneder. Det er også gjennomført stresstester som beregner banken sitt likviditetsbehov med utgangspunkt i framtidsscenarioer knyttet til en generell finansmarkeds Krise og/eller en bankspesifikk krise.

Tabell 14a – Likviditetsprofil bankvirksomhet 2017

Millioner kroner	< 1 mnd	1-3 mnd	3-12 mnd	1-5 år	> 5 år	Uten restløpetid	Sum
Kontanter og krav på sentralbanker						229,6	229,6
Utlån til og krav på kredittinstitusjoner						200,5	200,5
Utlån til og krav på kunder	440,9	848,6	3.556,0	16.481,4	36.723,5	323,1	58.373,5
Sertifikater, obligasjoner o.a. rentebærende verdipapirer	54,1	207,7	895,4	3.126,6	416,9	394,1	5.094,8
Andre finansielle eiendeler	66,8					129,4	196,1
Derivat - brutto innstrømmer	1,0	5,8	459,0	616,6	169,7		1.252,1
Sum finansielle eiendeler	562,8	1.062,1	4.910,5	20.224,6	37.310,0	1.276,7	65.346,6
Innskudd og forpliktelser til kunder	18.006,0	1.495,0	3.637,4	5,5			23.143,9
Forpliktelser stiftet ved utstedelse av verdipapir	2,3	56,3	1.356,9	18.741,2	4.333,2		24.489,9
Lånetilsagn og unyttede trekkretter	8.101,2						8.101,2
Derivater - brutto utstrømmer	1,9	25,5	385,3	457,6	82,3		952,5
Sum forpliktelser	26.111,4	1.576,8	5.379,5	19.204,3	4.415,5		56.687,5

Tabell 14b – Likviditetsprofil bankvirksomhet 2016

Millioner kroner	< 1 mnd	1-3 mnd	3-12 mnd	1-5 år	> 5 år	Uten restløpetid	Sum
Kontanter og krav på sentralbanker						57,0	57,0
Utlån til og krav på kredittinstitusjoner						63,0	63,0
Utlån til og krav på kunder	335,0	660,7	2.951,5	13.846,5	33.183,9	250,5	51.228,1
Sertifikater, obligasjoner o.a. rentebærende verdipapirer	103,3	6,8	710,0	2.440,5	405,8		3.666,5
Andre finansielle eiendeler	34,5					132,3	166,9
Derivat - brutto innstrømmer	3,7	4,6	119,3	1.130,8	116,4		1.374,8
Sum finansielle eiendeler	476,5	672,2	3.780,7	17.417,9	33.706,1	502,9	56.556,3
Innskudd og forpliktelser til kunder	17.301,8	998,2	2.995,3				21.295,3
Forpliktelser stiftet ved utstedelse av verdipapir	3,5	66,6	1.221,3	17.284,0	2.983,6		21.559,0
Lånetilsagn og unyttede trekkretter	8.239,3						8.239,3
Derivater - brutto utstrømmer	2,6	22,0	89,3	1.022,3	57,3		1.193,6
Sum forpliktelser	25.547,2	1.086,8	4.305,9	18.306,3	3.040,9		52.287,1

Strategisk risiko og forretningsrisiko

Strategisk risiko er risikoen for tap på grunn av manglende evne til å etablere og gjennomføre forretningsplaner og strategier, ta beslutninger, tildele ressurser eller respondere på endringer.

Det viktigste verktøyet for styring av strategisk risiko i Gjensidige er en robust konsernstrategiprosess og en dynamisk resultatstyringsprosess.

Vurdering av strategisk risiko og forretningsrisiko er en naturlig del av strategisk analyse og er integrert i strategiprosessen på konsernledelse- og styrenivå. Risikovurderinger er også en del av oppkjøps- og integrasjonsprosessen. De årlige strategiske risikovurderingsprosessene er integrert i den overordnede planleggingsprosessen i alle relevante divisjoner og datterselskaper.

Strategiske risikoer i virksomheten er dekket i egen risiko- og solvensvurdering (ORSA – Own Risk and Solvency Assessment).

De viktigste styringsdokumenter for styring av strategisk risiko er:

- Konsernets strategi
- Risikoappetitt
- Konsernpolicy for risikostyring og internkontroll

Kapitalstyring

Gjensidige skal ha en kapitalisering som er tilpasset konsernets til enhver tid gjeldende strategiske mål og risikoappetitt. Konsernet skal opprettholde finansiell handlefrihet og samtidig ha en streng kapitaldisiplin som understøtter målsatt egenkapitalavkastning. Fremtidig overskuddskapital skal over tid utbetales til aksjeeierne.

Kapitalisering av konsernet vil være basert på følgende krav for solvensmargin

- Standardformel (SF): 120 - 150 prosent
- Partiell internmodell (PIM): 125 - 175 prosent

Solvensmarginnivåene forventes å ligge i øvre del av intervallet for å støtte en A-rating fra Standard & Poor's eller tilsvarende, for å stabilisere regulære utbytter over tid, for å sikre økonomisk fleksibilitet til mindre oppkjøp og organisk vekst som ikke finansieres gjennom tilbakeholdt resultat, samt å gi en buffer mot regulatorisk usikkerhet.

Alle datterselskaper vil være kapitalisert i samsvar med de respektive lovkravene, mens kapital som overstiger kravene, så langt som mulig vil bli holdt i morselskapet Gjensidige Forsikring ASA. Konsernet vil benytte seg av alle former for Tier 1 og Tier 2 kapital, inkludert ansvarlig lån, på en ansvarlig og verdioptimaliserende måte og innenfor de rammer som myndigheter og ratingbyråene fastsetter.

Kapitalstyringspolicy vedtatt av styret spesifiserer kravene til Gjensidiges kapital. Kapitalstyringen følges opp av en egen avdeling underlagt finansdirektør som påser at kravene gitt av styret etterleves.

For Gjensidige forsikringskonsern er gjeldende regulatorisk krav basert på standardformelen, som er definert i Solvens II-regelverket. Gjensidige har som mål å få godkjent en partiell internmodell for beregning av regulatorisk kapitalkrav. Det er sendt en søknad om godkjenning til Finanstilsynet. Gjensidige mottok tilbakemelding fra Finanstilsynet vedrørende internmodellen etter balansedagen. Se note 23 for nærmere beskrivelse. Gjensidige vil fortsette å bruke internmodellen, slik Gjensidige har definert den, for interne styringsformål.

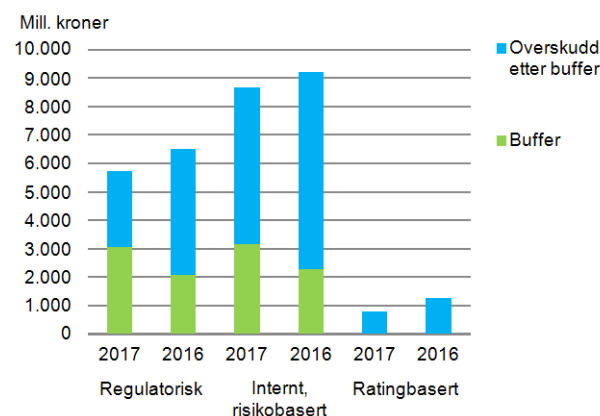
Konsernets solvensmargin ved utgangen av 2017 ble beregnet til å være:

- Regulatorisk krav basert på standardformelen: 137 prosent
- Internt risikobasert krav basert på internmodellen, slik Gjensidige har definert denne: 169 prosent
- Ratingbasert krav: A-rating fra Standard & Poor's: 106 prosent

Tallene er justert for foreslått utbytte på 3,55 milliarder kroner.

Kapitalsituasjonen er basert på Gjensidiges forståelse og tolkning av krav og premisser gitt i lov, forskrift og relevant regelverk.

Figur 6 – Kapitaloverskudd i konsernet fra ulike perspektiver

Regulatorisk kapitalkrav

Det regulatoriske kapitalkravet er beregnet ved bruk av standardformelen i henhold til Solvens II-regler. Kapitalkravet for Gjensidige Forsikring konsern er 15,3 milliarder kroner ved årsslutt. Tellende kapital er 21,1 milliarder kroner. Dette gir en solvensmargin på 137 prosent. Kapitalkravet for Gjensidige Forsikring ASA er 11,2 milliarder kroner. Tellende kapital er 18,9 milliarder kroner. Dette gir en solvensmargin på 169 prosent.

I fremstillingen av regulatoriske kapitalkrav for Gjensidige Forsikring konsern inkluderes tall for bankvirksomheten der det er relevant.

Tabell 15 – Regulatorisk solvenskapitalkrav

Millioner kroner	Gjensidige Forsikring konsern		Gjensidige Forsikring ASA	
	2017	2016	2017	2016
Tellende kapital til å dekke solvenskapitalkravet	21.052,5	20.377,9	18.877,4	18.625,0
Solvenskapitalkrav	15.311,0	13.879,8	11.206,2	10.262,3
Overskuddskapital	5.741,4	6.498,2	7.671,2	8.362,8
Solvensmargin	137,5 %	146,8 %	168,5 %	181,5 %

I tillegg til solvenskapitalkravet er det definert et absolutt minimum kapitalbehov. Sistnevnte kalles minstekapitalkrav for selskaper og minimum konsolidert solvenskapitalkrav for konsernet. Hvis kapitalen faller under dette nivået vil det for selskapet eller konsernet være forbudt å fortsette virksomheten. Merk at minimum konsolidert solvenskapitalkrav gjelder for forsikringskonsernet, eksklusive banken.

Tabell 16 – Regulatorisk minstekapitalkrav

Millioner kroner	Gjensidige Forsikring konsern		Gjensidige Forsikring ASA	
	2017	2016	2017	2016
Tellende kapital til å dekke minstekapitalkravet / minimum konsolidert solvenskapitalkrav konsern	13.980,9	14.065,2	16.281,4	16.124,4
Minstekapitalkrav / minimum konsolidert solvenskapitalkrav konsern	5.457,2	5.280,5	4.702,1	4.618,0
Overskuddskapital	8.523,7	8.784,7	11.579,3	11.506,4
Minstekapitalkrav-margin	256,2 %	266,4 %	346,3 %	349,2 %

Tellende kapital til å møte solvenskapitalkravet er differansen mellom eiendeler og forpliktelser beregnet i henhold til Solvens II prinsipper, og det er justert for foreslått utbytte og ansvarlig lånekapital.

Tabell 17 – Tellende kapital til å dekke solvenskapitalkrav

Millioner kroner	Gjensidige Forsikring konsern		Gjensidige Forsikring ASA	
	2017	2016	2017	2016
Eiendeler minus forpliktelser i henhold til Solvens II prinsipper (forsikring)	17.741,7	17.650,4	20.193,2	19.842,1
Egne aksjer	(0,0)	(0,1)	(0,0)	(0,1)
Foreslått utbytte	(3.550,0)	(3.400,0)	(3.550,0)	(3.400,0)
Ansvarlig lån (forsikring)	2.541,8	2.487,5	2.234,3	2.183,0
Basiskapital	16.733,4	16.737,8	18.877,4	18.625,0
Kapital andre finansielle sektorer	4.319,1	3.640,1		
Sum tellende kapital til å dekke solvenskapitalkrav	21.052,5	20.377,9	18.877,4	18.625,0

De viktigste forskjellene mellom verddivurdering i henhold til Solvens II-prinsipper og regnskapsprinsipper er:

- Immaterielle eiendeler er verdsatt til null under Solvens II
- Hold-til-forfall-obligasjoner er vurdert til virkelig verdi under Solvens II, mens amortisert kost brukes for regnskapsformål
- Forsikringstekniske avsetninger er vurdert annerledes (se nedenfor for mer informasjon)
- Kundefordringer verdsettes til null i Solvens II, da kontantstrømmen relatert til disse inngår i beregningen av forsikringstekniske avsetninger (premieavsetningen)
- Garantiordningen er behandlet som en forpliktelse under Solvens II, mens det regnes som egenkapital i henhold til regnskapsprinsipper
- Ulik verddivurdering av utsatt skatt som følge av forskjellene ovenfor

Ifølge Solvens II-prinsipper er forsikringstekniske avsetninger gitt ved summen av et beste estimat og en risikomargin. For skade- og helseforsikring kan beste estimat for forsikringstekniske avsetninger deles opp i premieavsetninger og erstatningsavsetninger. Tabellene nedenfor viser de forsikringstekniske avsetningene for Gjensidige Forsikring ASA og for Gjensidige Forsikring konsern i henhold til Solvens II-prinsipper og regnskapsprinsipper.

Tabell 18a – Forsikringstekniske avsetninger for Gjensidige Forsikring konsern

Millioner kroner	2017			2016		
	Regnskap (IFRS)	Solvens II	Forskjell	Regnskap (IFRS)	Solvens II	Forskjell
Erstatningsavsetninger for skade- og helseforsikring	31.322,7	30.604,0	(718,6)	31.357,4	30.413,2	(944,2)
Premieavsetninger for skade- og helseforsikring	10.067,6	2.374,6	(7.692,9)	9.632,8	2.095,7	(7.537,1)
Forsikringstekniske avsetninger for livsforsikring (beste estimat)	28.583,8	26.750,2	(1.833,7)	23.189,6	21.457,7	(1.731,9)
Risikomargin		2.158,8	2.158,8		2.313,9	2.313,9
Sum forsikringstekniske avsetninger	69.974,1	61.887,6	(8.086,4)	64.179,7	56.280,4	(7.899,4)

Tabell 18b – Forsikringstekniske avsetninger for Gjensidige Forsikring ASA

Millioner kroner	2017			2016		
	Regnskap (NGAAP)	Solvens II	Forskjell	Regnskap (NGAAP)	Solvens II	Forskjell
Erstatningsavsetninger for skade- og helseforsikring	30.676,6	29.944,3	(732,3)	30.802,6	29.844,9	(957,7)
Premieavsetninger for skade- og helseforsikring	8.835,9	1.963,0	(6.873,0)	8.642,2	1.768,2	(6.874,0)
Risikomargin		1.580,1	1.580,1		1.670,8	1.670,8
Sum forsikringstekniske avsetninger	39.512,5	33.487,4	(6.025,1)	39.444,8	33.283,8	(6.161,0)

Erstatningsavsetningene for skade- og helseforsikringer er diskontert i Solvens II, mens erstatningsavsetningene (med unntak av erstatningsavsetninger for arbeidsskadeproduktet i Danmark og ansvarsforsikring for motorvogn i Sverige) ikke er diskontert i regnskapsstallene. Alle øvrige forutsetninger for Solvens II formål er identiske med de regnskapsmessige forutsetninger.

Premieavsetningene for skade- og helseforsikringer i Solvens II er beregnet som nåverdien av fremtidige kontantstrømmer for ikke avløpt risiko for kontrakter innen kontraktens grense. Premieavsetningene i henhold til regnskapsprinsipper tilsvarer ikke avløpt risiko av forfalt premie for kontrakter som gjelder på verdsettelsestidspunktet, hvor det ikke gjøres fradrag for eventuelle kostnader før den forfalte premien periodiseres. Den praktiske konsekvensen av denne forskjellen er i hovedsak at forventet fremtidig overskudd for kontraktene Gjensidige er ansvarlig for inkluderes som tellende kapital i Solvens II-balansen. At premieavsetningene i Solvens II er diskontert gir også en forskjell.

Forsikringstekniske avsetninger for livsforsikring er basert på en markedsverdi-tilnærming i henhold til Solvens II-prinsipper, hvor fremtidige kontantstrømmer diskonteres med Solvens II rentekurven. Dette er forskjellig fra regnskapsprinsipper hvor den garanterte renten benyttes. For forsikringer med investeringsvalg er den største forskjellen mellom Solvens II og regnskap at fremtidig fortjeneste tas høyde for ved beregning av forsikringstekniske avsetninger i henhold til Solvens II-prinsipper.

En risikomargin inkluderes i de forsikringstekniske avsetningene i henhold til Solvens II-prinsipper. Risikomargin beregnes som kostnaden ved å ha nødvendig kapital for eventuelt å avvikle virksomheten.

Merk at Solvens II rentekurver, uten volatilitetsjustering, benyttes for å beregne forsikringstekniske avsetninger. Ingen overgangsregler benyttes.

Tellende kapital er delt inn i tre kapitalgrupper i henhold til Solvens II-regelverket. Gjensidige har i hovedsak kapital i kapitalgruppe 1, som regnes for å være kapital av beste kvalitet. Av samlet tellende kapital fra kapitalgruppe 1 kommer 1.031 millioner kroner fra kapitalgruppe 1 med begrensninger. Dette er markedsverdien av obligasjon utstedt av Gjensidige Forsikring ASA (nominelt beløp 1 000 millioner kroner). For Gjensidige Forsikring konsern inkluderer kapital i kapitalgruppe 1 også kapital i kapitalgruppe 1 fra banksektoren. Kapital i kapitalgruppe 1 med begrensninger fra banksektoren utgjør 370 MNOK (nominelt beløp 370 millioner kroner) og består av obligasjoner utstedt av Gjensidige Bank ASA.

Kapital i kapitalgruppe 2 for Gjensidige Forsikring konsern og Gjensidige Forsikring ASA består av avsetning til naturskadepital og ansvarlig lånekapital. Naturskadepital er kapital som bare kan

brukes til å dekke krav etter naturskader, men som i en insolvent situasjon også kan benyttes til å dekke andre forpliktelser. Ansvarlig lånekapital består av obligasjoner utstedt av Gjensidige Forsikring ASA (nominelt beløp på 1.200 millioner kroner), Gjensidige Pensjonsforsikring AS (nominelt beløp på 300 millioner kroner) og Gjensidige Bank ASA (nominelt beløp på 450 millioner kroner). Markedsverdien av disse lånene er 1.960 millioner kroner per 31. desember 2017.

Gjensidige har ikke kapital i kapitalgruppe 3.

Detaljer om hybridkapital er spesifisert i note 18.

Tabell 19 – Tellende kapital til å dekke solvenskapitalkrav delt inn i kapitalgrupper

Millioner kroner	Gjensidige Forsikring konsern		Gjensidige Forsikring ASA	
	2017	2016	2017	2016
Kapitalgruppe 1	16.758,8	16.199,6	15.341,0	15.200,8
<i>Herav; Kapitalgruppe 1 - med begrensninger, forsikring</i>	<i>1.031,3</i>	<i>1.025,0</i>	<i>1.031,3</i>	<i>1.025,0</i>
<i>Herav; Kapitalgruppe 1 - med begrensninger, andre finansielle sektorer</i>	<i>369,6</i>	<i>298,2</i>		
Kapitalgruppe 2	4.293,7	4.178,4	3.536,4	3.424,2
<i>Herav; Naturskadepital</i>	<i>2.333,4</i>	<i>2.266,2</i>	<i>2.333,4</i>	<i>2.266,2</i>
<i>Herav; Ansvarlig lån fra forsikring</i>	<i>1.510,5</i>	<i>1.462,5</i>	<i>1.203,0</i>	<i>1.158,0</i>
<i>Herav; Ansvarlig lån fra andre finansielle sektorer</i>	<i>449,8</i>	<i>449,6</i>		
Sum tellende kapital til å dekke solvenskapitalkravet	21.052,5	20.377,9	18.877,4	18.625,0

Det er restriksjoner på hvor mye kapital i kapitalgruppe 2 som kan benyttes til å dekke minstekapitalkravet. Kun 20 prosent av minstekapitalkravet kan dekkes av kapital i kapitalgruppe 2. Tellende kapital til å dekke minstekapitalkravet og minimum konsolidert solvenskapitalkrav er derfor lavere enn tellende kapital til å dekke solvenskapitalkrav.

Tabell 20 – Tellende kapital til å dekke minstekapitalkrav delt inn i kapitalgrupper

Millioner kroner	Gjensidige Forsikring konsern		Gjensidige Forsikring ASA	
	2017	2016	2017	2016
Kapitalgruppe 1	12.889,4	13.009,1	15.341,0	15.200,8
<i>Herav; Kapitalgruppe 1 - med begrensninger</i>	<i>1.031,3</i>	<i>1.025,0</i>	<i>1.031,3</i>	<i>1.025,0</i>
Kapitalgruppe 2	1.091,4	1.056,1	940,4	923,6
Sum tellende basiskapital til å dekke minstekapitalkravet / minimum konsolidert solvenskapitalkrav konsern	13.980,9	14.065,2	16.281,4	16.124,4

Solvenskapitalkravet er bygget opp for å ta høyde for ulike risikokilder. De viktigste risikoene for Gjensidige Forsikring ASA og Gjensidige Forsikring konsern er skade-, helseforsikringsrisiko og markedsrisiko. Skade- og helseforsikringsrisiko er hovedsakelig knyttet til usikkerhet i forsikringsresultatet for det neste året (premierisiko), samt risikoen for at erstatningsavsetningene ikke er tilstrekkelige (reserverisiko). Motpartsrisiko og operasjonell risiko bidrar også til kapitalkravet. Det oppstår en diversifiseringsfordel siden ikke alle risikoene vil inntreffe på samme tid. Kapitalbehovet er også justert for en fremtidig skattefordel som vil oppstå dersom et økonomisk tap tilsvarende størrelsen på kapitalkravet inntreffer. Denne skattefordelen kan bare innregnes dersom det er rimelig å anta at selskapet er i stand til å fortsette med sin virksomhet etter et slikt tap.

Tabell 21 – Regulatorisk kapitalkrav

Millioner kroner	Gjensidige Forsikring konsern		Gjensidige Forsikring ASA	
	2017	2016	2017	2016
Tellende kapital	21.052,5	20.377,9	18.877,4	18.625,0
Kapitalkrav for skade- og helseforsikringsrisiko	7.984,5	8.110,7	7.790,3	7.896,7
Kapitalkrav for livsforsikringsrisiko	1.292,1	1.323,7		
Kapitalkrav for markedsrisiko	7.656,9	6.509,3	7.963,5	6.550,9
Kapitalkrav for motpartsrisiko	466,3	496,8	507,1	468,7
Diversifisering	(3.941,4)	(3.757,0)	(3.065,9)	(2.779,5)
Basis solvenskapitalkrav	13.458,4	12.683,5	13.195,0	12.136,8
Operasjonell risiko	965,4	936,9	861,6	857,9
Justeringer (risikoreduserende effekt av utsatt skatt)	(3.163,3)	(3.115,3)	(2.850,4)	(2.732,5)
Gjensidige Bank	4.050,6	3.374,8		
Sum kapitalkrav	15.311,0	13.879,8	11.206,2	10.262,3
Solvensmargin	137,5 %	146,8 %	168,5 %	181,5 %

Minstekapitalkravet skal være mellom 25 prosent og 45 prosent av solvenskapitalkravet. Minstekapitalkravet for Gjensidige Forsikring ASA er 4.702,1 millioner kroner, som utgjør 42 prosent av solvenskapitalkravet.

Minimum konsolidert solvenskapitalkrav for Gjensidige Forsikring konsern er 5.457,2 millioner kroner.

Det regulatoriske kapitaloverskuddet for Gjensidige Forsikring konsern, Gjensidige Forsikring ASA og datterselskaper er gitt i tabellen nedenfor.

Tabell 22 – Regulatorisk overskuddskapital

Millioner kroner	2017	2016
Gjensidige Forsikring konsern	5.741,4	6.498,2
Gjensidige Forsikring ASA	7.671,2	8.362,8
Nykredit Forsikring A/S	198,1	198,3
ADB Gjensidige	55,6	94,9
Gjensidige Pensjonsforsikring AS	472,4	437,2
Gjensidige Bank konsern	268,5	258,7
Møhlholm Forsikring A/S	35,3	

Det foreligger enkelte restriksjoner på Gjensidige Forsikring ASA og Gjensidige Pensjonsforsikring AS sine muligheter til å få tilgang til eller bruke konsernets eiendeler, samt å gjøre opp konsernets forpliktelser. Konsernbidrag må, sammen med utbytte, ikke overstige forsvarlig utdeling av utbytte basert på selskapets soliditet og drift. Utdelinger fra forsikringsselskapene må ligge innenfor årets resultat. Ønskes det delt ut mer enn dette kreves det forhåndsgodkjenning av Finanstilsynet.

Internt risikobasert kapitalkrav

Det interne risikobaserte kapitalkravet er basert på Gjensidiges partielle internmodell. Den partielle internmodellen dekker markedsrisiko samt skade- og helseforsikringsrisiko i Norge, Sverige og Danmark. Tellende kapital beregnes også basert på Solvens II-prinsipper, men skiller seg noe fra det regulatoriske perspektivet siden risikomarginen beregnes på grunnlag av den partielle internmodellen i stedet for standardformelen.

Ratingbasert krav

Ratingkravet gir det laveste kapitaloverskuddet på konsernnivå. Gjensidige har som målsetting å ha en kredittvurdering ("financial strength rating") 'A' fra Standard & Poor's eller tilsvarende fra et annet ratingselskap. Dette er oppfylt ved at selskapet har rating 'A' fra Standard & Poor's. Vurderingen er gjenstand for årlig gjennomgang.

Innføring av Solvens II-regelverket

Solvens II-regelverket trådte i kraft 1. januar 2016. Kapitalsituasjonen er beregnet basert på Gjensidiges forståelse og tolkning av krav og premisser gitt i lov og forskrift.

Videre er det fortsatt noe usikkerhet knyttet til beregning av kapitalkrav og tellende kapital under Solvens II. Av størst betydning for skadeforsikringsselskaper er skattemessig konsekvens av mulig overgang til Solvens II-prinsipper for beregning av tekniske avsetninger, samt behandling av garantiavsetning og beregning av risikoreduserende effekt av utsatt skatt i kapitalkravet.

Behandlingen av forsikringstekniske avsetninger ble tatt opp av Finanstilsynet i et brev av juni 2014. I august 2015 trakk Finansdepartementet høringsforslaget om skatt på forsikringstekniske avsetninger, og saken ble utsatt. I statsbudsjettet for 2018 er det antydning at nye regler snart vil komme på høring, men det er fortsatt uavklart om og eventuelt hvordan de nye fradragsreglene vil bli endret. Etter Gjensidiges vurdering skal ikke overgang til Solvens II medføre vesentlige endringer i skatteposisjon og Gjensidige forventer at endelig regelverk vil gjenspeile dette.

Finanstilsynet argumenterer for at garantiavsetningen skal behandles som en forpliktelse under Solvens II. Gjensidige er av den oppfatning at særnorske avsetninger som faktisk er et egenkapitalelement, bør behandles som solvenskapital. Selskapet vil fortsette å arbeide for et regelverk i tråd med dette. Inntil endelig avklaring foreligger er garantiavsetningen behandlet som forpliktelse under Solvens II.

Det er usikkerhet knyttet til risikoreduserende effekt av utsatt skatt som det tas høyde for i beregningen av kapitalkravet. Dette er en skattefordel som vil oppstå dersom Gjensidige skulle få et økonomisk tap på størrelse med kapitalkravet. En slik effekt kan bare tas hensyn til dersom det er sannsynlig at fortsatt drift av selskapet er mulig, og det er et fremtidig overskudd som gjør det mulig å utnytte denne fordelene. Det pågår et internasjonalt arbeid som kan resultere i mer spesifikke kriterier for beregning av den

risikoreduserende effekten av utsatt skatt. Dette kan føre til endringer i kapitalkravet.

Stresstest

Stresstest for Gjensidige Forsikring konsern er definert i kapitalstyringspolicyen vedtatt av styret. Hovedformålet med stresstesten er å demonstrere at det er tilstrekkelig kapital som følge av ekstreme, men mulige hendelser. Stresstesten utføres ved å summere opp sannsynlige tap fra de ulike forretningsområdene. Stressparametre for investeringer er valgt slik at de gjenspeiler en tapssannsynlighet i ett av 200 kvartaler. Det er tatt hensyn til diversifisering ved å velge diversifiserte stressparametre. Skatteeffekter tas hensyn til ettersom en utsatt skattefordel vil oppstå etter et stort økonomisk tap.

Stresstesten utføres månedlig. Det er fastsatt en regel for eskalering til konsernsjef eller styret dersom solvensmarginen er under de forhåndsdefinerte nivåene.

Stresstesten utføres for Gjensidige Forsikring konsern, inkludert Gjensidige Pensjonsforsikring AS.

Resultatet av stresstesten ved utgangen av 2017 og 2016 er presentert nedenfor.

Tabell 23a – Stresstest finansielle aktiva 2017

Millioner kroner	Scenario	Verdifall
Markedsrisiko		(2.273,4)
Forsikringsrisiko (skade og liv)	Forventet tap CR>100	(705,0)
Kapital, Gjensidige Bank	ICAAP	(100,0)
Skatt	Positiv effekt av redusert skatt	467,7
Redusert kapitalkrav etter stress	Effekt av lavere balanse etter stress	450,6
Pensjonsforpliktelser	Lønn, G-Regulering, Dødelighet	(82,3)
Redusert overskudd etter stress		(2.242,5)
Effekt på overskudd		
Tellende kapital før stress		21.052,5
Kapitalkrav før stress		15.311,0
Overskudd uten buffer før stress		5.741,4
Overskudd uten buffer etter stress		3.499,0
Solvensmargin etter stress		123,5 %
Solvensmargin før stress		137,5 %

Tabell 23b – Stresstest finansielle aktiva 2016

Millioner kroner	Scenario	Verdifall
Markedsrisiko		(2.284,9)
Forsikringsrisiko (skade og liv)	Forventet tap CR>100	(645,0)
Kapital, Gjensidige Bank	ICAAP	(100,0)
Skatt	Positiv effekt av redusert skatt	501,8
Redusert kapitalkrav etter stress	Effekt av lavere balanse etter stress	389,2
Redusert overskudd etter stress		(2.138,8)
Effekt på overskudd		
Tellende kapital før stress		20.377,9
Kapitalkrav før stress		13.879,8
Overskudd uten buffer før stress		6.498,2
Overskudd uten buffer etter stress		4.359,4
Solvensmargin etter stress		132,3 %
Solvensmargin før stress		146,8 %

Følgende forutsetninger gjøres i stresstesten:

- Aksjerisiko stresses med 17 prosent. Inkluderer stress på alle aksjer, inkludert hedgefond og private equity.
- Renterisiko beregnes med 50 bp økning i rentekurven. Inkluderer effekt på både eiendeler og forpliktelser.
- Eiendom stresses med 10 prosent.
- Kredittmarginrisiko: 0 prosent tap på obligasjoner utstedt av stat og kommuner, 1 prosent tap på danske realkreditobligasjoner og obligasjoner med fortrinnsrett, 1,9 prosent tap på lånefond med sikret gjeld og 2,7 prosent tap på øvrige obligasjoner.
- Forsikringsrisiko: For skade- og helseforsikring er forventet tap definert som forventet tap gitt at combined ratio overstiger 100 (kalkulert i internmodell). For livsforsikring er stress fastsatt ut fra tap i død-, opplevelses- og uføreforsikring med sannsynlighet 1 av 200 på kvartalsvis basis (kalkulert i standardformelen).
- Kapital, Gjensidige Bank: Kapitalunderskudd for å oppfylle regulatoriske krav for Gjensidige Bank gitt at krisescenario i ICAAP oppstår.
- Skatteeffekt: Et tap som følge av verdifall i stresstesten inntreffer vil medføre at skatten reduseres, som vil gi en positiv effekt.

4. Segmentinformasjon

Konsernet har seks rapporteringspliktige segmenter, som beskrevet nedenfor, som tilbyr ulike produkter og tjenester innenfor ulike geografiske områder. Konsernets rapporteringspliktige segmenter er identifisert med utgangspunkt i konsernets internrapportering. Konsernsjefen avholder jevnlig resultatsikringsmøter med sine tilrapporterende ledere for de ulike segmentene, hvor det fokuseres på fremtidige tiltak som sikrer resultat og leveranser.

Skadeforsikring er konsernets kjernevirksomhet. Skadeforsikring er inndelt i fire segmenter hovedsakelig basert på kundens geografiske plassering. Øvrige virksomhetssegmenter leverer produkter og tjenester hovedsakelig til kunder i Norge.

Beskrivelse av segmentene

Skadeforsikring Privat

Privatsegmentet tilbyr et bredt spekter av skadeforsikringsprodukter og -tjenester i det norske privatmarkedet, blant annet forsikringer tilknyttet motorvogn, bolig, person og fritid.

Skadeforsikring Næringsliv

Næringslivssegmentet tilbyr et bredt spekter av skadeforsikringsprodukter til næringslivs-, landbruks- og kommunemarkedet i Norge, blant annet forsikringer tilknyttet motorvogn, bygning, person, landbruk og marine/transport.

Skadeforsikring Norden

Segmentet Norden omfatter konsernets virksomhet i det danske og svenske privat-, og næringslivs- og kommunemarkedet, blant annet forsikringer tilknyttet motorvogn, eiendom, person, ansvar, landbruk og fritid.

Skadeforsikring Baltikum

Gjensidiges baltiske virksomhet selger skadeforsikringsprodukter til privat- og næringslivsmarkedet i Latvia, Litauen og Estland, blant annet forsikringer tilknyttet motorvogn, eiendom og person.

Pensjon

Pensjon skal bidra til breddesalg til skadeforsikringskunder i Norge og tilbyr pensjonsprodukter hovedsakelig til det norske næringslivsmarkedet. Pensjonsproduktene omfatter blant annet innskuddsbasert tjenestepensjon med tilhørende risikodekninger ved uførhet og død, privat pensjonssparing og individuell uførepensjon. Spareproduktene omfatter blant annet ferdige fondspakker, fond fra velrennomerte forvaltere og aktiv forvaltning.

Bank

Gjensidige Bank er en nettbank som skal bidra til breddesalg til skadeforsikringskunder i Norge. Banken tilbyr boliglån, bilfinansiering, usikrede lån, sparing, kredittkort og dagligbanktjenester til privatpersoner og landbruk.

Beskrivelse av segmentenes inntekter og kostnader

Segmentinntekter defineres som premieinntekter for skadeforsikring, premieinntekter og forvaltningsinntekter mv. for Pensjon og renteinntekter og lignende inntekter og andre inntekter for Bank.

Segmentkostnader defineres som erstatningskostnader mv. for skadeforsikring og for Pensjon, rentekostnader mm. for Bank, driftskostnader for samtlige segmenter, samt netto inntekter fra investeringer for Pensjon og Bank.

Segmentresultat defineres som forsikringsresultat for skadeforsikring og resultat før skattekostnad for Pensjon og Bank.

Endring i segmentene

Som følge av fusjonen mellom Gjensidige Bank ASA (GB) og Gjensidige Investeringsrådgivning AS (GIR) i 2017, er evalueringen av GIR flyttet fra Gjensidige Pensjon og Sparing Holding AS til GB fra 1. januar 2017. Det nye navnet på det tidligere Pensjon og sparing segmentet er Pensjon. Sammenligningstall er endret tilsvarende.

Millioner kroner	Skadeforsikring															
	Privat		Næringsliv		Norden		Baltikum		Pensjon		Bank		Eliminerings mv. ¹		Sum	
	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016
Segmentinntekter	8.516,5	8.291,3	7.300,5	7.257,4	6.563,5	5.917,8	1.074,7	1.036,3	1.963,1	1.563,0	1.647,9	1.479,6	(52,2)	(54,1)	27.014,0	25.491,4
Segmentinntekter	8.516,5	8.291,3	7.300,5	7.257,4	6.563,5	5.917,8	1.074,7	1.036,3	1.963,1	1.563,0	1.647,9	1.479,6	(52,2)	(54,1)	27.014,0	25.491,4
Sum segmentinntekter ²	8.516,5	8.291,3	7.300,5	7.257,4	6.563,5	5.917,8	1.074,7	1.036,3	1.963,1	1.563,0	1.647,9	1.479,6	(52,2)	(54,1)	27.014,0	25.491,4
- Erstatningskostnader, rentekostnader, tap mv.	(5.226,2)	(5.030,8)	(4.825,6)	(4.825,1)	(5.354,9)	(4.739,6)	(736,0)	(748,4)	(1.661,8)	(1.283,5)	(649,8)	(680,1)	(258,9)	(172,0)	(18.713,3)	(17.479,6)
- Driftskostnader	(1.090,3)	(1.063,8)	(840,1)	(801,1)	(1.016,1)	(930,9)	(345,9)	(387,4)	(227,3)	(191,1)	(412,5)	(406,5)	(568,4)	(287,2)	(4.500,6)	(4.068,0)
+ Netto inntekter fra investeringer									29,7	26,4	26,7	46,1	1.972,5	2.123,5	2.029,0	2.196,1
Segmentresultat/resultat før skattekostnad	2.200,0	2.196,7	1.634,8	1.631,3	192,4	247,3	(7,2)	(99,5)	103,7	114,8	612,3	439,1	1.093,1	1.610,3	5.829,1	6.139,9
Tap ved verdifall goodwill												(1,5)				(1,5)

¹ Eliminerings mv. består av konserntilleggs eliminerings og kostnader som ikke er direkte henførbare til det enkelte segment, samt storskader på 220,6 millioner kroner (205,5).

² Det er ingen betydelige inntekter mellom segmentene på dette nivået i 2017 og 2016.

5. Aksjer i tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet

Millioner kroner	Forretnings- kontor	Eierandel	Kostpris 31.12.2017	Balanseført verdi 31.12.2017	Kostpris 31.12.2016	Balanseført verdi 31.12.2016
Tilknyttede selskaper						
FDC A/S	Ballerup, Danmark	33,3 %	5,2	42,4	5,2	27,8
Felleskontrollert virksomhet						
Oslo Areal AS	Oslo, Norge	50,0 %	1.086,9	1.817,0	1.086,9	1.573,8
Sum tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet			1.092,2	1.859,4	1.092,2	1.601,6

Millioner kroner	Eiendeler	Egenkapital	Gjeld	Inntekter	Resultat	Resultat inntektsført
For hele selskapet 2017						
Tilknyttede selskaper - tilleggsinformasjon						
FDC A/S	171,9	63,9	108,1	387,7	30,1	11,7
Andre						0,1
Felleskontrollert virksomhet - tilleggsinformasjon						
Oslo Areal AS						244,0
Sum tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet						
	171,9	63,9	108,1	387,7	30,1	255,8

For hele selskapet 2016						
Tilknyttede selskaper - tilleggsinformasjon						
FDC A/S	171,3	54,2	117,1	373,9	3,7	1,7
Andre						7,5
Felleskontrollert virksomhet - tilleggsinformasjon						
Oslo Areal AS						175,0
Sum tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet						
	171,3	54,2	117,1	373,9	3,7	184,2

For hele selskapet		
Felleskontrollert virksomhet - tilleggsinformasjon		
Oslo Areal AS		
Millioner kroner	2017	2016
Resultatposter		
Driftsinntekter	417,5	423,0
Resultat etter skattekostnad	491,2	350,0
Finansiell stilling - enkeltposter		
Omløpsmidler	34,9	34,6
Anleggsmidler	7.697,2	6.691,6
Kontantekvivalenter	53,1	46,2
Annen gjeld	910,9	784,4
Gjeld nærstående	3.240,3	2.840,4
Egenkapital	3.634,1	3.147,6
Fordringer på felleskontrollert virksomhet		
Oslo Areal AS		
Millioner kroner	2017	2016
Gjensidiges andel av utlån	1.620,1	1.420,2
Sum fordringer på felleskontrollert virksomhet	1.620,1	1.420,2

For samtlige investeringer tilsvarer stemmeandel eierandel.

Gjensidige og AMF Pensionsforsikring (AMF) eier Oslo Areal AS sammen som en felleskontrollert virksomhet (50/50), da hver av partene har rett til sin andel av ordningens netto eiendeler. Partene vil gjøre felles investeringer i det norske eiendomsmarkedet gjennom Oslo Areal. Investeringen er regnskapsført til kostpris med 1,1 milliarder kroner ved årsslutt. Gjensidige Forsikring har gitt et utlån til Oslo Areal som ved årsslutt beløp seg til 1,6 milliarder kroner. Lånet er rentebærende.

En del av avtalen er at Gjensidige, gjennom en prisjusteringsmekanisme, var eksponert for utviklingen i eiendomsmarkedet med et beløp tilsvarende halvparten av inntektene i perioden frem til 31. desember 2016. Gjensidige hadde

derfor en høyere eiendomseksponering i denne perioden enn 50 prosent eierandel i Oslo Areal. Avtalen ble innregnet til virkelig verdi og den urealiserte gevinsten var innregnet med 54,5 millioner kroner per 31. desember 2016.

Oslo Areal har inngått kontraktmessige forpliktelser til å investere cirka 490,0 millioner kroner (30,0) i eksisterende og nye eiendommer. Forpliktelsen forfaller i perioden frem til 31. desember 2018.

6. Netto inntekter fra investeringer

Millioner kroner	2017	2016
Netto inntekter og gevinster/(tap) fra investeringer i datterselskaper, tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet		
Netto inntekter fra datterselskaper, tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet	50,9	94,2
Nedskrivning av datterselskaper, tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet	(50,9)	(94,2)
Netto gevinster/(tap) ved realisasjon av datterselskaper, tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet	255,8	184,1
Sum netto inntekter og gevinster/(tap) fra investeringer i datterselskaper, tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet	255,8	184,1
Netto inntekter og gevinster/(tap) fra eiendom		
<i>Investerings eiendommer</i>		
Netto verdiregulering investeringseiendom	(54,5)	38,4
Netto gevinster/(tap) ved realisasjon av investeringseiendommer	97,1	
Sum netto inntekter og gevinster/(tap) fra investeringseiendommer	42,6	38,4
<i>Eierbenyttede eiendommer</i>		
Leieinntekter fra eierbenyttede eiendommer		0,1
Netto gevinster/(tap) ved realisasjon av eierbenyttede eiendommer	2,8	0,4
Administrasjonskostnader knyttet til eierbenyttede eiendommer		(0,1)
Sum netto inntekter og gevinster/(tap) fra eierbenyttede eiendommer	2,8	0,4
Sum netto inntekter og gevinster/(tap) fra eiendom	45,4	38,8
Netto inntekter og gevinster/(tap) fra finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet, øremerket		
<i>Aksjer og andeler</i>		
Utbytteinntekter	12,8	46,8
Urealiserte gevinster/(tap) fra aksjer og andeler	(228,3)	(369,8)
Netto gevinster/(tap) ved realisasjon av aksjer og andeler	855,3	553,0
Sum netto inntekter og gevinster/(tap) fra aksjer og andeler	639,8	230,0
<i>Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning</i>		
Netto renteinntekter/(-kostnader) fra obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	239,8	288,9
Urealiserte gevinster/(tap) fra obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	112,6	175,8
Netto gevinster/(tap) ved realisasjon av obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	48,9	239,3
Sum netto inntekter og gevinster/(tap) fra obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	401,3	704,0
<i>Derivater</i>		
Netto renteinntekter/(-kostnader) fra derivater	11,2	24,3
Urealiserte gevinster/(tap) fra derivater	107,5	231,7
Netto gevinster/(tap) ved realisasjon av derivater	89,2	9,6
Sum netto inntekter og gevinster/(tap) fra derivater	208,0	265,6
Sum netto inntekter og gevinster/(tap) fra finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet, øremerket	1.249,1	1.199,7
Netto inntekter og gevinster/(tap) fra obligasjoner som holdes til forfall		
Netto renteinntekt på obligasjoner som holdes til forfall	65,0	137,3
Urealiserte gevinster/(tap) fra obligasjoner som holdes til forfall	0,8	2,1
Realiserte gevinster/(tap) fra obligasjoner som holdes til forfall	(1,0)	(5,1)
Netto gevinster/(tap) fra valutaomregning av obligasjoner som holdes til forfall	16,5	181,2
Sum netto inntekter og gevinster/(tap) fra obligasjoner som holdes til forfall	81,3	315,6
Netto inntekter og gevinster/(tap) fra utlån og fordringer		
Netto renteinntekter/(-kostnader) fra utlån og fordringer	682,8	749,9
Netto gevinster/(tap) fra utlån og andre fordringer	(9,6)	(3,2)
Netto gevinster/(tap) fra valutaomregning av utlån og andre fordringer	40,0	(21,6)
Sum netto inntekter og gevinster/(tap) fra utlån og fordringer	713,2	725,1
Netto inntekter og gevinster/(tap) fra finansielle forpliktelser målt til amortisert kost		
Netto renteinntekter/(-kostnader) fra ansvarlig lån	(41,9)	(37,9)
Sum netto inntekter og gevinster/(tap) fra finansielle forpliktelser målt til amortisert kost	(41,9)	(37,9)
Netto andre finansinntekter/(-kostnader) ¹	(269,4)	10,1
Diskontering av erstatningsavsetning klassifisert som rentekostnad	(70,5)	(44,9)
Endring i diskonteringssats erstatningsavsetning	66,0	(194,5)
Sum netto inntekter fra investeringer	2.029,0	2.196,1
Spesifikasjoner		
Renteinntekter og -kostnader for finansielle eiendeler og forpliktelser som ikke er regnskapsført til virkelig verdi over resultatet		
Samlede renteinntekter for finansielle eiendeler som ikke er regnskapsført til virkelig verdi over resultatet	738,8	886,8
Samlede rentekostnader for finansielle forpliktelser som ikke er regnskapsført til virkelig verdi over resultatet	(42,0)	(40,7)

¹ Netto andre finansinntekter/(-kostnader) inkluderer finansinntekter og -kostnader som ikke er henførbare til enkeltklasser av finansielle eiendeler eller forpliktelser, samt finansielle administrasjonskostnader.

7. Kostnader

Millioner kroner	2017	2016
Driftskostnader		
Avskrivning og verdiendringer (note 11 og note 12) ekskl. avskrivning eiendommer	294,0	247,9
Lønns- og personalkostnader (note 8)	2.973,3	2.411,0
IKT-kostnader	484,6	496,5
Juridisk og annen bistand	110,9	82,3
Provisjonskostnader	597,5	683,5
Andre kostnader ¹	40,4	146,8
Sum driftskostnader	4.500,6	4.068,0
Øvrige spesifikasjoner		
Lønns- og personalkostnader		
Lønn	2.169,4	2.137,0
Arbeidsgiveravgift	487,4	451,1
Pensjonskostnader - innskuddsbasert pensjonsordning (note 10 inkl. arbeidsgiveravgift)	243,3	229,0
Pensjonskostnader - ytelsesbasert pensjonsordning (note 10 inkl. arbeidsgiveravgift)	58,4	(419,5)
Aksjebasert betaling (note 22)	14,9	13,7
Sum lønns- og personalkostnader	2.973,3	2.411,3
Godtgjørelse til revisor (inkl. mva.)		
Lovpålagt revisjon ²	4,7	5,5
Attestasjonstjenester	0,1	0,1
Rådgivning - annen rådgivning	1,6	1,9
Rådgivning - skatt	0,4	0,1
Sum godtgjørelse til revisor (inkl. mva.)	6,7	7,6

¹ Andre kostnader inkluderer kostnadsreduksjoner for Gjensidige Forsikring ASA i forbindelse med oppgaver utført for datterselskaper, samt kostnadsallokeringer til erstatninger og finans.

² Tall for 2017 gjelder ny revisor.

8. Lønn og godtgjørelser

Gjennomsnittlig antall ansatte i konsernet var 3.850 (4.029).

Styrets erklæring om fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse

Gjensidiges godtgjørelsespolitikk

Konsernet har etablert en godtgjørelsesordning som gjelder alle ansatte. Ordningen er ment å sikre at Gjensidige tiltrekker seg og beholder medarbeidere som presterer, utvikler seg, lærer og deler. Godtgjørelsen skal være konkurransedyktig, men ikke lønnsledende. Det forventes at de ansatte har et helhetlig syn på hva konsernet tilbyr av godtgjørelse og goder. Konsernets godtgjørelsesordninger skal være åpne og prestasjonsbaserte, slik at de i så stor grad som mulig oppleves som rettferdige og forutsigbare. Det skal være samsvar mellom avtalt prestasjon og den godtgjørelsen som gis.

Retningslinjer for godtgjørelse og karriereutvikling skal knyttes til oppnåelse av konsernets uttrykte strategiske og økonomiske mål og verdigrunnlag, hvor både kvantitative og kvalitative målsettinger tas med i vurderingen. Målekriteriene skal fremme ønsket bedriftskultur og langsiktig verdiskapning, og så langt det er mulig ta hensyn til faktiske kapitalkostnader. Godtgjørelsesordningen skal bidra til å fremme og gi incentiver til god risikostyring, motvirke for høy risikotaking og bidra til å unngå interessekonflikter. Fast grunnlønn skal være hovedelement i den samlede godtgjørelsen, som for øvrig består av variabel godtgjørelse, pensjon, forsikringsordninger og naturalytelser. Variabel godtgjørelse skal benyttes for å belønne prestasjoner som overgår forventninger, hvor både resultater og atferd i form av etterlevelse av kjerneverdier, merkevare og ledelsesprinsipper skal vurderes.

Variabel godtgjørelse skal være resultatavhengig uten å være risikodrivende, og skal reflektere både selskapets, divisjonens, avelingens og individets resultater og bidrag. Øvrige kompensasjonselementer som tilbys skal ansees attraktive av både nye og nåværende ansatte. Det finnes en øvre grense for variabel godtgjørelse.

Konsernledelsen er definert som ledende ansatte, og de har ansvar for aktiviteter som kan være avgjørende for selskapets risikoeksponering. Nivået på godtgjørelse vil ta hensyn til både kvalitative kriterier til deres rolle, og kvantitative kriterier, i tillegg til en individuell vurdering av deres påvirkning på selskapets risiko.

Beslutningsprosess

Styret har opprettet et godtgjørelsesutvalg som består av tre medlemmer; styrets leder og to styremedlemmer.

Godtgjørelsesutvalget skal forberede saker for styret, og har i hovedsak ansvar for å:

- Utarbeide forslag til og følge opp praktiseringen av konsernets retningslinjer og rammer for godtgjørelse
- Årlig vurdere og foreslå godtgjørelse til konsernsjef og revisjonsdirektør
- Årlig vurdere og foreslå målkort for konsernsjef
- Være rådgiver for konsernsjef vedrørende den årlige vurderingen av godtgjørelse til konsernledelsen
- Vurdere administrasjonens forslag til «Erklæring om fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte» jf. Allmennaksjeloven § 6-16a
- Vurdere andre vesentlige personalrelaterte forhold for ledende ansatte

Veiledende retningslinjer for det kommende regnskapsåret

Godtgjørelse til konsernsjef

Konsernsjefens lønn og øvrige økonomiske ytelser fastsettes av styret på bakgrunn av en helhetlig vurdering hvor det tas hensyn til Gjensidiges godtgjørelsesordning og markedslønn for tilsvarende type stilling.

Fastlønnen vurderes årlig og fastsettes på bakgrunn av lønnsutviklingen i samfunnet generelt og finansnæringen spesielt. Variabel godtgjørelse (bonus) fastsettes av styret basert på avtalte

mål og leveranser, og kan utgjøre inntil 50 prosent av den faste årslønnen inklusive feriepengene. Variabel godtgjørelse opptjenes årlig, og er basert på samlet vurdering av finansielle og ikke-finansielle prestasjoner over de to siste årene. Variabel godtgjørelse inngår ikke i pensjonsgrunnlaget. Ved vurderingen tas det hensyn til foretakets overordnede resultatmål for egenkapitalavkastning justert for ekstraordinære utbytter og transaksjoner og combined ratio, samt utviklingen i kundetilfredshet. I tillegg vektlegges konsernsjefens personlige bidrag til konsernets utvikling og resultater, etterlevelse av konsernets visjon, verdier, etiske retningslinjer og ledelsesprinsipper.

Variabel godtgjørelse knyttet til Gjensidiges resultater fastsettes ut fra resultater siste to år. Halvparten av den variable godtgjørelsen gis i form av et løfte om aksjer i Gjensidige Forsikring ASA, hvor 1/3 tildeles hvert av de kommende tre år. Den ikke utbetalte bundne variable godtgjørelsen kan reduseres dersom etterfølgende resultater og utvikling tilsier at den ble basert på uriktige forutsetninger. Konsernsjefen gis ikke resultatbaserte ytelser utover nevnte bonus, men kan i tillegg gis naturalytelser som firmabil og dekning av utgifter til elektronisk kommunikasjon. Tildeling av naturalytelser skal ha sammenheng med konsernsjefens funksjon i konsernet, og for øvrig være i tråd med markedsmessig praksis.

Konsernsjefen har pensjonsalder på 62 år. Det åpnes for å fratre ved fylte 60 år dersom styret eller konsernsjefen selv ønsker det. Konsernsjefen har pensjonsrettigheter i henhold til Gjensidiges lukkede ytelsespensjonsordning. I henhold til hans ansettelsesavtale har han rett til en pensjon på 100 prosent av årslønnen ved avgang ved fylte 62 år, og deretter nedtrappende til 70 prosent av lønn fra fylte 67 år ved full opptjeningsperiode.

Ved fratreden ved 60 år er det tilsvarende avtalefestet nedtrapping fra 100 prosent ved fratreden til 70 prosent ved fylte 67 år. Fra fylte 67 år beregnes pensjonen ut fra selskapets ordinære opptjeningsstid på 30 år, og utgjør 70 prosent av fast lønn med full opptjeningsstid. Bilordning og øvrige goder opprettholdes frem til fylte 67 år.

Konsernsjefen har en oppsigelsestid på seks måneder, og ingen avtale om etterlønn eller sluttvederlag ved fratredelse.

Godtgjørelse til ledende ansatte og ansatte som kan påvirke konsernets risiko vesentlig

Godtgjørelse til konsernledelsen fastsettes av konsernsjefen, etter rammer drøftet med godtgjørelsesutvalget og basert på retningslinjer fastsatt av styret. Konsernets veiledende retningslinjer legges tilsvarende til grunn for øvrige ledende ansatte og ansatte som kan påvirke risikoen vesentlig.

Den totale godtgjørelsen fastsettes ut fra behovet for å gi konkurransedyktige betingelser i de ulike forretningsområdene, og skal bidra til å tiltrekke seg og beholde ledere med ønsket kompetanse og erfaring som fremmer konsernets verdigrunnlag og utvikling.

Fastlønnen vurderes årlig og fastsettes på bakgrunn av lønnsutviklingen i samfunnet generelt og finansnæringen spesielt. Variabel godtgjørelse (bonus) til ledende ansatte opptjenes årlig, og baseres på en samlet vurdering av finansielle og ikke-finansielle prestasjoner over de to siste årene. Ved vurderingen tas det hensyn til en kombinasjon av foretakets overordnede resultatmål for egenkapitalavkastning justert for ekstraordinære utbytter og transaksjoner og combined ratio, samt utviklingen i kundetilfredshet. I tillegg vurderes måloppnåelse i vedkommende forretningsenhet, samt personlige bidrag, knyttet til etterlevelse av konsernets visjon, verdier, etiske retningslinjer og ledelsesprinsipper. Halvparten av den variable godtgjørelsen gis i form av et løfte om aksjer i Gjensidige Forsikring ASA, hvor en tredjedel tildeles hvert av de kommende tre år. Den ikke utbetalte bundne variable godtgjørelsen kan reduseres dersom etterfølgende resultater og utvikling tilsier at den ble basert på uriktige forutsetninger.

Individuell variabel godtgjørelse kan utgjøre inntil 30 prosent av årslønnen inklusive feriepengene. Variabel lønn inngår ikke i pensjonsgrunnlaget.

Konsernsjefen kan etter samråd med godtgjørelsesutvalget gjøre avvik for spesielle stillinger hvis det er nødvendig for å gi konkurransedyktige betingelser. Tildeling av naturalytelser til ledende ansatte skal ha sammenheng med deres funksjon i konsernet og for øvrig være i tråd med markedsmessig praksis.

Medlemmer av konsernledelsen har en pensjonsalder på 62 år, med opptjening 62-67 år basert på antall år i konsernledelsen. Ett medlem har i tråd med nasjonal lovgivning 70 år som fratrede alder. Av nåværende medlemmer av konsernledelsen, er fem medlemmer av den lukkede norske ytelsespensjonsordningen. Disse har ved full opptjening rett til en pensjon på 70 prosent av sluttlønnen ved full opptjeningsperiode 30 år. Tre medlemmer er deltakere i selskapets innskuddsbaserte pensjonsordning. Selskapet opprettholder individuell pensjonsavtale for ett medlem av konsernledelsen.

Medlemmer i konsernledelsen har en oppsigelsestid på seks måneder. Ett av medlemmene har en avtale om inntil 12 måneders lønn dersom vedkommende sies opp og oppsigelsen ikke skyldes vesentlige mislighold. Øvrige medlemmer av konsernledelsen har ingen avtaler om sluttvederlag eller etterlønn.

Det eksisterer ingen etterlønsordninger for ledere som fratrer sin stilling i Gjensidige Forsikring ASA i Norge utover den ene ovennevnte avtalen. I overenstemmelse med praksis i Danmark og Baltikum er det enkelte individuelle avtaler om etterlønn i forbindelse med fratreden i Gjensidige Forsikring ASA i Danmark og Baltikum.

Godtgjørelse til ansatte med kontrolloppgaver

Godtgjørelse til ansatte med kontroll- og overvåkningsoppgaver skal være uavhengig av resultatet i virksomheten de har ansvaret for.

Ingen ledende ansatte med kontroll- og overvåkningsoppgaver har i dag variable bonusordninger, men får ta del i den kollektive bonusen på lik linje med øvrige ansatte. Fastlønnen baseres på konsernets generelle prinsipper om konkurransedyktig, men ikke lønnsledende avlønning.

Tildeling av pensjon og naturalytelser følger konsernets generelle ordning.

Godtgjørelse til tillitsvalgte samt øvrige ansatte med tilsvarende godtgjørelse som ledende ansatte

Godtgjørelse vil tilsvarende følge ovennevnte retningslinjer. Det er per i dag ingen slike ansatte.

Bindende retningslinjer for aksjer, tegningsretter m.v. for det kommende regnskapsåret

Av variabel godtgjørelse opptjent i 2017 for konsernsjef og andre ansatte som er omfattet av forskrift om godtgjørelse i finansinstitusjoner, vil 50 prosent av brutto opptjent variabel godtgjørelse gis i form av et løfte om aksjer i Gjensidige Forsikring ASA. Aksjene tildeles med en tredjedel hvert av de kommende tre år.

Aksjespareprogram

Styret har vedtatt å videreføre konsernets aksjespareprogram for ansatte i 2018. Konsernsjef og ledende ansatte har på lik linje med øvrige ansatte i Gjensidige adgang til å delta i programmet. Etter gjeldende program kan den ansatte spare gjennom lønnstrekk for kjøp av aksjer i Gjensidige Forsikring ASA for inntil 75.000 kroner per år. Kjøp skjer kvartalsvis etter offentliggjøring av resultatene. Det gis et tilskudd på 20 prosent av kjøpesummen, begrenset oppad til 1.500 kroner i 2016 og 3.000 kroner fra 2017. For de som beholder aksjene og fortsatt er ansatt i konsernet, tildeles en bonusaksje for hver fjerde aksje man har eid i mer enn to år.

Redegjørelse for lederlønnspolitikken i foregående regnskapsår

I samsvar med retningslinjene, har en medarbeider i finansavdelingen fått mulighet for inntil 50 prosent variabel godtgjørelse. Styret bekrefter for øvrig at retningslinjene om lederlønn for 2017 gitt i fjorårets erklæring, har blitt fulgt.

Lønn og andre goder til konsernledelse og styrende organer
2017

Tusen kroner	Fast lønn/honorar	Opp-tjent variabel lønn	Beregnet verdi av totale fordeler i annet enn kontanter	Opptjente rettigheter i regnskap året for pensjonsordning ⁵	Årets opp-tjening aksje-basert avlønn-ing	Antall tildelte, ikke frigitte aksjer	Antall inn-løste aksjer	Antall aksjer ute-stående ⁶	Eier antall aksjer	Fra-tred-elses-vilkår
Konsernledelsen										
Helge Leiro Baastad, konsernsjef	5.082,7	957,7	187,7	1.434,8	959,9	8.695	9.741	17.616	49.264	²
Jørgen Inge Ringdal, konserndirektør	2.649,4	356,3	195,7	632,1	358,4	2.913	3.222	5.639	22.143	²
Kim Rud-Petersen, konserndirektør	3.045,6	316,3	290,1	639,8	294,6	2.578	3.496	5.953	11.438	
Hege Yli Melhus Ask, konserndirektør (1.8.17-31.12.17) ⁹	2.788,3	176,9	160,0	437,0	174,1	1.941	2.112	3.204	12.367	³
Catharina Hellerud, konserndirektør	2.985,5	376,5	163,8	440,4	378,7	3.115	3.726	6.338	17.650	³
Sigurd Austin, konserndirektør	2.854,1	417,5	158,4	606,4	414,7	3.229	3.422	6.331	11.766	³
Kaare Østgaard, konserndirektør	2.806,9	334,3	209,9	749,8	331,5	2.601	3.326	5.402	13.326	³
Mats C. Gottschalk, konserndirektør	2.991,2	466,0	161,0	460,7	468,2	3.288	3.893	6.786	13.254	³
Jostein Amdal, konserndirektør	2.828,8	384,5	161,7	456,4	386,6	835	148	970	13.906	
Krister Georg Aanesen, konserndirektør (1.1.17-31.7.17) ^{1, 10}	847,4	185,4	66,4	159,2	171,3	662	60	799	1.368	
Styret										
Inge K. Hansen, leder	624,9		15,4						12.253	
Gisele Marchand ⁷	423,0								1.481	
Knud Peder Daugaard (1.1.17-6.4.17) ^{1, 8}	184,0		0,6							
John Giverholt	306,0								3.500	
Anne Marie Nyhammer, ansattrepresentant ⁴	275,0									
Gunnar Mjåtvædt, ansattrepresentant ^{4, 8}	275,0								2.081	
Per Arne Bjørge ⁸	404,5		1,9						10.542	
Mette Rostad (1.1.17-6.4.17) ¹	143,2								1.000	
Tine Wollebakk (1.1.17-31.5.17) ^{1, 8}	247,2									
Lotte Kronholm Sjøberg, ansattrepresentant ⁴	306,0								582	
Eivind Elnan (6.4.17-31.12.17) ¹	139,5		4,9						700	
Hilde Merete Nafstad (6.4.17-31.12.17) ^{1, 8}	189,5								446	

¹ Oppgitt godtgjørelse gjelder perioden vedkommende har innehatt posisjonen/vervet.² 62 år, 100 prosent lønn avtrappende til 70 prosent ved 67 år i henhold til opptjeningsstid, deretter trer de ordinære bestemmelser om pensjon i Gjensidige Forsikring i kraft.³ 62 år, 70 prosent lønn til 67 år i henhold til opptjeningsstid, deretter trer de ordinære bestemmelser om pensjon i Gjensidige Forsikring i kraft.⁴ For ansattrepresentanter er kun godtgjørelsen for det gjeldende verv oppgitt.⁵ Alle, med unntak av en person i konsernledelsen er omfattet av konsernets pensjonsordninger, ytelsesbaserte eller innskuddsbaserte.⁶ Inkluderer bonusaksjer i aksjespareordningen. Se nærmere beskrivelse av ordningen og betingelser i note 22.⁷ Godtgjørelsen inkluderer honorar som leder i revisjonsutvalget honorert med 148 tusen kroner for 2017.⁸ Godtgjørelsen inkluderer honorar i øvrige utvalg.⁹ Hege Yli Melhus Ask har vært i permisjon fra 1. januar til 31. juli. Hennes godtgjørelse er presentert for året som helhet.¹⁰ Konstituert konserndirektør for Hege Yli Melhus Ask fra 1. januar til 31. juli.

Lønn og andre goder til konsernledelse og styrende organer
2016

Tusen kroner	Fast lønn /honorar	Opp- tjent varia- bel lønn	Beregnet verdi av totale fordeler i annet enn kontanter	Opptjente rettigheter i regnskap såret for pensjons- ordning ⁵	Årets opp- tjening aksje- basert avlønn- ing	Antall tildelte, ikke frigitte aksjer	Antall inn- løste aksjer	Antall aksjer ute- stående ⁶	Eier antall aksjer	Fra- tred- elses- vilkår
Konsernledelsen										
Helge Leiro Baastad, konsernsjef	4.927,7	998,9	129,2	1.594,7	1.119,0	8.109	11.465	18.662	43.491	²
Jørgen Inge Ringdal, konserndirektør	2.582,6	339,3	196,4	722,5	380,3	2.399	3.864	5.948	19.811	²
Martin Danielsen, konserndirektør (1.1.16-30.9.16) ¹	1.810,6	20,0	19,3	560,0		2.286	3.501	5.325		³
Kim Rud-Petersen, konserndirektør	2.940,0	423,7	231,6	617,6	422,3	3.123	4.021	6.871	9.698	
Hege Yli Melhus Ask, konserndirektør (1.1.16-30.9.16) ⁹	2.668,1	247,7	160,6	470,9	260,6	1.039	3.221	3.375	11.204	³
Catharina Hellerud, konserndirektør	2.910,2	360,6	165,0	486,7	404,2	2.835	4.387	6.949	15.055	³
Cecilie Ditlev-Simonsen, konserndirektør (1.1.16-11.11.16) ¹	1.874,7	20,0	146,4	423,2		2.295	3.358	5.341		³
Sigurd Austin, konserndirektør	2.725,5	375,2	132,0	614,9	397,8	2.809	3.821	6.524	9.349	³
Kaare Østgaard, konserndirektør	2.732,3	304,9	171,3	763,6	324,7	2.432	3.866	6.127	11.103	³
Mats C. Gottschalk, konserndirektør	2.913,3	379,6	157,5	486,2	425,4	3.135	4.441	7.391	10.569	³
Jostein Amdal, konserndirektør (1.10.16-31.12.16) ¹	781,1	104,4	40,8	97,5	117,2	32	38	283	13.193	
Krister Georg Aanesen, konserndirektør (1.10.16-31.12.16) ^{1, 10}	662,3	90,5	37,7	57,5	80,7	25		197	854	
Styret										
Inge K. Hansen, leder	544,8		7,3						12.253	
Trond V. Andersen (1.1.16-6.4.16) ¹	139,8		7,9							
Hans-Erik Andersson (1.1.16-6.4.16) ^{1, 7}	180,0		4,5							
Gisele Marchand ⁷	412,5		1,5						1.481	
Knud Peder Daugaard (7.4.16-31.12.16) ^{1, 8}	159,8		3,6						3.000	
John Giverholt (7.4.16-31.12.16) ¹	135,5		1,5							
Anne Marie Nyhammer, ansattrepresentant (1.9.16-31.12.16) ¹	22,6									
Kjetil Kristensen, ansattrepresentant (1.1.16-31.8.16) ^{1, 4, 8}	317,2									
Gunnar Mjåtvedt, ansattrepresentant ^{4, 8}	364,0								1.975	
Per Arne Bjørge ⁸	364,0		2,9						10.542	
Mette Rostad	268,0		2,1						1.550	
Tine Wollebakk ^{1, 8}	299,6		1,5							
Lotte Kronholm Sjøberg, ansattrepresentant ⁴	268,0		5,9						429	
Styret, vararepresentanter										
Tore Vågsmyr, ansattrepresentant (1.1.16-6.4.16) ^{1, 4}									702	
Ellen Kristin Enger, ansattrepresentant (1.1.16-6.4.16) ^{1, 4}									577	

Kontrollkomité og representantskap er avviklet fra og med 1. januar 2016.

¹ Oppgitt godtgjørelse gjelder perioden vedkommende har innehatt posisjonen/vervet.² 62 år, 100 prosent lønn avtrappende til 70 prosent ved 67 år i henhold til opptjeningstid, deretter trer de ordinære bestemmelser om pensjon i Gjensidige Forsikring i kraft.³ 62 år, 70 prosent lønn til 67 år i henhold til opptjeningstid, deretter trer de ordinære bestemmelser om pensjon i Gjensidige Forsikring i kraft.⁴ For ansattrepresentanter er kun godtgjørelsen for det gjeldende verv oppgitt.⁵ Alle, med unntak av en person i konsernledelsen er omfattet av konsernets pensjonsordninger, ytelsesbaserte eller innskuddsbaserte.⁶ Inkluderer bonusaksjer i aksjespareordningen. Se nærmere beskrivelse av ordningen og betingelser i note 22.⁷ Godtgjørelsen inkluderer deltagelse som leder i revisjonsutvalget honorert med 144,5 tusen kroner for 2016.⁸ Godtgjørelsen inkluderer deltagelse i revisjonsutvalget honorert med 96,0 tusen kroner for 2016.⁹ Hege Yli Melhus Ask har vært i permisjon fra 1. oktober til 31. desember. Hennes godtgjørelse er presentert for året som helhet.¹⁰ Konstituert konserndirektør for Hege Yli Melhus Ask fra 1. oktober til 31. desember.

9. Skatt

Millioner kroner	2017	2016
Spesifikasjon av skattekostnad		
Betalbar skatt	(977,9)	(1.419,9)
Korreksjon tidligere år	(72,0)	(23,3)
Endring utsatt skatt	(259,9)	(30,9)
Sum skattekostnad	(1.309,8)	(1.474,1)
Forpliktelser ved utsatt skatt og eiendeler ved utsatt skatt		
Forpliktelser ved utsatt skatt og eiendeler ved utsatt skatt nettoføres når det foreligger en juridisk rett til å motregne slike eiendeler/forpliktelser, og når forpliktelser ved utsatt skatt/eiendeler ved utsatt skatt tilhører det samme skatteregimet. Motregnede beløp er som følger:		
Skatteøkende midlertidige forskjeller		
Eiendom, anlegg og utstyr og immaterielle eiendeler	572,5	96,2
Aksjer, obligasjoner og øvrige verdipapirer	856,9	196,9
Gevinst- og tapskonto	156,5	210,7
Pensjonsmidler		29,6
Fradragsberettiget egenkapital (Sikkerhetsavsetning)	3.459,5	3.437,3
Sum skatteøkende midlertidige forskjeller	5.045,4	3.970,7
Skattereduserende midlertidige forskjeller		
Utlån og fordringer	(32,5)	(111,7)
Avsetninger for forpliktelser	(323,2)	(342,1)
Pensjonsforpliktelser	(372,3)	
Forsikringstekniske forpliktelser	(2,2)	(15,0)
Andre skattereduserende forskjeller	(46,2)	(58,4)
Sum skattereduserende midlertidige forskjeller	(776,3)	(527,3)
Fremførbart underskudd	(38,9)	(54,8)
Nedvurdering av eiendeler ved utsatt skatt		(0,3)
Netto midlertidige forskjeller	4.230,2	3.388,3
Netto forpliktelser ved utsatt skatt/(eiendeler ved utsatt skatt)	1.065,5	852,6
Herav ikke utlignet eiendeler ved utsatt skatt	11,3	19,1
Forpliktelser ved utsatt skatt	1.076,8	871,7
Avstemming av skattekostnad		
Resultat før skattekostnad	5.829,1	6.139,9
Beregnet skatt av resultat før skattekostnad (25 %)	(1.457,3)	(1.535,0)
Skatteeffekten av		
Forskjell i skattesats i utenlandske datterselskaper	(4,6)	(13,6)
Nedvurdering og reversering av fremførbart underskudd i datterselskaper	(10,1)	(26,5)
Mottatt utbytte	3,0	38,0
Skattefrie inntekter og kostnader	237,9	81,3
Ikke fradragsberettigede kostnader	(6,7)	5,0
Korreksjon tidligere år	(72,0)	(23,3)
Sum skattekostnad	(1.309,8)	(1.474,1)
Effektiv skattesats	22,5 %	24,0 %
Fremførbart underskudd		
2019		
2020		
2021		
2022		
2023		
Senere eller ingen utløpstid	38,9	54,8
Sum fremførbart underskudd	38,9	54,8
Endring i utsatt skatt		
Forpliktelser ved utsatt skatt per 1. januar	852,5	822,9
Endring utsatt skatt innregnet i resultatet	259,9	30,9
Endring utsatt skatt innregnet direkte i balansen		
Pensjoner	(85,7)	(39,6)
Kjøpte og solgte selskaper	34,7	40,6
Valutakursdifferanse	4,4	(2,2)
Netto forpliktelser ved utsatt skatt per 31. desember	1.065,8	852,5

Skatt innregnet i andre inntekter og kostnader

Utsatt skatt pensjoner	85,7	39,6
Betalbar skatt på omregningsdifferanser	(88,2)	66,7
Sum skatt innregnet i andre inntekter og kostnader	(2,5)	106,3

Skattekostnad

I forbindelse med omdanning av Gjensidige Forsikring BA til ASA har Finansdepartementet samtykket i at Gjensidige Forsikring på nærmere vilkår fritas for den skattemessige gevinstbeskatningen ved overføring av virksomheten til det nystiftede allmennaksjeselskapet. Konsekvensene av skattelempevedtaket er innarbeidet i skattekostnaden og skatteforpliktelsene fra fjerde kvartal 2010. Skattelempevedtaket innebærer økt kompleksitet og til dels skjønsmessige vurderinger, noe som medfører en økt usikkerhet for skattekostnaden og skatteforpliktelsene frem til alle effekter er sluttvurdert av skattemyndighetene.

I februar 2015 mottok Gjensidige et kontorvedtak fra Sentralskattekontoret for storbedrifter i forbindelse med skattemessig gevinstberegning av omdanningen av Gjensidige Forsikring fra BA til ASA i 2010. Vedtaket medfører at den betalbare

skatten for 2010 reduseres med om lag 35 millioner kroner. For de påfølgende år vil skatten bli ytterligere redusert med totalt om lag 137 millioner kroner med kjente skattesatser. Gjensidigestiftelsen mottok tilsvarende vedtak, og vi er informert om at de har påklaget dette på bakgrunn av at det ikke er grunnlag for endring og at skattekontoret har lagt til grunn feil verdiansettelse i sitt vedtak. Gjensidige er enig i Gjensidigestiftelsens vurdering. En endring av vedtaket vedrørende Gjensidigestiftelsen vil få konsekvenser for Gjensidige, jfr nevnte effekter som da ikke blir realisert. Klagen er fortsatt til behandling hos Skatteklagenemnda.

Naturskadekapital

Naturskadekapital behandles skattemessig som permanent forskjell og det avsettes ikke utsatt skatt.

10. Pensjon

Gjensidige Forsikring er forpliktet til å ha en tjenstepensjonsordning etter lov om obligatorisk tjenstepensjon. Selskapets pensjonsordninger oppfyller lovens krav.

Gjensidige har både innskuddsbaserte og ytelsesbaserte pensjonsordninger for sine ansatte. Den ytelsesbaserte pensjonsordningen er lagt i en egen pensjonskasse og er lukket for nyansatte. Nyansatte blir meldt inn i den innskuddsbaserte pensjonsordningen.

Innskuddsbasert pensjonsordning

Innskuddspensjon er en privat pensjonsordning som er et supplement til folketrygden. Ytelsene fra pensjonsordningen kommer i tillegg til alderspensjon fra folketrygden. Pensjonsalder er 70 år.

Den innskuddsbaserte ordningen er en ordning hvor Gjensidige betaler faste innskudd til et fond eller en pensjonskasse, og hvor det ikke foreligger noen juridisk eller underforstått forpliktelse til å betale ytterligere innskudd.

Videre inngår i ordningen uførepensjon, ektefelle-/samboerpensjon og barnepensjon etter nærmere bestemte regler.

Med virkning fra og med 2016 har Gjensidige endret sine innskuddssatser og knekkpunkt som en tilpasning til ny lov om foretakspensjon. De nye satsene er syv prosent av lønn mellom 0 og 7,1 G og 20 prosent av lønn mellom 7,1 og 12 G.

Filialene og enkelte av datterselskapene til Gjensidige Forsikring har tilsvarende innskuddsbasert pensjonsordning som Gjensidige Forsikring i Norge.

Ytelsesbasert pensjonsordning**Beskrivelse av ordningen**

Alderspensjonen sammen med ytelser fra folketrygden og hensyntatt eventuelle fripoliser fra tidligere arbeidsforhold utgjør cirka 70 prosent av lønn ved fratredealder, forutsatt full opptjeningsstid på 30 år. Pensjonsalderen er 70 år, men for assurandørene gjelder en pensjonsalder på 65 år.

Den ytelsesbaserte ordningen er en ordning som gir de ansatte kontraktsmessige rettigheter til fremtidige pensjonsytelser. Videre inngår i ordningen uførepensjon, ektefelle-/samboerpensjon og barnepensjon etter nærmere bestemte regler.

I tillegg har Gjensidige pensjonsforpliktelser overfor enkelte arbeidstakere ut over den ordinære kollektivavtalen. Dette gjelder ansatte med lavere pensjonsalder, arbeidstakere med lønn over 12G og tilleggspensjoner.

Den ordinære alderspensjonen er en sikret ordning hvor arbeidsgiver bidrar med innbetaling til pensjonsmidler. Pensjon ut over den ordinære kollektivavtalen er en usikret ordning som betales over driften.

Med virkning fra og med 2016 har Gjensidige fjernet KPI-reguleringen av løpende pensjoner. Regnskapsmessig ble dette behandlet som en planendring. Det ble innregnet en inntekt på cirka 480 millioner kroner i pensjonskostnaden og pensjonsforpliktelsen ble redusert tilsvarende.

Aktuarielle forutsetninger

Fastsatte aktuarielle forutsetninger fremkommer av tabellen. Diskonteringsrenten er den forutsetningen som har størst innvirkning på verdien av pensjonsforpliktelsen. Lønnsregulering, pensjonsregulering og G-regulering er basert på historiske observasjoner og forventet fremtidig inflasjon. Lønnsveksten er satt til 3,1 prosent, som i fjor, og er justert for alder basert på en avtagende lønnskurve. Den ettårige nominelle lønnsveksten 2017/18 er beregnet til 1,5 prosent, tilsvarende som i fjor. Årsaken til den lave lønnsveksten er at pensjonsordningen er lukket for nye medlemmer og at gjennomsnittlig alder for ansatte medlemmer er 56,1 år.

Diskonteringsrenten er basert på en rentekurve som fastsettes med utgangspunkt i OMF-renten (obligasjoner med fortrinnsrett). Diskonteringsrenten er basert på observerte renter frem til cirka ti år. Markedets langsiktige syn på rentenivå er estimert basert på realrentekrav, inflasjon og fremtidig kredittrisiko. I perioden mellom de observerte renter og de langsiktige markedsforventninger er det gjort en interpolasjon. Det er således beregnet en diskonteringskurve for hvert år som det skal utbetales pensjon.

Gjensidige benyttet frem til og med 2016 GAP07, som er en dynamisk dødelighetsmodell som tar hensyn til forventet utvikling i levealder. I 2017 er K2013BE benyttet, da denne estimerer forventet levealder på en bedre måte enn GAP07 viste seg å gjøre.

Sensitivitetsanalysen er basert på at kun én forutsetning endres om gangen og at alle andre holdes konstant. Dette er sjelden tilfelle da flere av forutsetningene samvarierer. Sensitivitetsanalysen er utarbeidet ved bruk av samme metode som er lagt til grunn i den aktuarielle beregningen av pensjonsforpliktelsen i balansen.

Risiko

Risiko i netto pensjonsforpliktelse er en kombinasjon av selve pensjonsordningen, pensjonsforpliktelsen, pensjonsmidler, finansieringsnivå og samvariasjon mellom pensjonsforpliktelser og pensjonsmidler.

Gjensidige er utsatt for finansiell risiko siden pensjonsmidlene forvaltes i Gjensidige Pensjonskasse som en investeringsvalgportefølje. Finansiell risiko er knyttet til investeringer i aksjer, rentebærende verdipapirer og eiendom. Investeringer foretas hovedsakelig i verdipapirfond og obligasjoner. Den finansielle risikoen omfatter aksje-, rente-, kreditt-, valuta- og likviditetsrisiko, hvorav den største risikofaktoren er renterisiko. Finansiell risiko i pensjonsmidler estimeres ved bruk av definerte stressparametere for hver aktivaklasse samt forutsetninger om hvordan utviklingen i de ulike aktivaklassene samvarierer.

Renterisiko

Pensjonsmidlenes eksponering mot renterisiko ansees som moderat som følge av at markedsverdiene på durasjon er på cirka 2,5 år. Porteføljeverdien vil falle med cirka 2,5 prosent ved et parallelt skift i rentekurven på pluss ett prosentpoeng.

Pensjonsforpliktelsene er eksponert mot renterisiko. Diskonteringsrenten er sammensatt av markedsrenter i ti år, fra år 20 er det lagt langsiktige likevektsrenter til grunn, og mellom år ti og år 20 interpoleres det lineært mellom markedsrenter og langsiktige likevektsrenter. Et skift i markedsrentene vil dermed direkte påvirke verdien av kontantstrømmene frem til år ti og deretter gi fallende effekt de neste ti årene. Fra år 20 vil markedsrentene kun ha marginal effekt.

Pensjonsforpliktelsen vil stige med 12,1 prosent ved et parallelt skift i hele rentekurven (rentefall) på minus ett prosentpoeng. Verdien vil falle med ca. 9,7 prosent ved en renteøkning på ett prosentpoeng.

Sammenhengen mellom pensjonsforpliktelsene og pensjonsmidlene gjør at Gjensidige innregner et eiendelstak siden ikke alle pensjonsmidler kan benyttes til å betale fremtidige premier. Dette medfører at effekten av en rentenedgang vil være begrenset til de forpliktelsene som er henført til dagens ansatte og at forpliktelser henført til pensjonister blir relativt uforandret. Rentenedgang er den største risikoen på grunn av forpliktelsens lange løpetid. Renteoppgang leder til et fall i pensjonsforpliktelsene, men mye av fallet vil lede til økt potensiell pensjonsregulering. 32 prosent av pensjonsmidlene henføres til dagens ansatte. Over tid vil imidlertid ansatte stadig få en lavere andel av pensjonsmidlene som følge av fratreden og overgang til pensjon. Dermed vil en større andel av avkastning tilfalle pensjonister og tidligere ansatte og mindre til arbeidsgiver. Dette er innarbeidet i eiendelstak-vurderingen.

Kreditrisiko

Pensjonsmidlenes eksponering mot kreditrisiko ansees som moderat. Kredittrisikoen styres gjennom rammer for største engasjement og rating på enkeltinvesteringer. Hovedtyngden av pensjonskassens renteinvesteringer skal være innenfor «investment grade». Over fem prosent av pensjonskassens renteinvesteringer har en svakere rating enn BBB. Obligasjoner som ikke er ratet utgjør 37 prosent. Dersom kreditrisiko på global basis økte med en faktor tilsvarende den faktoren som brukes i stresstester for pensjonskasser (tilsvarende en forverring mot 99,5 prosent percentilen) ville det lede til et fall på cirka ti prosent i obligasjonsporteføljen. Dette vil tilsvare en gjennomsnittlig spreadutgang på 2,1 prosent.

Pensjonsforpliktelsene er eksponert mot noe kreditrisiko da den norske OMF-renten, som er utgangspunkt for fastleggelsen av diskonteringsrente, inneholder en viss kreditrisiko.

Kredittpåslag (mot ti år swap) per 31. desember 2017 var 0,52 prosent.

Basert på samme stresstest som for pensjonsmidlene, ville forpliktelsene synke med cirka 11,7 prosent basert på en spreadutgang på 0,9 prosent.

Samlet sett ville reduksjonen i forpliktelsene være noe høyere enn fallet i verdien av pensjonsmidlene.

Levetid og uførhet

Levetidsforutsetningene er basert på tabellen K2013BE som rapportert av FNO (Finans Norge) AS.

K2013BE er et levetidsestimat som benyttes av de fleste foretak. Imidlertid må disse forutsetningene følges opp årlig.

Uførehyppigheten er basert på tabellen IR73. Denne måler uførhet på lang sikt. Forekomsten av uførheten er lav sammenlignet med mange andre arbeidsgivere.

Gjensidiges ansatte kan bli involvert i større katastrofelignende hendelser som flyulykker, bussulykker, tilskuer til sportsarrangement eller hendelser på arbeidsplassen. Dersom en slik hendelse inntreffer vil pensjonsforpliktelsen kunne øke betraktelig. Det er investert i katastrofeforsikringer som gjør at Gjensidige får erstatning dersom en slik hendelse inntreffer.

Lønnsutvikling

De fremtidige pensjonsytelsene avhenger av den fremtidige lønnsutvikling og utviklingen i Folketrygdens grunnbeløp (G). Dersom selskapets lønnsutvikling er lavere enn økningen i G, reduseres ytelsene. Gjensidige legger til grunn at lønnsutvikling avhenger av alder. En yngre medarbeider kan forvente høyere årlig lønnsvekst enn en eldre medarbeider. Det betyr at lønnsvekst avhenger av alder.

Lønnsvekst vil avvike fra den banen som er fastlagt ved at ansatte får høyere eller lavere lønnsvekst enn det som banen tilsier. Gjensidige styrer lønnsutvikling for ansatte basert på tariffavtaler og individuelle avtaler. Fra år til år kan det forekomme hopp i lønnsnivå.

Dersom lønnsveksten blir en prosent høyere vil det lede til 3,9 prosent økning av forpliktelsen. En økning i reallønn vil øke forpliktelsene. En økning i inflasjon vil øke lønn og pensjonsregulering mens diskonteringsrenten og forpliktelsene vil i liten grad endres.

Minstekrav til nivået på pensjonsmidler

Pensjonsmidlene må tilfredsstillende visse minstekrav definert i norsk lov, forskrifter og pålegg fra Finanstilsynet.

Dersom nivået på pensjonsmidlene blir lavere enn en nedre grense, vil Gjensidige måtte innbetale ekstra pensjonsmidler for å dekke opp for den nedre grensen. Under visse forutsetninger vil også Gjensidige få tilbakebetalt pensjonsmidler.

I 2016 ble det foreslått en rekke endringer i norsk regulering. Det er ikke fattet vedtak om slike endringer ennå. En slik endring kan være at pensjonsmidlene i pensjonskassen skal underlegges et fonderingskrav på linje med Solvens II. Nivået på pensjonsmidlene går inn i en periode med politisk risiko.

Lave renter kan lede til at Finanstilsynet pålegger pensjonskassen å senke renten fra 2 prosent til 1,5 prosent, eventuelt 1 prosent for nye opptjente ytelser. Gjensidige forventer at det er høy risiko for at renten vil bli senket til 1 prosent dersom langsiktige statsrenter blir liggende på 1,3 prosent-nivået.

Gjensidige antar at et fortsatt lavt rentenivå i fremtiden og endringer i EU-baserte regler vil kunne medføre en økning i fremtidige tilskudd til den fonderte pensjonsordningen.

Privat avtalefestet pensjonsordning (AFP)

Gjensidige er som medlem i FNO tilknyttet AFP-avtale for sine ansatte. AFP er en ytelsesbasert ordning som er finansiert i fellesskap av svært mange arbeidsgivere. Pensjonsordningens administrator har ikke fremlagt beregninger som fordeler pensjonsordningenes midler eller forpliktelser til de enkelte medlemsforetakene. Gjensidige innregner således ordningen som en innskuddsordning.

Dersom pensjonsordningens administrator framlegger slike fordelinger kan det lede til at ordningen skal innregnes som en ytelsesordning. Imidlertid er det vanskelig å fremkomme med fordelingsnøkler som kan aksepteres av Gjensidige. En fordelingsnøkkel basert på Gjensidiges andel av samlet årlig lønn vil ikke kunne aksepteres da denne nøkkelen er for enkel og ikke vil reflektere de økonomiske forpliktelsene på en adekvat måte.

Millioner kroner	Sikret 2017	Usikret 2017	Sum 2017	Sikret 2016	Usikret 2016	Sum 2016
Nåverdi av pensjonsforpliktelsen						
Per 1. januar	1.954,9	511,5	2.466,3	2.275,7	555,9	2.831,6
Årets pensjonsopptjening	25,1	13,0	38,0	33,2	13,8	46,9
Arbeidsgiveravgift av årets opptjening	4,8	2,5	7,3	4,7	1,9	6,6
Rentekostnad	52,8	12,5	65,3	62,5	13,6	76,0
Aktuarielle gevinster og tap	212,2	75,2	287,4	6,9	6,4	13,3
Utbetalte ytelser	(107,2)	(46,4)	(153,6)	(91,6)	(39,2)	(130,7)
Arbeidsgiveravgift av innbetalte pensjonsmidler	(0,2)	(7,6)	(7,7)	(16,7)	(5,3)	(22,0)
Fjernet KPI-regulering av løpende pensjoner	0,0	14,2	14,2	(449,3)	(33,3)	(482,6)
Virksomhetssammenslutninger	0,0	0,0	0,0	(3,2)	(0,0)	(3,2)
Virkningen av den øvre grensen for eiendelen	23,9	0,0	23,9	132,7	0,0	132,7
Kursendringer i utenlandsk valuta	0,0	3,0	3,0	0,0	(2,4)	(2,4)
Per 31. desember	2.166,3	577,8	2.744,0	1.954,9	511,5	2.466,3
Beløp innregnet i balansen						
Nåverdi av pensjonsforpliktelsen	2.166,3	577,8	2.744,0	1.954,9	511,5	2.466,3
Virkelig verdi av pensjonsmidlene	(2.371,8)		(2.371,8)	(2.443,2)		(2.443,2)
Netto pensjonsforpliktelse/(pensjonsmidler)	(205,5)	577,8	372,3	(488,3)	511,5	23,2
Virkelig verdi av pensjonsmidlene						
Per 1. januar	2.443,2		2.443,2	2.366,0		2.366,0
Renteinntekt	66,4		66,4	66,4		66,4
Avkastning ut over renteinntekt	(31,4)		(31,4)	(12,7)		(12,7)
Bidrag fra arbeidsgiver	1,0	7,6	8,6	135,1	5,3	140,4
Utbetalte ytelser	(107,2)		(107,2)	(91,6)		(91,6)
Arbeidsgiveravgift av innbetalte pensjonsmidler	(0,2)	(7,6)	(7,7)	(16,7)	(5,3)	(22,0)
Virksomhetssammenslutninger				(3,4)		(3,4)
Per 31. desember	2.371,8		2.371,8	2.443,2		2.443,2
Pensjonskostnad innregnet i resultatet						
Årets pensjonsopptjening	25,1	13,0	38,0	33,2	13,8	46,9
Rentekostnad	52,8	12,5	65,3	62,5	13,6	76,0
Renteinntekt	(66,4)	0,0	(66,4)	(66,4)	0,0	(66,4)
Fjernet KPI-regulering av løpende pensjoner	0,0	14,2	14,2	(449,3)	(33,4)	(482,7)
Arbeidsgiveravgift	4,8	2,5	7,3	4,7	1,9	6,6
Pensjonskostnad	16,3	42,1	58,4	(415,4)	(4,1)	(419,5)
Kostnaden er innregnet i følgende regnskapslinje i resultatregnskapet						
Sum driftskostnader	16,3	42,1	58,4	(415,4)	(4,1)	(419,5)
Ny måling av netto ytelsesbasert pensjonsforpliktelse/-eiendel innregnet i andre inntekter og kostnader						
Akkumulert beløp per 1. januar			(2.326,2)			(2.167,5)
Korreksjon av åpningsbalansen			7,0			
Avkastningen på pensjonsmidler			(31,4)			(12,7)
Endringer i demografiske forutsetninger			(138,8)			6,1
Endringer i økonomiske forutsetninger			(148,6)			(19,4)
Virkningen av den øvre grensen for eiendelen			(23,9)			(132,7)
Andre endringer			20,1			
Valutakursdifferanser			0,7			0,0
Akkumulert beløp per 31. desember			(2.641,1)			(2.326,2)
Aktuarielle forutsetninger						
Diskonteringsrente			2,57%			2,77%
Lønnsregulering ¹			3,10%			3,10%
Endring i folketrygdens grunnbeløp			3,10%			3,10%
Øvrige spesifikasjoner						
Beløp innregnet som kostnad for bidrag til den innskuddsbaserte pensjonsordningen			215,4			202,6
Beløp innregnet som kostnad for bidrag til Fellesordningen for LO/NHO			27,9			26,4
Forventet innbetaling til Fellesordningen for LO/NHO neste år			29,0			27,3
Forventet innbetaling til den ytelsesbaserte pensjonsordningen neste år			0,0			0,0

¹ Lønnsregulering representerer vår forventede gjennomsnittlige lønnsregulering for bransjen. Siden Gjensidige har en lukket ordning blir gjennomsnittlig lønnsregulering for vår bestand 1,5 prosent (1,5). Se forklaring under avsnittet Aktuarielle forutsetninger.

Prosent	Endring i pensjons- forpliktelse 2017	Endring i pensjons- forpliktelse 2016
Sensitivitet		
- 1 %-poeng diskonteringsrente	12,1 %	11,1 %
+ 1 %-poeng diskonteringsrente	(9,7 %)	(9,2 %)
- 1 %-poeng lønnsjustering	(2,9 %)	(3,0 %)
+ 1 %-poeng lønnsjustering	3,9 %	4,0 %
- 1 %-poeng G-regulering	1,7 %	1,7 %
+ 1 %-poeng G-regulering	(1,5 %)	(1,5 %)
+ 1 %-poeng pensjonsregulering	9,8 %	9,1 %
10 % redusert dødelighet	2,6 %	2,7 %
10 % økt dødelighet	(3,5 %)	(3,6 %)

Verdsettelseshierarki 2017	Nivå 1 Kvoterte priser i aktive markeder	Nivå 2 Verdsettelsest eknikk basert på observerbare markedsdata	Nivå 3 Verdsettelsest eknikk basert på ikke- observerbare markedsdata	Sum per 31.12.2017
Millioner kroner				
Aksjer og andeler		296,5		296,5
Obligasjoner	1.688,7	196,9		1.885,6
Bank		83,0		83,0
Derivater		106,7		106,7
Sum	1.688,7	683,1		2.371,8

Verdsettelseshierarki 2016	Nivå 1 Kvoterte priser i aktive markeder	Nivå 2 Verdsettelsest eknikk basert på observerbare markedsdata	Nivå 3 Verdsettelsest eknikk basert på ikke- observerbare markedsdata	Sum per 31.12.2016
Millioner kroner				
Aksjer og andeler		58,6		58,6
Obligasjoner	1.798,2	513,1		2.311,3
Bank		9,8		9,8
Derivater		63,5		63,5
Sum	1.798,2	645,0		2.443,2

11. Goodwill og immaterielle eiendeler

Millioner kroner	Goodwill	Kunde- forhold	Programvare	Andre immater. eiendeler	Sum
Anskaffelseskost					
Per 1. januar 2016	3.531,1	1.168,8	1.132,6	611,9	6.444,4
Tilganger		54,1	178,2	212,4	444,8
Tilganger ved virksomhetssammenslutning	78,7	56,4			135,2
Tilganger ved intern utvikling			45,8		45,8
Avhendinger/reklassifiseringer	(46,4)	(10,8)	(48,3)	(11,4)	(117,0)
Valutakursdifferanser	(171,7)	(60,4)	(27,3)	(35,6)	(295,0)
Per 31. desember 2016	3.391,7	1.208,1	1.281,0	777,4	6.658,2
Prosjekter i arbeid			126,3		126,3
Per 31. desember 2016, inklusiv prosjekter i arbeid	3.391,7	1.208,1	1.407,3	777,4	6.784,5
Avskrivning og tap ved verdifall					
Per 1. januar 2016	(306,6)	(752,9)	(656,9)	(277,9)	(1.994,3)
Avskrivninger		(144,6)	(168,8)	(129,9)	(443,3)
Avhendinger/reklassifiseringer	46,4	10,8	16,0	2,3	75,5
Tap ved verdifall innregnet i resultatet i perioden	(1,5)				(1,5)
Valutakursdifferanser	10,2	38,7	14,1	16,8	79,8
Per 31. desember 2016	(251,5)	(848,0)	(795,6)	(388,7)	(2.283,8)
Balanseført verdi					
Per 1. januar 2017	3.224,5	415,9	593,7	334,1	4.568,0
Per 31. desember 2017	3.140,2	360,1	611,6	388,7	4.500,7
Anskaffelseskost					
Per 1. januar 2017	3.391,7	1.208,1	1.281,0	777,4	6.658,2
Tilganger		16,8	284,2	68,3	369,3
Tilganger ved virksomhetssammenslutning	206,3	101,5	19,3	66,0	393,1
Tilganger ved intern utvikling			10,8		10,8
Avhendinger/reklassifiseringer	(17,5)		(133,6)	(56,1)	(207,2)
Valutakursdifferanser	240,1	90,1	29,1	52,8	412,2
Per 31. desember 2017	3.820,6	1.416,6	1.490,8	908,4	7.636,4
Prosjekter i arbeid			103,9		103,9
Per 31. desember 2017, inklusiv prosjekter i arbeid	3.820,6	1.416,6	1.594,7	908,4	7.740,2
Avskrivning og tap ved verdifall					
Per 1. januar 2017	(251,5)	(848,0)	(795,6)	(388,7)	(2.283,8)
Avskrivninger		(140,2)	(223,7)	(130,1)	(494,0)
Avhendinger/reklassifiseringer			135,2	55,2	190,4
Valutakursdifferanser	(11,7)	(66,5)	(14,2)	(30,9)	(123,2)
Per 31. desember 2017	(263,2)	(1.054,7)	(898,3)	(494,5)	(2.710,6)
Balanseført verdi					
Per 1. januar 2017	3.140,2	360,1	611,6	388,7	4.500,7
Per 31. desember 2017	3.557,4	361,9	696,4	413,9	5.029,6
Avskrivningsmetode	I/A	Lineær	Lineær	Lineær	
Utnyttbar levetid (år)	I/A	5-10	5-8	1-10	

Konsernets immaterielle eiendeler er enten ervervet eller internt utviklet. Goodwill, kundeforhold, varemerke og deler av andre immaterielle eiendeler er alle ervervet gjennom virksomhetssammenslutninger, og er et resultat av allokering av kostpris ved overtakelsen. Programvare er utviklet for bruk i forsikringsvirksomheten. Ekstern og intern bistand til utviklingsarbeid i forbindelse med innføring eller vesentlig oppgradering av programvare, herunder tilpasning av standardsystemer aktiveres som immaterielle eiendeler. Avskrivning er inkludert i regnskapslinjen Driftskostnader.

Konsernet har i 2017 ervervet det danske selskapet Mølholm Forsikring A/S. I 2016 ble en svensk portefølje fra Vardia Insurance Group samt aksjene i Vardia Forsäkring AB ervervet.

Vurdering verdifall goodwill

Balanseført goodwill i konsernet utgjør per 31. desember 2017 3.557,4 millioner kroner.

Millioner kroner		2017	2016
Goodwill	Segment		
Gjensidige Forsikring, dansk filial	Norden	1.583,2	1.465,3
Nykredit Forsikring	Norden	891,8	842,0
Gjensidige Forsikring, svensk filial	Norden	141,0	160,4
Gouda portefølje	Norden	87,3	81,5
Vardia portefølje	Norden	66,8	63,4
Mølholm Forsikring A/S	Norden	227,1	
ADB Gjensidige	Baltikum	431,5	398,9
Gjensidige Forsikring, white label	Privat	128,7	128,7
Sum		3.557,4	3.140,2

Hver av enhetene ovenfor er den minste enhet med identifiserbare eiendeler og kontantstrømmer og er dermed ansett som egne kontantstrømgenererende enheter. Årlig vurdering av tap ved verdifall ble gjennomført i tredje kvartal 2017. Det er også foretatt indikasjonsvurderinger i de øvrige kvartalene for å vurdere om det er nye forhold som tilsier at det må foretas en ny vurdering av verdifall.

Gjennvinnbart beløp for de kontantstrømgenererende enhetene fastsettes ut fra en vurdering av bruksverdi. Bruksverdien baseres på en diskontering av forventede fremtidige kontantstrømmer, med en relevant diskonteringsrente som tar hensyn til løpetid og risiko.

Budsjetter/prognoser og perioden kontantstrømmene er fremskrevet

Fremskrivningen av kontantstrømmene er basert på budsjett og prognoser for de neste fem årene gjennomgått av ledelsen og godkjent av styret. Veksten i denne femårsperioden er høyere enn forventet langsiktig vekst. I perioden etter 2021 er det lagt til grunn en lavere årlig vekst enn i budsjettperioden, for å komme frem til et normalnivå før det er beregnet en terminalverdi. Terminalverdien er beregnet i år 2026. Gjensidige bruker som utgangspunkt en tiårs horisont på sine modeller, siden de oppkjøpte selskaper er i en vekstperiode og en kortere periode vil gi et mindre korrekt bilde av forventede kontantstrømmer. Den langsiktige vekstraten utover styregodkjente planer er ikke høyere enn langsiktig vekst i markedet til de respektive kontantstrømgenererende enhetene.

Ledelsens metode

Så langt det er mulig har ledelsen søkt å dokumentere de forutsetningene som modellene er basert på ved hjelp av ekstern informasjon. Ekstern informasjon er først og fremst benyttet i vurderingen av diskonteringsrente og valutakurser. Når det gjelder fremtidige kontantstrømmer har ledelsen også vurdert i hvilken grad man historisk har oppnådd sine budsjetter. Dersom man ikke har oppnådd forventet budsjettert resultat, har ledelsen gjennomført en avviksanalyse. Disse avviksanalysene er gjennomgått av styret i de respektive datterselskapene, samt ledelsen i Gjensidige Forsikring.

Nivå på combined ratio (CR)

Det forventede CR-nivået i både vekstperioden og ved beregning av terminalverdien er vurdert til å være fra 87,0 til 101,8.

Kontantstrømgenererende enheter	CR-nivå i vekstperiode	CR-nivå ved beregning av terminalverdi
Gjensidige Forsikring, dansk filial	90,0-97,2 %	91,2 %
Nykredit Forsikring	87,0-92,4 %	91,3 %
Gjensidige Forsikring, svensk filial	92,3-100,8 %	92,7 %
ADB Gjensidige	90,0-101,8 %	93,0 %
Gouda portefølje	89,5-94,5 %	90,1 %

Vekstrate i terminalledd

Vekstraten er fastsatt til 2,5 prosent i Skandinavia og 3,0 prosent i Baltikum. Dette er samme vekst som ble brukt i 2016.

Diskonteringsrente

Diskonteringsrenten er før skatt, og er sammensatt av en risikofri rente, et risikopåslag og en markedsbeta. Den risikofrie renten tilsvarer en ti års rente på statsobligasjoner i de respektive landene som datterselskapene og filialene opererer i og det er i tillegg lagt til et risikopåslag. Påslaget varierer slik at diskonteringsrenten som er benyttet er 7,5 prosent for alle selskapene. Dette tilsvarer konsernets avkastningskrav og er den samme diskonteringsrenten som ble brukt i 2016. Konsernets avkastningskrav representerer konsernets risikoappetitt, og denne er lik uavhengig av land. Landrisiko er korrigert direkte i kontantstrømmen på samtlige enheter.

Følsomhetsanalyse for nøkkelforutsetninger

Merverdiene knyttet til oppkjøpene er basert på ulike nøkkelforutsetninger. Dersom disse forutsetningene utvikler seg vesentlig forskjellig fra det som er forutsatt i modellene for vurdering av tap ved verdifall, kan dette medføre behov for nedskrivning, jf. tabell.

Sensitivitetstabell goodwill	Diskonteringsrente øker med 1 %	Vekst reduseres med 2 % ift. forventet neste 3 år	CR øker med 2 % neste 3 år	Alle forhold inntreffer samtidig
Gjensidige Forsikring, dansk filial	Ingen nedskrivningsbehov	Ingen nedskrivningsbehov	Ingen nedskrivningsbehov	Nedskrivningsbehov med ca. 314 mill.
Nykredit Forsikring	Ingen nedskrivningsbehov	Ingen nedskrivningsbehov	Ingen nedskrivningsbehov	Nedskrivningsbehov med ca. 28 mill.
Gjensidige Forsikring, svensk filial	Ingen nedskrivningsbehov	Ingen nedskrivningsbehov	Ingen nedskrivningsbehov	Ingen nedskrivningsbehov
ADB Gjensidige	Ingen nedskrivningsbehov	Ingen nedskrivningsbehov	Ingen nedskrivningsbehov	Ingen nedskrivningsbehov
Gouda portefølje	Ingen nedskrivningsbehov	Ingen nedskrivningsbehov	Ingen nedskrivningsbehov	Ingen nedskrivningsbehov
Gjensidige Forsikring, white label	Ingen nedskrivningsbehov	Ingen nedskrivningsbehov	Ingen nedskrivningsbehov	Ingen nedskrivningsbehov

12. Eierbenyttet eiendom, anlegg og utstyr

Millioner kroner	Eierbenyttet eiendom	Anlegg og utstyr ¹	Sum
Anskaffelseskost			
Per 1. januar 2016	42,6	682,1	724,7
Overtatt i virksomhetssammenslutning		5,3	5,3
Tilganger	5,3	43,3	48,6
Avhendinger	(17,1)	(180,2)	(197,3)
Valutakursdifferanser	(0,9)	(9,0)	(9,9)
Per 31. desember 2016	29,9	541,4	571,3
Prosjekter i arbeid		61,2	61,2
Per 31. desember 2016, inklusiv prosjekter i arbeid	29,9	602,6	632,5
Avskrivning og tap ved verdifall			
Per 1. januar 2016	(7,8)	(420,2)	(428,0)
Årets avskrivning	(0,4)	(60,2)	(60,6)
Avhendinger	7,5	164,6	172,1
Valutakursdifferanser	0,3	5,7	6,0
Per 31. desember 2016	(0,4)	(310,1)	(310,5)
Balanseført verdi			
Per 1. januar 2016	34,8	289,4	324,2
Per 31. desember 2016	29,5	292,5	321,9
Anskaffelseskost			
Per 1. januar 2017	29,9	541,4	571,3
Overtatt i virksomhetssammenslutning		2,1	2,1
Tilganger	8,1	49,6	57,7
Avhendinger	(6,4)	(78,4)	(84,8)
Valutakursdifferanser	0,6	9,7	10,2
Per 31. desember 2017	32,2	524,4	556,6
Prosjekter i arbeid		50,1	50,1
Per 31. desember 2017, inklusiv prosjekter i arbeid	32,2	574,5	606,7
Avskrivning og tap ved verdifall			
Per 1. januar 2017	(0,4)	(310,1)	(310,5)
Årets avskrivning	(0,2)	(62,3)	(62,5)
Avhendinger	0,3	63,0	63,3
Valutakursdifferanser	(0,0)	(6,8)	(6,8)
Per 31. desember 2017	(0,4)	(316,1)	(316,5)
Balanseført verdi			
Per 1. januar 2017	29,5	292,5	321,9
Per 31. desember 2017	31,8	258,4	290,1
Avskrivningsmetode	Lineær	Lineær	
Utnyttbar levetid (år)	10-50	3-10	

¹ Anlegg og utstyr består hovedsakelig av maskiner, biler, inventar og møbler.

Eierbenyttede eiendommer i Gjensidige Forsikring konsern består hovedsakelig av fritidshus og hytter, samt eierbenyttet eiendom i Baltikum.

Det foreligger ingen restriksjoner på eierbenyttet eiendom, anlegg og utstyr. Eierbenyttet eiendom, anlegg og utstyr er heller ikke stilt som sikkerhet for forpliktelser.

13. Finansielle eiendeler og forpliktelser

Virkelig verdi

Finansielle eiendeler og forpliktelser som innregnes til virkelig verdi har balanseført verdi lik den verdi den enkelte eiendel/forpliktelse kan omsettes for i en velordnet transaksjon mellom markedsaktører på måletidspunktet under de gjeldende markedsforhold.

Ved beregning av virkelig verdi benyttes ulike metoder og teknikker avhengig av type finansielle instrumenter og i hvilken grad de handles i aktive markeder. Instrumenter klassifiseres i sin helhet i en av tre verdsettelsesnivåer basert på det laveste nivå av verdsettelsesinformasjon som er betydningsfull for verdsettelsen av instrumentene.

Nedenfor redegjøres det for de ulike verdsettelsesnivåene og hvilke finansielle eiendeler/forpliktelser som inngår på hvilke nivåer.

Kvoterte priser i aktive markeder

Kvoterte priser i aktive markeder anses som det beste estimat på en eiendel/forpliktelses virkelige verdi. En finansiell eiendel/forpliktelse anses som verdsatt basert på kvoterte priser i aktive markeder dersom virkelig verdi er fastsatt basert på priser som er enkelt og regelmessig tilgjengelige og representerer faktiske og regelmessig forekommende markedstransaksjoner på armlengdes avstand. Finansielle eiendeler/forpliktelser som verdsettes basert på kvoterte priser i aktive markeder klassifiseres som nivå én i verdsettelseshierarkiet.

Følgende finansielle eiendeler er klassifisert som nivå én i verdsettelseshierarkiet:

- Børsnoterte aksjer
- Stats- og statsgaranterte obligasjoner/verdipapirer med fast avkastning
- Børsnoterte fond (ETF)

Verdsettelse basert på observerbare markedsdata

Når kvoterte priser i aktive markeder ikke er tilgjengelige, fastsettes virkelig verdi av finansielle eiendeler/forpliktelser fortrinnsvis ved hjelp av verdsettelsesmetoder som baserer seg på observerbare markedsdata.

En finansiell eiendel/forpliktelse anses som verdsatt basert på observerbare markedsdata dersom virkelig verdi er fastsatt med referanse til priser som ikke er kvoterte, men som er observerbare enten direkte (som priser) eller indirekte (derivert fra priser).

Følgende finansielle eiendeler/forpliktelser er klassifisert som nivå to i verdsettelseshierarkiet:

- Valutaderivat, aksjeopsjoner og fremtidige renteaftaler hvis virkelige verdi er derivert fra verdien av underliggende instrumenter. Derivatene i disse kategoriene verdsettes ved hjelp av allment brukte verdsettelsesmetoder for derivater (opsjonsprisermodeller etc.).
- Aksjefond, obligasjonsfond, hedgefond og kombinasjonsfond hvis virkelige verdi er bestemt på bakgrunn av verdien av instrumentene som fondene har investert i.
- Sertifikater, obligasjoner og indeksobligasjoner som ikke er noterte, eller som er noterte, men hvor det ikke forekommer regelmessige transaksjoner. De unoterte instrumentene i disse kategoriene verdsettes basert på observerbare rentekurver og estimert kredittspread der hvor det er aktuelt.
- Rentebærende forpliktelser (bankdrift) målt til virkelig verdi. De rentebærende forpliktelsene verdsettes basert på observerbare rentekurver.
- Børsnoterte ansvarlig lån hvor det ikke forekommer regelmessige transaksjoner.

Verdsettelse basert på ikke-observerbare markedsdata

Når verken kvoterte priser i aktive markeder eller observerbare markedsdata er tilgjengelige, verdsettes finansielle eiendeler/forpliktelser ved hjelp av verdsettelsesteknikker som ikke er basert på observerbare markedsdata.

En finansiell eiendel/forpliktelse anses som verdsatt basert på ikke-observerbare markedsdata dersom virkelig verdi er fastsatt uten å være basert på kvoterte priser i aktive markeder, og heller ikke er basert på observerbare markedsdata. Finansielle eiendeler/forpliktelser som er verdsatt basert på ikke-observerbare markedsdata er klassifisert som nivå tre i verdsettelseshierarkiet.

Følgende finansielle eiendeler er klassifisert som nivå tre i verdsettelseshierarkiet:

- Unoterte private equity-investeringer (PE) som ikke er organisert som fond verdsettes ved hjelp av kontantstrømsanalyser, pris-multipler og nylige markedstransaksjoner. PE-investeringene som er organisert som fond verdsettes på bakgrunn av rapporterte NAV (Net Asset Value) fra fondsforvaltere i henhold til IPEV-retningslinjer (International Private Equity and venture capital Valuation). På grunn av sen rapportering fra fondene benyttes NAV fra siste kvartalsrapportering. NAV vurderes deretter for skjønnsmessige justeringer basert på objektive hendelser i de enkelte fond siden forrige rapporteringsdato. Objektive hendelser kan være utviklingen i underliggende verdier på børsnoterte selskaper siden siste rapportering fra fondet, endringer i regelverket eller store markedsbevegelser.
- Eiendomsfond. Eiendomsfondene verdsettes på bakgrunn av rapporterte NAV-verdier fra fondsforvaltere. På grunn av sen rapportering fra fondene benyttes NAV-verdier fra siste kvartalsrapportering.

Verdsettelsesprosess finansielle eiendeler klassifisert som nivå tre

Investeringsdirektør i samråd med avdeling for investeringsavkastning- og risikomåling fastsetter hvilke verdsettelsesmodeller som skal benyttes ved verdsettelse av finansielle eiendeler klassifisert som nivå tre i verdsettelseshierarkiet. Evaluering av modellene gjøres ved behov. Investeringenes virkelige verdier og resultater samt overholdelse av fastsatte rammer rapporteres ukentlig til finansdirektør og konsernsjef samt månedlig til styret.

Sensitivitet finansielle eiendeler nivå tre

Sensitivitetsanalysen for finansielle eiendeler som verdsettes basert på ikke-observerbare markedsdata viser resultateffekten av realistiske og plausible markedsutfall. Generelle markedsnedganger eller forverrede framtidsutsikter kan påvirke forventning om fremtidige kontantstrømmer eller anvendte multipler som igjen vil medføre at verdien reduseres. Et verdifall på ti prosent anses som et realistisk og plausibelt markedsutfall for aksjer og andeler, samt obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning som inngår i nivå tre i verdsettelseshierarkiet.

Millioner kroner	Noter	Balanseført verdi per 31.12.2017	Virkelig verdi per 31.12.2017	Balanseført verdi per 31.12.2016	Virkelig verdi per 31.12.2016
Finansielle eiendeler					
<i>Finansielle derivater</i>					
Finansielle derivater målt til virkelig verdi over resultatet		674,0	674,0	1.335,4	1.335,4
<i>Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet, øremerket</i>					
Aksjer og andeler	14	7.328,3	7.328,3	6.892,1	6.892,1
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning		30.734,2	30.734,2	30.385,8	30.385,8
Aksjer og andeler i livsforsikring med investeringsvalg		20.034,3	20.034,3	16.002,8	16.002,8
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning i livsforsikring med investeringsvalg		2.531,2	2.531,2	1.777,2	1.777,2
<i>Finansielle eiendeler som holdes til forfall</i>					
Obligasjoner som holdes til forfall		1.136,0	1.158,2	1.625,9	1.702,3
<i>Utlån og fordringer</i>					
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning klassifisert som lån og fordringer	15	21.032,6	22.475,7	19.045,5	20.530,5
Utlån		47.597,6	47.617,0	42.405,2	42.425,2
Fordringer i forbindelse med direkte forretning og gjenforsikringer		5.840,8	5.840,8	5.621,5	5.621,5
Andre fordringer	15	1.064,5	1.064,5	945,9	945,9
Forskuddsbetalte kostnader og opptjente, ikke mottatte inntekter	15	189,9	189,9	91,3	91,3
Kontanter og kontantekvivalenter		2.685,2	2.685,2	2.158,7	2.158,7
Sum finansielle eiendeler		140.848,5	142.333,2	128.287,5	129.868,8
Finansielle forpliktelser					
<i>Finansielle derivater</i>					
Finansielle derivater målt til virkelig verdi over resultatet		584,9	584,9	1.191,8	1.191,8
<i>Finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet, øremerket</i>					
Rentebærende forpliktelser målt til virkelig verdi over resultatet					
Forpliktelser i livsforsikring med investeringsvalg		22.565,5	22.565,5	17.780,0	17.780,0
<i>Finansielle forpliktelser til amortisert kost</i>					
Ansvarlig lån		1.947,3	1.968,1	1.946,8	1.904,9
Innskudd fra og forpliktelser overfor kunder, bank	19	23.765,7	23.765,7	21.270,4	21.270,4
Rentebærende forpliktelser	19	23.083,4	23.260,2	19.596,5	19.649,2
Andre forpliktelser	19	1.265,2	1.265,2	1.368,5	1.368,5
Forpliktelser i forbindelse med forsikring		1.132,8	1.132,8	555,2	555,2
Påløpte kostnader og mottatte, ikke opptjente inntekter	19	500,8	500,8	493,3	493,3
Sum finansielle forpliktelser		74.845,4	75.043,1	64.202,5	64.213,3
Ikke resultatført gevinst/(tap)			1.287,0		1.570,5

Verdsettelseshierarki 2017

Tabellen viser en fordeling av finansielle eiendeler/ forpliktelser i tre nivåer basert på verdsettelsesmetode.

Millioner kroner	Nivå 1 Kvoterte priser i aktive markeder	Nivå 2 Verdsettelses- teknikk basert på observerbare markedsdata	Nivå 3 Verdsettelses- teknikk basert på ikke- observerbare markedsdata	Sum
Finansielle eiendeler				
<i>Finansielle derivater</i>				
Finansielle derivater målt til virkelig verdi over resultatet		674,0		674,0
<i>Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet, øremerket</i>				
Aksjer og andeler	47,0	5.069,5	2.211,8	7.328,3
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	11.218,3	18.611,6	904,3	30.734,2
Aksjer og andeler i livsforsikring med investeringsvalg	20.021,1	13,2		20.034,3
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning i livsforsikring med investeringsvalg	2.515,5	15,6		2.531,2
<i>Finansielle eiendeler målt til amortisert kost</i>				
Obligasjoner som holdes til forfall	392,6	762,2	3,4	1.158,2
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning klassifisert som lån og fordringer		17.704,1	4.771,6	22.475,7
Utlån		4.767,1	42.850,0	47.617,0
Finansielle forpliktelser				
<i>Finansielle derivater</i>				
Finansielle derivater målt til virkelig verdi over resultatet		584,9		584,9
<i>Finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet, øremerket</i>				
Forpliktelser i livsforsikring med investeringsvalg	22.536,7	28,8		22.565,5
<i>Finansielle forpliktelser målt til amortisert kost</i>				
Ansvarlig lån		1.968,1		1.968,1
Rentebærende forpliktelser		23.260,2		23.260,2

Verdsettelseshierarki 2016

Tabellen viser en fordeling av finansielle eiendeler/ forpliktelser i tre nivåer basert på verdsettelsesmetode.

Millioner kroner	Nivå 1 Kvoterte priser i aktive markeder	Nivå 2 Verdsettelses- teknikk basert på observerbare markedsdata	Nivå 3 Verdsettelses- teknikk basert på ikke- observerbare markedsdata	Sum
Finansielle eiendeler				
<i>Finansielle derivater</i>				
Finansielle derivater målt til virkelig verdi over resultatet		1.335,4		1.335,4
<i>Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet, øremerket</i>				
Aksjer og andeler	820,4	3.764,6	2.307,0	6.892,1
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	10.840,6	18.211,7	1.333,5	30.385,8
Aksjer og andeler i livsforsikring med investeringsvalg	15.993,6	9,2		16.002,8
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning i livsforsikring med investeringsvalg	1.764,3	12,9		1.777,2
<i>Finansielle eiendeler målt til amortisert kost</i>				
Obligasjoner som holdes til forfall	382,8	1.319,5		1.702,3
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning klassifisert som lån og fordringer		20.529,0	1,5	20.530,5
Utlån			42.425,2	42.425,2
Finansielle forpliktelser				
<i>Finansielle derivater</i>				
Finansielle derivater målt til virkelig verdi over resultatet		1.191,8		1.191,8
<i>Finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet, øremerket</i>				
Forpliktelser i livsforsikring med investeringsvalg	17.757,9	22,1		17.780,0
<i>Finansielle forpliktelser målt til amortisert kost</i>				
Ansvarlig lån		1.904,9		1.904,9
Rentebærende forpliktelser		19.649,2		19.649,2

Avstemming finansielle eiendeler som verdsettes basert på ikke-observerbare markedsdata (nivå 3) 2017

Millioner kroner	Per 1.1.2017	Netto realisert/ urealisert gevinst over resultatet	Kjøp	Salg	Oppgjør	Over- føring til/fra nivå 3	Valuta- effekt	Per 31.12.2017	Andel av netto realisert/ urealisert gevinst over resultatet som relaterer seg til instrumenter som ennå eies per 31.12.2017
Aksjer og andeler	2.307,0	(33,6)	177,1	(128,2)		(111,0)	0,5	2.211,8	25,2
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	1.333,5	65,7	358,5	(929,7)		(4,6)	80,9	904,3	2,3
Sum	3.640,5	32,1	535,7	(1.057,9)		(115,6)	81,4	3.116,2	27,5

Sensitivitet finansielle eiendeler som verdsettes basert på ikke-observerbare markedsdata (nivå 3) 2017

Millioner kroner		Sensitivitet
Aksjer og andeler	Verdiendring på 10 %	221,2
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	Verdiendring på 10 %	90,4
Sum		311,6

Avstemming finansielle eiendeler som verdsettes basert på ikke-observerbare markedsdata (nivå 3) 2016

Millioner kroner	Per 1.1.2016	Netto realisert/ urealisert gevinst over resultatet	Kjøp	Salg	Oppgjør	Over- føring til/fra nivå 3	Valuta- effekt	Per 31.12.2016	Andel av netto realisert/ urealisert gevinst over resultatet som relaterer seg til instrumenter som ennå eies per 31.12.2016
Aksjer og andeler	1.943,7	(342,8)	905,7	(199,3)			(0,3)	2.307,0	(303,9)
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	2.174,6	(114,4)	324,2	(119,2)		(832,9)	(98,7)	1.333,5	24,0
Sum	4.118,3	(457,2)	1.229,9	(318,5)		(832,9)	(99,0)	3.640,5	(279,9)

Sensitivitet finansielle eiendeler som verdsettes basert på ikke-observerbare markedsdata (nivå 3) 2016

Millioner kroner		Sensitivitet
Aksjer og andeler	Verdiendring på 10 %	230,7
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	Verdiendring på 10 %	133,4
Sum		364,1

Avstemming av forpliktelser fra finansieringsaktiviteter

Millioner kroner	Ikke-kontantstrømmer					Per 31.12.2017
	Per 31.12.2016	Kontant- strøm- mer	Oppkjøp	Kurs- diffe- ranser	Andre end- ringer	
Fondsobligasjoner ¹	1.298,3	69,8			1,2	1.369,4
Ansvarlig lån	1.946,8				0,5	1.947,3
Rentebærende forpliktelser	19.596,5	3.514,0		(41,8)	14,7	23.083,4

¹ Inklusive påløpte renter etter skatt, 2,9 millioner kroner (3,0).

Sikringsbokføring

Virkelig verdi sikring

Gjensidige benytter virkelig verdi sikring for å styre sin valutarisiko på faste avtaler om kjøp av virksomhet. I 2017 har dette blitt benyttet ved kjøp av Mølholm Forsikring. Sikringen er utført for å sikre seg mot verdisvingninger på et fremtidig oppgjør som følge av endring i valutakurs. Valutaterminer utpekt som sikringsinstrumenter er vurdert til virkelig verdi og endringer i virkelig verdi innregnes løpende i resultatet, sammen med verdiendringen av den faste avtalen. Verdiendringen av den faste avtalen innregnes i goodwill når den oppkjøpte virksomheten regnskapsføres.

Gjensidige Bank benytter virkelig verdi sikring for å styre sin renterisiko. Sikringen er utført for å sikre seg mot verdisvingninger på utstedte fastrenteobligasjoner som følge av endret rentenivå. Renteswapper utpekt som sikringsinstrumenter er vurdert til virkelig verdi og endringer i virkelig verdi innregnes løpende i resultatet. For sikringsobjektet, fastrenteobligasjonen, regnskapsføres endringen i virkelig verdi knyttet til den sikrede risiko som et tillegg eller fradrag i balanseført verdi og i resultatet. Renteswapper fornyes hvert kvartal.

Virkelig verdi sikring		Gevinst/tap 2017	
Millioner kroner	Virkelig verdi	Gevinst	Tap
Gjensidige Bank ASA, konsern			
Renteswap - sikringsinstrumenter	107,2	(17,4)	
Obligasjonsgjeld - sikringsobjekt			17,3
Netto gevinst/tap innregnet i resultatet		(0,1)	
Virkelig verdi sikring		Gevinst/tap 2016	
Millioner kroner	Virkelig verdi	Gevinst	Tap
Gjensidige Bank ASA, konsern			
Renteswap - sikringsinstrumenter	125,0	(35,2)	
Obligasjonsgjeld - sikringsobjekt			35,9
Netto gevinst/tap innregnet i resultatet			0,7

14. Aksjer og andeler

NOK millioner	Organisasjonsnummer	Type fond	31.12.2017
Gjensidige Forsikring ASA			
Norske finansaksjer og egenkapitalbevis			
Sparebank 1 Østlandet	920 426 530		36,1
Sparebank 1 SMN	937 901 003		13,7
Sparebank 1 BV	944 521 836		2,3
Indre Sogn Sparebank	837 897 912		0,4
Helgeland Sparebank	937 904 029		0,3
Sum norske finansaksjer og egenkapitalbevis			52,7
Andre aksjer			
SOS International A/S			55,7
A.P. Moeller - Maersk A/S			20,9
Sector Asset Management AS	887 139 342		15,9
Paydrive AB			15,0
Scalepoint Technologies Limited			7,4
Norwegian Property ASA	988 622 036		6,9
Helgeland Invest	939 150 234		6,7
Viking Venture II AS	987 493 550		6,6
Subsea 7 S.A.			4,3
Tun Media AS	982 519 985		3,7
FLSmidth & Co A/S			3,6
Stolt-Nielsen Limited			3,3
Kongsberg Gruppen ASA	943 753 709		3,1
Austevoll Seafood ASA	929 975 200		3,1
Novo Nordisk A/S			3,1
Aker Solutions ASA	913 748 174		2,8
Other shares			22,2
Sum andre aksjer			184,3

NOK millioner	Organisasjonsnummer	Type fond	31.12.2017
Andeler ¹			
Shenkman Global Convertible Bond Fund		Kombinasjonsfond	1.160,1
Storebrand Global Indeks	989 133 241	Aksjefond	887,9
Fisher Emerging Markets Equity Fund USD		Aksjefond	408,5
Danske Invest Norske Aksjer Institusjon I	981 582 020	Aksjefond	371,3
Storebrand Norge I	981 672 747	Aksjefond	336,3
INVESTEC GS GLOBAL EQTY-IS\$		Aksjefond	297,6
Nordea Stabile Aksjer Global	989 851 020	Aksjefond	292,2
Sector Healthcare - A USD		Hedgefond	279,8
Wells Fargo Lux Worldwide EM Equity Fund		Aksjefond	240,1
DB Platinum CROCI World ESG Fund		Aksjefond	183,3
Sector Global Equity Kernel Fund Class P USD		Aksjefond	172,6
Winton Futures Fund-Lead Series		Hedgefond	149,4
Pareto Aksje Norge	883 610 512	Aksjerfond	123,7
Incentive Active Value Fund Cl. A EUR Unrestricted		Hedgefond	116,6
Sector Zen Fund		Hedgefond	104,0
Argentum Secondary III		Private equity fond	101,8
HitecVision Private Equity V LP		Private equity fond	94,8
HitecVision Asset Solution KS		Private equity fond	87,8
HitecVision VI LP		Private equity fond	69,7
Verdane Capital VII KS		Private equity fond	55,2
BaltCap PEF LP		Private equity fond	53,1
HitecVision Private Equity IV LP		Private equity fond	48,7
Viking Venture III DIS		Private equity fond	39,4
CapMan Buyout X		Private equity fond	32,3
Other funds			609,9
Sum andeler			6.316,3
¹ Norske Private equity fond organisert som indre selskaper har ikke organisasjonsnummer.			
Aksjer og andeler eid av filialer			
Aksjer og andeler eid av Gjensidige Forsikring ASA, dansk filial			0,3
Sum aksjer og andeler eid av filialer			0,3
Sum aksjer og andeler eid av Gjensidige Forsikring ASA			6.553,7
Aksjer og andeler eid av øvrige konsernselskaper			
Aksjer og andeler eid av Gjensidige Pensjonsforsikring AS			763,6
Aksjer og andeler eid av Nykredit Forsikring A/S			6,3
Aksjer og andeler eid av Gjensidige Bank ASA			4,6
Sum aksjer og andeler eid av øvrige konsernselskaper			774,6
Sum aksjer og andeler eid av Gjensidige Forsikring konsern			7.328,3

15. Utlån og fordringer

Millioner kroner	2017	2016
Utlån og fordringer		
Pantelån	35.941,2	34.081,0
Obligasjoner klassifisert som lån og fordringer	21.032,6	19.045,5
Andre utlån	101,7	125,2
Tapsavsetninger	(180,3)	(396,1)
Forbruks- og bilfinansieringslån	10.114,9	7.175,0
Sum utlån og fordringer	67.010,1	60.030,6
Andre fordringer		
Fordringer i forbindelse med kapitalforvaltning	778,8	700,0
Andre fordringer og eiendeler	285,7	245,9
Sum andre fordringer	1.064,5	945,9
Forskuddsbetalte kostnader og opptjente, ikke mottatte inntekter		
Opptjente, ikke mottatte renteinntekter	66,8	46,9
Andre forskuiddsbetalte kostnader og opptjente, ikke mottatte inntekter	123,1	44,4
Sum forskuiddsbetalte kostnader og opptjente, ikke mottatte inntekter	189,9	91,3

Pantelån består i hovedsak av utlån fra Gjensidige Bank konsernet. I det alt vesentlige er dette lån med flytende rente gitt til kunder i privatmarkedet.

Obligasjoner er verdipapirer som er klassifisert som lån og fordringer iht. IAS 39.

Av andre utlån 63,1 millioner kroner (80,3) rentefrie lån til landbrukskunder. Inkludert i andre utlån er også 40,0 millioner

kroner (40,0) for lån gitt i forbindelse med avhendelse av datterselskap.

Forbruksutlån er utlån uten pantstillelse til privatkunder. Bilfinansieringslån er lån med pant i motorvogn og først og fremst biler. Alle lånene er i det vesentlige gitt med flytende rente.

En vesentlig del av fordringer i forbindelse med kapitalforvaltning er kortsiktige fordringer vedrørende finansielle investeringer.

16. Forsikringsforpliktelser og gjenforsikringsandel

Millioner kroner	2017			2016		
Endringer i forsikringsforpliktelser og gjenforsikringsandel	Brutto	Gjenforsikr.	F.e.r. ¹	Brutto	Gjenforsikr.	F.e.r. ¹
Skader og skadebehandlingskostnader						
Meldte skader og skadebehandlingskostnader	16.978,8	(586,6)	16.392,1	18.331,2	(486,5)	17.844,8
Inntrufne, ikke meldte skader	15.468,8	(0,1)	15.468,7	14.847,2	(5,9)	14.841,4
Sum per 1. januar	32.447,5	(586,7)	31.860,8	33.178,5	(492,3)	32.686,2
Tilgang ved oppkjøp av selskap og porteføljer	115,7	(35,1)	80,7	348,3	(247,7)	100,6
Betalte skader, tidligere årganger	(7.210,9)	234,3	(6.976,5)	(6.289,8)	417,8	(5.872,0)
Økning i forpliktelser						
Fra årets skader	19.764,1	(624,6)	19.139,5	18.311,9	(477,3)	17.834,6
- herav betalt	(10.981,2)	154,2	(10.827,1)	(11.042,1)	191,9	(10.850,3)
Fra tidligere år (avvikling)	(1.164,8)	134,6	(1.030,3)	(1.033,2)	9,8	(1.023,4)
Andre endringer inkludert diskonterings effekter	(39,5)		(39,5)	239,4		239,4
Overføring av pensjonssparing ²	(2.321,3)	(33,5)	(2.354,8)	(680,1)	(23,5)	(703,6)
Valutakursdifferanser	713,0	(25,7)	687,3	(585,2)	34,6	(550,7)
Sum per 31. desember	31.322,7	(782,4)	30.540,2	32.447,5	(586,7)	31.860,8
Meldte skader og skadebehandlingskostnader	14.136,9	(781,3)	13.355,5	16.978,8	(586,6)	16.392,1
Inntrufne, ikke meldte skader	17.185,8	(1,1)	17.184,7	15.468,8	(0,1)	15.468,7
Sum per 31. desember	31.322,7	(782,4)	30.540,2	32.447,5	(586,7)	31.860,8
Avsetning for ikke opptjent premie i skadeforsikring						
Per 1. januar	9.527,9	(120,1)	9.407,8	9.230,0	(40,7)	9.189,3
Tilgang ved oppkjøp	215,7		215,7	342,0	(251,2)	90,8
Økning i perioden	24.082,1	(606,3)	23.475,8	23.185,0	(439,6)	22.745,4
Opptjent i perioden	(24.083,0)	684,7	(23.398,3)	(23.031,6)	589,7	(22.441,9)
Valutakursdifferanser	218,7	(3,2)	215,5	(197,5)	21,6	(175,9)
Sum per 31. desember	9.961,4	(45,0)	9.916,5	9.527,9	(120,1)	9.407,8

¹ For egen regning.

² I følge Forskrift om årsregnskap for livsforsikringsforetak skal erstatningsavsetning overføres til premieavsetningen. Sammenligningstall er ikke utarbeidet.

Millioner kroner	2017	2016
Diskontert brutto erstatningsavsetning - annuiteter	6.127,1	4.905,2
Nominell brutto erstatningsavsetning - annuiteter	6.855,7	5.449,1

Erstatningsavsetningene skal dekke framtidige erstatningsutbetalinger. Erstatningsavsetningene for forsikringer med annuitetsbetalinger er omregnet til nåverdi (diskontert), mens øvrige avsetninger er udiskontert.

Årsaken til at erstatningsavsetningene for annuiteter er diskontert, er på grunn av meget lange betalingsstrømmer samt betydelig fremtidig renteinntekt. Erstatningene for yrkesskade i Danmark

betales ut enten som annuiteter eller som engangserstatninger (som i all hovedsak blir beregnet som diskonterte annuiteter). Det er derfor mest hensiktsmessig å betrakte hele porteføljen som annuiteter. MTPL personskader i Sverige utbetales som livslange annuiteter. Diskonteringsrenten som er benyttet er en swap-rente.

Over de neste 3-5 år er det forventet årlige gjennomsnittlige avviklingsgevinster på rundt 1.000 millioner kroner, hvilket flytter den forventede rapporterte combined ratio til den nederste delen av korridoren på 86-89 (udiskontert).

17. Egenkapital

Aksjekapital

Ved utgangen av året bestod aksjekapitalen i henhold til vedtektene av 500 millioner ordinære aksjer, hver pålydende 2 kroner. Alle utstedte aksjer er fullt innbetalt.

Eierne av ordinære aksjer har utbytte- og stemmerett. Det er ingen rettigheter knyttet til beholdningen av egne aksjer.

I tusen aksjer	2017	2016
Utstedte 1. januar	500.000	500.000
Utstedte 31. desember	500.000	500.000

Egne aksjer

I kolonnen for egne aksjer i oppstillingen av endringer i egenkapital presenteres pålydende av selskapets beholdning av egne aksjer. Beløp betalt som overskrider pålydende belastes annen egenkapital slik at kostpris for egne aksjer trekkes fra i konsernets egenkapital. Tap eller gevinst på transaksjoner med egne aksjer resultatføres ikke.

Ved utgangen av året utgjorde antall egne aksjer 21.073 (26.817).

Det er totalt kjøpt 254.863 (199.200) egne aksjer til bruk i Gjensidiges aksjebaserte betalingsordninger, til en snittkurs på 138,87 kroner (141,75). Av disse er 191.277 (169.093) videresolgt til ansatte, til samme pris, men med rabatt i form av tilskudd, se note 22. I tillegg har det blitt tildelt 33.199 (38.728) aksjer til ledende ansatte i godtgjørelsesordningen og 36.132 (32.737) bonusaksjer til ansatte i aksjespareordningen. Egne aksjer gjennom året er redusert med 5.745 (redusert med 41.358).

Overkurs

Innbetalinger ut over pålydende per aksje allokteres til overkurs.

Annen innskutt egenkapital

Annen innskutt egenkapital består av lønnskostnad som er innregnet i resultatregnskapet som følge av aksjekjøpsprogram for ansatte.

Fondsobligasjoner

Fondsobligasjoner består av evigvarende hybridkapitalinstrument i Gjensidige Bank ASA og Gjensidige Forsikring ASA, klassifisert som egenkapital. I forbindelse med utstedelsen i 2016 ble transaksjonskostnader på 3,2 millioner kroner regnskapsført som fradrag i egenkapitalen.

Valutakursdifferanser

Valutakursdifferanser består av valutakursdifferanser som oppstår ved omregning av utenlandske datterselskaper og filialer, samt fra omregning av forpliktelser som sikrer selskapets nettoinvestering i utenlandske datterselskaper og filialer.

Ny måling av netto ytelsesbasert pensjonsforpliktelse/-eiendel

Ny måling av netto ytelsesbasert pensjonsforpliktelse/-eiendel består av avkastning på pensjonsmidler ut over renteinntekt samt gevinster/tap som oppstår ved endring av de aktuarielle forutsetninger som benyttes ved beregning av pensjonsforpliktelse.

Annen opptjent egenkapital

Annen opptjent egenkapital består av årets og tidligere års resultat og inkluderer også avsetninger til pliktige fond (naturskadefond, garantiordning).

Naturskadekapital

Driftsresultat fra den obligatoriske naturskadeforsikringen skal reguleres mot naturskadekapitalen. Naturskadekapitalen er bunden kapital og kan bare benyttes til erstatninger etter naturskader i Norge. Med naturskade forstås skade som direkte skyldes naturulykke, så som skred, storm, flom, stormflo, jordskjelv eller vulkanutbrudd.

Garantiordningen

Avsetning til garantiordning er bunden kapital og skal gi sikkerhet for at forsikringstakerne etter direkte skadeforsikringsavtaler avsluttet i Norge mottar riktig oppfyllelse av forsikringskrav som følger av avtalen.

Utbytte

Foreslått og vedtatt utbytte per ordinær aksje

Millioner kroner	2017	2016
Per 31. desember		
7,10 kroner (6,80) basert på årets resultat ¹	3.550,0	3.400,0
0,00 kroner (4,00) basert på utdeling av overskuddskapital	0,0	2.000,0

¹ Foreslått utbytte for 2017 er ikke innregnet på rapporteringstidspunktet, og det har heller ingen skattemessige konsekvenser.

Aksjeeiere

Aksjeeiere som eier mer enn 1 prosent

Investor	Antall aksjer	Eierandel i %
Gjensidigestiftelsen	311.200.115	62,2 %
State Street Bank And Trust Co. (forvalter)	19.932.114	4,0 %
Folketrygdfondet	17.247.573	3,4 %
State Street Bank And Trust Co. (forvalter)	14.654.396	2,9 %
State Street Bank And Trust Co. (forvalter)	5.685.051	1,1 %

Aksjeeierlisten er basert på VPS aksjeeierregister per 31. desember 2017. Aksjeeierliste som viser eiere bak forvalterkontoer finnes på side 21.

18. Hybridkapital

Ansvarlige lån

	FRN Gjensidige Bank ASA 2014/2024 SUB	FRN Gjensidige Bank ASA 2015/2025 SUB	Gjensidige Bank ASA 2016/2026 FRN C SUB	FRN Gjensidige Pensjonsforsikring AS 2016/2026 SUB	FRN Gjensidige Forsikring ASA 2014/2044 SUB
ISIN	NO0010713118	NO0010735715	NO00010765027	NO0010767429	NO0010720378
Utsteder	Gjensidige Bank ASA	Gjensidige Bank ASA	Gjensidige Bank ASA	Gjensidige Pensjonsforsikring AS	Gjensidige Forsikring ASA
Hovedstol, NOK millioner	250	100	100	300	1.200
Valuta	NOK	NOK	NOK	NOK	NOK
Utstedelsesdato	17.06.2014	21.05.2015	19.05.2016	23.06.2016	02.10.2014
Forfall	17.06.2024	21.05.2025	19.05.2026	23.06.2026	03.10.2044
Første tilbakebetalingsdato	17.06.2019	22.05.2020	19.05.2021	23.06.2021	02.10.2024
Rentesats	NIBOR 3M + 1,55 %	NIBOR 3M + 1,65 %	NIBOR 3M + 2,55 %	NIBOR 3M + 2,90 %	NIBOR 3M + 1,50 %

Generelle vilkår

Regulatorisk regelverk	CRD IV	CRD IV	CRD IV	Solvens II	Solvens II
Regulatorisk innløsningsrett	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Konverteringsrett	Nei	Nei	Nei	Nei	Nei

Fondsobligasjoner

	Gjensidige Bank ASA 15/PERP FRN C HYBRID	Gjensidige Bank ASA 15/PERP FRN C HYBRID	FRN Gjensidige Forsikring ASA 2016/PERP C HYBRID	Gjensidige Bank ASA 15/PERP FRN C HYBRID
ISIN	NO0010735707	NO0010744295	NO0010771546	NO0010797509
Utsteder	Gjensidige Bank ASA	Gjensidige Bank ASA	Gjensidige Forsikring ASA	Gjensidige Bank ASA
Hovedstol, NOK millioner	150	150	1.000	70
Valuta	NOK	NOK	NOK	NOK
Utstedelsesdato	21.05.2015	15.09.2015	08.09.2016	20.06.2017
Forfall	Evigvarende	Evigvarende	Evigvarende	Evigvarende
Første tilbakebetalingsdato	22.05.2020	15.09.2020	08.09.2021	20.06.2022
Rentesats	NIBOR 3M + 3,15 %	NIBOR 3M + 3,40 %	NIBOR 3M + 3,60 %	NIBOR 3M + 3,20 %

Generelle vilkår

Regulatorisk regelverk	CRD IV	CRD IV	Solvens II	CRD IV
Regulatorisk innløsningsrett	Ja	Ja	Nei	Ja
Konverteringsrett	Nei	Nei	Nei	Nei

19. Avsetninger og andre forpliktelser

Millioner kroner	2017	2016
Andre avsetninger og forpliktelser		
Restruktureringskostnader ¹	117,0	194,9
Andre avsetninger	211,6	147,2
Sum andre avsetninger for forpliktelser	328,6	342,1
Innskudd fra og forpliktelser overfor kunder		
Innskudd fra og forpliktelser overfor kunder uten avtalt løpetid, bank	17.365,0	16.614,7
Innskudd fra og forpliktelser overfor kunder med avtalt løpetid, bank	6.400,6	4.655,7
Sum innskudd fra og forpliktelser overfor kunder	23.765,7	21.270,4
Rentebærende forpliktelser		
Obligasjonsgjeld, bank	23.083,4	19.596,5
Sum rentebærende forpliktelser	23.083,4	19.596,5
Andre forpliktelser		
Mellomværende med brannkasser	25,5	30,4
Leverandørgjeld	258,0	247,4
Forpliktelser overfor offentlige myndigheter	356,1	507,9
Andre forpliktelser	625,7	582,8
Sum andre forpliktelser	1.265,2	1.368,5
Påløpte kostnader og mottatte, ikke opptjente inntekter		
Skyldige offentlige avgifter	31,5	35,8
Skyldige feriepenger	318,9	300,2
Andre påløpte kostnader og mottatte, ikke opptjente inntekter	150,4	157,3
Sum påløpte kostnader og mottatte, ikke opptjente inntekter	500,8	493,3
Restruktureringskostnader ¹		
Avsetning per 1. januar	194,9	85,8
Nye avsetninger	54,9	163,9
Avsetninger benyttet i løpet av året	(134,2)	(53,8)
Valutakursdifferanser	1,4	(1,0)
Avsetning per 31. desember	117,0	194,9

¹ Det er i 2017 avsatt 54,9 millioner kroner i omstillingsavsetning som følge av vedtak om endringsprosesser i hele konsernet. Prosessene er kommunisert ut til alle enheter som blir berørt av endringene.

20. Transaksjoner med nærstående parter

Oversikt

Gjensidige Forsikring ASA er konsernets morselskap. Per 31. desember 2017 er følgende parter å anse som nærstående parter. Se note 5 for Gjensidige Forsikring ASA oversikt over datterselskap og felleskontrollert virksomhet.

	Forretningskontor	Eierandel
Konsernspiss		
Gjensidigestiftelsen eier 62,24 prosent av Gjensidige Forsikring ASA	Oslo, Norge	
Andre nærstående parter		
Brannkassene	Hele landet, Norge	
Gjensidige Pensjonskasse	Oslo, Norge	94,7 %

Transaksjoner

Resultatregnskapet

Oversikten nedenfor viser transaksjoner med nærstående parter som er innregnet i resultatregnskapet.

Millioner kroner	2017		2016	
	Inntekt	Kostnad	Inntekt	Kostnad
Opptjente bruttopremier og brutto erstatningskostnader				
ADB Gjensidige	28,5	21,3	32,4	9,0
Gjensidige Pensjonsforsikring AS	6,9	33,5	5,5	23,4
Nykredit Forsikring A/S	1.061,4	740,8	1.041,8	772,3
Administrasjonskostnader				
Gjensidige Bank ASA	36,7		30,4	
Gjensidige Pensjonsforsikring AS	67,5		61,5	
Mondux Assurance Agentur A/S	30,8	68,1	44,8	69,9
Nykredit Forsikring A/S	307,0	265,3	344,3	260,5
Vardia Försäkring AB		108,9		55,7
Sum øvrige selskaper	0,9	10,5	11,5	9,9
Renteinntekter og -kostnader				
Oslo Areal AS	31,8		32,7	
Samarbeidende selskaper ¹				
Brannkassene og Gjensidige Pensjonskasse	20,8	149,3	20,7	148,7
Sum	1.592,2	1.397,7	1.625,6	1.349,4

¹ Samarbeidende selskaper er definert som selskaper hvor Gjensidige Forsikring har inngått en langsiktig strategisk samarbeidsavtale.

Lån

Per 31. desember 2017 har ansatte lån i Gjensidige Bank ASA på 1.287,2 millioner kroner (1.501,0). Lånene er gitt på normale markedsmessige vilkår.

Inntekter og tap

Oversikten nedenfor viser en oppsummering av konsernbidrag/utbytte til/fra nærstående parter samt andre gevinster og tap.

Millioner kroner	2017		2016	
	Mottatt	Avgitt	Mottatt	Avgitt
Konsernbidrag				
Gjensidige Pensjon og Sparing Holding AS				8,8
Mondux AB				7,9
Tennant Assuranse AS (eid av Lokal Forsikring AS)			0,3	
Dividends				
Gjensidige Pensjonskasse			9,5	
Gjensidigestiftelsen		2.209,5		3.858,9
Nykredit Forsikring A/S	49,0			
Samtrygd AS	0,7			
Mondux Assurance Agentur A/S	31,5			
Mondux AB	2,6			
Oslo Areal AS			110,0	
Sum konsernbidrag og utbytte	83,8	2.209,5	119,8	3.875,6

I tillegg ble aksjene i Gjensidige Investeringsrådgivning as (GIR) gitt som utbytte fra Gjensidige Pensjon og Sparing Holding AS til Gjensidige Forsikring ASA i 2016. Dette ble regnskapsført til kontinuitet som en aksjesplitt av aksjene i Gjensidige Pensjon og Sparing Holding AS.

Millioner kroner	2017		2016	
	Gevinst	Tap	Gevinst	Tap
Gevinster og tap i forbindelse med salg og avvikling				
Oslo Areal AS				1,3
Vervet AS			8,2	
Försäkringproduktion i Sverige AB				4,0
Tap i forbindelse med verdifall				
Samtrygd AS		0,4		
Nykredit Forsikring A/S		49,0		94,2
Sum gevinster og tap i forbindelse med salg, avvikling og verdifall		49,4	8,2	99,5

Mellomværende

Oversikten nedenfor viser en oppsummering av fordring/forpliktelse på/til nærstående parter.

Millioner kroner	2017		2016	
	Fordring	Forpliktelse	Fordring	Forpliktelse
Ikke rentebærende fordringer og forpliktelser				
Gjensidige Pensjonsforsikring AS		12,9		16,5
Mondux Assurance Agentur A/S			16,0	
Nykredit Forsikring A/S	40,0		56,9	
Sum øvrige selskaper	3,7		16,7	26,5
Rentebærende fordringer og forpliktelser				
Mondux Assurance Agentur A/S		285,8		
Oslo Areal AS	1.620,1		1.420,2	
Gjenforsikringsdepoter og erstatningsavsetning				
Nykredit Forsikring A/S	507,6	507,6	457,5	457,5
Sum øvrige selskaper		60,9		44,3
Sum mellomværende innen konsernet	2.171,5	867,3	1.967,2	544,9
Samarbeidende selskaper				
Brannkassene og Gjensidige Pensjonskasse ²	111,0	25,4	111,0	30,7
Sum mellomværende	2.282,5	892,8	2.078,2	575,5

² Gjensidige Forsikring ASA er sponsor i Gjensidige Pensjonskasse og har skutt inn midler tilsvarende 111,0 millioner kroner.

Millioner kroner		Kjøper	Selger	2017	2016
Øvrige transaksjoner					
Renter på bankinnskudd	Gjensidige Bank ASA	Brannkassene		0,7	0,2
Porteføljer	Gjensidige Forsikring ASA	Mondux Assurance Agentur A/S		271,9	
Porteføljer	Gjensidige Forsikring ASA	Försäkringproduktion i Sverige AB			10,0
Forvaltningshonorar ol.	Gjensidige Pensjonsforsikring AS	Gjensidige Investeringsrådgivning AS/Gjensidige Bank ASA ³		19,3	15,0
Forvaltningshonorar	Gjensidigestiftelsen	Gjensidige Investeringsrådgivning AS/Gjensidige Bank ASA ³		5,8	6,5
Millioner kroner		Fordringshaver	Skyldner	2017	2016
Øvrige mellomværende					
Bankinnskudd	Brannkassene	Gjensidige Bank ASA		45,7	12,7

³ Selskapene fusjonerte i 2017.

Garantier

Gjensidige Forsikring ASA er utad ansvarlig for forsikringskrav som følge av forsikringsvirksomheten til brannkassene, jf. note 21.

21. Betingede forpliktelser

Millioner kroner	2017	2016
Garantier og kommittert kapital		
Brutto garantier	0,1	0,1
Kommittert kapital, ikke innbetalt	1.392,5	1.174,3

Gjensidige har som ledd i den løpende finansforvaltningen forpliktet seg til å investere inntil 1.392,5 millioner kroner (1.174,3) i lånefond med sikrede lån samt ulike private equity- og eiendomsfondsinvesteringer, utover de beløp som er innregnet i balansen.

Tidspunktet for utbetaling av kapital er avhengig av når det enkelte fond foretar kapitalinnkallinger fra sine investorer. Gjennomsnittlig gjenværende levetid for fondene, basert på markedsverdi, er i underkant av fire år (fire) og i gjennomsnitt i underkant av fem år (seks) inkludert forlengelsesopsjon.

Gjensidige Forsikring er utad ansvarlig for ethvert forsikringskrav som oppstår i de samarbeidende brannkassenes brannforsikringsvirksomhet.

I henhold til avtale med Gjensidige Pensjonskasse skal avkastning som ikke er tilstrekkelig til å dekke den ytelsesbaserte pensjonsordningens grunnlagsrente dekkes fra premiefond eller gjennom tilskudd fra Gjensidige Forsikring.

22. Aksjebasert betaling

Beskrivelse av de aksjebaserte betalingsordningene

Per 31. desember 2017 har Gjensidige følgende aksjebaserte betalingsordninger.

Aksjebasert godtgjørelse for ledende ansatte med oppgjør i aksjer og kontanter (godtgjørelsesordningen)

Gjensidige har etablert aksjebasert betaling med oppgjør i aksjer for konsernledelse og nærmere definerte ledende ansatte.

Som omtalt i styrets erklæring om fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse i note 8 skal halvparten av den variable godtgjørelsen gis i form av aksjer i Gjensidige Forsikring ASA, hvor en tredjedel kan disponeres hvert av de kommende tre år. Av dette deles i overkant av 50 prosent ut som aksjer og i underkant av 50 prosent gjøres opp i kontanter for å dekke skatteforpliktelser (nettooppgjør).

Den virkelige verdien på tildelingstidspunktet måles basert på markedspris. Beløpet innregnes som en lønnskostnad på tildelingstidspunktet. Det er ikke knyttet spesifikke selskapsrelaterte eller markedsrelaterte opptjeningskriterier til aksjene, men selskapet kan foreta en revurdering dersom etterfølgende resultater og utvikling tilsier at bonusen ble basert på uriktige forutsetninger. Forventet utdeling settes til 100 prosent. Verdien av den kontantbaserte andelen justeres på hvert rapporteringstidspunkt basert på aksjekursen på dette tidspunktet. Antall aksjer justeres for utdelt utbytte.

Aksjespareprogram for ansatte med oppgjør i aksjer

Gjensidige har etablert et aksjespareprogram for ansatte i konsernet, med unntak av ansatte i Gjensidige Baltic. Alle fast ansatte har anledning til å spare et årlig beløp på inntil 75.000 kroner. Sparing gjennomføres gjennom faste lønnstrekk, som fire ganger i året benyttes til å kjøpe aksjer. De ansatte får en rabatt i form av tilskudd på 20 prosent, begrenset oppad til 3.000 kroner per år, hvilket tilsvarer maksimal skattefri rabatt. For hver fjerde aksje som eies etter to år vil den ansatte motta én bonusaksje, forutsatt at vedkommende fortsatt er ansatt eller er blitt pensjonist.

Den virkelige verdien på tildelingstidspunktet måles basert på markedspris. Rabatten innregnes som en lønnskostnad på tildelingstidspunktet. Verdien av bonusaksjene innregnes som en lønnskostnad over opptjeningsperioden som er to år.

Måling av virkelig verdi

Virkelig verdi for aksjene som tildeles gjennom den aksjebaserte betalingsordningen for ledende ansatte, beregnes med utgangspunkt i aksjekursen på tildelingstidspunktet. Beløpet innregnes umiddelbart. Den delen som gjøres opp i kontanter justeres løpende basert på aksjekursen på rapporteringstidspunktet.

Virkelig verdi for bonusaksjene som tildeles gjennom aksjespareprogrammet beregnes med utgangspunkt i aksjekursen på tildelingstidspunktet, hensyntatt sannsynlighet for at den ansatte fortsatt er ansatt etter to år og at den ansatte ikke har solgt aksjene sine i den samme toårsperioden. Beløpet periodiseres over opptjeningsperioden, som er to år.

Forutsetninger benyttet i beregning av virkelig verdi på tildelingstidspunktet var som følger

	Godtgjørelsesordningen		Aksjespareprogrammet	
	2017	2016	2017	2016
Vektet gjennomsnittlig aksjekurs (NOK)	135,00	143,60	139,26	141,86
Forventet avgang	I/A	I/A	10%	10%
Forventet salg	I/A	I/A	5%	5%
Bindingstid (år)	3	3	2	2
Forventet utbytte (NOK per aksje) ¹	6,57	6,67	6,57	6,67

¹ Forventet utbytte er beregnet basert på konsernets faktiske resultat etter skattekostnad per tredje kvartal, grosset opp til et fullt år, gitt maksimal utbytteutdeling tilsvarende 70 prosent av resultat etter skattekostnad. Dette er gjort som en teknisk beregning da selskapets prognose for resultat i fjerde kvartal ikke kunne benyttes på det tidspunktet beregningene ble gjort.

Personalkostnader

Millioner kroner	2017	2016
Godtgjørelsesordningen for ledende ansatte	8,0	8,0
Aksjespareprogram for ansatte	6,9	5,7
Sum kostnader (note 7)	14,9	13,7

Aksjespareprogrammet

	2017	2016
Antall bonusaksjer		
Utestående 1. januar	80.856	76.655
Tildelt i løpet av perioden	47.481	41.881
Gått tapt i løpet av perioden	(5.510)	(3.192)
Overført i løpet av perioden	(36.131)	(32.737)
Kansellert i løpet av perioden	(2.750)	(1.751)
Utestående 31. desember	83.946	80.856
Kan utøves 31. desember	0	0
Gjennomsnittlig gjenværende levetid på utestående bonusaksjer	1,00	0,96
Vektet gjennomsnittlig virkelig verdi på tildelte bonusaksjer	120,27	122,90
Vektet gjennomsnittlig aksjekurs på bonusaksjer overført i løpet av perioden	139,43	142,43

Vektet gjennomsnittlig utøvelseskurs vil alltid være 0 siden ordningen omfatter bonusaksjer og ikke opsjoner.

Godtgjørelsesprogrammet

	Antall aksjer 2017	Antall kontant- oppgjorte aksjer 2017	Antall aksjer 2016	Antall kontant- oppgjorte aksjer 2016
Antall aksjer				
Utestående 1. januar	63.437	58.176	69.312	63.673
Tildelt i løpet av perioden	26.427	23.430	27.573	25.201
Utøvd i løpet av perioden	(33.199)	(30.409)	(38.728)	(35.730)
Justering dividende i løpet av perioden	2.926	2.768	5.280	5.032
Utestående 31. desember	59.591	53.965	63.437	58.176
Kan utøves 31. desember	0	0	0	0
Gjennomsnittlig gjenværende levetid på utestående aksjer	0,75	0,74	0,73	0,73
			2017	2016
Vektet gjennomsnittlig virkelig verdi på tildelte aksjer ²			135,00	143,60
Vektet gjennomsnittlig aksjekurs på aksjer utøvd i løpet av perioden			133,53	143,59
Verdi av tildelte aksjer som skal gjøres opp i kontanter			154,90	149,20

² Virkelig verdi er fastsatt med utgangspunkt i markedsverdien av aksjen på tildelingstidspunktet.

Vektet gjennomsnittlig utøvelseskurs vil alltid være 0 siden ordningen omfatter aksjer og ikke opsjoner.

23. Hendelser etter balansedagen

Gjensidige Forsikring ASA og Gjensidige Forsikring konsern har fått godkjenning fra Finanstilsynet, for en partiell internmodell (PIM) under Solvens II-reglene, med virkning fra 31. desember 2017. Modellen som er godkjent er mer konservativ enn modellen Gjensidige søkte om.

Per 31. desember 2017 var solvensmarginen 137 prosent basert på standardformelen. Basert på den godkjente partielle internmodellen er solvensmarginen estimert til 145-155 prosent.

Finanstilsynet har spesifisert noen områder som må valideres og dokumenteres ytterligere, for å oppnå godkjenning av Gjensidiges originale versjon av modellen. Godkjenningen og vilkårene vil bli behandlet av Gjensidiges styre før klagefristen.

Ingen vesentlige hendelser, foruten godkjenningen av den partielle interne modellen, har skjedd etter årsskiftet.

24. Resultat per aksje

Millioner kroner	2017	2016
Resultat for regnskapsåret	4.523,1	4.670,4
Veid gjennomsnittlig antall aksjer ¹	499.981.716	499.972.344
Gjennomsnittlig antall utvannede aksjer aksjebasert betaling	118.930	121.343
Veid gjennomsnittlig antall aksjer utvannet ¹	500.100.646	500.093.687
Resultat per aksje (kroner), basis	9,05	9,34
Resultat per aksje (kroner), utvannet	9,04	9,34

¹ Beholdning av egne aksjer er trukket fra ved beregningen av antall aksjer.

Resultatregnskap

Gjensidige Forsikring ASA

Millioner kroner	Noter	1.1.-31.12.2017	1.1.-31.12.2016
Premieinntekter			
Opptjente bruttopremier	4	22.601,2	21.930,6
Gjenforsikringsandel av opptjente bruttopremier		(677,1)	(578,0)
Sum premieinntekter for egen regning		21.924,1	21.352,6
Erstatningskostnader i skadeforsikring			
Brutto erstatningskostnader	4	(15.808,7)	(15.205,3)
Gjenforsikringsandel av brutto erstatningskostnader		481,4	497,1
Sum erstatningskostnader for egen regning		(15.327,3)	(14.708,2)
Forsikringsrelaterte driftskostnader			
Forsikringsrelaterte adm.kostnader inkl. provisjoner for mottatt gjenforsikring og salgskostnader	7	(3.469,1)	(2.973,4)
Mottatte provisjoner for avgitt gjenforsikring og gevinstandeler		28,2	23,7
Sum forsikringsrelaterte driftskostnader		(3.440,9)	(2.949,7)
Resultat av teknisk regnskap for skadeforsikring		3.155,9	3.694,8
Netto inntekter fra investeringer			
Inntekter fra investeringer i datterforetak, tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet		83,9	113,3
Nedskrivning av investeringer i datterselskaper, tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet		(49,4)	(94,2)
Renteinntekt og utbytte mv. på finansielle eiendeler		1.107,4	1.266,1
Verdiendringer på investeringer		(368,1)	(1.053,4)
Realisert gevinst og tap på investeringer		1.206,1	1.889,6
Administrasjonskostnader knyttet til investeringer, herunder rentekostnader		(239,6)	(187,3)
Sum netto inntekter fra investeringer	6	1.740,3	1.934,1
Andre inntekter		10,2	11,9
Andre kostnader		(41,2)	(40,8)
Resultat av ikke-teknisk regnskap		1.709,3	1.905,2
Resultat før skattekostnad		4.865,2	5.600,0
Skattekostnad	9	(1.104,6)	(1.322,0)
Resultat før andre resultatkomponenter		3.760,6	4.278,0
Andre resultatkomponenter			
Poster som ikke senere skal reklassifiseres til resultatet			
Ny måling av netto ytelsesbasert pensjonsforpliktelse/-eiendel	10	(339,3)	(159,2)
Skatt på poster som ikke kan reklassifiseres til resultatet	9	84,8	39,8
Sum poster som ikke senere skal reklassifiseres til resultatet		(254,5)	(119,4)
Poster som senere kan reklassifiseres til resultatet			
Valutakursdifferanser fra utenlandsk virksomhet		359,9	(273,0)
Skatt på poster som senere kan reklassifiseres til resultatet	9	(88,2)	66,6
Sum poster som senere kan reklassifiseres til resultatet		271,7	(206,5)
Totalresultat		3.777,9	3.952,1

Balanse

Gjensidige Forsikring ASA

Millioner kroner	Noter	31.12.2017	31.12.2016
Eiendeler			
Goodwill		1.843,4	1.587,0
Andre immaterielle eiendeler		1.068,8	955,5
Sum immaterielle eiendeler	11	2.912,2	2.542,5
Investeringer			
<i>Bygninger og andre faste eiendommer</i>			
Eierbenyttet eiendom	12	27,0	19,0
<i>Datterselskaper og tilknyttede selskaper</i>			
Aksjer i datterselskaper	5	6.297,3	5.741,7
Aksjer i tilknyttede selskaper og felleskontrollerte virksomheter	5	1.086,9	1.086,9
Rentebærende fordringer på datterselskaper og felleskontrollert virksomhet	13, 20	1.620,1	1.420,2
<i>Finansielle eiendeler som måles til amortisert kost</i>			
Obligasjoner som holdes til forfall	13	712,9	1.226,8
Utlån og fordringer	13, 15	16.598,3	16.018,9
<i>Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi</i>			
Aksjer og andeler (inkl. aksjer og andeler målt til kost)	13, 14	6.553,7	6.134,4
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	13	21.974,7	23.108,2
Finansielle derivater	13	549,2	1.207,8
Andre finansielle eiendeler	13	111,0	
Gjenforsikringsdepoter		507,6	457,8
Sum investeringer		56.038,7	56.421,6
Gjenforsikringsandel av brutto forsikringsforpliktelser i skadeforsikring			
Gjenforsikringsandel av ikke opptjent bruttopremie	16	41,4	115,5
Gjenforsikringsandel av brutto erstatningsavsetning	16	698,0	512,2
Sum gjenforsikringsandel av brutto forsikringsforpliktelser i skadeforsikring		739,5	627,7
Fordringer			
Fordringer i forbindelse med direkte forretninger	13	5.318,7	4.983,0
Fordringer i forbindelse med gjenforsikring	13	148,5	340,1
Fordringer innen konsernet	20	49,1	89,5
Andre fordringer	13, 15	822,5	833,5
Sum fordringer		6.338,9	6.246,0
Andre eiendeler			
Anlegg og utstyr	12	236,2	273,8
Kontanter og kontantekvivalenter	13	1.625,0	1.143,0
Pensjonsmidler	10	204,4	486,2
Sum andre eiendeler		2.065,6	1.903,0
Forskuddsbetalte kostnader og opptjente ikke mottatte inntekter			
Andre forskuddsbetalte kostnader og opptjente ikke mottatte inntekter		36,5	4,2
Sum forskuddsbetalte kostnader og opptjente ikke mottatte inntekter		36,5	4,2
Sum eiendeler		68.131,4	67.745,0

Millioner kroner	Noter	31.12.2017	31.12.2016
Egenkapital og forpliktelser			
<i>Innskutt egenkapital</i>			
Aksjekapital		1.000,0	1.000,0
Egne aksjer		(0,0)	(0,1)
Overkurs		1.430,0	1.430,0
Fondsobligasjoner		999,8	999,2
Annen innskutt egenkapital		45,1	36,7
Sum innskutt egenkapital		3.474,9	3.465,9
<i>Opptjent egenkapital</i>			
<i>Fond mv.</i>			
Naturskadekapital		2.333,4	2.266,2
Garantiavsetning		638,3	628,9
Annen opptjent egenkapital		11.425,1	11.318,2
Sum opptjent egenkapital		14.396,8	14.213,3
Sum egenkapital	17	17.871,7	17.679,1
Ansvarlig lån	13, 18	1.198,0	1.197,7
Forsikringsforpliktelser brutto i skadeforsikring			
Avsetning for ikke opptjent bruttopremie	4, 16	8.769,5	8.585,9
Brutto erstatningsavsetning	4, 16	30.676,6	30.802,6
Avsetning for premierabatter og andre gevinstavtaler		66,5	56,3
Sum forsikringsforpliktelser brutto i skadeforsikring		39.512,5	39.444,8
Avsetninger for forpliktelser			
Pensjonsforpliktelser	10	552,2	493,2
Forpliktelser ved periodeskatt	9	904,7	1.149,4
Forpliktelser ved utsatt skatt	9	1.122,5	905,4
Andre avsetninger for forpliktelser	19	319,3	327,2
Sum avsetninger for forpliktelser		2.898,6	2.875,1
Forpliktelser			
Forpliktelser i forbindelse med direkte forsikring	13	646,9	289,6
Forpliktelser i forbindelse med gjenforsikring	13	132,5	88,2
Finansielle derivater	13	568,6	1.173,1
Avsatt utbytte		3.550,0	3.400,0
Andre forpliktelser	13, 19	1.131,5	1.252,9
Forpliktelser til datterselskaper og tilknyttede selskaper	13, 20	298,8	43,1
Sum forpliktelser		6.328,2	6.246,9
Påløpte kostnader og mottatte ikke opptjente inntekter			
Andre påløpte kostnader og mottatte ikke opptjente inntekter	13, 19	322,4	301,4
Sum påløpte kostnader og mottatte ikke opptjente inntekter		322,4	301,4
Sum egenkapital og forpliktelser		68.131,4	67.745,0

Oppstilling av endringer i egenkapital

Gjensidige Forsikring ASA

Millioner kroner	Aksje- kapital	Egne aksjer	Overkurs	Annen innskutt egen- kapital	Fonds- obligasjon	Valuta- kurs- diff.	Ny måling av netto ytelses- basert pensjons- forpl./- eiendel	Annen opptjent egen- kapital	Sum egen- kapital
Egenkapital per 31.12.2015	1.000,0	(0,1)	1.430,0	29,3		319,1	(1.559,3)	16.913,1	18.132,1
1.1.-31.12.2016									
Resultat før andre resultatkomponenter					11,1			4.266,9	4.278,0
Andre resultatkomponenter									
Poster som ikke senere kan reklassifiseres til resultatet									
Ny måling av netto ytelsesbasert pensjonsforpliktelse/-eiendel							(159,2)		(159,2)
Skatt på poster som ikke kan reklassifiseres til resultatet							39,8		39,8
Sum poster som ikke senere kan reklassifiseres til resultatet							(119,4)		(119,4)
Poster som senere kan reklassifiseres til resultatet									
Valutakursdifferanser fra utenlandsk virksomhet						(273,0)			(273,0)
Skatt på poster som kan reklassifiseres til resultatet						66,6			66,6
Sum poster som senere kan reklassifiseres til resultatet						(206,5)			(206,5)
Sum andre resultatkomponenter						(206,5)	(119,4)		(325,9)
Totalresultat					11,1	(206,5)	(119,4)	4.266,9	3.952,1
Egne aksjer		0,1						(3,8)	(3,7)
Avsatt og utbetalt utbytte								(5.396,6)	(5.396,6)
Aksjebaserte betalingstransaksjoner som gjøres opp i egenkapital				7,3					7,3
Fondsobligasjoner					997,1			(0,2)	996,8
Fondsobligasjoner - betalte renter					(8,9)				(8,9)
Egenkapital per 31.12.2016	1.000,0	(0,1)	1.430,0	36,7	999,2	112,6	(1.678,7)	15.779,4	17.679,1
1.1.-31.12.2017									
Resultat før andre resultatkomponenter					34,5			3.726,1	3.760,6
Andre resultatkomponenter									
Poster som ikke senere kan reklassifiseres til resultatet									
Ny måling av netto ytelsesbasert pensjonsforpliktelse/-eiendel							(339,3)		(339,3)
Skatt på poster som ikke kan reklassifiseres til resultatet							84,8		84,8
Sum poster som ikke senere kan reklassifiseres til resultatet							(254,5)		(254,5)
Poster som senere kan reklassifiseres til resultatet									
Valutakursdifferanser fra utenlandsk virksomhet				0,3		359,3	0,4		359,9
Skatt på poster som kan reklassifiseres til resultatet						(88,2)			(88,2)
Sum poster som senere kan reklassifiseres til resultatet				0,3		271,1	0,4		271,7
Sum andre resultatkomponenter				0,3		271,1	(254,1)		17,3
Totalresultat				0,3	34,5	271,1	(254,1)	3.726,1	3.777,9
Egne aksjer		0,0						(9,4)	(9,4)
Avsatt og utbetalt utbytte								(3.549,6)	(3.549,6)
Aksjebaserte betalingstransaksjoner som gjøres opp i egenkapital				8,2					8,2
Fondsobligasjon					0,6			(0,6)	
Fondsobligasjon - betalte renter					(34,6)				(34,6)
Egenkapital per 31.12.2017	1.000,0	(0,0)	1.430,0	45,1	999,8	383,8	(1.932,8)	15.945,9	17.871,7

For nærmere omtale av egenkapitalpostene, se note 17.

Kontantstrømoppstilling

Gjensidige Forsikring ASA

Millioner kroner	1.1.-31.12.2017	1.1.-31.12.2016
Kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter		
Netto innbetalte premier	22.009,5	21.273,0
Netto utbetalte erstatninger	(16.175,9)	(15.563,1)
Netto innbetaling/utbetaling vedrørende verdipapirer	2.952,8	3.890,5
Netto innbetaling/utbetaling fra salg/kjøp av investeringseiendom	97,1	(0,0)
Utbetaling til drift, inklusive provisjoner	(2.858,4)	(3.245,1)
Betalt skatt	(1.128,5)	(1.251,0)
Netto andre innbetalinger/utbetalinger		0,5
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	4.896,5	5.104,8
Kontantstrøm fra investeringsaktiviteter		
Netto innbetaling/utbetaling ved kjøp og salg av datterselskaper, tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet	(516,7)	(96,6)
Netto innbetaling/utbetaling ved kjøp og salg av eierbenyttet eiendom, anlegg og utstyr og immaterielle eiendeler	(284,7)	(63,9)
Netto innbetaling/utbetaling ved kjøp og salg av kundeporteføljer - immaterielle eiendeler	(3,9)	(45,5)
Innbetaling av utbytte fra investeringer i tilknyttede selskaper	81,1	32,0
Innbetaling av konsernbidrag	(11,3)	4,9
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	(735,4)	(169,1)
Kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter		
Utbetaling av utbytte	(3.459,9)	(6.139,5)
Netto innbetaling/utbetaling av ansvarlig lån inklusive renter	(30,6)	(31,4)
Netto innbetaling/utbetaling av lån fra/til konsernselskaper	(1,0)	
Utbetalinger relatert til konserninterne egenkapitaltransaksjoner	(151,8)	(291,8)
Netto innbetaling/utbetaling ved salg/kjøp av egne aksjer	(11,1)	(3,7)
Fondsobligasjoner utstedelse/avdrag		997,0
Betalte renter fondsobligasjoner	(46,1)	(11,9)
Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	(3.700,5)	(5.481,3)
Effekt av valutakursendringer på kontanter og kontantekvivalenter	21,4	(16,0)
Netto kontantstrøm	482,0	(561,5)
Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter ved årets begynnelse	1.143,0	1.704,5
Beholdning av kontanter og kontantekvivalenter ved årets slutt ¹	1.625,0	1.143,0
Netto kontantstrøm	482,0	(561,5)
¹ Herav bundet på skattetrekkskonto	70,8	72,6

Noter

1. Regnskapsprinsipper Rapporteringsenhet

Gjensidige Forsikring ASA er et børsnotert allmennaksjeselskap hjemmehørende i Norge. Gjensidiges hovedkontor er lokalisert i Schweigaardsgate 21, Oslo, Norge. Aktivitetene i Gjensidige er skadeforsikring. Gjensidige driver virksomhet i Norge, Sverige og Danmark.

Regnskapsprinsippene som benyttes i selskapsregnskapet er beskrevet nedenfor. Prinsippene er konsistente i hele Gjensidige, med unntak av en tillatt forskjell etter IFRS 4 om forsikringskontrakter. Se beskrivelse under punktet vedrørende Brutto erstatningsavsetning.

Grunnlag for utarbeidelse

Samsvarserklæring

Selskapsregnskapet er avlagt i samsvar med regnskapsloven og forskrift om årsregnskap for skadeforsikringsforetak (FOR-2015-12-18-1775). Årsregnskapsforskriften bygger i stor grad på EU-godkjente IFRS'er og tilhørende fortolkningsuttalelser.

Nye standarder og fortolkninger ennå ikke vedtatt

En rekke nye standarder, endringer i standarder og fortolkninger er utgitt for regnskapsår som begynner etter 1. januar 2017, og har ikke blitt anvendt ved utarbeidelsen av dette selskapsregnskapet. De som kan være relevante for Gjensidige er angitt nedenfor. Gjensidige planlegger ikke å implementere disse standardene tidlig.

Endringer i IFRS 2: Klassifisering og måling av aksjebaserte betalingstransaksjoner (2016)

IFRS 2 har blitt endret med hensyn til klassifisering og måling av aksjebaserte betalingstransaksjoner med nettooppgjør for tilbakeholdte skatteforpliktelser. Dersom foretaket er forpliktet til å holde tilbake et beløp for en ansattes skatteforpliktelse i forbindelse med aksjebasert betaling, og overføre dette beløpet i kontanter til skattemyndighetene på den ansattes vegne, da skal Gjensidige innregne forpliktelsen som en aksjebasert betalingstransaksjon med oppgjør i egenkapital. Endringene vil gjelde fra 1. januar 2018. Skatteforpliktelsen i Gjensidiges aksjebaserte godtgjørelsesordning vil bli reklassifisert fra forpliktelse til egenkapital per 1. januar 2018. Fra denne datoen vil skatteforpliktelsen bli innregnet som en aksjebasert betalingstransaksjon med oppgjør i egenkapital i stedet for en aksjebasert betalingstransaksjon med oppgjør i kontanter. Vår foreløpige vurdering er at endringen ikke forventes å ha vesentlig effekt på Gjensidiges finansregnskap.

IFRS 9 Finansielle instrumenter (2014)

IFRS 9 omhandler regnskapsføring av finansielle instrumenter og trer i kraft for regnskapsperioder som begynner på eller etter 1. januar 2018. Standarden introduserer nye krav til klassifisering og måling av finansielle eiendeler, inkludert en ny forventet tapsmodell for innregning av verdifall, samt endrede krav til sikringsbokføring.

IFRS 9 inneholder tre primære målekategorier for finansielle eiendeler: amortisert kost, virkelig verdi over andre inntekter og kostnader samt virkelig verdi over resultatet. Finansielle eiendeler skal klassifiseres som enten til amortisert kost, til virkelig verdi over andre inntekter og kostnader eller til virkelig verdi over resultatet, avhengig av hvordan de forvaltes og hvilke kontraktsfestede kontantstrømegenskaper de har. IFRS 9 introduserer et nytt krav i forbindelse med finansielle forpliktelser øremerket til virkelig verdi, der endringer i virkelig verdi som kan henføres til forpliktelsens kredittrisiko, presenteres i andre inntekter og kostnader heller enn i resultatet.

Ifølge gjeldende regler, skal verdifall ved kredittap bare innregnes når objektive bevis for tap eksisterer. Tapsavsetninger skal i

henhold til IFRS 9 måles ved bruk av en forventet tapsmodell i stedet for en inntrådt tapsmodell som i IAS 39. Reglene om verdifall i IFRS 9 vil komme til anvendelse på alle finansielle eiendeler målt til amortisert kost eller til virkelig verdi med de endringer i virkelig verdi som er innregnet i andre inntekter og kostnader. I tillegg omfattes også låneforpliktelser, finansielle garantikontrakter og leasingfordringer av standarden. Hvordan avsetninger for forventede kredittap på finansielle eiendeler skal måles, avhenger av om kredittrisikoen har økt vesentlig siden førstegangsinnregning. Ved førstegangsinnregning, og dersom kredittrisikoen ikke har økt betydelig, bør avsetningen tilsvare 12 måneders forventet tap. Dersom kredittrisikoen har økt vesentlig, bør avsetningen tilsvare forventet kredittap over eiendelens levetid. Denne todelte metoden erstatter dagens nedskrivningsmodell.

Endringer i IFRS 4 Anvendelse av IFRS 9 Finansielle instrumenter sammen med IFRS 4 Forsikringskontrakter (2016)

Endringene i IFRS 4 tillater foretak som overveiende driver forsikringsvirksomhet mulighet til å utsette ikrafttredelsesdatoen for IFRS 9 til 1. januar 2021. Effekten av en slik utsettelse er at de berørte enheter kan fortsette å rapportere i henhold til gjeldende standard, IAS 39 Finansielle instrumenter.

Gjensidige har besluttet å benytte seg av dette unntaket.

IFRS 15 Inntekt fra kundekontrakter (2014)

IFRS 15 omfatter alle kontrakter med kunder, men hvor blant annet forsikringskontrakter er unntatt. I den grad slike kontrakter inneholder flere tjenesteytelser eller det utføres andre tjenester som er nært knyttet til forsikringsvirksomheten, kan dette ha betydning for inntektsføringen i Gjensidiges regnskap. Ikrafttredelse av IFRS 15 er 1. januar 2018. Vår vurdering er at tjenester utover hva som er dekket av IFRS 4 om forsikringskontrakter utgjør en uvesentlig del av inntekten. Vår vurdering er at standarden ikke er forventet å ha vesentlig innvirkning på Gjensidiges finansregnskap.

IFRS 16 Leieavtaler (2016)

IFRS 16 krever at alle kontrakter som tilfredsstiller definisjonen til en leieavtale skal rapporteres i leietakers balanse som rett-til-bruk eiendeler og leieforpliktelser. Tidligere klassifisering av leieavtaler som enten operasjonell eller finansiell leie er fjernet. Kortsiktige leieavtaler (mindre enn 12 måneder) og leie av eiendeler med lav verdi er unntatt fra kravene. En leietaker skal innregne rett-til-bruk eiendelene og leieforpliktelsene. Renteeffekten av diskontering av leieforpliktelsene skal presenteres separat fra avskrivningskostnaden av rett-til-bruk eiendelene. Avskrivningskostnaden vil presenteres sammen med Gjensidiges øvrige avskrivninger, mens renteeffekten av diskontering vil presenteres som en finanspost. Ikrafttredelse av IFRS 16 er 1. januar 2019. Standarden forventes å ha effekt på Gjensidiges finansregnskap, gjennom en vesentlig økning av Gjensidiges innregnede eiendeler og forpliktelser og ved potensielt å påvirke presentasjonen og periodiseringen av innregningen i resultatregnskapet.

IFRS 17 Forsikringskontrakter (2017)

IFRS 17 Forsikringskontrakter etablerer prinsipper for innregning, måling, presentasjon og opplysninger om utstedte forsikringskontrakter. IFRS 17 er en kompleks standard som inneholder noen grunnleggende forskjeller i forhold til gjeldende regnskapsføring av måling av forpliktelser og innregning av fortjeneste. Forsikringskontrakter vil bli innregnet til en risikojustert nåverdi av fremtidige kontantstrømmer pluss et beløp som representerer uopptjent resultat for gruppen av kontrakter (kontraktsmessig servicemargin). Hvis en gruppe av kontrakter er eller blir tapsgivende, vil tapet innregnes umiddelbart. Forsikringsinntekter, forsikringskostnader og finansielle forsikringsinntekter eller utgifter vil bli presentert separat. IFRS 17 trer i kraft 1. januar 2021. Standarden forventes å påvirke konsernets regnskap gjennom en vesentlig endring av måling og presentasjon av inntekter og kostnader.

Øvrige endringer i standarder og fortolkningsuttalelser vil, ikke ha vesentlig effekt basert på våre foreløpige vurderinger med den virksomheten foretaket har per i dag,.

Grunnlag for måling

Selskapsregnskapet er utarbeidet på grunnlag av historisk kost, med unntak av følgende

- derivater måles til virkelig verdi
- finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet måles til virkelig verdi

Funksjonell valuta og presentasjonsvaluta

Funksjonell valuta

Funksjonell valuta fastsettes for selskapet og filialene i Gjensidige, basert på valutaen innenfor det primære økonomiske miljøet der hver enkelt enhet driver sin virksomhet. Transaksjoner i selskapets/filialenes regnskap måles i selskapets/filialenes funksjonelle valuta. Transaksjoner i utenlandsk valuta omregnes til funksjonell valuta basert på dagskurs på transaksjonstidspunktet. Ved slutten av hver rapporteringsperiode omregnes monetære poster i utenlandsk valuta til sluttkurs, ikke-monetære poster måles til historisk kost omregnet på transaksjonstidspunktet og ikke-monetære poster i utenlandsk valuta som måles til virkelig verdi omregnes til valutakursene som gjaldt på tidspunktet for beregning av virkelig verdi. Valutakursendringer innregnes løpende i resultatet i regnskapsperioden.

Presentasjonsvaluta

Selskapsregnskapet presenteres i norske kroner. Morselskapet og de ulike filialene har henholdsvis norske, svenske og danske kroner som funksjonell valuta.

For filialer med annen funksjonell valuta omregnes balanseposter til balansedagens kurs, inkludert merverdier ved overtagelse og resultatposter til en årlig gjennomsnittskurs. Valutakursdifferanser innregnes i andre inntekter og kostnader.

Ved tap av kontroll, betydelig innflytelse eller felles kontroll blir akkumulerte valutakursdifferanser som er innregnet i andre inntekter og kostnader, knyttet til investering som er henført til kontrollerende eierinteresser, innregnet i resultatet.

Valutagevinst eller -tap på fordringer og gjeld mot en utenlandsk filial, hvor oppgjør verken er planlagt eller sannsynlig i overskuelig fremtid, vurderes som en del av nettoinvesteringen i den utenlandske filialen, og innregnes i andre inntekter og kostnader.

Goodwill som oppstår ved oppkjøp av en utenlandsk portefølje, og virkelig verdi justeringer på balanseført verdi av eiendeler og forpliktelser som oppstår ved oppkjøp av den utenlandske filialen, behandles som eiendeler og forpliktelser i den utenlandske filialen.

All finansiell informasjon er presentert i norske kroner, med mindre annet er angitt.

Som følge av avrundingsdifferanser kan det være at tall og prosentsatser ikke alltid lar seg summere helt nøyaktig.

Segmentrapportering

Virksomhetssegmentene fastsettes basert på Gjensidiges interne organisasjonsmessige ledelsesstruktur og den interne rapporteringsstrukturen til øverste beslutningstaker. I Gjensidige Forsikring konsern er konsernledelsen ansvarlig for å evaluere og følge opp segmentenes resultater og er definert som øverste beslutningstaker. Gjensidige rapporterer to virksomhetssegmenter, Skadeforsikring Privat og Skadeforsikring Næringsliv, som uavhengig følges opp av ledere som er ansvarlige for de respektive segmentene avhengig av hvilke produkter og tjenester som tilbys, distribusjons- og oppgjørskanaler, merkenavn og kunde profiler. Identifikasjonen av segmentene baseres på at det finnes ledere per segment som rapporterer direkte til konsernledelsen/konsernsjef og som er ansvarlige for segmentresultatene under deres ledelse. I tillegg inngår i selskapet en svensk og en dansk filial som rapporteres som en del av segmentet Norden i konsernregnskapet.

Prinsipper for innregning og måling i Gjensidiges segmentrapportering baseres på regnskapsprinsippene etter IFRS slik de er fastsatt i konsernregnskapet.

Prisfastsetting mellom segmentene gjennomføres på armlengdes avstand.

Datterselskaper, tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet

Datterselskaper, tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet regnskapsføres ved bruk av kostmetoden.

Kontantstrømoppstillingen

Kontantstrømmer fra driftsaktiviteter presenteres etter den direkte metoden, som gir opplysninger om vesentlige klasser av inn- og utbetalinger.

Innregning av inntekter og kostnader

Premieinntekter mv.

Forsikringspremier inntektsføres i takt med forsikringsperioden. Opptjente bruttopremier beregnes med utgangspunkt i de beløp Gjensidige har mottatt eller har til gode for forsikringsavtaler hvor forsikringsperioden er påbegynt før periodens avslutning (forfalte bruttopremier). Ved periodeslutt foretas en tidsavgrensning hvor forfalt premie som vedrører neste år periodiseres (endring i avsetning for ikke opptjent bruttopremie). Premieinntekter for egen regning beregnes ved at tilsvarende periodisering gjøres for premie for avgitt gjenforsikring, som reduserer de tilsvarende brutto premiebeløpene. Premie for mottatt gjenforsikring klassifiseres som forfalte bruttopremier, og periodiseres i takt med forsikringsperioden.

Erstatningskostnader

Erstatningskostnadene består av betalte bruttoerstatninger i tillegg til endring i brutto erstatningsavsetning. Tilsvarende gjelder gjenforsikringsandelen av erstatningskostnadene, som reduserer de tilsvarende brutto erstatningskostnadene. Direkte og indirekte skadebehandlingskostnader inngår i erstatningskostnadene. Erstatningskostnadene inneholder avviklingstap/-gevinst på tidligere års avsetninger.

Forsikringsrelaterte driftskostnader

Forsikringsrelaterte driftskostnader består av forsikringsrelaterte administrasjonskostnader inkludert provisjoner for mottatt gjenforsikring og salgskostnader redusert med mottatte provisjoner for avgitt gjenforsikring og gevinstandeler.

Netto inntekter fra investeringer

Finansinntekter består av renteinntekter på finansielle investeringer, mottatt utbytte, realiserte gevinster knyttet til finansielle eiendeler, endring i virkelig verdi av finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet, samt gevinster på finansielle derivater. Renteinntekter innregnes i resultatet ved bruk av effektiv rente-metoden.

Finanskostnader består av rentekostnader på lån, realiserte tap knyttet til finansielle eiendeler, endringer i virkelig verdi av finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet, resultatført verdifall på finansielle eiendeler og resultatført tap på finansielle derivater. Alle lånekostnader innregnes i resultatet ved bruk av effektiv rente-metoden.

Materielle eiendeler

Eierbenyttet eiendom, anlegg og utstyr

Innregning og måling

Eierbenyttet eiendom, anlegg og utstyr vurderes til anskaffelseskost, fratrukket akkumulerte avskrivninger og

akkumulerte tap ved verdifall. Anskaffelseskost inkluderer utgifter som er direkte henførbare til kjøp av eiendelen. Når utstyr eller vesentlige enkeltdele har ulik utnyttbar levetid, regnskapsføres de som separate komponenter.

Eierbenyttet eiendom defineres som eiendom som brukes av Gjensidige i utøvelsen av sin virksomhet. Hvis eiendommene brukes både til Gjensidiges egen bruk og som investeringseiendommer, klassifiseres eiendommene basert på faktisk bruk av eiendommene.

Etterfølgende utgifter

Etterfølgende utgifter innregnes i eiendelens balanseførte verdi hvis det er sannsynlig at de fremtidige økonomiske fordelene tilknyttet eiendelen vil tilflyte Gjensidige, og utgiften tilknyttet eiendelen kan måles pålitelig. Hvis den etterfølgende utgiften er påløpt for å erstatte en del av eierbenyttet eiendom, anlegg og utstyr, aktiveres kostnaden og balanseført verdi av det som erstattes fraregnes. Utgifter til reparasjoner og vedlikehold innregnes umiddelbart i resultatet når de påløper.

Avskrivning

Hver komponent av anlegg og utstyr avskrives lineært over estimert utnyttbar levetid. Tomter, fritidshus og hytter avskrives ikke. Den forventede utnyttbare levetiden for inneværende og sammenlignbare perioder er som følger

- anlegg og utstyr 3–10 år

Avskrivningsmetode, forventet utnyttbar levetid og restverdi vurderes årlig. Eiendelen nedskrives dersom gjenvinnbart beløp er lavere enn balanseført verdi.

Leasing

Operasjonelle leieavtaler

Leieavtaler, hvor det vesentligste av risiko og avkastning som er forbundet med eierskap av eiendelen ikke er overført, klassifiseres som operasjonelle leieavtaler. Leiebetalinger klassifiseres som driftskostnad og resultatføres lineært over kontraktperioden.

Immaterielle eiendeler

Goodwill

Goodwill som oppstår ved overtakelse av porteføljer representerer anskaffelseskost ved oppkjøpet fratrasket virkelig verdi av Gjensidiges andel av den overtatte porteføljens identifiserbare eiendeler, forpliktelser og betingede forpliktelser på oppkjøpstidspunktet. Goodwill innregnes første gang til kostpris og vurderes i etterfølgende perioder til anskaffelseskost fratrasket akkumulerte tap ved verdifall.

Andre immaterielle eiendeler

Andre immaterielle eiendeler som omfatter kundeforhold, varemerker, internt utviklet programvare samt andre immaterielle eiendeler som er anskaffet separat eller som en gruppe, vurderes til anskaffelseskost fratrasket akkumulerte avskrivninger og akkumulerte tap ved verdifall. Nye immaterielle eiendeler balanseføres kun i den grad fremtidige økonomiske fordeler knyttet til eiendelen er sannsynlig og kostnad knyttet til eiendelen kan måles pålitelig.

Utviklingskostnader (både internt og eksternt generert) aktiveres bare dersom utviklingskostnaden kan måles pålitelig, produktet eller prosessen er teknisk og økonomisk mulig, det vil generere fremtidige økonomiske fordeler og Gjensidige har intensjon om og tilstrekkelige ressurser til å ferdigstille utviklingen og til å bruke eller selge eiendelen.

Avskrivning

Immaterielle eiendeler, med unntak av goodwill, avskrives lineært over forventet utnyttbar levetid, fra det tidspunkt de er tilgjengelige for bruk. Den estimerte utnyttbare levetiden for inneværende og sammenlignbare perioder er som følger

- kundeforhold 10 år

- internt utviklet programvare 5–8 år
- andre immaterielle eiendeler 1–10 år

Avskrivningsperiode og avskrivningsmetode vurderes årlig. Eiendelen nedskrives dersom gjenvinnbart beløp er lavere enn balanseført verdi.

Verdifall på ikke-finansielle eiendeler

Indikatorer på verdifall knyttet til balanseført verdi av materielle og immaterielle eiendeler vurderes på hvert rapporteringstidspunkt. Dersom slike indikatorer eksisterer estimeres gjenvinnbart beløp for en eiendel eller en kontantstrømgenererende enhet. Indikatorer som vurderes som vesentlige for Gjensidige og som kan utløse testing for verdifall er som følger

- vesentlig resultatsvikt i forhold til historiske eller forventede fremtidige resultater
- vesentlige endringer i Gjensidiges bruk av eiendelene eller overordnet strategi for virksomheten
- vesentlige negative trender for bransjen eller økonomien
- andre eksterne eller interne indikatorer

Goodwill testes for verdifall årlig. Den årlige testingen av goodwill utføres i tredje kvartal.

Gjenvinnbart beløp er det høyeste av virkelig verdi fratrasket salgsutgifter og bruksverdi. Ved vurdering av bruksverdi neddiskonteres estimerte fremtidige kontantstrømmer til nåverdi med en markedsbasert diskonteringsrente før skatt, som reflekterer tidsverdien av penger og eiendelsspesifikk risiko. I vurderingen grupperes eiendeler i den minste identifiserbare gruppen av eiendeler som genererer inngående kontantstrømmer som i all vesentlighet er uavhengige av inngående kontantstrømmer fra andre eiendeler eller grupper av eiendeler (kontantstrømgenererende enhet). Goodwill allokteres til den kontantstrømgenererende enheten som forventes å få fordeler av overtakelsen.

Tap ved verdifall innregnes i resultatet dersom balanseført verdi for en eiendel eller kontantstrømgenererende enhet overstiger beregnet gjenvinnbart beløp. Ved innregning av tap ved verdifall knyttet til kontantstrømgenererende enheter reduseres først balanseført verdi av goodwill og deretter foretas en forholdsmessig fordeling på balanseført verdi av hver enkelt eiendel i den kontantstrømgenererende enheten. Tidligere innregnede tap ved verdifall for eiendeler utenom goodwill, reverseres dersom forutsetningene for tap ved verdifall ikke lenger er til stede. Tap ved verdifall reverseres kun i den utstrekning gjenvinnbart beløp ikke overstiger det som ville vært balanseført verdi på reverseringstidspunktet dersom et tap ved verdifall ikke hadde vært innregnet.

Tap ved verdifall på goodwill reverseres ikke i etterfølgende perioder. Ved avhendelse av en kontantstrømgenererende enhet vil tilhørende goodwill inkluderes i beregningen av gevinst eller tap ved avhendelse.

Forsikringstekniske avsetninger

Avsetning for ikke opptjent bruttopremie

Avsetningen for ikke opptjent bruttopremie er en periodisering av forfalte premier. Avsetningen er relatert til de uopptjente delene av den forfalte premien. Det er ikke gjort fradrag for kostnader av noe slag før den forfalte premien er periodisert.

For forsikringer innen gruppeliv i næringslivsmarkedet består avsetningen for ikke opptjent bruttopremie i tillegg av avsetning for fullt betalt dødsfallsforsikring (etter utbetaling av uførekapital).

Brutto erstatningsavsetning

Erstatningsavsetningen skal dekke forventede fremtidige erstatningsutbetalinger for skadetilfeller som på rapporteringstidspunktet er inntruffet, men ikke ferdig oppgjort. Dette inkluderer både meldte saker (RBNS – reported but not settled) og skader som er inntruffet, men ikke meldt (IBNR –

incurred but not reported). Avsetningene knyttet til kjente skader er individuelt vurdert av oppgjørsapparatet, mens IBNR-avsetningene er basert på erfaringstall, hvor man tar utgangspunkt i den tiden det tar fra en skade inntreffer (skadedato) til den meldes (meldt dato). Basert på erfaringer og porteføljens utvikling utarbeides det en statistisk modell for å beregne omfanget av etteranmeldte skader. Modellens godhet måles ved å beregne avvik mellom tidligere etteranmeldte skader og etteranmeldte skader som er estimert av modellen.

Diskontering av erstatningsavsetninger gjennomføres som hovedregel ikke. For kontrakter med annuitetsbetalinger over lang tidshorisont er diskontering foretatt. IFRS 4 tillater ulik prinsippanvendelse innen Gjensidige på dette området.

Erstatningsavsetningen inneholder et element som skal dekke administrasjonskostnader som påløper i forbindelse med skadeoppgjør.

Tilstrekkelighetstest

Det gjennomføres en årlig tilstrekkelighetstest for å kontrollere at nivået på avsetningene er tilstrekkelige sammenlignet med Gjensidiges forpliktelser. Gjeldende estimat på fremtidige erstatningsutbetalinger for det forsikringsansvaret Gjensidige har på rapporteringstidspunktet, samt tilhørende kontantstrømmer benyttes ved utførelsen av testen. Dette omfatter både skader som er inntruffet før rapporteringstidspunktet (erstatningsavsetningen) og skader som inntreffer fra rapporteringstidspunktet til neste hovedforfall (premieavsetningen). Eventuelt avvik mellom opprinnelig avsetning og tilstrekkelighetstesten medfører avsetning for ikke avløpt risiko.

Gjenforsikringsandel av brutto forsikringsforpliktelser i skadeforsikring

Gjenforsikringsandel av brutto forsikringsforpliktelser i skadeforsikring klassifiseres som en eiendel i balansen. Gjenforsikringsandel av ikke opptjent bruttopremie og gjenforsikringsandel av brutto erstatningsavsetning inkluderes i gjenforsikringsandel av brutto forsikringsforpliktelser i skadeforsikring. Gjenforsikringsandelen reduseres med forventet tap på krav basert på objektive bevis for verdifall.

Finansielle instrumenter

Finansielle instrumenter klassifiseres i en av følgende kategorier

- til virkelig verdi over resultatet
- investeringer som holdes til forfall
- utlån og fordringer
- finansielle derivater
- finansielle forpliktelser til amortisert kost
- finansielle forpliktelser klassifisert som egenkapital

Innregning og fraregning

Finansielle eiendeler og forpliktelser innregnes når Gjensidige blir part i instrumentets kontraktsmessige vilkår. Førstegangsinnregning er til virkelig verdi, i tillegg til, for instrumenter som ikke er derivater eller måles til virkelig verdi over resultatet, transaksjonskostnader som er direkte henførbare til anskaffelsen eller utstedelsen av den finansielle eiendelen eller den finansielle forpliktelsen. Normalt vil førstegangsinnregning tilsvare transaksjonsprisen. Etter førstegangsinnregning måles instrumentene som beskrevet nedenfor.

Finansielle eiendeler fraregnes når de kontraktsmessige rettighetene til kontantstrømmer fra de finansielle eiendelene utløper, eller når Gjensidige overfører den finansielle eiendelen i en transaksjon hvor all eller tilnærmet all risiko og fortjenestemuligheter knyttet til eierskap av eiendelen overføres.

Til virkelig verdi over resultatet

Finansielle eiendeler og forpliktelser klassifiseres som til virkelig verdi over resultatet dersom de holdes for omsetning eller øremerkes til dette ved førstegangsinnregning. Alle finansielle eiendeler og forpliktelser kan øremerkes til virkelig verdi over resultatet dersom

- klassifiseringen reduserer en mismatch i måling eller innregning som ellers ville ha oppstått som følge av ulike regler for måling av eiendeler og forpliktelser
- de finansielle eiendelene inngår i en portefølje som løpende måles og rapporteres til virkelig verdi

Transaksjonsutgifter innregnes i resultatet når de påløper. Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet måles til virkelig verdi på rapporteringstidspunktet. Endringer i virkelig verdi innregnes i resultatet.

I kategorien til virkelig verdi over resultatet inngår klassene aksjer og andeler og obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning.

Investeringer som holdes til forfall

Investeringer som holdes til forfall er ikke-derivative finansielle eiendeler med faste eller planlagte betalinger i tillegg til en fast forfallsdato, som en virksomhet har intensjoner om og evne til å holde til forfall med unntak av

- de som virksomheten har klassifisert som til virkelig verdi over resultatet ved førstegangsinnregning
- de som tilfredsstiller definisjonen på utlån og fordringer

Investeringer som holdes til forfall måles til amortisert kost ved bruk av effektiv rente-metoden, redusert med eventuelle tap ved verdifall.

I kategorien investeringer som holdes til forfall inngår klassen obligasjoner som holdes til forfall.

Utlån og fordringer

Utlån og fordringer er ikke-derivative finansielle eiendeler med faste eller planlagte betalinger. Utlån og fordringer måles til amortisert kost ved bruk av effektiv rente-metoden, redusert med eventuelle tap ved verdifall.

Som et skadeforebyggende tiltak er det gitt rentefrie lån til finansiering av brannvarslingsanlegg i landbruket. Lånene nedbetales gjennom å benytte den rabatt på forsikringen som innvilges ved installering av brannvarslingsanlegg.

I kategorien utlån og fordringer inngår klassene utlån, fordringer i forbindelse med direkte forretninger og gjenforsikringer, andre fordringer, forskuddsbetalte kostnader og opptjente ikke mottatte inntekter, kontanter og kontantekvivalenter, obligasjoner klassifisert som lån og fordringer og fordringer innen Gjensidige.

Finansielle derivater

Finansielle derivater benyttes i styringen av aksje-, rente- og valutaeksponeringen for å oppnå ønsket risiko og avkastning. Instrumentene benyttes både til handelsformål og for å sikre andre balanseposter. All handel av finansielle derivater foregår innenfor strengt definerte rammer.

Gjensidige bruker finansielle derivater, blant annet til å sikre valutarisiko som oppstår gjennom eierskap av utenlandske filialer med annen funksjonell valuta.

Transaksjonsutgifter innregnes i resultatet når de påløper. Etter førstegangsinnregning måles derivatene til virkelig verdi og endringer i verdien innregnes i resultatet.

I kategorien finansielle derivater inngår klassene finansielle derivater målt til virkelig verdi over resultatet og finansielle derivater som sikringsbokføres.

Sikringsbokføring

Gjensidige benytter seg av virkelig verdi sikring på valutarisiko ved faste avtaler om kjøp av virksomhet. Verdiendringer på sikringsinstrumentet innregnes i resultatet, sammen med verdiendringen av den faste avtalen. Verdiendringen av den faste avtalen innregnes i aksjens kostpris når den oppkjøpte virksomheten regnskapsføres.

Finansielle forpliktelser til amortisert kost

Finansielle forpliktelser måles til amortisert kost ved bruk av effektiv rente-metoden. Der hvor tidshorisonten for den finansielle forpliktelsens forfallstidspunkt er relativt kort benyttes den nominelle renten ved beregning av amortisert kost.

I kategorien finansielle forpliktelser til amortisert kost inngår klassene ansvarlig lån, andre forpliktelser, forpliktelser i forbindelse med forsikring, påløpte kostnader, mottatte ikke opptjente inntekter og forpliktelser innen Gjensidige.

Finansielle forpliktelser klassifisert som egenkapital

Gjensidige har fondsobligasjoner som regnskapsmessig klassifiseres som egenkapital. Instrumentene er evigvarende, men hovedstolen kan tilbakebetales på gitte tidspunkt, første gang fem år etter utstedelse. Avtalevilkårene tilfredsstiller kravene i EUs CRR-/Solvency II-regelverk og instrumentene inngår i Gjensidiges ansvarlig kapital for solvensformål. Disse regulatoriske krav innebærer at Gjensidige har en ensidig rett til ikke å betale tilbake renter eller hovedstolen til investorene. Som følge av disse vilkårene tilfredsstiller ikke instrumentet kravene til forpliktelse i IAS 32 og presenteres derfor som fondsobligasjon innenfor egenkapital. Videre innebærer det at rentene ikke presenteres i finansresultatet, men som en reduksjon i annen opptjent egenkapital. Tilsvarende vil fordelene av skattefradrag for rentene isolert gi en økning i annen opptjent egenkapital og ikke presenteres som reduksjon av skattekostnad siden fordelene tilfaller aksjonærene.

Andre elementer klassifisert som egenkapital

Naturskadekapital og garantiavsetning klassifiseres regnskapsmessig som egenkapital fordi fondene tilhører konsernet. Følgelig tilfredsstiller de ikke kravene til forpliktelse i IAS 32 og presenteres derfor som fond innenfor egenkapital.

Definisjon av virkelig verdi

Etter førstegangsinnregning måles investeringer til virkelig verdi over resultatet lik den verdi den enkelte eiendel/forpliktelse kan omsettes for i en velordnet transaksjon mellom markedsaktører på måletidspunktet under de gjeldende markedsforhold.

Ved beregning av virkelig verdi benyttes ulike metoder og teknikker avhengig av type finansielle instrumenter og i hvilken grad de handles i aktive markeder. For finansielle instrumenter som omsettes i aktive markeder benyttes noterte markedspriser eller kurser fra forhandlere, mens for finansielle instrumenter som ikke omsettes i et aktivt marked, fastsettes virkelig verdi ved hjelp av egne verdsettelsesmetoder.

For ytterligere beskrivelse av virkelig verdi, se note 13.

Definisjon av amortisert kost

Etter førstegangsinnregning måles investeringer som holdes til forfall, utlån og fordringer og finansielle forpliktelser som ikke måles til virkelig verdi til amortisert kost ved bruk av effektiv rente-metoden. Ved beregning av effektiv rente estimeres fremtidige kontantstrømmer, og alle kontraktsmessige vilkår ved det finansielle instrumentet tas i betraktning. Honorarer betalt eller mottatt mellom partene i kontrakten og transaksjonskostnader som kan henføres direkte til transaksjonen, inngår som en integrert komponent ved fastsettelsen av den effektive renten.

Verdifall på finansielle eiendeler

Utlån, fordringer og investeringer som holdes til forfall

For finansielle eiendeler som ikke måles til virkelig verdi vurderes det på rapporteringstidspunktet om det foreligger objektive bevis for at det har vært en reduksjon i den virkelige verdien av en finansiell eiendel eller gruppe av eiendeler. Objektive bevis kan være informasjon om betalingsanmerkninger, mislighold, utsteder eller låntaker i finansielle vanskeligheter, konkurs eller observerbare data som indikerer at det er en målbar reduksjon i fremtidige kontantstrømmer fra en gruppe finansielle eiendeler, selv om

reduksjonen ennå ikke kan knyttes til en individuell finansiell eiendel i gruppen av eiendeler.

Det vurderes først om det eksisterer objektive bevis på verdifall på finansielle eiendeler som individuelt sett er vesentlige. Finansielle eiendeler som ikke er individuelt vesentlige eller som vurderes individuelt, men som ikke er utsatt for verdifall, vurderes gruppevis med hensyn til verdifall. Eiendeler med likeartede kredittrisikokarakteristikk grupperes sammen.

Dersom det foreligger objektive bevis for at en eiendel er utsatt for verdifall, beregnes tap ved verdifall til forskjellen mellom eiendelens balanseførte verdi og nåverdien av estimerte fremtidige kontantstrømmer diskontert med den opprinnelige effektive renten. Tapet innregnes i resultatet.

Tap ved verdifall reverseres dersom reverseringen objektivt kan knyttes til en hendelse som finner sted etter at tapet ble innregnet. Reverseringen skal ikke resultere i at den balanseførte verdien av den finansielle eiendelen overstiger beløpet for det som amortisert kost ville ha vært dersom verdifallet ikke var blitt innregnet på tidspunktet da tapet blir reversert. Reversering av tidligere tap ved verdifall innregnes i resultatet.

Utbytte

Utbytte fra investeringer innregnes når Gjensidige har en ubetinget rett til å motta utbyttet. Foreslått utbytte innregnes som en forpliktelse i samsvar med regnskapslovens bestemmelser, i henhold til forskrift om forenklet anvendelse av internasjonale regnskapsstandarder (FOR 2008-01-21 nr. 57). Dette innebærer at utbytte fraregnes i egenkapitalen i det regnskapsåret det avsettes for.

Avsetninger

Avsetninger innregnes når Gjensidige har en lovmessig eller underforstått plikt som et resultat av en tidligere hendelse, det er sannsynlig at dette vil medføre en utbetaling eller overføring av andre eiendeler for å gjøre opp forpliktelsen, og forpliktelsen kan måles pålitelig.

Betingede eiendeler opplyses om i note dersom en tilførsel av økonomiske fordeler er sannsynlig. En betinget forpliktelse opplyses om i note med mindre det er lite sannsynlig at den medfører en utgående kapitalstrøm.

Avsetning for restruktureringsinnregnes når Gjensidige har godkjent en detaljert og formell restruktureringsplan, og omstruktureringen er påbegynt eller er kunngjort. Avsetninger foretas ikke for fremtidige kostnader i tilknytning til driften.

Hendelser etter balansedagen

Ny informasjon etter balansedagen om Gjensidiges finansielle stilling på balansedagen er hensyntatt i årsregnskapet. Hendelser etter balansedagen som ikke påvirker selskapets finansielle stilling på balansedagen, men som vil påvirke selskapets finansielle stilling i fremtiden er opplyst om dersom dette er vesentlig.

Pensjoner

Pensjonsforpliktelser vurderes til nåverdien av de fremtidige pensjonsytelser som regnskapsmessig anses som opptjent på rapporteringstidspunktet. Fremtidige pensjonsytelser beregnes med utgangspunkt i forventet lønn på pensjoneringstidspunktet. Pensjonsmidler vurderes til virkelig verdi. Netto pensjonsforpliktelse er differansen mellom nåverdien av de fremtidige pensjonsytelsene og virkelig verdi av pensjonsmidlene. Det avsettes for arbeidsgiveravgift i den perioden en underfinansiering oppstår. Netto pensjonsforpliktelse fremkommer i balansen på linjen for Pensjonsforpliktelser. Eventuell overfinansiering balanseføres i den grad det er sannsynlig at overfinansieringen kan utnyttes. En overfinansiering i en sikret ordning kan ikke motregnes mot en underfinansiering i en usikret ordning. Dersom det er en netto

overfinansiering i den sikrede ordningen innregnes denne som Pensjonsmidler.

Periodens pensjonsopptjening (service cost) og netto rentekostnad (-inntekt) resultatføres løpende, og presenteres som en driftskostnad i resultatet. Netto rentekostnad beregnes ved å anvende diskonteringsrenten for forpliktelsen på begynnelsen av perioden på netto forpliktelsen. Netto rentekostnad består derfor av rente på forpliktelsen og avkastning på midlene.

Avvik mellom estimert pensjonsforpliktelse og estimert verdi av pensjonsmidler ved forrige regnskapsår og aktuarberegnet pensjonsforpliktelse og virkelig verdi av pensjonsmidlene ved årets begynnelse innregnes i andre inntekter og kostnader. Disse vil aldri bli reklassifisert over resultatet.

Gevinster og tap på avkortning eller oppgjør av en ytelsesbasert pensjonsordning innregnes i resultatet på det tidspunkt avkortningen eller oppgjøret inntreffer.

Pliktige tilskudd til innskuddsbasert pensjonsordning innregnes som personalkostnader i resultatet når de påløper.

Aksjebasert betaling

Konsernet har et aksjespareprogram for ansatte og en aksjebasert godtgjørelsesordning for ledende ansatte. Aksjespareprogrammet er en ordning med oppgjør i aksjer, mens godtgjørelsesordningen er en ordning med oppgjør både i aksjer og kontanter.

De aksjebaserte betalingsordningene måles til virkelig verdi på tildelingstidspunktet. Virkelig verdi periodiseres over den periode de ansatte innviner rett til å motta aksjene. Aksjebaserte betalingsordninger som innvinnes umiddelbart innregnes på tildelingstidspunktet. Innvinningsbetingelser tas i betraktning ved å justere antallet aksjer som blir inkludert i målingen av transaksjonsbeløpet, slik at det beløpet som til slutt innregnes skal være basert på antallet aksjer som til slutt innvinnes. Ikke-innvinningsbetingelser reflekteres ved måling av virkelig verdi og det foretas ingen justering av innregnet beløp ved faktisk manglende oppfyllelse av slike betingelser.

Kostnaden ved aksjebaserte transaksjoner med ansatte innregnes som en kostnad over gjennomsnittlig innvinningsperiode. For transaksjoner som gjøres opp i aksjer regnskapsføres verdien av de tildelte aksjene i perioden som en lønnskostnad i resultatet med motpost annen innskutt egenkapital. For ordninger som gjøres opp i kontanter regnskapsføres verdien av de tildelte opsjonene som en lønnskostnad i resultatet i perioden med en tilhørende forpliktelse i balansen. Forpliktelsen ved ordningen med kontantoppgjør måles til virkelig verdi på hver balansedag frem til og med dato for oppgjør, og endringer i virkelig verdi resultatføres. Arbeidsgiveravgift innregnes i resultatet over forventet opptjeningsperiode.

Aksjebaserte betalingsordninger som gjøres opp av en av aksjonærene i konsernspissen innregnes også som en aksjebasert betalingstransaksjon med oppgjør i egenkapital.

Se note 22 for ytterligere beskrivelse av Gjensidiges aksjebaserte betalingstransaksjoner.

Skatt

Skattekostnad består av summen av periodeskatt og utsatt skatt.

Periodeskatt

Periodeskatt er betalbar skatt på skattepliktig inntekt for året, basert på skattesatser som var vedtatt eller i hovedsak vedtatt på

rapporteringstidspunktet, og eventuelle endringer i beregnet periodeskatt for tidligere år.

Utsatt skatt

Utsatt skatt beregnes på bakgrunn av forskjeller mellom balanseførte verdier og skattemessige verdier av eiendeler og forpliktelser på rapporteringstidspunktet. Forpliktelser ved utsatt skatt innregnes for alle skatteøkende midlertidige forskjeller. Eiendeler ved utsatt skatt innregnes for alle skattereduserende midlertidige forskjeller i den grad det er sannsynlig at det oppstår fremtidige skattepliktige inntekter som de skattereduserende midlertidige forskjellene kan utnyttes mot. Dersom utsatt skatt oppstår i forbindelse med førstegangsinnregning av en forpliktelse eller eiendel overtatt i en transaksjon som ikke er en virksomhetssammenslutning, og den ikke påvirker det finansielle eller skattepliktige resultatet på transaksjonstidspunktet, blir den ikke innregnet.

Forpliktelser ved utsatt skatt innregnes for midlertidige forskjeller som følge av investeringer i datterselskaper og tilknyttede selskaper, unntatt i de tilfeller hvor Gjensidige er i stand til å kontrollere reversering av midlertidige forskjeller, og det er sannsynlig at den midlertidige forskjellen ikke vil reverseres i overskuelig fremtid. Eiendeler ved utsatt skatt som oppstår fra skattereduserende midlertidige forskjeller ved slike investeringer innregnes kun i den grad det er sannsynlig at det vil være tilstrekkelig skattepliktig inntekt til å utnytte fordelene av den midlertidige forskjellen, og de er forventet å reversere i overskuelig fremtid.

Innregning

Periodeskatt og utsatt skatt innregnes som kostnad eller inntekt i resultatregnskapet, med unntak av utsatt skatt på poster som er innregnet i andre resultatkomponenter, hvor skatten da innregnes i andre resultatkomponenter, eller i de tilfeller hvor den oppstår som følge av en virksomhetssammenslutning. Ved virksomhetssammenslutninger beregnes utsatt skatt på differansen mellom virkelig verdi av eiendeler og forpliktelser overtatt i virksomhetssammenslutning og deres balanseførte verdi. Goodwill innregnes netto uten avsetning for utsatt skatt.

Transaksjoner med nærstående parter

Konserninterne mellomværende og transaksjoner elimineres ved utarbeidelse av det konsoliderte regnskapet.

Leverandør av konserninterne tjenester, som ikke er forutsatt å være kjerneaktiviteter, vil som hovedregel allokere alle sine kostnader basert på en kostnadsbidragsordning som beskrevet i kapittel 8 i OECD retningslinjene og på basis av paragraf 13-1 i den norske skatteloven.

Identifiserte funksjoner som kategoriseres som kjerneaktiviteter prises med et fortjenestepåslag eller alternativt markedspris dersom identifiserbare sammenlignbare priser eksisterer.

Transaksjoner med samarbeidende selskaper

Brannkassene opererer som agenter på vegne av Gjensidige. For disse tjenestene betales det provisjoner. Brannkassene er også selvstendige forsikringsselskaper med brann- og naturskade på egen balanse. Gjensidige leverer ulike tjenester for å understøtte denne forsikringsvirksomheten. For disse tjenestene og for å reassurere brannkassenes forsikringsforpliktelser, mottar Gjensidige betaling basert på forretningsmessige vilkår.

2. Bruk av estimater

Utarbeidelsen av regnskapet i samsvar med IFRS og anvendelse av de valgte regnskapsprinsipper innebærer at ledelsen må foreta vurderinger, utarbeide estimater og anvende forutsetninger som påvirker balanseført verdi av eiendeler og forpliktelser, inntekter og kostnader. Estimaten og de tilhørende forutsetningene er basert på historisk erfaring og andre faktorer som er vurdert å være forsvarlige basert på de underliggende forholdene. Faktiske tall kan avvike fra disse estimatene. Estimaten og de tilhørende forutsetninger blir gjennomgått regelmessig. Endringer i regnskapsmessige estimater innregnes i den perioden estimatene endres hvis endringen kun påvirker denne perioden, eller både i den perioden estimatene endres og i fremtidige perioder hvis endringene påvirker både eksisterende og fremtidige perioder.

Nedenfor omtales de regnskapsprinsippene som benyttes av Gjensidige hvor vurderinger, estimater og forutsetninger kan avvike vesentlig fra de faktiske resultatene.

Goodwill

Goodwill testes årlig for verdifall, eller oftere dersom det er indikasjoner på verdifall. Testingen for verdifall innebærer å fastsette gjenvinnbart beløp for den kontantstrømgenererende enheten. Normalt fastsettes gjenvinnbart beløp ved bruk av budsjetterte kontantstrømmer basert på forretningsplaner. Forretningsplanene bygger på tidligere erfaringer samt forventet markedsutvikling. Se note 11.

Utlån og fordringer

For finansielle eiendeler som ikke er innregnet til virkelig verdi vurderes det på rapporteringstidspunktet om det finnes objektive indikasjoner på at en finansiell eiendel eller en gruppe av finansielle eiendeler har falt i verdi. Se note 15.

Forsikringsforpliktelser

Bruk av estimater ved beregning av forsikringsforpliktelser gjelder hovedsakelig erstatningsavsetninger.

Forsikringsprodukter deles i hovedsak i to hovedgrupper; bransjer med kort eller med lang avviklingstid. Med avviklingstid menes hvor lang tid det går fra et tap eller en skade inntreffer (skadedato) til tapet eller skaden er meldt og deretter utbetalt og oppgjort. Korthalede bransjer er for eksempel forsikring av bygninger, mens langhalede bransjer primært omfatter forsikring av personer. Usikkerheten i korthalede bransjer er i hovedsak knyttet til skadens størrelse.

For langhalede bransjer er risikoen forbundet med det forhold at det endelige omfanget av inntrufne skader må estimeres på bakgrunn av erfaring og empiriske data. Innen enkelte personbransjer kan det ta ti til 15 år før alle skader som er inntruffet i et kalenderår er meldt selskapet. I tillegg vil det i mange tilfeller ikke være tilstrekkelige opplysninger når skaden meldes til å foreta en korrekt avsetning. Dette kan skyldes uklarheter om årsakssammenheng og usikkerhet om skadelidtes fremtidige arbeidsevne o.l. Mange personskader prøves i rettssystemet og erstatningsnivået har over tid økt. Dette får også betydning for skader som er inntruffet i tidligere år, men som ennå ikke er avsluttet. Risikoen knyttet til avsetningene i personrelaterte bransjer er dermed påvirket av eksterne forhold. For å redusere denne risikoen foretar selskapet beregning av erstatningsansvaret etter ulike metoder og følger opp at de registrerte avsetningene knyttet til pågående erstatningssaker til enhver tid er basert på gjeldende beregningsregler. Se note 3 (i konsernregnskapet) og 16.

Pensjon

Beregning av nåverdi av pensjonsforpliktelser baseres på aktuarielle og økonomiske forutsetninger. Enhver endring i forutsetningene påvirker den beregnede forpliktelsen. Endringer i diskonteringsrenten er den forutsetningen som har størst innvirkning på verdien av pensjonsforpliktelsen.

Diskonteringsrenten og andre forutsetninger gjennomgås normalt en gang i året når den aktuarielle beregningen foretas, med mindre det har vært vesentlige endringer i løpet av året. Se note 10.

3. Risiko- og kapitalstyring

For informasjon om styring av forsikringsrisiko og finansiell risiko henvises det til note 3 i konsernregnskapet, som er dekkende både for Gjensidige Forsikring ASA og Gjensidige Forsikring konsern.

4. Premieinntekter og erstatningskostnader mv. i skadeforsikring

For informasjon om segmenter i henhold til IFRS 8 henvises det til note 4 i konsernregnskapet. Informasjonen nedenfor er utarbeidet i henhold til kravene i forskrift om årsregnskap for skadeforsikringsforetak.

Direkte forsikring og mottatt proporsjonal gjenforsikring

Millioner kroner	Fors. mot utgifter til medisinsk be-handl.	Fors. mot innt.-tap	Yrkes-skade-fors.	Motor-vogn-fors. -trafikk	Motor-vogn-fors. -øvrige	Sjø-fors., transp.-fors. og luftfart-fors.	Fors. mot brann og annen skade på eiendom	Ansv.-fors.	Assi-stanse-fors.	Fors. mot diverse øko-nomiske tap	Helse-fors.
Forfalte premier											
Brutto - direkte forretning og mottatt proporsjonal gjenforsikring	389,3	1.179,4	908,3	2.591,7	4.541,4	275,3	8.191,2	652,3	1.073,5	1.244,6	1.462,1
Gjenforsikringsandel		(0,9)	(19,5)	(80,6)		(16,9)	(553,9)	(17,2)		(1,4)	
For egen regning	389,3	1.178,6	888,8	2.511,1	4.541,4	258,4	7.637,2	635,1	1.073,5	1.243,2	1.462,1
Opptjente premier											
Brutto - direkte forretning og mottatt proporsjonal gjenforsikring	368,3	1.202,8	971,0	2.629,0	4.519,4	278,1	8.102,7	633,5	1.071,3	1.173,7	1.509,8
Gjenforsikringsandel		(0,9)	(19,5)	(80,5)		(16,9)	(536,2)	(17,7)		(1,4)	
For egen regning	368,3	1.201,9	951,5	2.548,5	4.519,4	261,2	7.566,5	615,8	1.071,3	1.172,3	1.509,8
Erstatningskostnader											
Brutto - direkte forretning og mottatt proporsjonal gjenforsikring	(261,7)	(790,0)	(695,7)	(1.303,6)	(3.590,9)	(162,4)	(6.132,9)	(472,4)	(735,2)	(828,1)	(756,6)
Gjenforsikringsandel		(0,7)	0,9	14,4	0,5	(0,2)	462,9	(0,3)	(0,1)	2,6	
For egen regning	(261,7)	(790,7)	(694,8)	(1.289,2)	(3.590,4)	(162,6)	(5.670,0)	(472,7)	(735,3)	(825,5)	(756,6)
Påløpte brutto erstatningskostnader	(261,7)	(790,0)	(695,7)	(1.303,6)	(3.590,9)	(162,4)	(6.132,9)	(472,4)	(735,2)	(828,1)	(756,6)
Inntruffet i år brutto	(295,6)	(820,0)	(1.093,8)	(1.692,9)	(3.469,9)	(199,0)	(6.526,4)	(464,0)	(758,5)	(721,0)	(1.057,8)
Inntruffet tidligere år brutto	33,9	30,0	398,1	389,3	(121,0)	36,6	393,5	(8,4)	23,3	(107,1)	301,2
Avsetning for ikke opptjent bruttopremie	132,0	376,8	226,2	1.201,7	2.085,2	38,7	3.169,1	234,2	446,0	549,0	310,2
Brutto erstatningsavsetning	129,1	4.502,9	9.878,7	7.176,5	693,4	131,3	4.407,5	910,4	184,1	459,5	2.042,8

Mottatt ikke-proporsjonal gjenforsikring

Millioner kroner	Helse-fors.-forpl.	Ansvar-fors.-forpliktelse	Forpl. innen sjø-, transport- og luftfarts-forsikring	Øvrige skade-fors.-forplikt.	Sum
Forfalte premier					
Brutto - direkte forretning og mottatt proporsjonal gjenforsikring					22.509,1
Brutto - mottatt ikke-proporsjonal gjenforsikring	7,4	15,3	1,2	117,1	141,1
Gjenforsikringsandel				(3,8)	(694,2)
For egen regning	7,4	15,3	1,2	113,3	21.956,0
Opptjente premier					
Brutto - direkte forretning og mottatt proporsjonal gjenforsikring					22.459,7
Brutto - mottatt ikke-proporsjonal gjenforsikring	7,4	16,0	1,3	116,8	141,5
Gjenforsikringsandel				(4,0)	(677,1)
For egen regning	7,4	16,0	1,3	112,8	21.924,1
Erstatningskostnader					
Brutto - direkte forretning og mottatt proporsjonal gjenforsikring					(15.729,5)
Brutto - mottatt ikke-proporsjonal gjenforsikring	(33,5)	(19,6)	(3,6)	(22,5)	(79,2)
Gjenforsikringsandel		1,2		0,1	481,4
For egen regning	(33,5)	(18,4)	(3,6)	(22,3)	(15.327,3)
Påløpte brutto erstatningskostnader	(33,5)	(19,6)	(3,6)	(22,5)	(15.808,7)
Inntruffet i år brutto	(33,5)	(19,6)	(3,6)	(22,5)	(17.178,1)
Inntruffet tidligere år brutto					1.369,4
Avsetning for ikke opptjent bruttopremie				0,4	8.769,5
Brutto erstatningsavsetning	22,6	40,0	1,2	96,5	30.676,6
Millioner kroner	Norge Sverige Danmark				
Fordeling av inntekter på geografiske områder					
Samlede forfalte premieinntekter fra direkte forsikring		16.254,0	1.821,7		4.538,8

5. Aksjer i datterselskaper og felleskontrollert virksomhet

Millioner kroner	Forretnings- kontor	Eierandel	Kostpris 31.12.2017	Balanseført verdi 31.12.2017	Kostpris 31.12.2016	Balanseført verdi 31.12.2016
Datterselskaper						
Gjensidige Bank Holding AS (avviklet 2017)	Oslo, Norge	100 %			2.131,4	2.152,7
Gjensidige Norge AS	Oslo, Norge	100 %	195,7	1,2	195,7	1,2
Gjensidige Pensjon og Sparing Holding AS (avviklet 2017)	Oslo, Norge	100 %			724,7	704,1
Gjensidige Pensjonsforsikring AS	Oslo, Norge	100 %	681,9	681,9		
Samtrygd AS	Oslo, Norge	100 %	1,3	0,8	6,9	6,9
Lokal Forsikring AS	Oslo, Norge	100 %	31,4	11,3	31,4	11,3
Nykredit Forsikring A/S	København, Danmark	100 %	1.625,1	1.342,4	1.625,1	1.391,4
Ejendomsselskabet Krumtappen 2 A/S	København, Danmark	100 %	1,1	1,1	1,1	1,1
Försäkringshuset Amb & Rosén AB	Stockholm, Sverige	100 %	5,1	5,1	5,1	5,1
Gjensidige Bank ASA	Oslo, Norge	100 %	2.366,5	2.366,5		
NAF Forsikringsformidling AS	Oslo, Norge	66 %	51,0	58,9	47,0	54,9
Mølholm Forsikring A/S	Odense, Danmark	100 %	464,8	464,8		
Mondux Assurance Agentur A/S	København, Danmark	100 %	204,9	213,1	204,9	213,1
Lijatech AS	Oslo, Norge	100 %	6,0	6,0		
Mondux AB (solgt 2017)	Malmö, Sverige	100 %			7,9	7,9
ADB Gjensidige ¹	Vilnius, Litauen	100%	1.068,7	1.017,3	1.068,7	1.017,3
Vardia Försäkring AB	Stockholm, Sverige	100%	89,5	89,5	80,0	80,0
Försäkringsakademin JW AB	Stockholm, Sverige	100%	37,5	37,5	47,3	47,3
Gjensidige Investeringsrådgivning AS ²	Oslo, Norge	100%			25,0	47,3
Sum datterselskaper			6.830,4	6.297,3	6.202,2	5.741,7
Felleskontrollert virksomhet						
Oslo Areal AS	Oslo, Norge	50 %	1.086,9	1.086,9	1.086,9	1.086,9

¹ Gjensidige Baltic AAS og PZU Lietuva SA ble i 2016 fusjonert til ADB Gjensidige.

² Gjensidige Investeringsrådgivning AS ble i 2017 fusjonert med Gjensidige Bank ASA.

Millioner kroner	Eiendeler	Egenkapital	Gjeld	Inntekter ³	Resultat
For hele selskapet 2017					
Datterselskaper - tilleggsinformasjon					
Gjensidige Norge AS	0,2	0,2			(0,0)
Gjensidige Pensjon og Sparing Holding AS (avviklet)					0,1
Gjensidige Pensjonsforsikring AS	29.890,7	728,8	29.161,9	1.963,1	75,9
Gjensidige Bank ASA (konsern)	51.534,8	3.899,6	47.635,2	1.631,7	459,1
Samtrygd AS	0,1	0,1			(0,0)
Lokal Forsikring AS (konsern)	7,8	7,8			(3,2)
Nykredit Forsikring A/S	1.628,4	401,5	1.226,8	54,1	78,6
Försäkringshuset Amb & Rosén AB	0,5	-1,6	2,1		(4,8)
NAF Forsikringsformidling AS	66,2	49,7	16,6		(10,5)
Mølholm Forsikring A/S	421,8	151,9	269,9	345,4	14,8
Mondux Assurance Agentur A/S	285,8	224,8	61,0		(23,9)
Mondux AB					(0,1)
ADB Gjensidige	2.100,3	822,7	1.277,7	1.076,8	(17,3)
Lijatech AS	8,7	5,7	3,1	0,0	(0,3)
Ejendomsselskabet Krumtappen 2 A/S	1,5	1,5			(0,0)
Vardia Försäkring AB	34,3	14,5	19,8		16,7
Försäkringsakademin JW AB	14,9	14,2	0,8		3,6
Certes Sak AB	4,9	4,9			0,7
Sum datterselskaper	86.001,0	6.326,2	79.674,9	5.071,2	589,4

Millioner kroner	Eiendeler	Egenkapital	Gjeld	Inntekter ³	Resultat
For hele selskapet 2016					
Datterselskaper - tilleggsinformasjon					
Gjensidige Bank Holding AS (konsern)	44.753,1	3.192,9	41.560,1	805,2	322,2
Gjensidige Norge AS	0,2	0,2			
Gjensidige Pensjon og Sparing Holding AS (konsern)	24.350,0	675,6	23.674,4	1.479,4	85,6
Samtrygd AS	6,7	6,5	0,2		0,3
Lokal Forsikring AS (konsern)	10,0	9,4	0,6		0,3
Nykredit Forsikring A/S	1.405,4	344,0	1.061,4	52,9	42,4
Försäkringshuset Amb & Rosén AB	4,2	3,2	1,0		2,9
NAF Forsikringsformidling AS	80,2	60,1	20,0		(10,5)
Mondux Assurance Agentur A/S	59,7	38,1	21,6		16,1
Mondux AB	12,9	10,7	2,2		0,2
ADB Gjensidige	2.007,7	777,3	1.230,4	1.040,6	(132,3)
Gjensidige Investeringsrådgivning AS	32,2	23,5	8,7	42,6	7,9
Ejendomsselskabet Krumtappen 2 A/S	1,5	1,4	0,1	0,5	0,3
Vardia Försäkring AB	30,0	(12,0)	42,1		(6,2)
Försäkringsakademin JW AB	11,7	9,9	1,8		0,2
Sum datterselskaper	72.765,6	5.140,8	67.624,7	3.421,2	329,3

³ Driftsinntekter. For selskaper hvor finansinntekter er driftsinntekter er dette inkludert i inntekter. For annen virksomhet er finansinntekter ikke inkludert.

For hele selskapet

Felleskontrollert virksomhet - tilleggsinformasjon

Oslo Areal AS

Millioner kroner	2017	2016
Totalresultat	491,2	484,8
Egenkapital	3.634,1	3.147,6

Fordringer på felleskontrollert virksomhet

Oslo Areal AS

Millioner kroner	2017	2016
Gjensidiges andel av utlån	1.620,1	1.420,2
Sum fordringer på felleskontrollert virksomhet	1.620,1	1.420,2

For samtlige investeringer tilsvarende stemmeandel eierandel.

Gjensidige og AMF Pensionsforsikring (AMF) eier Oslo Areal AS sammen som en felleskontrollert virksomhet (50/50), da hver av partene har rett til sin andel av ordningens netto eiendeler. Partene vil gjøre felles investeringer i det norske eiendomsmarkedet gjennom Oslo Areal. Investeringen er regnskapsført til kostpris med 1,1 milliarder kroner ved årsslutt. Gjensidige Forsikring har gitt et utlån til Oslo Areal som ved årsslutt beløp seg til 1,6 milliarder kroner. Lånet er rentebærende.

En del av avtalen er at Gjensidige, gjennom en prisjusteringsmekanisme, var eksponert for utviklingen i eiendomsmarkedet med et beløp tilsvarende halvparten av inntektene i perioden frem til 31. desember 2016. Gjensidige hadde derfor en høyere eiendomseksponering i denne perioden enn 50 prosent eierandel i Oslo Areal. Avtalen ble innregnet til virkelig verdi og den urealiserte gevinsten var innregnet med 54,5 millioner kroner per 31. desember 2016.

Oslo Areal har inngått kontraktmessige forpliktelser til å investere cirka 490,0 millioner kroner (30,0) i eksisterende og nye eiendommer. Forpliktelsen forfaller i perioden frem til 31. desember 2018.

6. Netto inntekter fra investeringer

Millioner kroner	2017	2016
Netto inntekter og gevinster/(tap) fra investeringer i datterselskaper, tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet		
Inntekter fra investeringer i datterselskaper, tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet	83,8	110,4
Nedskrivning av investeringer i datterselskaper, tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet	(49,4)	(94,2)
Netto gevinster/(tap) ved realisasjon av investeringer i datterselskaper, tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet	0,1	2,9
Sum netto inntekter og gevinster/(tap) fra investeringer i datterselskaper, tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet	34,5	19,1
Netto inntekter og gevinster/(tap) fra eiendom		
<i>Investeringseiendommer</i>		
Netto verdiregulering investeringseiendommer	(54,5)	38,4
Netto gevinster/(tap) ved realisasjon av investeringseiendommer	97,1	
Sum netto inntekter og gevinster/(tap) fra investeringseiendommer	42,6	38,4
Sum netto inntekter og gevinster/(tap) fra eiendom	42,6	38,4
Netto inntekter og gevinster/(tap) fra finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet, øremerket		
<i>Aksjer og andeler</i>		
Utbytteinntekter	12,8	46,8
Urealiserte gevinster/(tap) fra aksjer og andeler	(228,3)	(369,8)
Netto gevinster/(tap) ved realisasjon av aksjer og andeler	857,8	556,8
Sum netto inntekter og gevinster/(tap) fra aksjer og andeler	642,4	233,8
<i>Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning</i>		
Netto renteinntekter/(-kostnader) fra obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	216,3	260,7
Urealiserte gevinster/(tap) fra obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	92,8	137,5
Netto gevinster/(tap) ved realisasjon av obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	52,1	227,5
Sum netto inntekter og gevinster/(tap) fra obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	361,2	625,7
<i>Derivater</i>		
Netto renteinntekter/(-kostnader) fra derivater	11,2	24,3
Urealiserte gevinster/(tap) fra derivater	96,6	208,7
Netto gevinster/(tap) ved realisasjon av derivater	103,1	29,2
Sum netto inntekter og gevinster/(tap) fra derivater	211,0	262,2
Sum netto inntekter og gevinster/(tap) fra finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet, øremerket	1.214,6	1.121,7
Netto inntekter og gevinster/(tap) fra obligasjoner som holdes til forfall		
Netto renteinntekt på obligasjoner som holdes til forfall	51,7	119,7
Netto gevinster/(tap) fra valutaomregning av obligasjoner som holdes til forfall	16,5	181,2
Sum netto inntekter og gevinster/(tap) fra obligasjoner som holdes til forfall	68,3	300,9
Netto inntekter og gevinster/(tap) fra utlån og fordringer		
Netto renteinntekter/(-kostnader) fra utlån og fordringer	675,7	739,2
Netto gevinster/(tap) fra utlån og andre fordringer	(9,6)	(3,2)
Netto gevinster/(tap) fra valutaomregning av utlån og andre fordringer	40,0	(21,6)
Sum netto inntekter og gevinster/(tap) fra utlån og fordringer	706,0	714,5
Netto andre finansinntekter/(-kostnader) ¹	(321,2)	(21,1)
Diskontering av erstatningsavsetning klassifisert som rentekostnad	(70,5)	(44,9)
Endring i diskonteringssats erstatningsavsetning	66,0	(194,5)
Sum netto inntekter fra investeringer	1.740,3	1.934,1
Spesifikasjoner		
Renteinntekter og -kostnader for finansielle eiendeler og forpliktelser som ikke er regnskapsført til virkelig verdi over resultatet		
Samlede renteinntekter for finansielle eiendeler som ikke er regnskapsført til virkelig verdi over resultatet	724,6	858,5
Samlede rentekostnader for finansielle forpliktelser som ikke er regnskapsført til virkelig verdi over resultatet	(37,0)	(34,3)
Andre finansrelaterte inntekter og kostnader ikke innregnet i netto inntekter fra investeringer		
Netto renter på bankinnskudd og ansvarlig lån klassifisert som andre inntekter og andre kostnader	(22,5)	(21,7)

¹ Netto andre finansinntekter/(-kostnader) inkluderer finansinntekter og -kostnader som ikke er henførbare til enkeltklasser av finansielle eiendeler eller forpliktelser, samt finansielle administrasjonskostnader.

7. Kostnader

Millioner kroner	2017	2016
Forsikringsrelaterte administrasjonskostnader inkl. provisjoner for mottatt gjenforsikring og salgskostnader		
Avskrivning og verdiendringer (note 11 og note 12) ekskl. avskrivning eiendommer	368,4	332,3
Lønns- og personalkostnader (note 8)	2.556,7	2.001,7
IKT-kostnader	368,0	398,2
Juridisk og annen bistand	88,7	66,8
Provisjonskostnader	424,0	483,5
Andre kostnader ¹	(336,9)	(309,0)
Sum forsikringsrelaterte administrasjonskostnader inkl. provisjoner for mottatt gjenforsikring og salgskostnader	3.469,1	2.973,4
Herav salgskostnader		
Lønns- og personalkostnader	659,5	662,7
Provisjon	455,0	452,0
Øvrige salgskostnader	617,6	502,7
Sum salgskostnader	1.732,1	1.617,4
Øvrige spesifikasjoner		
Lønns- og personalkostnader		
Lønn	1.872,3	1.844,1
Arbeidsgiveravgift	422,1	378,2
Pensjonskostnader - innskuddsbasert (note 10 inkl. arbeidsgiveravgift)	198,6	188,5
Pensjonskostnader - ytelsesbasert (note 10 inkl. arbeidsgiveravgift)	52,5	(419,5)
Aksjebasert betaling (note 22)	11,2	10,5
Sum lønns- og personalkostnader	2.556,7	2.001,7
Godtgjørelse til revisor (inkl. mva)		
Lovpålagt revisjon ²	2,3	2,6
Attestasjonstjenester	0,1	0,1
Rådgivning - annen rådgivning	0,5	0,5
Rådgivning - skatt	0,4	0,1
Sum godtgjørelse til revisor (inkl. mva)	3,3	3,2

¹ Andre kostnader inkluderer kostnadsreduksjoner for Gjensidige Forsikring ASA i forbindelse med oppgaver utført for datterselskap, samt kostnadsallokeringer til erstatninger og finans.

² Tall for 2017 gjelder ny revisor.

8. Lønn og godtgjørelser

Gjennomsnittlig antall ansatte i konsernet var 2.899 (2.948).

Styrets erklæring om fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse

Gjensidiges godtgjørelsespolitikk

Konsernet har etablert en godtgjørelsesordning som gjelder alle ansatte. Ordningen er ment å sikre at Gjensidige tiltrekker seg og beholder medarbeidere som presterer, utvikler seg, lærer og deler. Godtgjørelsen skal være konkurransedyktig, men ikke lønnsledende. Det forventes at de ansatte har et helhetlig syn på hva konsernet tilbyr av godtgjørelse og goder. Konsernets godtgjørelsesordninger skal være åpne og prestasjonsbaserte, slik at de i så stor grad som mulig oppleves som rettferdige og forutsigbare. Det skal være samsvar mellom avtalt prestasjon og den godtgjørelsen som gis.

Retningslinjer for godtgjørelse og karriereutvikling skal knyttes til oppnåelse av konsernets uttrykte strategiske og økonomiske mål og verdigrunnlag, hvor både kvantitative og kvalitative målsettinger tas med i vurderingen. Målekriteriene skal fremme ønsket bedriftskultur og langsiktig verdiskapning, og så langt det er mulig ta hensyn til faktiske kapitalkostnader. Godtgjørelsesordningen skal bidra til å fremme og gi incentiver til god risikostyring, motvirke for høy risikotaking og bidra til å unngå interessekonflikter. Fast grunnlønn skal være hovedelement i den samlede godtgjørelsen, som for øvrig består av variabel godtgjørelse, pensjon, forsikringsordninger og naturalytelser. Variabel godtgjørelse skal benyttes for å belønne prestasjoner som overgår forventninger, hvor både resultater og atferd i form av etterlevelse av kjerneverdier, merkevare og ledelsesprinsipper skal vurderes.

Variabel godtgjørelse skal være resultatavhengig uten å være risikodrivende, og skal reflektere både selskapets, divisjonens, avelingens og individets resultater og bidrag. Øvrige kompensasjonselementer som tilbys skal ansees attraktive av både nye og nåværende ansatte. Det finnes en øvre grense for variabel godtgjørelse.

Konsernledelsen er definert som ledende ansatte, og de har ansvar for aktiviteter som kan være avgjørende for selskapets risikoeksponering. Nivået på godtgjørelse vil ta hensyn til både kvalitative kriterier til deres rolle, og kvantitative kriterier, i tillegg til en individuell vurdering av deres påvirkning på selskapets risiko.

Beslutningsprosess

Styret har opprettet et godtgjørelsesutvalg som består av tre medlemmer; styrets leder og to styremedlemmer.

Godtgjørelsesutvalget skal forberede saker for styret, og har i hovedsak ansvar for å:

- Utarbeide forslag til og følge opp praktiseringen av konsernets retningslinjer og rammer for godtgjørelse
- Årlig vurdere og foreslå godtgjørelse til konsernsjef og revisjonsdirektør
- Årlig vurdere og foreslå målkort for konsernsjef
- Være rådgiver for konsernsjef vedrørende den årlige vurderingen av godtgjørelse til konsernledelsen
- Vurdere administrasjonens forslag til «Erklæring om fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte» jf. Allmennaksjeloven § 6-16a
- Vurdere andre vesentlige personalrelaterte forhold for ledende ansatte

Veiledende retningslinjer for det kommende regnskapsåret

Godtgjørelse til konsernsjef

Konsernsjefens lønn og øvrige økonomiske ytelser fastsettes av styret på bakgrunn av en helhetlig vurdering hvor det tas hensyn til Gjensidiges godtgjørelsesordning og markedslønn for tilsvarende type stilling.

Fastlønnen vurderes årlig og fastsettes på bakgrunn av lønnsutviklingen i samfunnet generelt og finansnæringen spesielt. Variabel godtgjørelse (bonus) fastsettes av styret basert på avtalte

mål og leveranser, og kan utgjøre inntil 50 prosent av den faste årslønnen inklusive feriepengene. Variabel godtgjørelse opptjenes årlig, og er basert på samlet vurdering av finansielle og ikke-finansielle prestasjoner over de to siste årene. Variabel godtgjørelse inngår ikke i pensjonsgrunnlaget. Ved vurderingen tas det hensyn til foretakets overordnede resultatmål for egenkapitalavkastning justert for ekstraordinære utbytter og transaksjoner og combined ratio, samt utviklingen i kundetilfredshet. I tillegg vektlegges konsernsjefens personlige bidrag til konsernets utvikling og resultater, etterlevelse av konsernets visjon, verdier, etiske retningslinjer og ledelsesprinsipper.

Variabel godtgjørelse knyttet til Gjensidiges resultater fastsettes ut fra resultater siste to år. Halvparten av den variable godtgjørelsen gis i form av et løfte om aksjer i Gjensidige Forsikring ASA, hvor 1/3 tildeles hvert av de kommende tre år. Den ikke utbetalte bundne variable godtgjørelsen kan reduseres dersom etterfølgende resultater og utvikling tilsier at den ble basert på uriktige forutsetninger. Konsernsjefen gis ikke resultatbaserte ytelser utover nevnte bonus, men kan i tillegg gis naturalytelser som firmabil og dekning av utgifter til elektronisk kommunikasjon. Tildeling av naturalytelser skal ha sammenheng med konsernsjefens funksjon i konsernet, og for øvrig være i tråd med markedsmessig praksis.

Konsernsjefen har pensjonsalder på 62 år. Det åpnes for å fratre ved fylte 60 år dersom styret eller konsernsjefen selv ønsker det. Konsernsjefen har pensjonsrettigheter i henhold til Gjensidiges lukkede ytelsespensjonsordning. I henhold til hans ansettelsesavtale har han rett til en pensjon på 100 prosent av årslønnen ved avgang ved fylte 62 år, og deretter nedtrappende til 70 prosent av lønn fra fylte 67 år ved full opptjeningsperiode.

Ved fratreden ved 60 år er det tilsvarende avtalefestet nedtrapping fra 100 prosent ved fratreden til 70 prosent ved fylte 67 år. Fra fylte 67 år beregnes pensjonen ut fra selskapets ordinære opptjeningsstid på 30 år, og utgjør 70 prosent av fast lønn med full opptjeningsstid. Bilordning og øvrige goder opprettholdes frem til fylte 67 år.

Konsernsjefen har en oppsigelsestid på seks måneder, og ingen avtale om etterlønn eller sluttvederlag ved fratredelse.

Godtgjørelse til ledende ansatte og ansatte som kan påvirke konsernets risiko vesentlig

Godtgjørelse til konsernledelsen fastsettes av konsernsjefen, etter rammer drøftet med godtgjørelsesutvalget og basert på retningslinjer fastsatt av styret. Konsernets veiledende retningslinjer legges tilsvarende til grunn for øvrige ledende ansatte og ansatte som kan påvirke risikoen vesentlig.

Den totale godtgjørelsen fastsettes ut fra behovet for å gi konkurransedyktige betingelser i de ulike forretningsområdene, og skal bidra til å tiltrekke seg og beholde ledere med ønsket kompetanse og erfaring som fremmer konsernets verdigrunnlag og utvikling.

Fastlønnen vurderes årlig og fastsettes på bakgrunn av lønnsutviklingen i samfunnet generelt og finansnæringen spesielt. Variabel godtgjørelse (bonus) til ledende ansatte opptjenes årlig, og baseres på en samlet vurdering av finansielle og ikke-finansielle prestasjoner over de to siste årene. Ved vurderingen tas det hensyn til en kombinasjon av foretakets overordnede resultatmål for egenkapitalavkastning justert for ekstraordinære utbytter og transaksjoner og combined ratio, samt utviklingen i kundetilfredshet. I tillegg vurderes måloppnåelse i vedkommende forretningsenhet, samt personlige bidrag, knyttet til etterlevelse av konsernets visjon, verdier, etiske retningslinjer og ledelsesprinsipper. Halvparten av den variable godtgjørelsen gis i form av et løfte om aksjer i Gjensidige Forsikring ASA, hvor en tredjedel tildeles hvert av de kommende tre år. Den ikke utbetalte bundne variable godtgjørelsen kan reduseres dersom etterfølgende resultater og utvikling tilsier at den ble basert på uriktige forutsetninger.

Individuell variabel godtgjørelse kan utgjøre inntil 30 prosent av årslønnen inklusive feriepengene. Variabel lønn inngår ikke i pensjonsgrunnlaget.

Konsernsjefen kan etter samråd med godtgjørelsesutvalget gjøre avvik for spesielle stillinger hvis det er nødvendig for å gi konkurransedyktige betingelser. Tildeling av naturalytelser til ledende ansatte skal ha sammenheng med deres funksjon i konsernet og for øvrig være i tråd med markedsmessig praksis.

Medlemmer av konsernledelsen har en pensjonsalder på 62 år, med opptjening 62-67 år basert på antall år i konsernledelsen. Ett medlem har i tråd med nasjonal lovgivning 70 år som fratredealder. Av nåværende medlemmer av konsernledelsen, er fem medlemmer av den lukkede norske ytelsespensjonsordningen. Disse har ved full opptjening rett til en pensjon på 70 prosent av sluttlønnen ved full opptjeningsperiode 30 år. Tre medlemmer er deltakere i selskapets innskuddsbaserte pensjonsordning. Selskapet opprettholder individuell pensjonsavtale for ett medlem av konsernledelsen.

Medlemmer i konsernledelsen har en oppsigelsestid på seks måneder. Ett av medlemmene har en avtale om inntil 12 måneders lønn dersom vedkommende sies opp og oppsigelsen ikke skyldes vesentlige mislighold. Øvrige medlemmer av konsernledelsen har ingen avtaler om sluttvederlag eller etterlønn.

Det eksisterer ingen etterlønsordninger for ledere som fratrer sin stilling i Gjensidige Forsikring ASA i Norge utover den ene ovennevnte avtalen. I overenstemmelse med praksis i Danmark og Baltikum er det enkelte individuelle avtaler om etterlønn i forbindelse med fratreden i Gjensidige Forsikring ASA i Danmark og Baltikum.

Godtgjørelse til ansatte med kontrolloppgaver

Godtgjørelse til ansatte med kontroll- og overvåkningsoppgaver skal være uavhengig av resultatet i virksomheten de har ansvaret for.

Ingen ledende ansatte med kontroll- og overvåkningsoppgaver har i dag variable bonusordninger, men får ta del i den kollektive bonusen på lik linje med øvrige ansatte. Fastlønnen baseres på konsernets generelle prinsipper om konkurransedyktig, men ikke lønnsledende avlønning.

Tildeling av pensjon og naturalytelser følger konsernets generelle ordning.

Godtgjørelse til tillitsvalgte samt øvrige ansatte med tilsvarende godtgjørelse som ledende ansatte

Godtgjørelse vil tilsvarende følge ovennevnte retningslinjer. Det er per i dag ingen slike ansatte.

Bindende retningslinjer for aksjer, tegningsretter m.v. for det kommende regnskapsåret

Av variabel godtgjørelse opptjent i 2017 for konsernsjef og andre ansatte som er omfattet av forskrift om godtgjørelse i finansinstitusjoner, vil 50 prosent av brutto opptjent variabel godtgjørelse gis i form av et løfte om aksjer i Gjensidige Forsikring ASA. Aksjene tildeles med en tredjedel hvert av de kommende tre år.

Aksjespareprogram

Styret har vedtatt å videreføre konsernets aksjespareprogram for ansatte i 2018. Konsernsjef og ledende ansatte har på lik linje med øvrige ansatte i Gjensidige adgang til å delta i programmet. Etter gjeldende program kan den ansatte spare gjennom lønnstrekk for kjøp av aksjer i Gjensidige Forsikring ASA for inntil 75.000 kroner per år. Kjøp skjer kvartalsvis etter offentliggjøring av resultatene. Det gis et tilskudd på 20 prosent av kjøpesummen, begrenset oppad til 1.500 kroner i 2016 og 3.000 kroner fra 2017. For de som beholder aksjene og fortsatt er ansatt i konsernet, tildeles en bonusaksje for hver fjerde aksje man har eid i mer enn to år.

Redegjørelse for lederlønnspolitikken i foregående regnskapsår

I samsvar med retningslinjene, har en medarbeider i finansavdelingen fått mulighet for inntil 50 prosent variabel godtgjørelse. Styret bekrefter for øvrig at retningslinjene om lederlønn for 2017 gitt i fjorårets erklæring, har blitt fulgt.

Lønn og andre goder til konsernledelse og styrende organer
2017

Tusen kroner	Fast lønn/honorar	Opp-tjent variabel lønn	Beregnet verdi av totale fordeler i annet enn kontanter	Opptjente rettigheter i regnskap såret for pensjonsordning ⁵	Årets opp-tjening aksje-basert avlønning	Antall tildelte, ikke frigitte aksjer	Antall inn-løste aksjer	Antall aksjer utestående ⁶	Eier antall aksjer	Fra-tred-elses-vilkår
Konsernledelsen										
Helge Leiro Baastad, konsernsjef	5.082,7	957,7	187,7	1.434,8	959,9	8.695	9.741	17.616	49.264	²
Jørgen Inge Ringdal, konserndirektør	2.649,4	356,3	195,7	632,1	358,4	2.913	3.222	5.639	22.143	²
Kim Rud-Petersen, konserndirektør	3.045,6	316,3	290,1	639,8	401,7	2.578	3.496	5.953	11.438	
Hege Yli Melhus Ask, konserndirektør (1.8.17-31.12.17) ⁹	2.788,3	176,9	160,0	437,0	270,7	1.941	2.112	3.204	12.367	³
Catharina Hellerud konserndirektør	2.985,5	376,5	163,8	440,4	378,7	3.115	3.726	6.338	17.650	³
Sigurd Austin, konserndirektør	2.854,1	417,5	158,4	606,4	413,5	3.229	3.422	6.331	11.766	³
Kaare Østgaard, konserndirektør	2.806,9	334,3	209,9	749,8	334,8	2.601	3.326	5.402	13.326	³
Mats C. Gottschalk, konserndirektør	2.991,2	466,0	161,0	460,7	423,3	3.288	3.893	6.786	13.254	³
Jostein Amdal, konserndirektør	2.828,8	384,5	161,7	456,4	386,6	835	148	970	13.906	
Krister Georg Aanesen, konserndirektør (1.1.17-31.7.17) ^{1, 10}	847,4	185,4	66,4	159,2	171,3	662	60	799	1.368	
Styret										
Inge K. Hansen, leder	624,9		15,4						12.253	
Gisele Marchand ⁷	423,0								1.481	
Knud Peder Daugaard (1.1.17-6.4.17) ^{1, 8}	184,0		0,6							
John Giverholt	306,0								3.500	
Anne Marie Nyhammer, ansattrepresentant ⁴	275,0									
Gunnar Mjåtvedt, ansattrepresentant ^{4, 8}	275,0								2.081	
Per Arne Bjørge ⁸	404,5		1,9						10.542	
Mette Rostad (1.1.17-6.4.17) ¹	143,2								1.000	
Tine Wollebakk (1.1.17-31.5.17) ^{1, 8}	247,2									
Lotte Kronholm Sjøberg, ansattrepresentant ⁴	306,0								582	
Eivind Elnan (6.4.17-31.12.17) ¹	139,5		4,9						700	
Hilde Merete Nafstad (6.4.17-31.12.17) ^{1, 8}	189,5								446	

¹ Oppgitt godtgjørelse gjelder perioden vedkommende har innehatt posisjonen/vervet.² 62 år, 100 prosent lønn avtrappende til 70 prosent ved 67 år i henhold til opptjeningsstid, deretter trer de ordinære bestemmelser om pensjon i Gjensidige Forsikring i kraft.³ 62 år, 70 prosent lønn til 67 år i henhold til opptjeningsstid, deretter trer de ordinære bestemmelser om pensjon i Gjensidige Forsikring i kraft.⁴ For ansattrepresentanter er kun godtgjørelsen for det gjeldende verv oppgitt.⁵ Alle, med unntak av en person i konsernledelsen er omfattet av konsernets pensjonsordninger, ytelsesbaserte eller innskuddsbaserte.⁶ Inkluderer bonusaksjer i aksjespareordningen. Se nærmere beskrivelse av ordningen og betingelser i note 22.⁷ Godtgjørelsen inkluderer honorar som leder i revisjonsutvalget honorert med 148 tusen kroner for 2017.⁸ Godtgjørelsen inkluderer honorar i øvrige utvalg.⁹ Hege Yli Melhus Ask har vært i permisjon fra 1. januar til 31. juli. Hennes godtgjørelse er presentert for året som helhet.¹⁰ Konstituert konserndirektør for Hege Yli Melhus Ask fra 1. januar til 31. juli.

Lønn og andre goder til konsernledelse og styrende organer
2016

Tusen kroner	Fast lønn/honorar	Opp-tjent variabel lønn	Beregnet verdi av totale fordeler i annet enn kontanter	Opptjente rettigheter i regnskap såret for pensjonsordning ⁵	Årets opp-tjening aksje-basert avlønning	Antall tildelte, ikke frigitte aksjer	Antall inn-løste aksjer	Antall aksjer utestående ⁶	Eier antall aksjer	Fra-tred-elses-vilkår
Konsernledelsen										
Helge Leiro Baastad, konsernsjef	4.927,7	998,9	129,2	1.594,7	1.119,0	8.109	11.465	18.662	43.491	²
Jørgen Inge Ringdal, konserndirektør	2.582,6	339,3	196,4	722,5	380,3	2.399	3.864	5.948	19.811	²
Martin Danielsen, konserndirektør (1.1.16-30.9.16) ¹	1.810,6	20,0	19,3	560,0		2.286	3.501	5.325		³
Kim Rud-Petersen, konserndirektør	2.940,0	423,7	231,6	617,6	422,3	3.123	4.021	6.871	9.698	
Hege Yli Melhus Ask, konserndirektør (1.1.16-30.9.16) ⁹	2.668,1	247,7	160,6	470,9	260,6	1.039	3.221	3.375	11.204	³
Catharina Hellerud, konserndirektør	2.910,2	360,6	165,0	486,7	404,2	2.835	4.387	6.949	15.055	³
Cecilie Ditlev-Simonsen, konserndirektør (1.1.16-11.11.16) ¹	1.874,7	20,0	146,4	423,2	2.295	3.358	5.341			³
Sigurd Austin, konserndirektør	2.725,5	375,2	132,0	614,9	397,8	2.809	3.821	6.524	9.349	³
Kaare Østgaard, konserndirektør	2.732,3	304,9	171,3	763,6	324,7	2.432	3.866	6.127	11.103	³
Mats C. Gottschalk, konserndirektør	2.913,3	379,6	157,5	486,2	425,4	3.135	4.441	7.391	10.569	³
Jostein Amdal, konserndirektør (1.10.16-31.12.16) ¹	781,1	104,4	40,8	97,5	117,2	32	38	283	13.193	
Krister Georg Aanesen, konserndirektør (1.10.16-31.12.16) ^{1,10}	662,3	90,5	37,7	57,5	80,7	25		197	854	
Styret										
Inge K. Hansen, leder	544,8		7,3						12.253	
Trond V. Andersen (1.1.16-6.4.16) ¹	139,8		7,9							
Hans-Erik Andersson (1.1.16-6.4.16) ^{1,7}	180,0		4,5							
Gisele Marchand ⁷	412,5		1,5						1.481	
Knud Peder Daugaard (7.4.16-31.12.16) ^{1,8}	159,8		3,6						3.000	
John Giverholt (7.4.16-31.12.16) ¹	135,5		1,5							
Anne Marie Nyhammer, ansattrepresentant (1.9.16-31.12.16) ¹	22,6									
Kjetil Kristensen, ansattrepresentant (1.1.16-31.8.16) ^{1,4,8}	317,2									
Gunnar Mjåtvæd, ansattrepresentant ^{4,8}	364,0								1.975	
Per Arne Bjørge ⁸	364,0		2,9						10.542	
Mette Rostad	268,0		2,1						1.550	
Tine Wollebakk ^{1,8}	299,6		1,5							
Lotte Kronholm Sjøberg, ansattrepresentant ⁴	268,0		5,9						429	
Styret, vararepresentanter										
Tore Vågsmyr, ansattrepresentant (1.1.16-6.4.16) ^{1,4}									702	
Ellen Kristin Enger, ansattrepresentant (1.1.16-6.4.16) ^{1,4}									577	

Kontrollkomité og representantskap er avviklet fra og med 1. januar 2016.

¹ Oppgitt godtgjørelse gjelder perioden vedkommende har innehatt posisjonen/vervet.

² 62 år, 100 prosent lønn avtappende til 70 prosent ved 67 år i henhold til opptjeningstid, deretter trer de ordinære bestemmelser om pensjon i Gjensidige Forsikring i kraft.

³ 62 år, 70 prosent lønn til 67 år i henhold til opptjeningstid, deretter trer de ordinære bestemmelser om pensjon i Gjensidige Forsikring i kraft.

⁴ For ansattrepresentanter er kun godtgjørelsen for det gjeldende verv oppgitt.

⁵ Alle, med unntak av en person i konsernledelsen er omfattet av konsernets pensjonsordninger, ytelsesbaserte eller innskuddsbaserte.

⁶ Inkluderer bonusaksjer i aksjespareordningen. Se nærmere beskrivelse av ordningen og betingelser i note 22.

⁷ Godtgjørelsen inkluderer deltagelse som leder i revisjonsutvalget honorert med 144,5 tusen kroner for 2016.

⁸ Godtgjørelsen inkluderer deltagelse i revisjonsutvalget honorert med 96,0 tusen kroner for 2016.

⁹ Hege Yli Melhus Ask har vært i permisjon fra 1. oktober til 31. desember. Hennes godtgjørelse er presentert for året som helhet.

¹⁰ Konstituert konserndirektør for Hege Yli Melhus Ask fra 1. oktober til 31. desember.

9. Skatt

Millioner kroner	2017	2016
Spesifikasjon av skattekostnad		
Betalbar skatt	(733,7)	(1.309,6)
Korreksjon tidligere år	(71,7)	(4,0)
Endring utsatt skatt	(299,2)	(8,5)
Sum skattekostnad	(1.104,6)	(1.322,0)
Forpliktelser ved utsatt skatt og eiendeler ved utsatt skatt		
Forpliktelser ved utsatt skatt og eiendeler ved utsatt skatt nettoføres når det foreligger en juridisk rett til å motregne slike eiendeler/forpliktelser, og når forpliktelser ved utsatt skatt/eiendeler ved utsatt skatt tilhører det samme skatteregimet. Motregnede beløp er som følger:		
Skatteøkende midlertidige forskjeller		
Eiendom, anlegg og utstyr og immaterielle eiendeler	1.463,4	846,1
Aksjer, obligasjoner og øvrige verdipapirer	697,3	133,8
Gevinst- og tapskonto	156,5	210,8
Pensjonsmidler		45,8
Fradragsberettiget egenkapital (Sikkerhetsavsetning)	2.823,4	2.823,4
Sum skatteøkende midlertidige forskjeller	5.140,7	4.059,9
Skattereduserende midlertidige forskjeller		
Utlån og fordringer	(32,1)	(111,3)
Avsetninger for forpliktelser	(319,3)	(327,2)
Pensjonsforpliktelser	(299,4)	
Sum skattereduserende midlertidige forskjeller	(650,8)	(438,5)
Netto midlertidige forskjeller	4.489,8	3.621,4
Netto forpliktelser ved utsatt skatt/(eiendeler ved utsatt skatt)	1.122,5	905,4
Avstemming av skattekostnad		
Resultat før skattekostnad	4.865,2	5.600,0
Beregnet skatt av resultat før skattekostnad (25 %)	(1.216,3)	(1.400,0)
Skatteeffekten av		
Mottatt utbytte	23,9	38,0
Skattefrie inntekter og kostnader	161,0	45,5
Ikke fradragsberettigede kostnader	(1,5)	(1,7)
Korreksjon tidligere år	(71,7)	(4,0)
Sum skattekostnad	(1.104,6)	(1.322,0)
Effektiv skattesats	22,7 %	23,6 %
Endring i utsatt skatt		
Forpliktelser ved utsatt skatt per 1. januar	905,4	934,9
Endring utsatt skatt innregnet i resultatet	299,2	8,5
Endring utsatt skatt innregnet direkte i balansen		
Pensjoner	(84,8)	(39,8)
Valutakursdifferanse	2,7	(0,4)
Andre endringer		2,1
Forpliktelser ved utsatt skatt/(eiendeler ved utsatt skatt) per 31. desember	1.122,5	905,4
Skatt innregnet i andre resultatkomponenter		
Utsatt skatt pensjoner	84,8	39,8
Betalbar skatt på omregningsdifferanser	(88,2)	66,6
Sum skatt innregnet i andre resultatkomponenter	(3,3)	106,4

Skattekostnad

I forbindelse med omforming av Gjensidige Forsikring BA til ASA har Finansdepartementet samtykket i at Gjensidige Forsikring på nærmere vilkår fritas for den skattemessige gevinstbeskatningen ved overføring av virksomheten til det nystiftede allmennaksjeselskapet. Konsekvensene av skattelempevedtaket er innarbeidet i skattekostnaden og skatteforpliktelsene fra fjerde kvartal 2010. Skattelempevedtaket innebærer økt kompleksitet og til dels skjønsmessige vurderinger, noe som medfører en økt usikkerhet for skattekostnaden og skatteforpliktelsene frem til alle effekter er sluttvurdert av skattemyndighetene.

I februar 2015 mottok Gjensidige et kontorvedtak fra Sentralskattekontoret for storbedrifter i forbindelse med skattemessig gevinstberegning av omformingen av Gjensidige Forsikring fra BA til ASA i 2010. Vedtaket medfører at den betalbare skatten for 2010 reduseres med om lag 35 millioner kroner. For de påfølgende år vil skatten bli ytterligere redusert med totalt om lag 137 millioner kroner med kjente skattesatser. Gjensidigestiftelsen mottok tilsvarende vedtak, og vi er informert om at de har påklaget dette på bakgrunn av at det ikke er grunnlag for endring og at skattekontoret har lagt til grunn feil verdiansettelse i sitt vedtak. Gjensidige er enig i Gjensidigestiftelsens vurdering. En endring av vedtaket vedrørende Gjensidigestiftelsen vil få konsekvenser for Gjensidige, jfr. nevnte effekter som da ikke blir realisert. Klagen er fortsatt til behandling hos Skatteklagenemnda.

Naturskadekapital og garantiavsetning

henhold til forskrift om årsregnskap for skadeforsikringsselskaper § 3-4, er det ikke avsatt skatt på naturskadekapital og garantiavsetning.

10. Pensjon

Gjensidige Forsikring er forpliktet til å ha en tjenestepensjonsordning etter lov om obligatorisk tjenestepensjon. Selskapets pensjonsordninger oppfyller lovens krav.

Gjensidige har både innskuddsbaserte og ytelsesbaserte pensjonsordninger for sine ansatte. Den ytelsesbaserte pensjonsordningen er lagt i en egen pensjonskasse og er lukket for nyansatte. Nyansatte blir meldt inn i den innskuddsbaserte pensjonsordningen.

Innskuddsbasert pensjonsordning

Innskuddspensjon er en privat pensjonsordning som er et supplement til folketrygden. Ytelsene fra pensjonsordningen kommer i tillegg til alderspensjon fra folketrygden. Pensjonsalder er 70 år.

Den innskuddsbaserte ordningen er en ordning hvor Gjensidige betaler faste innskudd til et fond eller en pensjonskasse, og hvor det ikke foreligger noen juridisk eller underforstått forpliktelse til å betale ytterligere innskudd.

Videre inngår i ordningen uførepensjon, ektefelle-/samboerpensjon og barnepensjon etter nærmere bestemte regler.

Med virkning fra og med 2016 har Gjensidige endret sine innskuddssatser og knekkpunkt som en tilpasning til ny lov om foretakspensjon. De nye satsene er syv prosent av lønn mellom 0 og 7,1 G og 20 prosent av lønn mellom 7,1 og 12 G.

Filialene og enkelte av datterselskapene til Gjensidige Forsikring har tilsvarende innskuddsbasert pensjonsordning som Gjensidige Forsikring i Norge.

Ytelsesbasert pensjonsordning

Beskrivelse av ordningen

Alderspensjonen sammen med ytelsene fra folketrygden og hensyntatt eventuelle fripoliser fra tidligere arbeidsforhold utgjør cirka 70 prosent av lønn ved fratreddesalder, forutsatt full opptjeningsstid på 30 år. Pensjonsalderen er 70 år, men for assurandørene gjelder en pensjonsalder på 65 år.

Den ytelsesbaserte ordningen er en ordning som gir de ansatte kontraktsmessige rettigheter til fremtidige pensjonsytelser. Videre inngår i ordningen uførepensjon, ektefelle-/samboerpensjon og barnepensjon etter nærmere bestemte regler.

I tillegg har Gjensidige pensjonsforpliktelser overfor enkelte arbeidstakere ut over den ordinære kollektivavtalen. Dette gjelder ansatte med lavere pensjonsalder, arbeidstakere med lønn over 12G og tilleggspensjoner.

Den ordinære alderspensjonen er en sikret ordning hvor arbeidsgiver bidrar med innbetaling til pensjonsmidler. Pensjon ut over den ordinære kollektivavtalen er en usikret ordning som betales over driften.

Med virkning fra og med 2016 har Gjensidige fjernet KPI-reguleringen av løpende pensjoner. Regnskapsmessig ble dette behandlet som en planendring. Det ble innregnet en inntekt på cirka 480 millioner kroner i pensjonskostnaden og pensjonsforpliktelsen ble redusert tilsvarende.

Aktuarielle forutsetninger

Fastsatte aktuarielle forutsetninger fremkommer av tabellen. Diskonteringsrenten er den forutsetningen som har størst innvirkning på verdien av pensjonsforpliktelsen. Lønnsregulering, pensjonsregulering og G-regulering er basert på historiske observasjoner og forventet fremtidig inflasjon. Lønnsveksten er satt

til 3,1 prosent, som i fjor, og er justert for alder basert på en avtagende lønnskurve. Den ettårige nominelle lønnsveksten 2017/18 er beregnet til 1,5 prosent, tilsvarende som i fjor. Årsaken til den lave lønnsveksten er at pensjonsordningen er lukket for nye medlemmer og at gjennomsnittlig alder for ansatte medlemmer er 56,1 år.

Diskonteringsrenten er basert på en rentekurve som fastsettes med utgangspunkt i OMF-renten (obligasjoner med fortrinnsrett). Diskonteringsrenten er basert på observerte renter frem til cirka ti år. Markedets langsiktige syn på rentenivå er estimert basert på realrentekrav, inflasjon og fremtidig kredittrisiko. I perioden mellom de observerte renter og de langsiktige markedsforventninger er det gjort en interpolasjon. Det er således beregnet en diskonteringskurve for hvert år som det skal utbetales pensjon.

Gjensidige benytter frem til og med 2016 GAP07, som er en dynamisk dødelighetsmodell som tar hensyn til forventet utvikling i levealder. I 2017 er K2013BE benyttet, da denne estimerer forventet levealder på en bedre måte enn GAP07 viste seg å gjøre.

Sensitivitetsanalysen er basert på at kun én forutsetning endres om gangen og at alle andre holdes konstant. Dette er sjelden tilfelle da flere av forutsetningene samvarierer. Sensitivitetsanalysen er utarbeidet ved bruk av samme metode som er lagt til grunn i den aktuarielle beregningen av pensjonsforpliktelsen i balansen.

Risiko

Risiko i netto pensjonsforpliktelse er en kombinasjon av selve pensjonsordningen, pensjonsforpliktelsen, pensjonsmidler, finansieringsnivå og samvariasjon mellom pensjonsforpliktelser og pensjonsmidler.

Gjensidige er utsatt for finansiell risiko siden pensjonsmidlene forvaltes i Gjensidige Pensjonskasse som en investeringsvalgportefølje. Finansiell risiko er knyttet til investeringer i aksjer, rentebærende verdipapirer og eiendom. Investeringer foretas hovedsakelig i verdipapirfond og obligasjoner. Den finansielle risikoen omfatter aksje-, rente-, kreditt-, valuta- og likviditetsrisiko, hvorav den største risikofaktoren er renterisiko. Finansiell risiko i pensjonsmidler estimeres ved bruk av definerte stressparametere for hver aktivaklasse samt forutsetninger om hvordan utviklingen i de ulike aktivaklassene samvarierer.

Renterisiko

Pensjonsmidlenes eksponering mot renterisiko ansees som moderat som følge av at markedsverdivektet durasjon er på cirka 2,5 år. Porteføljeverdien vil falle med cirka 2,5 prosent ved et parallelt skift i rentekurven på pluss ett prosentpoeng.

Pensjonsforpliktelsene er eksponert mot renterisiko. Diskonteringsrenten er sammensatt av markedsrenter i ti år, fra år 20 er det lagt langsiktige likevektsrenter til grunn, og mellom år ti og år 20 interpoleres det lineært mellom markedsrenter og langsiktige likevektsrenter. Et skift i markedsrentene vil dermed direkte påvirke verdien av kontantstrømmene frem til år ti og deretter gi fallende effekt de neste ti årene. Fra år 20 vil markedsrentene kun ha marginal effekt.

Pensjonsforpliktelsen vil stige med 12,1 prosent ved et parallelt skift i hele rentekurven (rentefall) på minus ett prosentpoeng. Verdien vil falle med ca. 9,7 prosent ved en renteøkning på ett prosentpoeng.

Sammenhengen mellom pensjonsforpliktelsene og pensjonsmidlene gjør at Gjensidige innregner et eiendelstak siden ikke alle pensjonsmidler kan benyttes til å betale fremtidige premier. Dette medfører at effekten av en rentenedgang vil være begrenset til de forpliktelsene som er henført til dagens ansatte og at forpliktelser henført til pensjonister blir relativt uforandret.

Rentenedgang er den største risikoen på grunn av forpliktelsens lange løpetid. Renteoppgang leder til et fall i pensjonsforpliktelsene, men mye av fallet vil lede til økt potensiell pensjonsregulering. 32 prosent av pensjonsmidlene henføres til dagens ansatte. Over tid vil imidlertid ansatte stadig få en lavere andel av pensjonsmidlene som følge av fratreden og overgang til pensjon. Dermed vil en større andel av avkastning tilfalle pensjonister og tidligere ansatte og mindre til arbeidsgiver. Dette er innarbeidet i eiendelstak-vurderingen.

Kredittrisiko

Pensjonsmidlenes eksponering mot kredittrisiko ansees som moderat. Kredittrisikoen styres gjennom rammer for største engasjement og rating på enkeltinvesteringer. Hovedtyngden av pensjonskassens renteinvesteringer skal være innenfor «investment grade». Over fem prosent av pensjonskassens renteinvesteringer har en svakere rating enn BBB. Obligasjoner som ikke er ratet utgjør 37 prosent. Dersom kredittrisiko på global basis økte med en faktor tilsvarende den faktoren som brukes i stresstester for pensjonskasser (tilsvarende en forverring mot 99,5 prosent percentilen) ville det lede til et fall på cirka ti prosent i obligasjonsporteføljen. Dette vil tilsvare en gjennomsnittlig spreadutgang på 2,1 prosent.

Pensjonsforpliktelsene er eksponert mot noe kredittrisiko da den norske OMF-renten, som er utgangspunkt for fastleggelsen av diskonteringsrente, inneholder en viss kredittrisiko.

Kredittpåslag (mot ti år swap) per 31. desember 2017 var 0,52 prosent.

Basert på samme stresstest som for pensjonsmidlene, ville forpliktelsene synke med cirka 11,7 prosent basert på en spreadutgang på 0,9 prosent.

Samlet sett ville reduksjonen i forpliktelsene være noe høyere enn fallet i verdien av pensjonsmidlene.

Levetid og uførhet

Levetidsforutsetningene er basert på tabellen K2013BE som rapportert av FNO (Finans Norge) AS.

K2013BE er et levetidsestimat som benyttes av de fleste foretak. Imidlertid må disse forutsetningene følges opp årlig.

Uførehyppigheten er basert på tabellen IR73. Denne måler uførhet på lang sikt. Forekomsten av uførheten er lav sammenlignet med mange andre arbeidsgivere.

Gjensidiges ansatte kan bli involvert i større katastrofelignende hendelser som flyulykker, bussulykker, tilskuer til sportsarrangement eller hendelser på arbeidsplassen. Dersom en slik hendelse inntreffer vil pensjonsforpliktelsen kunne øke betraktelig. Det er investert i katastrofeforsikringer som gjør at Gjensidige får erstatning dersom en slik hendelse inntreffer.

Lønnsutvikling

De fremtidige pensjonsytelsene avhenger av den fremtidige lønnsutvikling og utviklingen i Folketrygdens grunnbeløp (G).

Dersom selskapets lønnsutvikling er lavere enn økningen i G, reduseres ytelsene. Gjensidige legger til grunn at lønnsutvikling avhenger av alder. En yngre medarbeider kan forvente høyere årlig lønnsvekst enn en eldre medarbeider. Det betyr at lønnsvekst avhenger av alder.

Lønnsvekst vil avvike fra den banen som er fastlagt ved at ansatte får høyere eller lavere lønnsvekst enn det som banen tilsier. Gjensidige styrer lønnsutvikling for ansatte basert på tariffavtaler og individuelle avtaler. Fra år til år kan det forekomme hopp i lønnsnivå.

Dersom lønnsveksten blir en prosent høyere vil det lede til 3,9 prosent økning av forpliktelsen. En økning i reallønn vil øke forpliktelsene. En økning i inflasjon vil øke lønn og pensjonsregulering mens diskonteringsgrad og forpliktelsene vil i liten grad endres.

Minstekrav til nivået på pensjonsmidler

Pensjonsmidlene må tilfredsstille visse minstekrav definert i norsk lov, forskrifter og pålegg fra Finanstilsynet.

Dersom nivået på pensjonsmidlene blir lavere enn en nedre grense, vil Gjensidige måtte innbetale ekstra pensjonsmidler for å dekke opp for den nedre grensen. Under visse forutsetninger vil også Gjensidige få tilbakebetalt pensjonsmidler.

I 2016 ble det foreslått en rekke endringer i norsk regulering. Det er ikke fattet vedtak om slike endringer ennå. En slik endring kan være at pensjonsmidlene i pensjonskassen skal underlegges et fonderingskrav på linje med Solvens II. Nivået på pensjonsmidlene går inn i en periode med politisk risiko.

Lave renter kan lede til at Finanstilsynet pålegger pensjonskassen å senke renten fra 2 prosent til 1,5 prosent, eventuelt 1 prosent for nye opptjente ytelser. Gjensidige forventer at det er høy risiko for at renten vil bli senket til 1 prosent dersom langsiktige statsrenter blir liggende på 1,3 prosent-nivået.

Gjensidige antar at et fortsatt lavt rentenivå i fremtiden og endringer i EU-baserte regler vil kunne medføre en økning i fremtidige tilskudd til den fonderte pensjonsordningen.

Privat avtalefestet pensjonsordning (AFP)

Gjensidige er som medlem i FNO tilknyttet AFP-avtale for sine ansatte. AFP er en ytelsesbasert ordning som er finansiert i fellesskap av svært mange arbeidsgivere. Pensjonsordningens administrator har ikke fremlagt beregninger som fordeler pensjonsordningens midler eller forpliktelser til de enkelte medlemsforetakene. Gjensidige innregner således ordningen som en innskuddsordning.

Dersom pensjonsordningens administrator framlegger slike fordelinger kan det lede til at ordningen skal innregnes som en ytelsesordning. Imidlertid er det vanskelig å fremkomme med fordelingsnøkler som kan aksepteres av Gjensidige. En fordelingsnøkkel basert på Gjensidiges andel av samlet årlig lønn vil ikke kunne aksepteres da denne nøkkelen er for enkel og ikke vil reflektere de økonomiske forpliktelsene på en adekvat måte.

Millioner kroner	Sikret 2017	Usikret 2017	Sum 2017	Sikret 2016	Usikret 2016	Sum 2016
Nåverdi av pensjonsforpliktelsen						
Per 1. januar	1.940,1	493,2	2.433,2	2.258,8	528,7	2.787,6
Årets pensjonsopptjening	24,3	9,1	33,4	32,3	10,1	42,4
Arbeidsgiveravgift av årets opptjening	4,6	1,7	6,4	4,6	1,4	6,0
Rentekostnad	52,4	12,0	64,4	62,0	12,9	74,9
Aktuarielle gevinster og tap	210,9	73,0	283,9	7,0	6,1	13,2
Utbetalte ytelser	(107,1)	(46,4)	(153,5)	(91,5)	(38,0)	(129,4)
Arbeidsgiveravgift av innbetalte pensjonsmidler		(7,6)	(7,6)	(16,5)	(5,1)	(21,6)
Fjernet KPI-regulering av løpende pensjoner		14,2	14,2	(445,8)	(31,0)	(476,8)
Virksomhetssammenslutninger				(3,6)	10,4	6,7
Virkningen av den øvre grensen for eiendelen	23,9		23,9	132,7		132,7
Kursendringer i utenlandsk valuta		3,0	3,0		(2,4)	(2,4)
Per 31. desember	2.149,1	552,2	2.701,3	1.940,1	493,2	2.433,2
Beløp innregnet i balansen						
Nåverdi av pensjonsforpliktelsen	2.149,1	552,2	2.701,3	1.940,1	493,2	2.433,2
Virkelig verdi av pensjonsmidlene	(2.353,6)		(2.353,6)	(2.426,3)		(2.426,3)
Netto pensjonsforpliktelse/(pensjonsmidler)	(204,4)	552,2	347,8	(486,2)	493,2	7,0
Virkelig verdi av pensjonsmidlene						
Per 1. januar	2.426,3		2.426,3	2.352,0		2.352,0
Renteinntekt	65,9		65,9	66,0		66,0
Avkastning ut over renteinntekt	(31,5)		(31,5)	(13,4)		(13,4)
Bidrag fra arbeidsgiver		7,6	7,6	133,5	5,1	138,6
Utbetalte ytelser	(107,1)		(107,1)	(91,5)		(91,5)
Arbeidsgiveravgift av innbetalte pensjonsmidler		(7,6)	(7,6)	(16,5)	(5,1)	(21,6)
Virksomhetssammenslutninger				(3,8)		(3,8)
Per 31. desember	2.353,6		2.353,6	2.426,3		2.426,3
Pensjonskostnad innregnet i resultatet						
Årets pensjonsopptjening	24,3	9,1	33,4	32,3	10,1	42,4
Rentekostnad	52,4	12,0	64,4	62,0	12,9	74,9
Renteinntekt	(65,9)		(65,9)	(66,0)		(66,0)
Fjernet KPI-regulering av løpende pensjoner		14,2	14,2	(445,8)	(31,0)	(476,8)
Arbeidsgiveravgift	4,6	1,7	6,4	4,6	1,4	6,0
Pensjonskostnad	15,5	37,0	52,5	(412,9)	(6,5)	(419,5)
Kostnaden er innregnet i følgende regnskapslinje i resultatregnskapet						
Forsikringsrelaterte adm. kostnader inkl. provisjoner for mottatt gjenforsikring og salgskostnader	15,5	37,0	52,5	(412,9)	(6,5)	(419,5)
Ny måling av netto ytelsesbasert pensjonsforpliktelse/-eiendel innregnet i andre resultatkomponenter						
Akkumulert beløp per 1. januar			(2.297,3)			(2.138,1)
Avkastningen på pensjonsmidler			(31,5)			(13,4)
Endringer i demografiske forutsetninger			(136,8)			5,8
Endringer i økonomiske forutsetninger			(147,1)			(19,0)
Virkningen av den øvre grensen for eiendelen			(23,9)			(132,7)
Valutakursdifferanser			0,7			0,0
Akkumulert beløp per 31. desember			(2.635,9)			(2.297,3)
Aktuarielle forutsetninger						
Diskonteringsrente			2,57 %			2,77 %
Lønnsregulering ¹			3,10 %			3,10 %
Endring i folketrygdens grunnbeløp			3,10 %			3,10 %
Øvrige spesifikasjoner						
Beløp innregnet som kostnad for bidrag til den innskuddsbaserte pensjonsordningen			198,6			188,5
Beløp innregnet som kostnad for bidrag til Fellesordningen for LO/NHO			25,5			24,1
Forventet innbetaling til Fellesordningen for LO/NHO neste år			26,5			25,0
Forventet innbetaling til den ytelsesbaserte pensjonsordningen neste år			0,0			0,0

¹ Lønnsregulering representerer vår forventede gjennomsnittlige lønnsregulering for bransjen. Siden Gjensidige har en lukket ordning blir gjennomsnittlig lønnsregulering for vår bestand 1,5 prosent (1,5). Se forklaring under Aktuarielle forutsetninger.

Prosent	Endring i pensjons- forpliktelse 2017	Endring i pensjons- forpliktelse 2016
Sensitivitet		
- 1 %-poeng diskonteringsrente	12,1 %	11,0 %
+ 1 %-poeng diskonteringsrente	(9,7 %)	(9,2 %)
- 1 %-poeng lønnsjustering	(2,9 %)	(3,0 %)
+ 1 %-poeng lønnsjustering	3,9 %	3,9 %
- 1 %-poeng G-regulering	1,7 %	1,7 %
+ 1 %-poeng G-regulering	(1,5 %)	(1,5 %)
+ 1 %-poeng pensjonsregulering	9,8 %	9,0 %
10 % redusert dødelighet	2,6 %	2,7 %
10 % økt dødelighet	(3,5 %)	(3,6 %)

Verdsettelseshierarki 2017	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	
	Kvoterte priser i aktive markeder	Verdsettelses- teknikk basert på observerbare markedsdata	Verdsettelses- teknikk basert på ikke- observerbare markedsdata	Sum per 31.12.2017
Millioner kroner				
Aksjer og andeler		294,2		294,2
Obligasjoner	1.675,7	195,3		1.871,1
Bank		82,4		82,4
Derivater		105,9		105,9
Sum	1.675,7	677,8		2.353,6

Verdsettelseshierarki 2016	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	
	Kvoterte priser i aktive markeder	Verdsettelses- teknikk basert på observerbare markedsdata	Verdsettelses- teknikk basert på ikke- observerbare markedsdata	Sum per 31.12.2016
Millioner kroner				
Aksjer og andeler		58,2		58,2
Obligasjoner	1.785,7	509,5		2.295,3
Bank		9,7		9,7
Derivater		63,1		63,1
Sum	1.785,7	640,5		2.426,3

11. Goodwill og immaterielle eiendeler

Millioner kroner	Goodwill	Kunde- forhold	Programvare	Andre immater. eiendeler	Sum
Anskaffelseskost					
Per 1. januar 2016	1.776,7	650,3	799,0	118,0	3.343,9
Tilganger		54,1	145,6	191,3	391,1
Tilganger internt	2,5	0,7		9,0	12,1
Tilganger ved intern utvikling			45,8		45,8
Avhendinger/reklassifiseringer		(10,7)	(47,6)	(7,0)	(65,3)
Valutakursdifferanser	(92,2)	(32,4)	(25,2)	(12,5)	(162,3)
Per 31. desember 2016	1.687,0	662,0	917,6	298,7	3.565,4
Prosjekter i arbeid			116,0		116,0
Per 31. desember 2016, inklusiv prosjekter i arbeid	1.687,0	662,0	1.033,7	298,7	3.681,4
Avskrivning og tap ved verdifall					
Per 1. januar 2016	(100,0)	(369,0)	(380,6)	(69,9)	(919,5)
Avskrivninger		(91,0)	(139,8)	(48,7)	(279,5)
Avhendinger/reklassifiseringer		10,7	15,3		25,9
Valutakursdifferanser		17,8	12,1	4,3	34,2
Per 31. desember 2016	(100,0)	(431,5)	(493,0)	(114,3)	(1.138,9)
Balanseført verdi					
Per 1. januar 2016	1.676,7	281,3	517,5	48,1	2.523,6
Per 31. desember 2016	1.587,0	230,5	540,7	184,4	2.542,5
Anskaffelseskost					
Per 1. januar 2017	1.687,0	662,0	917,6	298,7	3.565,4
Tilganger		16,8	265,8	56,5	339,1
Tilganger internt	155,9	26,2		47,8	229,9
Avhendinger/reklassifiseringer	(17,5)		(113,9)	(56,1)	(187,5)
Valutakursdifferanser	118,1	44,9	28,1	19,2	210,2
Per 31. desember 2017	1.943,4	749,9	1.097,7	366,1	4.157,1
Prosjekter i arbeid			89,2		89,2
Per 31. desember 2017, inklusiv prosjekter i arbeid	1.943,4	749,9	1.186,8	366,1	4.246,2
Avskrivning og tap ved verdifall					
Per 1. januar 2017	(100,0)	(431,5)	(493,0)	(114,3)	(1.138,9)
Avskrivninger		(73,4)	(192,3)	(49,2)	(314,8)
Avhendinger/reklassifiseringer			115,6	54,4	169,9
Valutakursdifferanser		(30,0)	(13,7)	(6,5)	(50,2)
Per 31. desember 2017	(100,0)	(534,9)	(583,4)	(115,7)	(1.334,0)
Balanseført verdi					
Per 1. januar 2017	1.587,0	230,5	540,7	184,4	2.542,5
Per 31. desember 2017	1.843,4	215,0	603,4	250,4	2.912,2
Avskrivningsmetode	I/A	Lineær	Lineær	Lineær	
Utnyttbar levetid (år)	I/A	5-10	5-8	1-10	

Selskapets immaterielle eiendeler er enten ervervet eller internt utviklet. Goodwill, kundeforhold og deler av andre immaterielle eiendeler er alle ervervet gjennom oppkjøp av porteføljer eller innfusjonering av selskap, og er et resultat av allokering av kostpris ved overtakelsen. Programvare er utviklet for bruk i forsikringsvirksomheten. Ekstern og intern bistand til utviklingsarbeid i forbindelse med innføring eller vesentlig oppgradering av programvare, herunder tilpasning av standardsystemer aktiveres som immaterielle eiendeler. Avskrivning er inkludert i regnskapslinjen Forsikringsrelaterte administrasjonskostnader inkludert provisjoner for mottatt gjenforsikring og salgskostnader.

Selskapet har i 2017 ervervet det danske selskapet Mølholm Forsikring A/S. I 2016 ble en svensk portefølje fra Vardia Insurance Group samt aksjene i Vardia Forsäkring AB ervervet.

Vurdering verdifall goodwill

Balanseført goodwill i selskapet utgjør per 31. desember 2017 1.843,4 millioner kroner.

Millioner kroner	2017	2016
Goodwill		
Gjensidige Forsikring, dansk filial	1.506,0	1.149,5
Gouda portefølje	87,3	81,5
Gjensidige Forsikring, svensk filial	121,5	227,3
Gjensidige Forsikring, white label	128,7	128,7
Sum	1.843,4	1.587,0

Hver av enhetene ovenfor er den minste enhet med identifiserbare eiendeler og kontantstrømmer og dermed ansett som egne kontantstrømgenererende enheter. Årlig vurdering av tap ved verdifall ble gjennomført i tredje kvartal 2017. Det er også foretatt indikasjonsvurderinger i øvrige kvartal for å vurdere om det er nye forhold som tilsier at det må foretas en ny vurdering av verdifall.

Gjennvinnbart beløp for de kontantstrømgenererende enhetene fastsettes ut fra en vurdering av bruksverdi. Bruksverdien baseres på en diskontering av forventede fremtidige kontantstrømmer, med en relevant diskonteringsrente som tar hensyn til løpetid og risiko.

Budsjetter/prognoser og perioden kontantstrømmene er fremskrevet

Fremskrivningen av kontantstrømmene er basert på budsjett og prognose for de neste fem årene gjennomgått av ledelsen og godkjent av styret. Veksten i denne femårsperioden er høyere enn forventet langsiktig vekst. I perioden etter 2021 er det lagt til grunn en lavere årlig vekst enn i budsjettperioden, for å komme frem til et normalnivå før det er beregnet en terminalverdi. Terminalverdien er beregnet i år 2026. Gjensidige bruker som utgangspunkt en tiårs horisont på sine modeller, siden de oppkjøpte selskaper er i en vekstperiode og en kortere periode vil gi et mindre korrekt bilde av forventede kontantstrømmer. Den langsiktige vekstraten utover styregodkjente planer er ikke høyere enn langsiktig vekst i markedet til de respektive kontantstrømgenererende enhetene.

Ledelsens metode

Så langt det er mulig har ledelsen søkt å dokumentere de forutsetningene som modellene er basert på ved hjelp av ekstern informasjon. Ekstern informasjon er først og fremst benyttet i vurderingen av diskonteringsrente og valutakurser. Når det gjelder fremtidige kontantstrømmer har ledelsen også vurdert i hvilken grad man historisk har oppnådd sine budsjetter. Dersom man ikke har oppnådd forventet budsjettert resultat, har ledelsen gjennomført en avviksanalyse. Disse avviksanalysene er gjennomgått av styret i de respektive datterselskapene, samt av ledelsen i Gjensidige Forsikring.

Nivå på combined ratio (CR)

Det forventede CR-nivået i både vekstperioden og ved beregning av terminalverdien er vurdert til å være fra 89,5 til 100,8.

Kontantstrømgenererende enheter	CR-nivå i vekstperiode	CR-nivå ved beregning av terminalverdi
Gjensidige Forsikring, dansk filial	90,0-97,2 %	91,2 %
Gouda portefølje	89,5-94,5 %	90,1 %
Gjensidige Forsikring, svensk filial	92,3-100,8 %	92,7 %

Vekstrate i terminalledd

Vekstraten er fastsatt til 2,5 prosent i Skandinavia, som er det samme som ble benyttet i 2016.

Diskonteringsrente

Diskonteringsrenten er før skatt, og er sammensatt av en risikofri rente, et risikopåslag og en markedsbeta. Den risikofrie renten tilsvarer en ti års rente på statsobligasjoner i de respektive landene som filialene opererer i og det er i tillegg lagt til et risikopåslag. Påslaget varierer slik at diskonteringsrenten som er benyttet er 7,5 prosent for alle selskapene. Dette tilsvarer konsernets avkastningskrav og er den samme diskonteringsrenten som ble brukt i 2016. Konsernets avkastningskrav representerer konsernets risikoappetitt, og denne er lik uavhengig av land. Landrisiko er korrigert direkte i kontantstrømmen på samtlige enheter.

Følsomhetsanalyse for nøkkelforutsetninger

Merverdiene knyttet til oppkjøpene er basert på ulike nøkkelforutsetninger. Dersom disse forutsetningene utvikler seg vesentlig forskjellig fra det som er forutsatt i modellene for vurdering av tap ved verdifall, kan dette medføre behov for nedskrivning, jf. tabell.

Sensitivitetstabell goodwill	Diskonteringsrenten øker med 1 %	Vekst reduseres med 2 % ift. forventet neste 3 år	CR øker med 2 % neste 3 år	Alle forhold inntreffer samtidig
Gjensidige Forsikring, dansk filial	Ingen nedskrivningsbehov	Ingen nedskrivningsbehov	Ingen nedskrivningsbehov	Nedskrivningsbehov med ca. 314 mill.
Gouda portefølje	Ingen nedskrivningsbehov	Ingen nedskrivningsbehov	Ingen nedskrivningsbehov	Ingen nedskrivningsbehov
Gjensidige Forsikring, svensk filial	Ingen nedskrivningsbehov	Ingen nedskrivningsbehov	Ingen nedskrivningsbehov	Ingen nedskrivningsbehov
Gjensidige Forsikring, white label	Ingen nedskrivningsbehov	Ingen nedskrivningsbehov	Ingen nedskrivningsbehov	Ingen nedskrivningsbehov

12. Eierbenyttet eiendom, anlegg og utstyr

Millioner kroner	Eierbenyttet eiendom	Anlegg og utstyr ¹	Sum
Anskaffelseskost			
Per 1. januar 2016	22,8	624,6	647,3
Overtatt i virksomhetssammenslutning		1,5	1,5
Tilganger	5,1	33,5	38,6
Avhendinger	(8,7)	(177,0)	(185,7)
Valutakursdifferanser	(0,2)	(6,1)	(6,3)
Per 31. desember 2016	19,0	476,5	495,4
Prosjekter i arbeid		61,2	61,2
Per 31. desember 2016, inklusiv prosjekter i arbeid	19,0	537,6	556,6
Avskrivning og tap ved verdifall			
Per 1. januar 2016	(3,8)	(377,4)	(381,2)
Årets avskrivning		(52,8)	(52,8)
Avhendinger	3,6	162,5	166,2
Valutakursdifferanser	0,2	3,8	3,9
Per 31. desember 2016	0,0	(263,9)	(263,9)
Balanseført verdi			
Per 1. januar 2016	19,0	274,7	293,7
Per 31. desember 2016	19,0	273,8	292,7
Anskaffelseskost			
Per 1. januar 2017	19,0	476,5	495,4
Tilganger	8,1	39,7	47,8
Avhendinger		(69,8)	(69,8)
Valutakursdifferanser		5,4	5,4
Per 31. desember 2017	27,0	451,8	478,8
Prosjekter i arbeid		50,1	50,1
Per 31. desember 2017, inklusiv prosjekter i arbeid	27,0	502,0	529,0
Avskrivning og tap ved verdifall			
Per 1. januar 2017		(263,9)	(263,9)
Årets avskrivning		(53,6)	(53,6)
Avhendinger		55,5	55,5
Valutakursdifferanser		(3,8)	(3,8)
Per 31. desember 2017		(265,8)	(265,8)
Balanseført verdi			
Per 1. januar 2017	19,0	273,8	292,7
Per 31. desember 2017	27,0	236,2	263,2
Avskrivningsmetode	Lineær	Lineær	
Utnyttbar levetid (år)	10-50	3-10	

¹ Anlegg og utstyr består hovedsakelig av maskiner, biler, inventar og møbler.

Eierbenyttede eiendommer i Gjensidige Forsikring ASA består hovedsakelig av fritidshus og hytter som ikke avskrives.

Det foreligger ingen restriksjoner på eierbenyttet eiendom, anlegg og utstyr. Eierbenyttet eiendom, anlegg og utstyr er heller ikke stilt som sikkerhet for forpliktelser.

13. Finansielle eiendeler og forpliktelser

Virkelig verdi

Finansielle eiendeler og forpliktelser som innregnes til virkelig verdi har balanseført verdi lik den verdi den enkelte eiendel/forpliktelse kan omsettes for i en velordnet transaksjon mellom markedsaktører på måletidspunktet under de gjeldende markedsforhold.

Ved beregning av virkelig verdi benyttes ulike metoder og teknikker avhengig av type finansielle instrumenter og i hvilken grad de handles i aktive markeder. Instrumenter klassifiseres i sin helhet i en av tre verdsettelsesnivåer basert på det laveste nivå av verdsettelsesinformasjon som er betydningsfull for verdsettelsen av instrumentene.

Nedenfor redegjøres det for de ulike verdsettelsesnivåene og hvilke finansielle eiendeler/forpliktelser som inngår på hvilke nivåer.

Kvoterte priser i aktive markeder

Kvoterte priser i aktive markeder anses som det beste estimat på en eiendel/forpliktelses virkelige verdi. En finansiell eiendel/forpliktelse anses som verdsatt basert på kvoterte priser i aktive markeder dersom virkelig verdi er fastsatt basert på priser som er enkelt og regelmessig tilgjengelige og representerer faktiske og regelmessig forekommende markedstransaksjoner på armlengdes avstand. Finansielle eiendeler/forpliktelser som verdsettes basert på kvoterte priser i aktive markeder klassifiseres som nivå én i verdsettelseshierarkiet.

Følgende finansielle eiendeler er klassifisert som nivå én i verdsettelseshierarkiet:

- Børsnoterte aksjer
- Stats- og statsgaranterte obligasjoner/verdipapirer med fast avkastning
- Børsnoterte fond (ETF)

Verdsettelse basert på observerbare markedsdata

Når kvoterte priser i aktive markeder ikke er tilgjengelige, fastsettes virkelig verdi av finansielle eiendeler/forpliktelser fortrinnsvis ved hjelp av verdsettelsesmetoder som baserer seg på observerbare markedsdata.

En finansiell eiendel/forpliktelse anses som verdsatt basert på observerbare markedsdata dersom virkelig verdi er fastsatt med referanse til priser som ikke er kvoterte, men som er observerbare enten direkte (som priser) eller indirekte (derivert fra priser).

Følgende finansielle eiendeler/forpliktelser er klassifisert som nivå to i verdsettelseshierarkiet:

- Valutaderivat, aksjeopsjoner og fremtidige renteaftaler hvis virkelige verdi er derivert fra verdien av underliggende instrumenter. Derivatene i disse kategoriene verdsettes ved hjelp av allment brukte verdsettelsesmetoder for derivater (opsjonsprisermodeller etc.).
- Aksjefond, obligasjonsfond, hedgefond og kombinasjonsfond hvis virkelige verdi er bestemt på bakgrunn av verdien av instrumentene som fondene har investert i.
- Sertifikater, obligasjoner og indeksobligasjoner som ikke er noterte, eller som er noterte, men hvor det ikke forekommer regelmessige transaksjoner. De unoterte instrumentene i disse kategoriene verdsettes basert på observerbare rentekurver og estimert kredittspread der hvor det er aktuelt.
- Rentebærende forpliktelser (bankdrift) målt til virkelig verdi. De rentebærende forpliktelsene verdsettes basert på observerbare rentekurver.
- Børsnoterte ansvarlig lån hvor det ikke forekommer regelmessige transaksjoner.

Verdsettelse basert på ikke-observerbare markedsdata

Når verken kvoterte priser i aktive markeder eller observerbare markedsdata er tilgjengelige, verdsettes finansielle eiendeler/forpliktelser ved hjelp av verdsettelsesteknikker som ikke er basert på observerbare markedsdata.

En finansiell eiendel/forpliktelse anses som verdsatt basert på ikke-observerbare markedsdata dersom virkelig verdi er fastsatt uten å være basert på kvoterte priser i aktive markeder, og heller ikke er basert på observerbare markedsdata. Finansielle eiendeler/forpliktelser som er verdsatt basert på ikke-observerbare markedsdata er klassifisert som nivå tre i verdsettelseshierarkiet.

Følgende finansielle eiendeler er klassifisert som nivå tre i verdsettelseshierarkiet:

- Unoterte private equity-investeringer (PE) som ikke er organisert som fond verdsettes ved hjelp av kontantstrømsanalyser, pris-multipler og nylige markedstransaksjoner. PE-investeringene som er organisert som fond verdsettes på bakgrunn av rapporterte NAV (Net Asset Value) fra fondsforvaltere i henhold til IPEV-retningslinjer (International Private Equity and venture capital Valuation). På grunn av sen rapportering fra fondene benyttes NAV fra siste kvartalsrapportering. NAV vurderes deretter for skjønsmessige justeringer basert på objektive hendelser i de enkelte fond siden forrige rapporteringsdato. Objektive hendelser kan være utviklingen i underliggende verdier på børsnoterte selskaper siden siste rapportering fra fondet, endringer i regelverket eller store markedsbevegelser.
- Eiendomsfond. Eiendomsfondene verdsettes på bakgrunn av rapporterte NAV-verdier fra fondsforvaltere. På grunn av sen rapportering fra fondene benyttes NAV-verdier fra siste kvartalsrapportering.

Verdsettelsesprosess finansielle eiendeler klassifisert som nivå tre

Investeringsdirektør i samråd med avdeling for investeringsavkastning- og risikomåling fastsetter hvilke verdsettelsesmodeller som skal benyttes ved verdsettelse av finansielle eiendeler klassifisert som nivå tre i verdsettelseshierarkiet. Evaluering av modellene gjøres ved behov. Investeringenes virkelige verdier og resultater samt overholdelse av fastsatte rammer rapporteres ukentlig til finansdirektør og konsernsjef samt månedlig til styret.

Sensitivitet finansielle eiendeler nivå tre

Sensitivitetsanalysen for finansielle eiendeler som verdsettes basert på ikke-observerbare markedsdata viser resultateffekten av realistiske og plausible markedsutfall. Generelle markedsnedganger eller forverrede framtidsutsikter kan påvirke forventning om fremtidige kontantstrømmer eller anvendte multipler som igjen vil medføre at verdien reduseres. Et verdifall på ti prosent anses som et realistisk og plausibelt markedsutfall for aksjer og andeler, samt obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning som inngår i nivå tre i verdsettelseshierarkiet.

Millioner kroner	Noter	Balanseført verdi per 31.12.2017	Virkelig verdi per 31.12.2017	Balanseført verdi per 31.12.2016	Virkelig verdi per 31.12.2016
Finansielle eiendeler					
<i>Finansielle derivater</i>					
Finansielle derivater målt til virkelig verdi over resultatet		549,2	549,2	1.207,8	1.207,8
<i>Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet, øremerket</i>					
Aksjer og andeler	14	6.553,7	6.553,7	6.134,4	6.134,4
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning		21.974,7	21.974,7	23.108,2	23.108,2
<i>Finansielle eiendeler som holdes til forfall</i>					
Obligasjoner som holdes til forfall		712,9	730,1	1.226,8	1.286,3
<i>Utlån og fordringer</i>					
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning klassifisert som lån og fordringer	15	16.496,6	17.708,7	15.895,8	17.160,4
Utlån		1.721,8	1.721,8	1.543,3	1.543,3
Fordringer i forbindelse med direkte forretning og gjenforsikringer		5.467,3	5.467,3	5.323,0	5.323,0
Fordringer innen konsernet	20	49,1	49,1	89,5	89,5
Andre fordringer		933,5	933,5	833,5	833,5
Forskuddsbetalte kostnader og opptjente ikke mottatte inntekter		36,5	36,5	4,2	4,2
Kontanter og kontantekvivalenter		1.625,0	1.625,0	1.143,0	1.143,0
Sum finansielle eiendeler		56.120,2	57.349,5	56.509,4	57.833,6
Finansielle forpliktelser					
<i>Finansielle derivater</i>					
Finansielle derivater målt til virkelig verdi over resultatet		568,6	568,6	1.173,1	1.173,1
<i>Finansielle forpliktelser til amortisert kost</i>					
Ansvarlig lån	18	1.198,0	1.202,8	1.197,7	1.155,8
Andre forpliktelser	19	1.131,5	1.131,5	1.252,9	1.252,9
Forpliktelser i forbindelse med forsikring og gjenforsikring		779,4	779,4	377,8	377,8
Påløpte kostnader og mottatte, ikke opptjente inntekter	19	322,4	322,4	301,4	301,4
Forpliktelser innen konsernet	20	298,8	298,8	43,1	43,1
Sum finansielle forpliktelser		4.298,6	4.303,4	4.346,0	4.304,1
Ikke resultatført gevinst/(tap)			1.224,5		1.366,1

Verdsettelseshierarki 2017

Tabellen viser en fordeling av finansielle eiendeler/forpliktelser i tre nivåer basert på verdsettelsesmetode.

	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	
		Verdsettelses- teknikk basert på	Verdsettelses- teknikk basert på ikke-	
Millioner kroner	Kvoterte priser i aktive markeder	observerbare markedsdata	observerbare markedsdata	Sum
Finansielle eiendeler				
Finansielle derivater				
Finansielle derivater målt til virkelig verdi over resultatet		549,2		549,2
Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet, øremerket				
Aksjer og andeler	41,7	5.069,5	1.442,5	6.553,7
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	6.820,9	14.249,4	904,3	21.974,7
Finansielle eiendeler målt til amortisert kost				
Obligasjoner som holdes til forfall		730,1		730,1
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning klassifisert som lån og fordringer		17.704,1	4,6	17.708,7
Utlån			1.721,8	1.721,8
Finansielle forpliktelser				
Finansielle derivater				
Finansielle derivater målt til virkelig verdi over resultatet		568,6		568,6
Finansielle forpliktelser målt til amortisert kost				
Ansvarlig lån		1.202,8		1.202,8

Verdsettelseshierarki 2016

Tabellen viser en fordeling av finansielle eiendeler/forpliktelser i tre nivåer basert på verdsettelsesmetode.

Millioner kroner	Nivå 1 Kvoterte priser i aktive markeder	Nivå 2 Verdsettelses- teknikk basert på observerbare markedsdata	Nivå 3 Verdsettelses- teknikk basert på ikke- observerbare markedsdata	Sum
Finansielle eiendeler				
<i>Finansielle derivater</i>				
Finansielle derivater målt til virkelig verdi over resultatet		1.207,8		1.207,8
<i>Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet, øremerket</i>				
Aksjer og andeler	807,6	3.764,6	1.562,2	6.134,4
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	6.711,7	15.063,0	1.333,5	23.108,2
<i>Finansielle eiendeler målt til amortisert kost</i>				
Obligasjoner som holdes til forfall		1.286,3		1.286,3
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning klassifisert som lån og fordringer		17.158,9	1,5	17.160,4
Utlån			1.543,3	1.543,3
Finansielle forpliktelser				
<i>Finansielle derivater</i>				
Finansielle derivater målt til virkelig verdi over resultatet		1.173,1		1.173,1
<i>Finansielle forpliktelser målt til amortisert kost</i>				
Ansvarlig lån		1.155,8		1.155,8

Avstemming finansielle eiendeler som verdsettes basert på ikke-observerbare markedsdata (nivå 3) 2017

Millioner kroner	Per 1.1.2017	Netto realisert/ urealisert gevinst over resultatet	Kjøp	Salg	Oppgjør	Over- føring til/fra nivå 3	Valuta effekt	Per 31.12.2017	Andel av netto realisert/urealise rt gevinst over resultatet som relaterer seg til instrumenter som ennå eies per 31.12.2017
Aksjer og andeler	1.562,2	(57,6)	177,1	(128,2)		(111,0)		1.442,5	25,2
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	1.333,5	65,7	358,5	(929,7)		(4,6)	80,9	904,3	2,3
Sum	2.895,7	8,0	535,7	(1.057,9)		(115,6)	81,0	2.346,8	27,5

Sensitivitet finansielle eiendeler som verdsettes basert på ikke-observerbare markedsdata (nivå 3) 2017

Millioner kroner	Sensitivitet
Aksjer og andeler	Verdiendring på 10 %
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	Verdiendring på 10 %
Sum	234,7

Avstemming finansielle eiendeler som verdsettes basert på ikke-observerbare markedsdata (nivå 3) 2016

Millioner kroner	Per 1.1.2016	Netto realisert/ urealisert gevinst over resultatet	Kjøp	Salg	Oppgjør	Over- føring til/fra nivå 3	Valuta effekt	Per 31.12.2016	Andel av netto realisert/urealise rt gevinst over resultatet som relaterer seg til instrumenter som ennå eies per 31.12.2016
Aksjer og andeler	1.927,9	(350,7)	171,8	(186,8)				1.562,2	(303,9)
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	2.174,5	(114,3)	324,2	(119,2)		(832,9)	(98,7)	1.333,5	24,0
Sum	4.102,4	(465,0)	496,0	(306,0)		(832,9)	(98,7)	2.895,7	(279,9)

Sensitivitet finansielle eiendeler som verdsettes basert på ikke-observerbare markedsdata (nivå 3) 2016

Millioner kroner	Sensitivitet
Aksjer og andeler	Verdiendring på 10 %
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	Verdiendring på 10 %
Sum	168,9

Avstemming av forpliktelser fra finansieringsaktiviteter

Millioner kroner	Per 31.12.2016	Kontant- strøm- mer	Ikke-kontantstrømmer Opp- kjøp	Kurs- diffe- ranser	Andre end- ringer	Per 31.12.2017
Fondsobligasjoner ¹	999,2				0,5	999,8
Ansvarlig lån	1.197,7				0,3	1.198,0

¹ Inklusive påløpte renter etter skatt, 2,1 millioner kroner (2,2).

14. Aksjer og andeler

NOK millioner	Organisasjonsnummer	Type fond	31.12.2017
Gjensidige Forsikring ASA			
Norske finansaksjer og egenkapitalbevis			
Sparebank 1 Østlandet	920 426 530		36,1
Sparebank 1 SMN	937 901 003		13,7
Sparebank 1 BV	944 521 836		2,3
Indre Sogn Sparebank	837 897 912		0,4
Helgeland Sparebank	937 904 029		0,3
Sum norske finansaksjer og egenkapitalbevis			52,7
Andre aksjer			
SOS International A/S			55,7
A.P. Moeller - Maersk A/S			20,9
Sector Asset Management AS	887 139 342		15,9
Paydrive AB			15,0
Scalepoint Technologies Limited			7,4
Norwegian Property ASA	988 622 036		6,9
Helgeland Invest	939 150 234		6,7
Viking Venture II AS	987 493 550		6,6
Subsea 7 S.A.			4,3
Tun Media AS	982 519 985		3,7
FLSmidth & Co A/S			3,6
Stolt-Nielsen Limited			3,3
Kongsberg Gruppen ASA	943 753 709		3,1
Austevoll Seafood ASA	929 975 200		3,1
Novo Nordisk A/S			3,1
Aker Solutions ASA	913 748 174		2,8
Other shares			22,2
Sum andre aksjer			184,3
Andeler ¹			
Shenman Global Convertible Bond Fund		Kombinasjonsfond	1.160,1
Storebrand Global Indeks	989 133 241	Aksjefond	887,9
Fisher Emerging Markets Equity Fund USD		Aksjefond	408,5
Danske Invest Norske Aksjer Institusjon I	981 582 020	Aksjefond	371,3
Storebrand Norge I	981 672 747	Aksjefond	336,3
INVESTEC GS GLOBAL EQTY-I\$		Aksjefond	297,6
Nordea Stabile Aksjer Global	989 851 020	Aksjefond	292,2
Sector Healthcare - A USD		Hedgefond	279,8
Wells Fargo Lux Worldwide EM Equity Fund		Aksjefond	240,1
DB Platinum CROCI World ESG Fund		Aksjefond	183,3
Sector Global Equity Kernel Fund Class P USD		Aksjefond	172,6
Winton Futures Fund-Lead Series		Hedgefond	149,4
Pareto Aksje Norge	883 610 512	Aksjerfond	123,7
Incentive Active Value Fund Cl. A EUR Unrestricted		Hedgefond	116,6
Sector Zen Fund		Hedgefond	104,0
Argentum Secondary III		Private equity fond	101,8
HitecVision Private Equity V LP		Private equity fond	94,8
HitecVision Asset Solution KS		Private equity fond	87,8
HitecVision VI LP		Private equity fond	69,7
Verdane Capital VII KS		Private equity fond	55,2
BaltCap PEF LP		Private equity fond	53,1
HitecVision Private Equity IV LP		Private equity fond	48,7
Viking Venture III DIS		Private equity fond	39,4
CapMan Buyout X		Private equity fond	32,3
Other funds			609,9
Sum andeler			6.316,3
¹ Norske Private equity fond organisert som indre selskaper har ikke organisasjonsnummer.			
Aksjer og andeler eid av filialer			
Aksjer og andeler eid av Gjensidige Forsikring ASA, dansk filial			0,3
Sum aksjer og andeler eid av filialer			0,3
Sum aksjer og andeler eid av Gjensidige Forsikring ASA			6.553,7

15. Utlån og fordringer

Millioner kroner	2017	2016
Utlån og fordringer		
Obligasjoner klassifisert som lån og fordringer	16.496,6	15.895,8
Andre utlån	101,7	123,1
Sum utlån og fordring	16.598,3	16.018,9
Andre fordringer		
Fordringer i forbindelse med kapitalforvaltning	725,2	700,0
Andre fordringer	97,3	133,5
Sum andre fordringer	822,5	833,5

Obligasjoner er verdipapirer som er klassifisert som lån og fordringer iht. IAS 39.

Av andre utlån utgjør 63.1 millioner kroner (80,3) rentefrie lån til landbrukskunder. Inkludert i andre utlån er også 40,0 millioner kroner (40,0) for lån gitt i forbindelse med avhendelse av datterselskap.

Utover det ansvar som følger av inngåtte forsikringskontrakter, har ikke Gjensidige Forsikring gitt noen garantier som det er gjort avsetninger for.

16. Forsikringsforpliktelser og gjenforsikringsandel

Millioner kroner	2017			2016		
Endringer i forsikringsforpliktelser og gjenforsikringsandel	Brutto	Gjenforsikr.	F.e.r. ¹	Brutto	Gjenforsikr.	F.e.r. ¹
Skader og skadebehandlingskostnader						
Meldte skader og skadebehandlingskostnader	15.593,1	(512,2)	15.080,9	17.038,3	(356,1)	16.682,2
Inntrufne, ikke meldte skader	15.209,4		15.209,4	14.614,3	(5,7)	14.608,6
Sum per 1. januar	30.802,6	(512,2)	30.290,3	31.652,5	(361,7)	31.290,8
Tilgang ved oppkjøp av porteføljer	41,9	(35,1)	6,8	348,3	(247,7)	100,6
Betalte skader, tidligere årganger	(6.953,1)	0,2	(6.952,9)	(5.941,3)	92,1	(5.849,2)
Økning i forpliktelser						
Fra årets skader	16.967,8	(621,4)	16.346,4	16.202,2	(479,2)	15.723,0
- herav betalt	(9.647,5)	348,1	(9.299,4)	(10.163,7)	485,5	(9.678,2)
Fra tidligere år (avvikling)	(1.159,1)	140,0	(1.019,1)	(996,9)	(18,0)	(1.014,8)
Andre endringer inkludert diskonterings effekter	(39,5)		(39,5)	239,4		239,4
Valutakursdifferanser	663,5	(17,5)	646,0	(538,0)	16,8	(521,2)
Sum per 31. desember	30.676,6	(698,0)	29.978,6	30.802,6	(512,2)	30.290,3
Meldte skader og skadebehandlingskostnader	13.774,4	(698,0)	13.076,4	15.593,1	(512,2)	15.080,9
Inntrufne, ikke meldte skader	16.902,2		16.902,2	15.209,4		15.209,4
Sum per 31. desember	30.676,6	(698,0)	29.978,6	30.802,6	(512,2)	30.290,3
Avsetning for ikke opptjent premie						
Per 1. januar	8.585,9	(115,5)	8.470,4	8.238,4	(32,0)	8.206,4
Tilgang ved oppkjøp				342,0	(251,2)	90,8
Økning i perioden	22.647,9	(600,2)	22.047,6	22.079,9	(431,5)	21.648,4
Opptjent i perioden	(22.601,2)	677,1	(21.924,1)	(21.930,6)	578,0	(21.352,6)
Valutakursdifferanser	136,9	(2,9)	134,1	(143,8)	21,2	(122,6)
Sum per 31. desember	8.769,5	(41,4)	8.728,0	8.585,9	(115,5)	8.470,4

¹ For egen regning.

Millioner kroner	2017	2016
Diskontert brutto erstatningsavsetning - annuiteter	5.104,8	4.905,2
Nominell brutto erstatningsavsetning - annuiteter	5.703,0	5.449,1

Erstatningsavsetningene skal dekke framtidige erstatningsutbetalinger. Erstatningsavsetningene for forsikringer med annuitetsbetalinger er omregnet til nåverdi (diskontert), mens øvrige avsetninger er udiskontert.

Over de neste 3-5 år er det forventet årlige gjennomsnittlige avviklingsgevinster på rundt 1.000 millioner kroner, hvilket flytter den forventede rapporterte combined ratio til den nederste delen av korridoren på 86-89 (udiskontert).

Årsaken til at erstatningsavsetningene for annuiteter er diskontert, er på grunn av meget lange betalingsstrømmer samt betydelig fremtidig renteinntekt. Erstatningene for yrkesskade i Danmark betales ut enten som annuiteter eller som engangserstatninger (som i all hovedsak blir beregnet som diskonterte annuiteter). Det er derfor mest hensiktsmessig å betrakte hele porteføljen som annuiteter. MTPL personskader i Sverige utbetales som livslange annuiteter. Diskonteringsrenten som er benyttet er en swap-rente.

17. Egenkapital

Aksjekapital

Ved utgangen av året bestod aksjekapitalen i henhold til vedtektene av 500 millioner ordinære aksjer, hver pålydende 2 kroner. Alle utstedte aksjer er fullt innbetalt.

Eierne av ordinære aksjer har utbytte- og stemmerett. Det er ingen rettigheter knyttet til beholdningen av egne aksjer.

I tusen aksjer	2017	2016
Utstedte 1. januar	500.000	500.000
Utstedte 31. desember	500.000	500.000

Egne aksjer

I kolonnen for egne aksjer i oppstillingen av endringer i egenkapital presenteres pålydende av selskapets beholdning av egne aksjer. Beløp betalt som overskrider pålydende belastes annen egenkapital slik at kostpris for egne aksjer trekkes fra i konsernets egenkapital. Tap eller gevinst på transaksjoner med egne aksjer resultatføres ikke.

Ved utgangen av året utgjorde antall egne aksjer 21.073 (26.817).

Det er totalt kjøpt 254.863 (199.200) egne aksjer til bruk i Gjensidiges aksjebaserte betalingsordninger, til en snittkurs på 138,87 kroner (141,75). Av disse er 191.277 (169.093) videresolgt til ansatte, til samme pris, men med rabatt i form av tilskudd, se note 22. I tillegg har det blitt tildelt 33.199 (38.728) aksjer til ledende ansatte i godtgjørelsesordningen og 36.132 (32.737) bonusaksjer til ansatte i aksjespareordningen. Egne aksjer gjennom året er redusert med 5.745 (redusert med 41.358).

Overkurs

Innbetalinger ut over pålydende per aksje allokteres til overkurs.

Annen innskutt egenkapital

Annen innskutt egenkapital består av lønnskostnad som er innregnet i resultatregnskapet som følge av aksjekjøpsprogram for ansatte.

Fondsobligasjoner

Fondsobligasjoner består av evigvarende hybridkapitalinstrument, klassifisert som egenkapital. I forbindelse med utstedelsen i 2016 ble transaksjonskostnader på 3,2 millioner kroner regnskapsført som fradrag i egenkapitalen.

Valutakursdifferanser

Valutakursdifferanser består av valutakursdifferanser som oppstår ved omregning av utenlandske filialer samt fra omregning av forpliktelser som sikrer selskapets nettoinvestering i utenlandske filialer.

Ny måling av netto ytelsesbasert pensjonsforpliktelse/-eiendel

Ny måling av netto ytelsesbasert pensjonsforpliktelse/-eiendel består av avkastning på pensjonsmidler ut over renteinntekt samt gevinster/tap som oppstår ved endring av de aktuarielle forutsetninger som benyttes ved beregning av pensjonsforpliktelse.

Annen opptjent egenkapital

Annen opptjent egenkapital består av årets og tidligere års resultat og inkluderer også avsetninger til pliktige fond (naturskadefond, garantiordning).

Naturskadekapitalen

Driftsresultat fra den obligatoriske naturskadeforsikringen skal reguleres mot naturskadekapitalen. Naturskadekapitalen er bunden kapital og kan bare benyttes til erstatninger etter naturskader i Norge. Med naturskade forstås skade som direkte skyldes naturulykke, så som skred, storm, flom, stormflo, jordskjelv eller vulkanutbrudd.

Garantiordningen

Avsetning til garantiordning er bunden kapital og skal gi sikkerhet for at forsikringstakerne etter direkte skadeforsikringsavtaler avsluttet i Norge mottar riktig oppfyllelse av forsikringskrav som følger av avtalen.

Utbytte

Foreslått og vedtatt utbytte per ordinær aksje

Millioner kroner	2017	2016
Per 31. desember		
7,10 kroner (6,80) basert på årets resultat	3.550,0	3.400,0
0,00 kroner (4,00) basert på utdeling av overskuddskapital	0,0	2.000,0

Aksjeeiere

Aksjeeiere som eier mer enn 1 prosent.

Investor	Antall aksjer	Eierandel i %
Gjensidigestiftelsen	311.200.115	62,2 %
State Street Bank And Trust Co. (forvalter)	19.932.114	4,0 %
Folketrygdfondet	17.247.573	3,4 %
State Street Bank And Trust Co. (forvalter)	14.654.396	2,9 %
State Street Bank And Trust Co. (forvalter)	5.685.051	1,1 %

Aksjeeierlisten er basert på VPS aksjeeierregister per 31. desember 2017. Aksjeeierliste som viser eiere bak forvalterkontoer finnes på side 21.

18. Hybridkapital

	Ansvarlig lån	Fondsobligasjon
	FRN Gjensidige Forsikring ASA 2014/2044 SUB	FRN Gjensidige Forsikring ASA 2016/PERP C HYBRID
ISIN	NO0010720378	NO0010771546
Utsteder	Gjensidige Forsikring ASA	Gjensidige Forsikring ASA
Hovedstol, NOK millioner	1.200	1.000
Valuta	NOK	NOK
Utstedelsesdato	02.10.2014	08.09.2016
Forfall	03.10.2044	Evigvarende
Første tilbakebetalingsdato	02.10.2024	08.09.2021
Rentesats	NIBOR 3M + 1,50 %	NIBOR 3M + 3,60 %
Generelle vilkår		
Regulatorisk regelverk	Solvens II	Solvens II
Regulatorisk innløsningsrett	Ja	Nei
Konverteringsrett	Nei	Nei

19. Avsetninger og andre forpliktelser

Millioner kroner	2017	2016
Andre avsetninger for forpliktelser		
Restruktureringskostnader ¹	107,6	186,4
Andre avsetninger	211,7	140,8
Sum andre avsetninger for forpliktelser	319,3	327,2
Andre forpliktelser		
Mellomværende med brannkasser	25,4	30,4
Leverandørgjeld	251,4	236,6
Forpliktelser overfor offentlige myndigheter	341,5	499,8
Annen gjeld	513,1	486,1
Sum andre forpliktelser	1.131,5	1.252,9
Andre påløpte kostnader og mottatte, ikke opptjente inntekter		
Skyldige offentlige avgifter	21,5	21,6
Skyldige feriepenger	285,4	270,1
Andre påløpte kostnader og mottatte, ikke opptjente inntekter	15,5	9,7
Sum andre påløpte kostnader og mottatte, ikke opptjente inntekter	322,4	301,4
Restruktureringskostnader ¹		
Avsetning per 1. januar	186,4	85,8
Nye avsetninger	46,3	145,4
Avsetninger benyttet i løpet av året	(125,7)	(44,0)
Valutakursdifferanser	0,6	(0,8)
Avsetning per 31. desember	107,6	186,4

¹ Det er i 2017 avsatt 46,3 millioner kroner i omstillingsavsetning som følge av vedtak om endringsprosesser i Norge og Sverige. Prosessene er kommunisert ut til alle enheter som blir berørt av endringene.

20. Transaksjoner med nærstående parter

Oversikt

Gjensidige Forsikring ASA er konsernets morselskap. Per 31. desember 2017 er følgende parter å anse som nærstående parter. Se note 5 for Gjensidige Forsikring ASA oversikt over datterselskap og felleskontrollert virksomhet.

	Forretningskontor	Eierandel
Konsernspiss		
Gjensidigestiftelsen eier 62,24 prosent av Gjensidige Forsikring ASA	Oslo, Norge	
Andre nærstående parter		
Brannkassene	Hele landet, Norge	
Gjensidige Pensjonskasse	Oslo, Norge	94,7 %

Transaksjoner

Resultatregnskapet

Oversikten nedenfor viser transaksjoner med nærstående parter som er innregnet i resultatregnskapet.

Millioner kroner	2017		2016	
	Inntekt	Kostnad	Inntekt	Kostnad
Opptjente bruttopremier og brutto erstatningskostnader				
ADB Gjensidige	28,5	21,3	32,4	9,0
Gjensidige Pensjonsforsikring AS	6,9	33,5	5,5	23,4
Nykredit Forsikring A/S	1.061,4	740,8	1.041,8	772,3
Administrasjonskostnader				
Gjensidige Bank ASA	36,7		30,4	
Gjensidige Pensjonsforsikring AS	67,5		61,5	
Mondux Assurance Agentur A/S	30,8	68,1	44,8	69,9
Nykredit Forsikring A/S	307,0	265,3	344,3	260,5
Vardia Försäkring AB		108,9		55,7
Sum øvrige selskaper	0,9	10,5	11,5	9,9
Renteinntekter og -kostnader				
Oslo Areal AS	31,8		32,7	
Samarbeidende selskaper ¹				
Brannkassene og Gjensidige Pensjonskasse	20,8	149,3	20,7	148,7
Sum	1.592,2	1.397,7	1.625,6	1.349,4

¹ Samarbeidende selskaper er definert som selskaper hvor Gjensidige Forsikring har inngått en langsiktig strategisk samarbeidsavtale.

Lån

Per 31. desember 2017 har ansatte lån i Gjensidige Bank ASA på 1.287,2 millioner kroner (1.501,0). Lånene er gitt på normale markedsmessige vilkår.

Inntekter og tap

Oversikten nedenfor viser en oppsummering av konsernbidrag/utbytte til/fra nærstående parter samt andre gevinster og tap.

Millioner kroner	2017		2016	
	Mottatt	Avgitt	Mottatt	Avgitt
Konsernbidrag				
Gjensidige Pensjon og Sparing Holding AS				8,8
Mondux AB				7,9
Tennant Assuranse AS (eid av Lokal Forsikring AS)			0,3	
Dividends				
Gjensidige Pensjonskasse			9,5	
Gjensidigestiftelsen		2.209,5		3.858,9
Nykredit Forsikring A/S	49,0			
Samtrygd AS	0,7			
Mondux Assurance Agentur A/S	31,5			
Mondux AB	2,6			
Oslo Areal AS			110,0	
Sum konsernbidrag og utbytte	83,8	2.209,5	119,8	3.875,6

I tillegg ble aksjene i Gjensidige Investeringsrådgivning as (GIR) gitt som utbytte fra Gjensidige Pensjon og Sparing Holding AS til Gjensidige Forsikring ASA i 2016. Dette ble regnskapsført til kontinuitet som en aksjesplitt av aksjene i Gjensidige Pensjon og Sparing Holding AS.

Millioner kroner	2017		2016	
	Gevinst	Tap	Gevinst	Tap
Gevinster og tap i forbindelse med salg og avviking				
Oslo Areal AS				1,3
Vervet AS			8,2	
Försäkringproduktion i Sverige AB				4,0
Tap i forbindelse med verdifall				
Samtrygd AS		0,4		
Nykredit Forsikring A/S		49,0		94,2
Sum gevinster og tap i forbindelse med salg, avviking og verdifall		49,4	8,2	99,5

Mellomværende

Oversikten nedenfor viser en oppsummering av fordring/forpliktelse på/til nærstående parter.

Millioner kroner	2017		2016	
	Fordring	Forpliktelse	Fordring	Forpliktelse
Ikke rentebærende fordringer og forpliktelser				
Gjensidige Pensjonsforsikring AS		12,9		16,5
Mondux Assurance Agentur A/S			16,0	
Nykredit Forsikring A/S	40,0		56,9	
Sum øvrige selskaper	3,7		16,7	26,5
Rentebærende fordringer og forpliktelser				
Mondux Assurance Agentur A/S		285,8		
Oslo Areal AS	1.620,1		1.420,2	
Gjenforsikringsdepoter og erstatningsavsetning				
Nykredit Forsikring A/S	507,6	507,6	457,5	457,5
Sum øvrige selskaper		60,9		44,3
Sum mellomværende innen konsernet	2.171,5	867,3	1.967,2	544,9
Samarbeidende selskaper				
Brannkassene og Gjensidige Pensjonskasse ²	111,0	25,4	111,0	30,7
Sum mellomværende	2.282,5	892,8	2.078,2	575,5

² Gjensidige Forsikring ASA er sponsor i Gjensidige Pensjonskasse og har skutt inn midler tilsvarende 111,0 millioner kroner.

Millioner kroner	Kjøper		Selger	2017	2016
Øvrige transaksjoner					
Porteføljer	Gjensidige Forsikring ASA		Mondux Assurance Agentur A/S	271,9	
Porteføljer	Gjensidige Forsikring ASA		Försäkringproduktion i Sverige AB		10,0

Garantier

Gjensidige Forsikring ASA er utad ansvarlig for forsikringskrav som følge av forsikringsvirksomheten til brannkassene, jf. note 21.

21. Betingede forpliktelser

Millioner kroner	2017	2016
Garantier og kommittert kapital		
Brutto garantier	0,1	0,1
Kommittert kapital, ikke innbetalt	614,4	1.146,1

Gjensidige har som ledd i den løpende finansforvaltningen forpliktet seg til å investere inntil 614,4 millioner kroner (1.146,1) i lånefond med sikrede lån samt ulike private equity- og eiendomsfondsinvesteringer, utover de beløp som er innregnet i balansen.

Tidspunktet for utbetaling av kapital er avhengig av når det enkelte fond foretar kapitalinnkallinger fra sine investorer. Gjennomsnittlig gjenværende levetid for fondene, basert på markedsverdi, er i underkant av fire år (fire) og i gjennomsnitt i underkant av fem år (seks) inkludert forlengelsesopsjon.

Gjensidige Forsikring er utad ansvarlig for ethvert forsikringskrav som oppstår i de samarbeidende brannkassenes brannforsikringsvirksomhet.

I henhold til avtale med Gjensidige Pensjonskasse skal avkastning som ikke er tilstrekkelig til å dekke den ytelsesbaserte pensjonsordningens grunnlagsrente dekkes fra premiefond eller gjennom tilskudd fra Gjensidige Forsikring.

22. Aksjebasert betaling

Beskrivelse av de aksjebaserte betalingsordningene

Per 31. desember 2017 har Gjensidige følgende aksjebaserte betalingsordninger.

Aksjebasert godtgjørelse for ledende ansatte med oppgjør i aksjer og kontanter (godtgjørelsesordningen)

Gjensidige har etablert aksjebasert betaling med oppgjør i aksjer for konsernledelse og nærmere definerte ledende ansatte.

Som omtalt i styrets erklæring om fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse i note 8 skal halvparten av den variable godtgjørelsen gis i form av aksjer i Gjensidige Forsikring ASA, hvor en tredjedel kan disponeres hvert av de kommende tre år. Av dette deles i overkant av 50 prosent ut som aksjer og i underkant av 50 prosent gjøres opp i kontanter for å dekke skatteforpliktelser (nettoppgjør).

Den virkelige verdien på tildelingstidspunktet måles basert på markedspris. Beløpet innregnes som en lønnskostnad på tildelingstidspunktet. Det er ikke knyttet spesifikke selskapsrelaterte eller markedsrelaterte opptjeningskriterier til aksjene, men selskapet kan foreta en revurdering dersom etterfølgende resultater og utvikling tilsier at bonusen ble basert på uriktige forutsetninger. Forventet utdeling settes til 100 prosent. Verdien av den kontantbaserte andelen justeres på hvert rapporteringstidspunkt basert på aksjekursen på dette tidspunktet. Antall aksjer justeres for utdelt utbytte.

Aksjespareprogram for ansatte med oppgjør i aksjer

Gjensidige har etablert et aksjespareprogram for ansatte i konsernet, med unntak av ansatte i Gjensidige Baltic. Alle fast ansatte har anledning til å spare et årlig beløp på inntil 75.000 kroner. Sparing gjennomføres gjennom faste lønnstrekk, som fire ganger i året benyttes til å kjøpe aksjer. De ansatte får en rabatt i form av tilskudd på 20 prosent, begrenset oppad til 3.000 kroner per år, hvilket tilsvarer maksimal skattefri rabatt. For hver fjerde aksje som eies etter to år vil den ansatte motta én bonusaksje, forutsatt at vedkommende fortsatt er ansatt eller er blitt pensjonist.

Den virkelige verdien på tildelingstidspunktet måles basert på markedspris. Rabatten innregnes som en lønnskostnad på tildelingstidspunktet. Verdien av bonusaksjene innregnes som en lønnskostnad over opptjeningsperioden som er to år.

Måling av virkelig verdi

Virkelig verdi for aksjene som tildeles gjennom den aksjebaserte betalingsordningen for ledende ansatte, beregnes med utgangspunkt i aksjekursen på tildelingstidspunktet. Beløpet innregnes umiddelbart. Den delen som gjøres opp i kontanter justeres løpende basert på aksjekursen på rapporteringstidspunktet.

Virkelig verdi for bonusaksjene som tildeles gjennom aksjespareprogrammet beregnes med utgangspunkt i aksjekursen på tildelingstidspunktet, hensyntatt sannsynlighet for at den ansatte fortsatt er ansatt etter to år og at den ansatte ikke har solgt aksjene sine i den samme toårsperioden. Beløpet periodiseres over opptjeningsperioden som er to år.

Forutsetninger benyttet i beregning av virkelig verdi på tildelingstidspunktet var som følger

	Godtgjørelsesordningen		Aksjespareprogrammet	
	2017	2016	2017	2016
Vektet gjennomsnittlig aksjekurs (NOK)	135,00	143,60	139,26	141,86
Forventet avgang	I/A	I/A	10 %	10 %
Forventet salg	I/A	I/A	5 %	5 %
Bindingstid (år)	3	3	2	2
Forventet utbytte (NOK per aksje) ¹	6,57	6,67	6,57	6,67

¹ Forventet utbytte er beregnet basert på konsernets faktiske resultat etter skattekostnad per tredje kvartal, grosset opp til et fullt år, gitt maksimal utbytteutdeling tilsvarende 70 prosent av resultat etter skattekostnad. Dette er gjort som en teknisk beregning da selskapets prognose for resultat i fjerde kvartal ikke kunne benyttes på det tidspunktet beregningene ble gjort.

Personalkostnader

Millioner kroner	2017	2016
Godtgjørelsesordningen for ledende ansatte	4,9	5,2
Aksjespareprogram for ansatte	6,3	5,3
Sum kostnader (note 7)	11,2	10,5

Aksjespareprogrammet

	2017	2016
Antall bonusaksjer		
Utestående 1. januar	74.802	71.537
Tildelt i løpet av perioden	43.151	38.533
Gått tapt i løpet av perioden	(5.285)	(2.925)
Overført i løpet av perioden	(33.708)	(30.713)
Kansellert i løpet av perioden	(2.377)	(1.623)
Flyttinger til/(fra) i løpet av perioden	(229)	(7)
Utestående 31. desember	76.354	74.802
Kan utøves 31. desember	0	0
Gjennomsnittlig gjenværende levetid på utestående bonusaksjer	1,00	0,96
Vektet gjennomsnittlig virkelig verdi på tildelte bonusaksjer	120,27	122,90
Vektet gjennomsnittlig aksjekurs på bonusaksjer overført i løpet av perioden	139,43	142,43

Vektet gjennomsnittlig utøvelseskurs vil alltid være 0 siden ordningen omfatter bonusaksjer og ikke opsjoner.

Godtgjørelsesprogrammet

	Antall aksjer 2017	Antall kontant- oppgjorte aksjer 2017	Antall aksjer 2016	Antall kontant- oppgjorte aksjer 2016
Antall aksjer				
Utestående 1. januar	41.710	38.474	47.131	43.514
Tildelt i løpet av perioden	15.985	14.269	17.873	16.517
Utøvd i løpet av perioden	(21.917)	(20.160)	(26.831)	(24.859)
Flyttinger til/(fra) i løpet av perioden	(306)	(273)		
Justering dividende i løpet av perioden	1.877	1.750	3.537	3.302
Utestående 31. desember	37.349	34.060	41.710	38.474
Kan utøves 31. desember	0	0	0	0
Gjennomsnittlig gjenværende levetid på utestående aksjer	0,75	0,74	0,73	0,73
			2017	2016
Vektet gjennomsnittlig virkelig verdi på tildelte aksjer ²			135,00	143,60
Vektet gjennomsnittlig aksjekurs på aksjer utøvd i løpet av perioden			133,53	143,59
Verdi av tildelte aksjer som skal gjøres opp i kontanter			154,90	137,00

² Virkelig verdi er fastsatt med utgangspunkt i markedsverdien av aksjen på tildelingstidspunktet.

Vektet gjennomsnittlig utøvelseskurs vil alltid være 0 siden ordningen omfatter aksjer og ikke opsjoner.

23. Hendelser etter balansedagen

Gjensidige Forsikring ASA og Gjensidige Forsikring konsern har fått godkjenning fra Finanstilsynet, for en partiell internmodell (PIM) under Solvens II-reglene, med virkning fra 31. desember 2017. Modellen som er godkjent er mer konservativ enn modellen Gjensidige søkte om.

Per 31. desember 2017 var solvensmarginen 137 prosent basert på standardformelen. Basert på den godkjente partielle internmodellen er solvensmarginen estimert til 145-155 prosent.

Finanstilsynet har spesifisert noen områder som må valideres og dokumenteres ytterligere, for å oppnå godkjenning av Gjensidiges originale versjon av modellen. Godkjenningen og vilkårene vil bli behandlet av Gjensidiges styre før klagefristen.

Ingen vesentlige hendelser, foruten godkjenningen av den partielle interne modellen, har skjedd etter årsskiftet.

Erklæring fra styret og daglig leder

Erklæring fra styret og daglig leder

Styret og daglig leder har i dag behandlet og godkjent årsberetning og årsregnskap for Gjensidige Forsikring ASA, konsern og morselskap, for kalenderåret 2017 og per 31. desember 2017.

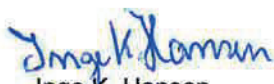
Konsernregnskapet er avlagt i samsvar med de EU-godkjente IFRS-regler og tilhørende fortolkningsuttalelser, samt de ytterligere opplysningskrav som følger av årsregnskapsforskriften for skadeforsikringsforetak med hjemmel i regnskapsloven, og som er anvendt per 31. desember 2017. Årsregnskapet for morselskapet er avlagt i samsvar med regnskapsloven og årsregnskapsforskriften for skadeforsikringsforetak per 31. desember 2017. Årsberetningen, inklusive redegjørelse om foretaksstyring og redegjørelse om samfunnsansvar, for konsern og morselskapet er i samsvar med regnskapslovens krav og Norsk Regnskapsstandard nr 16 per 31. desember 2017.

Etter vår beste overbevisning:

- er årsregnskapet for 2017 for konsernet og morselskapet utarbeidet i samsvar med gjeldende regnskapsstandarder
- gir opplysningene i regnskapet et rettviseende bilde av konsernets og morselskapets eiendeler, forpliktelser, finansielle stilling og resultat som helhet per 31. desember 2017
- gir årsberetningen for konsernet og morselskapet en rettviseende oversikt over
 - utviklingen, resultatet og stillingen til konsernet og morselskapet
 - de mest sentrale risiko- og usikkerhetsfaktorer konsernet og morselskapet står overfor

15 februar 2018

Styret i Gjensidige Forsikring ASA

Inge K. Hansen
Styreleder

Lotte K. Sjøberg
Styremedlem

Eivind Elnan
Styremedlem

John Giverholt
Styremedlem

Per-Arne Bjørge
Styremedlem

Gisele Marchand
Styremedlem

Gunnar Mjåtvad
Styremedlem

Anne Marie Nyhammer
Styremedlem

Hilde M. Nafstad
Styremedlem

Helge Leiro Baastad
Konsernsjef

Revisjonsberetning

Til generalforsamlingen i Gjensidige Forsikring ASA

UAVHENGIG REVISORS BERETNING

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert Gjensidige Forsikring ASAs årsregnskap, som består av

- selskapsregnskapet, som består av balanse per 31. desember 2017, resultatregnskap, utvidet resultatregnskap, oppstilling over endringer i egenkapital og kontantstrømpoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper, og
- konsernregnskapet som består av oppstilling av finansiell stilling per 31. desember 2017, oppstilling over totalresultat, oppstilling over endringer i egenkapital og kontantstrømpoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening:

- er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter
- gir det medfølgende selskapsregnskapet et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til Gjensidige Forsikring ASA per 31. desember 2017 og av selskapets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.
- gir det medfølgende konsernregnskapet et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til konsernet Gjensidige Forsikring ASA per 31. desember 2017 og av konsernets resultater og kontantstrømmer for det avsluttede regnskapsåret i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU.

Grunnlaget for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet nedenfor under *Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet*. Vi er uavhengige av selskapet slik det kreves i lov og forskrift, og har oppfylt våre øvrige etiske plikter i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Sentrale forhold ved revisjonen

Sentrale forhold ved revisjonen er de forhold vi mener var av størst betydning ved revisjonen av årsregnskapet for 2017. Disse forholdene ble håndtert ved revisjonens utførelse og da vi dannet oss vår mening om årsregnskapet som helhet. Vi konkluderer ikke særskilt på disse forholdene.

Måling av erstatningsavsetning

Beskrivelse av sentrale forhold	Hvordan vår revisjon adresserte sentrale forhold
Målingen av konsernets erstatningsavsetninger baseres på ulike metoder og modeller og på kompliserte beregninger og en rekke forutsetninger og estimer knyttet til fremtidig utvikling som det er knyttet usikkerhet til. I note 1 omtales de benyttede regnskapsprinsipper, i note 2 omtales viktige regnskapsestimer og skjønsmessige vurderinger, i note 3 omtales forsikringsrisiko og i note 16 spesifiseres forsikringsforpliktelsene. For erstatningsavsetningene vil de benyttede beregningsmodellene, forutsetningene og estimatene være av stor betydning for måling av forpliktelsene. De vesentligste forutsetningene og estimatene knytter seg til: • Estimer for fremtidige erstatningsutbetalinger som blant annet avhenger av historiske skadeutbetalingsmønstre. • Vurdering av marginen som er inkludert i erstatningsavsetningene for å veie opp for usikkerheten i de modellberegnete avsetningene. Beregningsmodellene, forutsetningene og estimatene er avgjørende for måling av erstatningsavsetningene og de er derfor et sentralt forhold i vår revisjon.	Gjensidige har etablert ulike kontrollaktiviteter knyttet til målingen av erstatningsavsetningene. For erstatningsavsetningene vurderte og testet vi utformingen av utvalgte kontrollaktiviteter knyttet til datagrunnlag, beregningsmodeller og fastsettelse av enkelte forutsetninger. For et utvalg av disse kontrollaktivitetene testet vi om de hadde fungert i perioden. Vi utfordret valg av modeller, bruk av forutsetninger og estimer i målingen av erstatningsavsetningene blant annet gjennom å gjøre egne forenklede beregninger av utvalgte deler av erstatningsavsetningene. Vi benyttet Gjensidiges datagrunnlag i beregningene. Vi vurderte om noteopplysningene om erstatningsavsetninger er dekkende. Vi har benyttet egne aktuarer i arbeidet med å vurdere valg av modeller, forutsetninger og estimer samt ved gjennomføring av våre forenklede beregninger av utvalgte deler av erstatningsavsetningene.

IT-systemer: Kontroller relevant for finansiell rapportering og datakvalitet.

Beskrivelse av sentrale forhold	Hvordan vår revisjon adresserte sentrale forhold
Gjensidige har et omfattende IT-miljø med en rekke ulike IT-systemer. IT-systemene er både egenutviklede og standardiserte med ulik grad av tilpasninger og endringer. Driften av IT-systemene er i stor grad utkontraktert til tjenesteleverandører, men Gjensidige utvikler det norske forsikringssystemet samt det nordiske datavarehuset selv. Gjensidiges IT-systemer er helt sentrale for regnskapsføringen og rapporteringen av gjennomførte transaksjoner, for å fremskaffe grunnlag for viktige estimater og beregninger, og for å fremskaffe relevant tilleggsinformasjon. Det vises til nærmere beskrivelse om operasjonell risiko i Gjensidige i note 3. God styring og kontroll med IT-systemene både i Gjensidige og hos tjenesteleverandørene er av vesentlig betydning for å sikre nøyaktig, fullstendig og pålitelig finansiell rapportering og er derfor et sentralt forhold i revisjonen.	Gjensidige har etablert en overordnet styringsmodell og kontrollaktiviteter knyttet til sine IT-systemer. Vi opparbeidet oss en forståelse for Gjensidiges overordnede styringsmodell for IT-systemer som er relevant for den finansielle rapportering. Vi vurderte og testet utformingen av utvalgte kontrollaktiviteter relevante for finansiell rapportering som er knyttet til IT-drift, endringshåndtering og informasjonssikkerhet. For et utvalg av disse kontrollaktivitetene testet vi om de hadde fungert i perioden. Vi vurderte og testet utformingen av utvalgte automatiserte kontrollaktiviteter i IT-systemene knyttet til beregninger, avstemminger og oppgjør av transaksjoner. For et utvalg av disse kontrollaktivitetene testet vi om de hadde fungert i perioden. Vi vurderte tredjepartsbekreftelser (ISAE 3402-rapporter) fra flere av Gjensidiges tjenesteleverandører med hensyn til om disse hadde tilfredsstillende internkontroll på områder som kan ha betydning for Gjensidiges finansielle rapportering. Vi benyttet egne IT-spesialister i arbeidet med å forstå den overordnede styringsmodellen for IT-systemer og i vurderingen og testingen av kontrollaktivitetene knyttet til IT-systemer.

Øvrig informasjon

Ledelsen er ansvarlig for øvrig informasjon. Øvrig informasjon består av årsberetning, redegjørelsene om foretaksstyring og samfunnsansvar, men inkluderer ikke årsregnskapet og revisjonsberetningen.

Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet, kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon. Dersom vi hadde konkludert med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Styrets og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder (ledelsen) er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet og for at det gir et rettviseende bilde, for selskapsregnskapet i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge, og for konsernregnskapet i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til selskapets og konsernets evne til fortsatt drift og opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for selskapsregnskapet så lenge det ikke er sannsynlig at virksomheten vil bli avviklet. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for konsernregnskapet med mindre ledelsen enten har til hensikt å avvikle konsernet eller legge ned virksomheten, eller ikke har noe realistisk alternativ til dette

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i årsregnskapet, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av intern kontroll.
- opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll.
- evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige.
- konkluderer vi på hensiktsmessigheten av ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen ved avleggelsen av årsregnskapet, basert på innhentede revisjonsbevis, og hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape tvil av betydning om selskapets evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det eksisterer vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i årsregnskapet, eller, dersom slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, at vi modifiserer vår konklusjon om årsregnskapet og årsberetningen. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet inntil datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at selskapet ikke fortsetter driften.
- evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet i årsregnskapet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet gir uttrykk for de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettviseende bilde.
- Innhenter vi tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis vedrørende den finansielle informasjonen til enhetene eller forretningsområdene i konsernet for å kunne gi uttrykk for en mening om det konsoliderte årsregnskapet. Vi er ansvarlige for å lede, følge opp og gjennomføre konsernrevisjonen. Vi alene er ansvarlige for vår revisjonskonklusjon.

Vi kommuniserer med styret blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og til hvilken tid revisjonsarbeidet skal utføres. Vi utveksler også informasjon om forhold av betydning som vi har avdekket i løpet av revisjonen, herunder om eventuelle svakheter av betydning i den interne kontrollen.

Vi gir styret en uttalelse om at vi har etterlevd relevante etiske krav til uavhengighet, og om at vi har kommunisert og vil kommunisere med dem alle relasjoner og andre forhold som med rimelighet kan tenkes å kunne påvirke vår uavhengighet, og, der det er relevant, om tilhørende forholdsregler.

Av de sakene vi har kommunisert med styret, tar vi standpunkt til hvilke som var av størst betydning for revisjonen av årsregnskapet for den aktuelle perioden, og som derfor er sentrale forhold ved revisjonen. Vi beskriver disse sakene i revisjonsberetningen med mindre lov eller forskrift hindrer offentliggjøring av saken, eller dersom vi, i ekstremt sjeldne tilfeller, beslutter at en sak ikke skal omtales i beretningen siden de negative konsekvensene av en slik offentliggjøring med rimelighet må forventes å oppveie allmennhetens interesse av at saken blir omtalt.

Uttalelse om øvrige lovmessige krav

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen og i redegjørelsene om foretaksstyring og samfunnsansvar om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Oslo, 15. februar 2018

Aase Aa. Lundgaard
statsautorisert revisor

Gjensidige er et ledende nordisk skadeforsikringsselskap notert på Oslo Børs. Vi har om lag 3.800 medarbeidere og tilbyr skadeforsikring i Norge, Danmark, Sverige og Baltikum. I Norge tilbyr vi også bank, pensjon og sparing. Driftsinntektene var 27 milliarder kroner i 2017, mens forvaltningskapitalen utgjorde 149 milliarder kroner.

Gjensidige Forsikring ASA
Schweigaardsgate 21, 0191 Oslo
Postboks 700, Sentrum, 0106 Oslo
Telefon +47 915 03100